

Кыргыз Республикасынын
Өкмөтүнө караштуу
Архитектура, курулуш жана
турак жай-коммуналдык
чарба мамлекеттик агенттиги

Государственное агентство
архитектуры, строительства
и жилищно-коммунального
хозяйства при Правительстве
Кыргызской Республики

БУЙРУК ПРИКАЗ

24 марта 2020 года №39-нпа

Бишкек шаары

«Об утверждении Строительных норм Кыргызской Республики СН КР 30-01:2020

«Планировка и застройка городов и населенных пунктов городского типа»

В целях приведения настоящего приказа в соответствие с Положением о системе нормативных документов в строительстве, утвержденным приказом Государственного агентства архитектуры, строительства и жилищно-коммунального хозяйства при Правительстве Кыргызской Республики от 11 июня 2018 года № 13-нпа, руководствуясь постановлением Правительства Кыргызской Республики «О делегировании отдельных нормотворческих полномочий Правительства Кыргызской Республики государственным органам и исполнительным органам местного самоуправления от 15 сентября 2014 года № 530 и Положением о Государственном агентстве архитектуры, строительства и жилищно-коммунального хозяйства при Правительстве Кыргызской Республики (далее-Госстрой), утвержденным постановлением Правительства Кыргызской Республики от 24 июня 2013 года №372, **приказываю:**

1. Утвердить Строительные нормы Кыргызской Республики СН КР 30-01:2020 «Планировка и застройка городов и населенных пунктов городского типа» согласно приложению.

2. Государственному проектному институту градостроительства и архитектуры при Госстрое:

- принять меры по официальному опубликованию настоящего приказа в соответствии с постановлением Правительства Кыргызской Республики «Об источниках официального опубликования нормативных правовых актов Кыргызской Республики» от 26 февраля 2010 года № 117;

- в течение трех рабочих дней со дня официального опубликования направить копии настоящего приказа в двух экземплярах на государственном и официальном языках, на бумажном и электронном носителях, с указанием источника опубликования указанного приказа, в Министерство юстиции Кыргызской Республики для включения в единый государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики;

СН КР 30-01:2020

- в течение трех рабочих дней со дня вступления в силу настоящего приказа направить копии в Аппарат Правительства Кыргызской Республики для информации.

3. Настоящий приказ вступает в силу по истечении 30 дней со дня официального опубликования.

Приложение 1 “Противопожарные требования” Строительных норм Кыргызской Республики СН КР 30-01:2020 «Планировка и застройка городов и населенных пунктов городского типа» вступает в силу со дня вступления в силу проекта Закона Кыргызской Республики «О внесении изменений в Закон Кыргызской Республики «Об обеспечении пожарной безопасности» в установленном порядке.

4. Со дня вступления в силу настоящего приказа признать утратившим силу Свод правил по планировке и застройке городов и населенных пунктов городского типа, утвержденный приказом Государственного агентства архитектуры, строительства и жилищно-коммунального хозяйства при Правительстве Кыргызской Республики от 27 мая 2016 года № 6-нпа.

5. Контроль за исполнением настоящего приказа возложить на заместителя директора Госстроя М. А. Акматалиева.

Директор

У. Кокочаров

Завизировано:

Статс-секретарь

С.Н. Борубаев

Заместитель директора

М.А. Акматалиев

Согласовано:

Начальник управления архитектуры
и технического нормирования

У.К. Калманбетов

Заведующий отделом
правового обеспечения

А.Ч. Бегалиев

Заведующий кадровой
работы и делопроизводства

Д.Т. Молдокалиева

Исполнитель:

Директор Государственного
проектного института
градостроительства и архитектуры
при Госстрое

Ж. Асаналиев

Ведущий специалист - переводчик

А. Кызылакова

Рассылка: В дело, всем подведомственным, региональным и территориальным подразделениям Госстроя.

СТРОИТЕЛЬНЫЕ НОРМЫ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Система нормативных документов в строительстве

ШААРЛАРДЫ ЖАНА ШААР ТИБИНДЕГИ КАЛЖТУУ ПУНКТТАРДЫ ПЛАНДАШТЫРУУ ЖАНА КУРУУ

ПЛАНИРОВКА И ЗАСТРОЙКА ГОРОДОВ И НАСЕЛЕННЫХ ПУНКТОВ ГОРОДСКОГО ТИПА

Planning and building
cities and popular points of city type

Дата введения _____

1 Общие положения

1.1 Настоящие Строительные нормы распространяются на проектирование новых и реконструкцию существующих городских населенных пунктов, и включают основные требования, предъявляемые на территории Кыргызской Республики принципы и порядок по вопросам планировки, застройки городов и населенных пунктов городского типа.

1.2 Законы Кыргызской Республики от 11 января 1994 года № 1372-ХП «О градостроительстве и архитектуре Кыргызской Республики», от 21 декабря 1991 года № 689-ХП, «Об индивидуальном жилищном строительстве в Кыргызской Республике», а также законодательные акты, нормы, стандарты и правила в сфере архитектуры, градостроительства которые являются составными частями настоящих строительных норм и применяются в совокупности.

1.3 Строительство новых и реконструкция существующих городов и населенных пунктов городского типа должно осуществляться в соответствии с генеральными планами, проектами планировки территорий, проектами застройки, утвержденными в установленном порядке.

2 Область применения

2.1 Настоящие нормы распространяются на проектирование новых и реконструкцию существующих городов и населенных пунктов городского типа и включают основные требования к их планировке и застройке.

2.2 Населенные пункты городского типа (рабочие, курортные) следует проектировать по нормам, установленным для малых городов с такой же расчетной численностью населения.

3 Основные понятия, используемые в настоящих строительных нормах

В настоящем документе применяются следующие термины с соответствующим определением:

3.1 архитектурная документация (архитектурный проект): Часть проектной документации, содержащая архитектурные решения, которые комплексно учитывают социальные, экономические, функциональные, инженерные, технические, противопожарные, санитарно-гигиенические, экологические, архитектурно-художественные и иные требования к объекту в объеме, необходимом для дальнейшей разработки документации объектов строительства;

3.2 генеральный план населенных пунктов: Градостроительная документация о перспективном градостроительном планировании развития территорий населенных пунктов;

3.3 генеральный план объекта: Часть проекта строительства объекта (здания, сооружения, комплекса), содержащая комплексное решение вопросов его размещения на территории (земельном участке), прокладки транспортных коммуникаций, инженерных сетей, комплексного благоустройства, озеленения организации хозяйственного обслуживания и иных мероприятий, связанных с местоположением проектируемого объекта;

3.4 генеральный проектировщик: Проектная организация, имеющая лицензию на определенный вид деятельности проектных (проектно-изыскательских) работ, которая на основании заключенного договора с инвестором или заказчиком выполняет работы по разработке проектной документации, с привлечением субподрядчиков и специалистов по отдельным разделам проектной документации;

3.5 городская агломерация: Компактная пространственная группировка населенных пунктов (главным образом городских), объединенных в одно целое интенсивными производственными, трудовыми, культурно-бытовыми и рекреационными связями с конкретным городом-центром;

3.6 городская, поселковая черта, черта населенного пункта: Внешняя граница, отделяющая земли города и другого населенного пункта от иных категорий земель и земельного фонда;

3.7 государственный градостроительный кадастр: Единая система количественных и качественных показателей, включающих картографическую, статистическую и текстовую информацию, характеризующую территорию градостроительного регулирования по признакам социально-правового режима ее использования, по архитектурно-планировочным параметрам зданий и сооружений, по уровню инженерно-технической оснащенности, ресурс обеспеченности и состоянию окружающей среды;

3.8 государственные нормативы (государственные нормативные документы): Система нормативных правовых актов, градостроительных и технических регламентов, нормативно-технических документов, иных обязательных требований, условий и ограничений, обеспечивающих

благоприятные, безопасные и другие необходимые условия обитания и жизнедеятельности человека;

3.9 гостевые стоянки (паркинги): Открытые площадки, предназначенные для временной парковки легковых автомобилей, посетителей объектов посещения;

3.10 градостроительство: Деятельность юридических и физических лиц в области планировки и застройки населенных пунктов и отдельных территорий, охватывающая решение сложного комплекса общественно-экономических, строительно-технических, архитектурно-художественных, санитарно-гигиенических и экологических проблем и направленная на преодоление монотонности типовой застройки, научно-обоснованную реконструкцию сложившейся застройки, с отражением национальных особенностей страны, включая строительство и проектирование опасных производственных объектов, водных плотин и сооружений, объектов почтовой и электрической связи, электростанций и подстанций других видов строительства зданий и сооружений;

3.11 градостроительная емкость территории: Объем застройки, который соответствует роли и месту территории в планировочной структуре города;

3.12 градостроительные проекты: Проекты, содержащие замысел комплексного территориального градостроительного планирования, организации, развития, застройки территорий (населенных пунктов) и узлов или их частей;

3.13 градостроительная документация: Документы проектов районной планировки, генеральные планы, проекты детальной планировки (проекты планировки территории), межевания, застройки кварталов, градостроительных узлов и других элементов планировочной структуры населенных пунктов;

3.14 градостроительная оценка территории: Комплексный многофакторный анализ, результатом которого является оценка и зонирование территории по ее ценности;

3.15 градостроительное (правовое) зонирование: Зонирование территорий населенных пунктов в целях установления границ территориальных зон и градостроительных регламентов использования земельных участков и объектов капитального строительства в пределах таких зон; установление обязательных требований и ограничений к функциональному использованию (функциональное зонирование), застройке (строительное зонирование) и организации ландшафта (ландшафтное зонирование) отдельных частей города;

3.16 градостроительный регламент: Режимы, разрешения, ограничения (включая обременения, запрещения и сервитуты) использования территорий (земельных участков) и других объектов недвижимости, а также любых допустимых изменений их состояния, установленных в законодательном порядке;

3.17 градостроительные ресурсы: Земля, недра, вода, воздушное пространство, энергетические, трудовые, инвестиционные и иные ресурсы, а также территории населенных пунктов и их систем, которые являются

неотъемлемыми компонентами формирования среды жизнедеятельности человека;

3.18 группа жилой, смешанной жилой застройки: Территория, включающая в себя участки жилой, смешанной жилой застройки и территории общего пользования: озелененные территории (скверы, бульвары), объекты повседневного и периодического пользования, детские сады, гаражи-стоянки, проезды, автостоянки и другие, которая формируется в виде квартала или части квартала;

3.19 жилая застройка (жилая территория): Селитебная территория, занятая преимущественно жилищным фондом и предназначенная для организации жилой среды, отвечающей современным социальным, гигиеническим и градостроительным требованиям, которые формируются в виде следующих объектов градостроительного нормирования:

1) участки жилой, смешанной жилой застройки в составе общественных зон, жилых групп и микрорайонов;

2) группы жилой, смешанной жилой застройки в составе общественных зон, микрорайонов, кварталов или автономно расположенные в соседстве с комплексами и зонами иного функционального назначения;

3) микрорайоны в составе жилых районов или автономно расположенные в соседстве с комплексами и зонами иного функционального назначения;

4) жилые районы;

3.20 жилой район: Территория площадью более 60 га. Население жилого района обеспечивается комплексом объектов повседневного и периодического обслуживания в пределах своей территории;

3.21 задание на проектирование: Документ, в котором содержатся обоснованные требования заказчика к планировочным, архитектурным, инженерным и технологическим решениям и свойствам объекта градостроительства, его основных параметров, стоимости и организации его строительства, и который составляется в соответствии с градостроительными условиями и ограничениями, технических условий;

3.22 зеленая линия: Граница, отделяющая зеленые насаждения общего пользования (парки, сады, скверы, бульвары, озелененные набережные) и зеленые насаждения специального назначения (питомники, лесозащитные полосы и т.д.) от других зон (жилых, промышленных), а также от улиц и дорог;

3.23 инженерно-техническая, транспортная и социальная инфраструктура: Комплекс сооружений и коммуникаций транспорта, связи, энергетики, водного хозяйства, ирригационной сети, инженерного оборудования, а также объектов социального и культурно-бытового обслуживания населения, обеспечивающий устойчивое развитие и функционирование населенных пунктов и межселенных территорий;

3.24 инженерные изыскания для строительства: Работы, проводимые для комплексного изучения природных условий района, площадки, участка, трассы проектируемого строительства, местных строительных материалов и источников водоснабжения и получения необходимых и достаточных материалов для разработки экономически целесообразных и технически

обоснованных решений при проектировании и строительстве объектов, с учетом рационального использования и охраны природной среды, а также получения данных для составления прогноза изменений природной среды под воздействием строительства и эксплуатации предприятий, зданий и сооружений;

3.25 интенсивность использования территории (интенсивность застройки): Показатель территории в структуре города, населенного пункта в соответствии со схемами улично-дорожной сети и системами общегородских центров, разработанными в составе генерального плана города, населенного пункта, характеризуется показателями плотности застройки, процентом застроенности территории и плотностью улично-дорожной сети, выраженной нормативным размером квартала (микрорайона);

3.26 квартал: Основной элемент планировочной структуры населенного пункта, города, ограниченный красными линиями магистральных и жилых улиц и проездов, а также иными регламентами градостроительного регулирования, площадью территории до 10 га;

3.27 компоненты информационной системы градостроительного кадастра: Информационные ресурсы и информационные технологии (программные, технические, лингвистические, правовые, организационные средства) градостроительного кадастра;

3.28 красные линии: Границы, отделяющие территории кварталов, микрорайонов и других элементов планировочной структуры от улиц, проездов и площадей в населенных пунктах;

3.29 комплексное благоустройство территории: Совокупность работ и мероприятий по инженерной подготовке территории под застройку, устройство дорог; по развитию коммуникационных сооружений и сетей водоснабжения, водоотведения, энергоснабжения, газоснабжения, связи, ирригационной, ливневой и других; по расчистке, осушению и озеленению территории, санитарной очистке; по улучшению микроклимата, охране от загрязнения воздушного бассейна, открытых водоемов и почвы, снижению уровней шума и других, осуществляемых в целях приведения той или иной территории в состояние, пригодное для строительства и нормального пользования по назначению, создания здоровых, удобных, безопасных и культурных условий жизни населения;

3.30 линии регулирования застройки (линии застройки): Границы застройки, устанавливаемые при размещении зданий, строений и сооружений, с отступлением от красных линий или от границ земельного участка (или совмещенные с красной линией) и предписывающие расположение внешних контуров проектируемых зданий, строений, сооружений, а также линии, ограничивающие строительство зданий и сооружений вдоль улиц;

3.31 межевание: Комплекс градостроительных и землеустроительных работ по установлению, восстановлению, изменению и закреплению в проектах межевания и на местности границ существующих и вновь формируемых земельных участков как объектов недвижимости;

3.32 межселенные территории: Территории за пределами границ (черты) населенных пунктов;

3.33 микрорайон: Территория площадью до 60 га, с расчетной численностью населения до 50 тысяч человек, обеспеченного объектами повседневного обслуживания в пределах своей территории, и объектами периодического обслуживания - в пределах нормативной доступности;

3.34 мониторинг объектов градостроительной деятельности: Система наблюдений за состоянием, использованием и изменениями объектов градостроительной деятельности;

3.35 нормативный технический документ: Документ, устанавливающий правила, общие принципы или характеристики, касающиеся определенных видов деятельности или их результатов, и доступный широкому кругу потребителей;

3.36 общественные территории: Территории, предназначенные для размещения объектов органов власти, представительств и посольств; научно-исследовательских и проектно-конструкторских организаций; объектов культуры, образования (высшие и средние профессиональные учебные заведения, школы, учреждения дошкольного и внешкольного воспитания); религиозных организаций; торговли, обслуживания; спорта, отдыха; здравоохранения; гостиниц; объектов социальной службы;

3.37 охранная зона памятника истории и культуры: Территория, относящаяся к памятнику истории и культуры, определяемая проектом охранной зоны с особо строгим режимом использования земель, запрещающим деятельность, которая может привести к нарушению физической сохранности памятника истории и культуры, а также к искажению условий его восприятия и традиционных параметров ценного градостроительного окружения;

3.38 плотность жилой застройки: Суммарная поэтажная площадь застройки наземной части зданий и сооружений в габаритах наружных стен, приходящаяся на единицу территории участка (квартала) (тыс.кв. метров);

3.39 потенциально опасные объекты: Объекты, заведомо содержащие потенциальную угрозу устойчивому функционированию иных объектов, угрозу возникновения техногенных или экологических бедствий, а также объекты, на которых необходимо выполнение обязательных экологических и санитарно-эпидемиологических требований, а также требований по взрывной и пожарной безопасности, подлежащие обязательному проведению государственной экспертизы;

3.40 правовое градостроительное зонирование: Проектная работа, выполняемая на основе или в составе проектов градостроительного планирования развития или проекта застройки территорий, описанная в правилах застройки и землепользования населенных пунктов и городов;

3.41 правила застройки и землепользования территорий городских и сельских населенных пунктов (далее - правила застройки и землепользования): Нормативные правовые акты, регулирующие использование и строительные изменения объектов недвижимости посредством введения градостроительных регламентов;

3.42 придомовой земельный участок (земельный участок при многоквартирном доме): Участок, включающий в себя территорию,

прилегающую к дому, включая зеленые насаждения, внутридворовые ирригационные сети (за исключением магистральных и подающих каналов) и сети наружного освещения, хозяйственные, детские и спортивные площадки, площадки, оборудованные для сбора твердых бытовых отходов, и другие участки, границы которых определяются в порядке, установленном законодательством Кыргызской Республики;

3.43 примагистральная территория: Территория, примыкающая к магистральным улицам общегородского значения, транспортным коридорам, транспортным развязкам, границы которых определяются соответствующей градостроительной документацией;

3.44 предпроектная документация: Документация, предшествующая разработке градостроительного, архитектурно-строительного проектов, включающая программы, отчеты, технико-экономическое обоснование строительства, технико-экономические расчеты, результаты научных исследований, инженерных изысканий, технологические и конструктивные расчеты, эскизы, макеты, обмеры и результаты обследования объектов, а также иные исходные данные и материалы, необходимые для принятия решений о разработке проектной документации и последующей реализации проектов;

3.45 проезд: Улица, дорога внутри населённого пункта, один из основных элементов городской инфраструктуры;

3.46 подъезд к зданию: дороги или пешеходные пути, обеспечивающие доступ к зданию, сооружению или какому-либо объекту;

3.47 проект: Замысел физических и юридических лиц или государственных органов и органов местного самоуправления по обеспечению необходимых условий обитания и жизнедеятельности человека, представленный в форме градостроительной, архитектурной и строительной документации (чертежи, графические и текстовые материалы, инженерные и сметные расчеты);

3.48 проектная документация: Совокупность графических, проектных и текстовых документов, определяющих архитектурные, функционально-технологические, конструктивные и инженерно-технические решения, необходимые для обеспечения строительства, реконструкции или иных изменений объектов строительства и/или их частей;

3.49 проекты планировки территорий: Проект жилых, промышленных, рекреационных, исторических и других функциональных зон, городских узлов, улиц, магистралей;

3.50 проекты застройки: Проекты кварталов, микрорайонов, градостроительных, архитектурных, ландшафтных комплексов, парков, ансамблей и иных планировочных элементов населенных пунктов;

3.51 проект озеленения и ирригации территории: Проектная документация, содержащая планы по озеленению территории (дендрологический план, посадочный чертеж, разбивочный чертеж планировки в М1:500, М:1000, пояснительную записку с расчетом объемов работ и смету);

3.52 произведение архитектуры, градостроительного искусства: Объект авторского права и интеллектуальной собственности автора (авторов), являющийся результатом творческого процесса в профессиональной

деятельности физических лиц. Они направлены на создание архитектурного объекта или формирование градостроительного пространства, включая авторский замысел, зафиксированный в форме проектной документации, отдельного чертежа, макета или эскиза, и реализованный в натуре проект (часть проекта), в котором достигнут высокий уровень градостроительных, архитектурных и технических решений;

3.53 площадь застройки: Площадь застройки земельного участка зданием или сооружением в наружных габаритах, с отмошкой и крыльцами;

3.54 производственные территории: Территории, предназначенные для размещения производственно-деловых (НИИ с опытными участками и производствами, торговые предприятия с цехами технического обслуживания, информационные центры с издательско-типографским отделом), промышленных (пищевой и легкой промышленности, приборостроения, машиностроения, производства строительных материалов), коммунально-складских (территории ТЭЦ, очистные сооружения, котельные, электростанции, газораспределительные узлы, прочие сооружения городской инженерной инфраструктуры, складские сооружения, стоянки машин механической уборки территорий, кладбища), транспортных и инженерных объектов;

3.55 расчетная стоимость строительства: Предполагаемая стоимость полных затрат инвестора или заказчика на строительство или иные изменения существующего объекта, определенная по укрупненным расчетным стоимостным показателям на отдельные виды работ или на отдельные объекты;

3.56 регистрация документа в градостроительном кадастре: Действие, в результате совершения которого документ или его часть включается в информационные ресурсы градостроительного кадастра, а содержащиеся в нем градостроительные регламенты приобретают статус обязательных для соблюдения всеми участниками градостроительной деятельности и правообладателями земельных участков и расположенных на них иных объектов недвижимости;

3.57 реконструкция: Изменение объемно-планировочных и конструктивных решений зданий, сооружений (высоты, количества этажей, площади, габаритов, контуров), технологического и инженерного оборудования, показателей производственной мощности, объема и качества инженерно-технического обеспечения;

3.58 рекреационные территории: Территории, включающие городские леса, лесопарки, лесозащитные зоны, водоемы, земли сельскохозяйственного использования и другие уголья, которые совместно с парками, садами, скверами и бульварами размещаются на селитебной территории и формируют систему открытых пространств для отдыха (труда) людей;

3.59 санитарные разрывы: Разрывы, определяемые минимальным расстоянием от источника вредного воздействия (промышленные, складские объекты, инженерные сооружения, автомагистрали, линии железнодорожного транспорта, магистральные трубопроводы и др.) до границы жилой застройки, ландшафтно-рекреационной зоны, зоны отдыха, курорта. Санитарные разрывы

имеют режим санитарно-защитной зоны, но не требуют разработки проекта его организации;

3.60 санитарно-защитная зона: Это территория, отделяющая предприятия, их отдельные здания и сооружения с технологическими процессами, являющимися источниками воздействия на среду обитания и здоровье человека, от жилой застройки, ландшафтно-рекреационной зоны, зоны отдыха, курорта. Санитарно-защитная зона является обязательным элементом любого объекта, который является источником воздействия на среду обитания и здоровье человека;

3.61 селитебная территория: Часть территории населенного пункта, предназначенная для размещения жилых, общественных и рекреационных территорий, а также отдельных частей инженерно-технической и транспортной инфраструктуры, других объектов, размещение и деятельность которых не оказывает воздействия, требующего специальных санитарно-защитных зон;

3.62 схема генерального плана: Упрощенный вид проектного решения, выполненного в форме эскиза (чертеж, первоначальный набросок), выражающего основную идею проекта.

3.63 схемы расселения (территориальное и пространственное планирование): Схемы, определяющие характер взаимного размещения типов населенных пунктов и уровень развития межселенных связей.

3.64 сейсмостойкость объектов строительства: Обеспечение расчетно-технической и строительно-конструктивной безопасности объектов строительства, с учетом соответствующих сейсмических воздействий;

3.65 территории общего пользования (земли общего пользования): Территории (земли) используемые в качестве путей сообщения либо для удовлетворения культурно-бытовых потребностей населения (дороги, улицы, площади, тротуары, придорожные земельные полосы, зеленые насаждения, газоны, арычные, другие оросительные сети, расположенные и проходящие вдоль автомобильных дорог, проезды, лесопарки, бульвары, скверы, водоемы и др.).

3.66 территории природного комплекса: Объекты градостроительного проектирования, представленные в виде парков, садов, скверов, бульваров, территорий зеленых насаждений в составе участков жилой, общественной, производственной застройки;

3.67 территориальное планирование: Планирование развития территорий, установление функциональных зон, зон планируемого размещения объектов капитального строительства для государственных или муниципальных нужд, зон с особыми условиями использования территорий;

3.68 техническое регулирование в градостроительной деятельности: Правовое регулирование отношений в области разработки и применения технических регламентов (при их отсутствии - строительных норм и правил), стандартов, в области оценки (подтверждения) соответствия строительной продукции, контроля и государственного надзора, осуществляемое в соответствии с законодательством Кыргызской Республики;

3.69 противопожарный разрыв (противопожарное расстояние): Нормируемое расстояние между зданиями и (или) сооружениями, устанавливаемое для предотвращения распространения пожара;

3.70 улично-дорожная сеть: Сеть улиц, площадей и пешеходных пространств, сформированная в единую общегородскую систему, взаимоувязанную с функционально-планировочной организацией населенного пункта;

3.71 улица, площадь: Территория, ограниченная красными линиями улично-дорожной сети города (населенного пункта);

3.72 уникальные, технически сложные и особо опасные объекты: Здания и сооружения высотой более 60 метров, главные корпуса ТЭЦ и крупные ГЭС, сооружения пролетом более 36 метров, тоннели длиной более 60 метров, а также объекты, определенные как экспериментальные или выполненные из конструкций, для которых применяются либо разрабатываются специальные методы расчета;

3.73 устойчивое развитие территорий: Обеспечение при осуществлении градостроительной деятельности безопасности и благоприятных условий жизнедеятельности человека, ограничение негативного воздействия хозяйственной и иной деятельности на окружающую среду и обеспечение охраны и рационального использования природных ресурсов в интересах настоящего и будущего поколений;

3.74 участок жилой, смешанной жилой застройки: Территория площадью до 1,5 га, на которой размещаются жилые дома различной этажности с придомовой территорией;

3.75 функционально-планировочное образование: Часть территории города (населенного пункта), представляющая собой целостное градостроительное образование, для которого установлены границы, территориальные регламенты, градостроительные нормативы и правила, обеспечивающие комплекс социально-гарантированных условий жизнедеятельности в зависимости от функционального назначения территории;

3.76 функциональные зоны: Зоны, для которых документами территориального планирования определены границы и функциональное назначение;

3.77 эскизный проект: Концептуальное предпроектное архитектурно-градостроительное предложение в том числе, градостроительной документации.

4 Концепция развития и общая организация территорий городов и населенных пунктов

4.1 Города и населенные пункты городского типа необходимо проектировать на основе схем расселения по республике, а также межобластных, межрайонных и межхозяйственных систем расселения, схем и проектов районной планировки, в увязке с комплексными программами научно-технического прогресса, схемами развития и размещения производительных сил,

концепциями, основными направлениями государственных программ экономического и социального развития, а также с учетом целевых комплексных программ: территориальных комплексных схем охраны природы, схем защиты территорий и населенных пунктов от опасных природно-техногенных процессов, производственной, инженерно-транспортной и других инфраструктур, единых для систем расселения, а также развиваемые на перспективу трудовые, культурно-бытовые и рекреационные связи в пределах зоны влияния населенного пункта - центра или подцентра системы расселения.

При этом необходимо определять перспективы развития населенных пунктов за пределами расчетного срока, включая принципиальные решения по территориальному развитию, функциональному зонированию, планировочной структуре, рациональному использованию природных ресурсов и охране окружающей среды.

4.2 Территорию для развития городов и населенных пунктов городского типа требуется выбирать с учетом возможности ее рационального функционального использования на основе сравнения вариантов архитектурно-планировочных решений, технико-экономических, санитарно-гигиенических показателей, топливно-энергетических, водных, территориальных ресурсов, состояния окружающей среды с учетом прогноза изменения на перспективу природных и других условий. При этом должна быть обоснованная необходимость по изъятию земель для государственных и общественных нужд. Перевод особо ценных сельскохозяйственных угодий в другие виды или другую категорию земель производится согласно пункту 4 статьи 74 Земельного кодекса Кыргызской Республики. Территория для строительства нового или реконструкции существующего города или другого населенного пункта должна иметь размеры, достаточные для размещения объектов строительства всех видов, с учетом возможности их перспективного развития, а также благоприятные условия для устройства водоснабжения, канализации и орошения.

4.3 Планировка и застройка городов и населенных пунктов городского типа должны осуществляться в соответствии с градостроительной документацией, генеральными планами городов и населенных пунктов, учитывающих требования всех нормативных, правовых и технических регламентов.

4.4 Численность населения при разработке генеральных планов городов и населенных пунктов городского типа на расчетный срок необходимо определять на основе демографических данных о перспективах развития населенных пунктов в системе расселения с учетом демографического прогноза естественного и механического прироста населения и маятниковых миграций.

Расчетный срок генеральных планов 25 лет, а градостроительный прогноз может охватывать 30-40 лет.

4.5 Предоставление земельных участков под застройку на площадях залегания полезных ископаемых производится по согласованию с

уполномоченного государственного органа по геологии и минеральным ресурсом.

4.6 С учетом преимущественного функционального использования территория города подразделяется на селитебную, производственную и ландшафтно-рекреационную.

Каждый тип зоны подчиняется определенным положениям и правилам использования, которые определяют виды объектов возможных к размещению в данных зонах.

Селитебная территория предназначена для размещения жилищного фонда, общественных зданий и сооружений, в том числе научно-исследовательских институтов и их комплексов, а также отдельных коммунальных и промышленных объектов, не требующих устройства санитарно-защитных зон; для устройства путей внутригородского сообщения, улиц, площадей, парков, садов, бульваров и других мест общего пользования.

Производственная территория предназначена для размещения промышленных предприятий и связанных с ними опытными производствами, коммунально-складских объектов, сооружений внешнего транспорта, путей внегородского и пригородного сообщений.

Ландшафтно-рекреационная территория включает городские леса, лесопарки, лесозащитные зоны, водоемы, земли сельскохозяйственного использования и другие уголья, которые совместно с парками, садами, скверами и бульварами, размещаемыми на селитебной территории, формируют систему открытых пространств.

В пределах указанных территорий выделяются зоны различного функционального назначения: коммунально-складские, внешнего транспорта, массового отдыха, курортные (в городах и поселках, имеющих лечебные ресурсы), охраняемых ландшафтов.

В исторических городах необходимо выделять зоны исторической застройки.

При этом необходимо:

4.6.1 При соблюдении санитарно-гигиенических и других требований к совместному размещению объектов различного функционального назначения допускается создание многофункциональных зон, с учетом существующих зданий.

4.6.2 В районах, подверженных действию опасных и катастрофических природных явлений (землетрясения, сели, оползни и обвалы), зонирование территории населенных пунктов необходимо предусматривать с учетом уменьшения степени риска и обеспечения устойчивости функционирования. В зонах с наибольшей степенью риска необходимо размещать парки, сады, открытые спортивные площадки и другие свободные от застройки элементы.

В сейсмических районах функциональное зонирование территории необходимо предусматривать на основе микрорайонирования по условиям сейсмичности.

4.6.3 В районах со сложными инженерно-геологическими условиями под застройку необходимо использовать участки, требующие меньших затрат на инженерную подготовку, строительство и эксплуатацию зданий и сооружений.

4.7 Планировочную структуру городов и населенных пунктов необходимо формировать, обеспечивая компактное размещение и взаимосвязь функциональных зон, рациональное районирование территории в увязке с системой общественных центров, инженерно-транспортной инфраструктурой, эффективное использование территории в зависимости от ее градостроительной ценности, комплексный учет архитектурно-градостроительных традиций, природно-климатических, ландшафтных, национально-бытовых и других местных особенностей, охрану окружающей среды, памятников истории и культуры, возможность проведения пожарно-спасательных работ, в соответствии с установленными требованиями.

4.8 В крупнейших и крупных городах необходимо обеспечивать комплексное использование подземного пространства для взаимоувязанного размещения в нем сооружений городского транспорта, предприятий торговли, общественного питания и коммунально-бытового обслуживания, отдельных зрелищных и спортивных сооружений, подсобно-вспомогательных помещений административных, общественных, жилых зданий, объектов систем инженерного оборудования, производственных и коммунально-складских объектов различного назначения.

4.9 На территориях, прилегающих к городам, необходимо предусматривать пригородные зоны для использования их в качестве резервов последующего развития городов и размещения объектов хозяйственного обслуживания, а в составе пригородных зон – зеленые зоны, предназначенные для организации отдыха населения, улучшения микроклимата, состояния атмосферного воздуха и санитарно-гигиенических условий.

При определении границ пригородной зоны требуется учитывать взаимосвязанное развитие городских и сельских населенных пунктов, границы административных районов, сельскохозяйственных и других предприятий. Для городов, входящих в формируемую групповую систему расселения, необходимо предусматривать общую пригородную зону.

4.10 Размещение подсобных сельских хозяйств предприятий, организаций и учреждений, а также участков для коллективных садов и огородов необходимо предусматривать, на территории пригородной зоны. Объекты жилищно-гражданского строительства подсобных сельских хозяйств, требуется размещать на территории существующих сельских населенных пунктов.

4.11 Строительство отдельных санаторно-курортных учреждений и учреждений отдыха без предварительной разработки генерального плана всего

курорта или зоны отдыха, а также без проектов планировки территорий комплексов, не допускается.

Заданием на разработку генеральных планов курортов определяются профиль и проектная вместимость санаторно-курортных учреждений в соответствии с комплексной оценкой запасов минеральной воды и лечебной грязи, оценкой пляжных ресурсов, размеров благоприятной для застройки территории и других факторов.

4.12 На территории курортов и зон отдыха запрещается строительство новых и расширение действующих промышленных предприятий и других объектов, не связанных непосредственно с обслуживанием постоянного и временного населения. В Иссык-Кульской курортной зоне строительство указанных объектов, а также строительство животноводческих ферм запрещено в пределах двух километровой прибрежной зоны.

4.13 Существующие в пределах курортов и зон отдыха промышленные и сельскохозяйственные предприятия, являющиеся источниками вредного воздействия на окружающую среду, подлежат планомерному выводу за пределы территории курортов и зон отдыха или изменению профиля их производства.

4.14 В проектах планировки и застройки курортов и зон отдыха должно быть обеспечено зонирование территории по видам ее использования с выделением следующих основных функциональных зон:

курортной, а в зонах отдыха - оздоровительной - для размещения комплексов и отдельных санаторно-курортных учреждений и учреждений отдыха, общекурортных центров и центров зон отдыха, зеленых насаждений общего пользования и пляжей;

селитебной - для расселения постоянного населения курортов и зон отдыха;

коммунально-складской - для размещения баз и складов, котельных, прачечных, гаражей, автопарков, а также промышленных предприятий, связанных с обслуживанием курортов и зон отдыха;

зеленой зоны курортов и зоны отдыха - для создания необходимого санитарно-гигиенического режима курортов и зон отдыха.

4.15 Детские санатории и учреждения отдыха необходимо размещать в самостоятельных зонах, и отделять их от учреждений для взрослых полосой зеленых насаждений шириной не менее 100 м.

5. Селитебная территория

5.1 Планировочную структуру селитебной территории городов и населенных пунктов городского типа необходимо формировать с учетом взаимоувязанного размещения зон общественных центров, жилой застройки, улично-дорожной сети, озелененных территорий общего пользования, мест приложения труда, а также в увязке с планировочной структурой населенного

пункта в целом в зависимости от его величины и природных особенностей территории.

Для предварительного определения потребности в селитебной территории необходимо принимать укрупненные показатели в расчете на 1000 чел.: в городах при средней этажности жилой застройки до 3 этажей - 10 га для застройки без земельных участков и 20 га - для застройки с участками; от 4 до 8 этажей - 8 га.

Для климатических подрайонов (жилой район, микрорайон, квартал) I В, II В, III В указанные показатели допускается уменьшать, но не более чем на 30 процентов.

При этом, селитебную территорию в городах необходимо расчленять на районы площадью не более 250 га магистралями или полосами зеленых насаждений шириной не менее 100 м.

5.2 При определении размера селитебной территории требуется исходить из необходимости предоставления каждой семье отдельной квартиры или дома. Расчетная жилищная обеспеченность определяется дифференцированно для городов в целом и отдельных их районов на основе прогнозных данных о среднем размере семьи, с учетом типов применяемых жилых зданий, планируемых объемов жилищного строительства.

5.3 Размещение индивидуального строительства в городах необходимо предусматривать:

в пределах городской черты - преимущественно на свободных территориях, включая территории, ранее считавшиеся не пригодными для строительства, а также на территориях реконструируемой застройки (на участках существующей индивидуальной усадебной застройки, в районах без усадебной застройки при ее уплотнении и в целях сохранения характера сложившейся городской среды);

на территориях пригородных зон - на резервных территориях, включаемых в городскую черту; в новых и развивающихся населенных местах, расположенных в пределах транспортной доступности города 30-40 мин.

Районы индивидуальной усадебной застройки в городах не допускается размещать на главных направлениях развития многоэтажного строительства на перспективу.

В районах индивидуальной застройки необходимо предусматривать озеленение, благоустройство и инженерное оборудование территории, размещение учреждений и предприятий обслуживания повседневного пользования.

5.4 Для климатических подрайонов IV, IVB, IIIB в городах, расположенных на высоте 1000 м и более над уровнем моря, допускается применение жилых домов без лифтов не выше 4 этажей.

Общественные центры

5.5 В городах необходимо формировать систему общественных центров, включающую общегородской центр, центры планировочных районов, жилых и

промышленных районов, зон отдыха, торгово-бытовые центры повседневного пользования, а также специализированные центры (медицинские, учебные, спортивные и др.), которые допускается размещать в пригородной зоне.

При этом необходимо:

5.5.1 Число, состав и размещение отдельных объектов в общественном центре принимаются с учетом величины города, его роли в системе расселения и функционально-планировочной организации территории. В крупных и крупнейших городах, а также в городах с расчлененной структурой общегородской центр, дополняется подцентрами городского значения. В малых городах и населенных пунктах городского типа, формируется единый общественный центр, дополняемый объектами повседневного пользования в жилой застройке.

5.6 В общегородском центре в зависимости от его размеров и планировочной организации необходимо формировать системы взаимосвязанных общественных пространств (главных улиц, площадей, пешеходных зон), составляющих ядро общегородского центра.

В исторических городах ядро общегородского центра допускается формировать полностью или частично в пределах зоны исторической застройки при условии обеспечения целостности сложившейся исторической среды.

Жилая застройка

5.7 При проектировании жилой застройки, выделяются два основных уровня структурной организации селитебной территории:

микрорайон (квартал) - структурный элемент жилой застройки площадью от 40 до 80 га, не расчлененный магистральными улицами и дорогами, в пределах которого размещаются учреждения и предприятия повседневного пользования с радиусом обслуживания не более 500 м (кроме школ и детских дошкольных учреждений, радиус обслуживания которых определяется в соответствии с таблицей 4 настоящих строительных норм); границами, являются магистральные или жилые улицы, проезды, пешеходные пути, естественные рубежи;

жилой район - структурный элемент селитебной территории площадью, от 80 до 250 га. В пределах которого размещаются учреждения и предприятия с радиусом обслуживания не более 1500 м, а также часть объектов городского значения; границами, являются труднопреодолимые естественные и искусственные рубежи, магистральные улицы и дороги общегородского значения.

Жилой район является, как правило, объектом разработки проекта планировки территории, а микрорайон (квартал) — проекта застройки. Относить проектируемый объект к одному из уровней структурной организации селитебной территории следует в задании на проектирование.

5.8 Въезды на территорию микрорайонов и кварталов, а также сквозные проезды в зданиях необходимо предусматривать на расстоянии не более 300 м один от другого, а в реконструируемых районах при периметральной застройке

- не более 180 м. Примыкания проездов к проезжим частям магистральных улиц регулируемого движения допускаются на расстоянии не менее 50 м от стоп - линии ближайшего перекрестка и не ближе 15 м от остановки общественного транспорта.

Для подъезда к группам жилых зданий, крупным учреждениям и предприятиям обслуживания, торговым центрам необходимо предусматривать основные проезды, а к отдельным стоящим зданиям - второстепенные проезды, размеры которых необходимо принимать в соответствии с таблицей 7 настоящих строительных норм.

Микрорайоны и кварталы с застройкой 5 этажей и выше, обслуживаются не менее двухполосными проездами.

Тупиковые проезды должны быть протяженностью не более 150 м и заканчиваться поворотными площадками, обеспечивающими возможность разворота мусоровозов, уборочных и пожарных машин.

Тротуары и велосипедные дорожки требуется устраивать приподнятыми на 15 см над уровнем проездов. Пересечение тротуаров и велосипедных дорожек с второстепенными проездами, а на подходах к школам и детским дошкольным учреждениям и с основными проездами необходимо предусматривать в одном уровне с устройством ramпы длиной соответственно 1,5 и 3 м.

При этом:

5.8.1 К отдельно стоящим жилым зданиям высотой не более 9 этажей, а также к объектам, посещаемым лицами, с ограниченными возможностями здоровья, допускается устройство проездов, совмещенных с тротуарами при протяженности их не более 150 м и общей ширине не более 4,2 м, а в малоэтажной (1-3 этажа) застройке при ширине не менее 3,5.

5.9 Размеры приусадебных (приквартирных) земельных участков, выделяемых в городах на индивидуальный дом или на одну квартиру, необходимо принимать в порядке, установленном органом местного самоуправления.

При определении размеров приусадебных и приквартирных земельных участков необходимо учитывать особенности градостроительных ситуации в городах разной величины: типы жилых домов, характер формирующейся жилой застройки (среды), условия ее размещения в структуре города, руководствуясь приложением В.

5.10 Площадь озелененной территории микрорайона (квартала) требуется принимать не менее 6м²чел (без учета участков школ и детских дошкольных учреждений).

5.11 Разрывы между жилыми зданиями, жилыми и общественными, а также производственными зданиями необходимо принимать на основе расчетов инсоляции и освещенности в соответствии с нормами инсоляции, приведенными в разделе 12 настоящих строительных норм, а также в соответствии с противопожарными требованиями, приведенными в обязательном приложении 1.

Между длинными сторонами жилых зданий высотой 2-3 этажа необходимо принимать расстояния не менее 15 м, а высотой 4 этажа - не менее 20 м, между

длинными сторонами и торцами этих же зданий с окнами из жилых комнат - не менее 10 м. Указанные расстояния сокращаются при соблюдении норм инсоляции.

5.12 При проектировании жилой застройки требуется предусматривать размещение площадок, размеры которых и расстояния от них до жилых и общественных зданий принимать не менее приведенных в таблице 1.

Таблица 1

Площадки	Удельные размеры площадок, м ² / чел.	Расстояния от площадок До окон жилых и общественных зданий, не менее м.
Для игр детей дошкольного и младшего школьного возраста	0,7	12
Для отдыха взрослого населения	0,1	10
Для занятий физкультурой	2,0	10-40 (в зависимости) от их шумовых характеристик, не более 50дцб.)
Для хозяйственных целей и выгула собак	0,3	15
Для стоянки автомашин	0,8	

Пр и м е ч а н и е: приведенные данные в таблице 1 не распространяются на отдельно проектируемые и строящиеся жилые здания.

5.12.1 Допускается уменьшать, но не более чем на 50% удельные размеры площадок: для игр детей; отдыха взрослого населения для занятия физкультурой при формировании единого физкультурно-оздоровительного комплекса микрорайона для школьников и населения.

5.13 Жилые здания с квартирами в первых этажах необходимо располагать, с отступом от красных линий, магистральных улиц не менее 6 м, а улицы местного значения- не менее 3 м. В районах усадебной застройки жилые дома могут размещаться по красной линии улиц местного значения в соответствии со сложившимися местными традициями. По красной линии допускается размещать жилые здания с встроенными в первые этажи или пристроенными помещениями общественного назначения, а на улицах местного значения в условиях реконструкции сложившейся застройки - и жилые здания с квартирами в первых этажах, с учетом выступающих конструкций.

5.14 Расстояния от площадок для мусоросборников до физкультурных площадок, площадок для игр детей и отдыха взрослых следует принимать не менее 20 м, до наиболее удаленного входа в жилое здание - не более 100 м.

5.15 При проектировании жилой застройки в городах расчетная плотность населения на территории жилого района и микрорайона, чел/га, принимается с учетом рекомендуемого приложения 4.

6 Производственная территория

Промышленная зона (район)

6.1 Промышленные предприятия, необходимо размещать на территории промышленных зон (районов) в составе групп предприятий (промышленных узлов) с общими вспомогательными производствами или объектами инфраструктуры, а в сельских населенных пунктах в составе производственных зон.

6.2 При размещении промышленных зон (районов) необходимо обеспечивать их рациональную взаимосвязь с жилыми районами при минимальных затратах времени на трудовые передвижения.

Размеры и степень интенсивности использования территории промышленных зон (районов) необходимо принимать в зависимости от условий их размещения в структуре города и градостроительной ценности различных участков его территории.

6.3 Функционально-планировочную организацию промышленных зон необходимо, предусматривать в виде панелей и блоков основных и вспомогательных производств с учетом отраслевых характеристик предприятий, санитарно-гигиенических и противопожарных требований к их размещению, грузооборота и видов транспорта, а также очередности строительства.

При этом необходимо формировать взаимосвязанную систему обслуживания работающих на предприятиях и населения прилегающих к промышленной зоне жилых районов.

6.4 Территория, занимаемая площадками промышленных предприятий и других производственных объектов, учреждениями и предприятиями обслуживания, должна составлять, не менее 60% всей территории промышленной зоны (района).

6.5 В пределах селитебной территории допускается размещать промышленные предприятия, не выделяющие вредные вещества, с не пожароопасными и невзрывоопасными производственными процессами, не создающие шума, превышающего установленные нормы, не требующие устройства железнодорожных подъездных путей. При этом расстояние от границ участка промышленного предприятия до жилых зданий, участков детских дошкольных учреждений, общеобразовательных школ, учреждений здравоохранения и отдыха необходимо принимать не менее 50 м.

В случае невозможности устранения вредного влияния предприятия, расположенного в пределах жилой застройки, на окружающую среду необходимо предусматривать уменьшение мощности, перепрофилирование предприятия или отдельного производства или его перебазирования за пределы жилой застройки.

6.6 Санитарно-защитные зоны необходимо предусматривать, если после проведения всех технических и технологических мер по очистке и обезвреживанию вредных выбросов и снижению уровня шума не обеспечиваются предельно допустимые на селитебной территории уровни концентрации вредных веществ и предельно допустимые уровни шума.

Размеры таких зон необходимо устанавливать в соответствии с действующими санитарными нормами размещения промышленных предприятий и Методикой расчета концентрации в атмосферном воздухе вредных веществ, содержащихся в выбросах предприятий, а также с учетом требований защиты от шума и других требований, приведенных в разделе 12 настоящих строительных норм.

6.7 В санитарно-защитной зоне не допускается размещать жилые здания, детские образовательные организации, общеобразовательные школы, учреждения здравоохранения и отдыха, спортивные сооружения.

Минимальную площадь озеленения санитарно-защитных зон необходимо принимать в зависимости от ширины зоны, %:

до 300 м	60
св. 300 до 1000 м	50
св. 1000 до 3000 м	40

Со стороны селитебной территории необходимо предусматривать полосу древесно-кустарниковых насаждений шириной не менее 50 м, а при ширине зоны до 100 м - не менее 20 м.

6.8 Устройство отвалов, шламонакопителей, хвостохранилищ, отходов и отбросов предприятий допускается только при обосновании невозможности их утилизации; при этом для промышленных районов и узлов, необходимо предусматривать централизованные (групповые) отвалы. Участки для них необходимо размещать за пределами предприятий и III пояса зоны санитарной охраны подземных водоисточников и прохождений подземных вод, с соблюдением санитарных норм или правил безопасности.

6.9 Отвалы, содержащие уголь, сланец, мышьяк, свинец, ртуть и другие горючие и токсичные вещества должны быть размещены от жилых и общественных зданий и сооружений на расстоянии, определяемом расчетом и на основании СанПин «Проектирование, строительство, реконструкция и эксплуатация предприятий, планировка и застройка населенных мест», но не ближе расчетного опасного сдвига отвалов на основе разработанного и согласованного ТЭО.

Научная и научно-производственная зона (район)

6.10 На территории научной и научно-производственной зоны необходимо размещать учреждения науки и научного обслуживания, опытные производства и связанные с ними высшие и средние учебные заведения, учреждения и предприятия обслуживания, а также инженерные и транспортные коммуникации и сооружения.

6.11 Численность рабочих научно-производственной зоны, расположенной в пределах селитебной территории, не должна превышать 15 тыс. чел.

6.12 Размеры земельных участков научных учреждений необходимо принимать (на 1000 м² общей площади), га, не более:

естественных и технических наук ..... 0,14 – 0,2

общественных наук ..... 0,1 – 0,12

При этом необходимо:

6.12.1 В приведенную норму не входят опытные поля, полигоны, резервные территории, санитарно-защитные зоны.

6.12.2 Меньшие значения показателей необходимо принимать для крупнейших и крупных городов и для условий реконструкции.

Коммунально-складская зона (район)

6.13 На территориях коммунально-складских зон (районов) необходимо размещать предприятия пищевой (пищевкусовой, мясной и молочной) промышленности, общетоварные (продовольственные и непродовольственные), специализированные склады (холодильники, картофеле-, овоще-, фруктохранилища), предприятия коммунального, транспортного и бытового обслуживания населения города.

Систему складских комплексов, не связанных с непосредственным повседневным обслуживанием населения, необходимо формировать за пределами крупных и крупнейших городов, приближая их к узлам внешнего, преимущественного железнодорожного транспорта.

За пределами территории городов и их зеленых зон, в обособленных складских районах пригородной зоны с соблюдением санитарных, противопожарных и специальных норм необходимо предусматривать рассредоточенное размещение складов государственных резервов, складов нефти и нефтепродуктов первой группы, перевалочных баз нефти и нефтепродуктов, складов сжиженных газов, складов взрывчатых материалов и базисных складов сильнодействующих ядовитых веществ, базисных складов продовольствия, фуража и промышленного сырья лесоперевалочных баз базисных складов лесных и строительных материалов.

Для малых городов и населенных пунктов городского типа необходимо предусматривать централизованные склады, обслуживающие группу населенных пунктов, располагая такие склады преимущественно в районных центрах или железнодорожных пристанционных населенных пунктах.

В районах с ограниченными территориальными ресурсами и ценными сельскохозяйственными угодьями допускается, при наличии отработанных

горных выработок и участков недр, пригодных для размещения в них объектов, осуществлять строительство хранилищ продовольственных и промышленных товаров, распределительных холодильников и других объектов, требующих обеспечения устойчивости к внешним воздействиям и надежности функционирования.

6.14 Размеры земельных участков складов, предназначенных для обслуживания населенных пунктов, допускается принимать из расчета 2 м² на одного чел. в крупнейших и крупных городах с учетом строительства многоэтажных складов и 2,5 м² – в остальных населенных пунктах.

В городах-курортах размеры коммунально-складских зон для обслуживания лечащихся и отдыхающих необходимо принимать из расчета этих зонах оранжерейно-тепличного хозяйства – 8 м².

В городах общая площадь коллективных хранилищ сельскохозяйственных продуктов определяется из расчета 4-5 м² на одну семью. Число семей, пользующихся хранилищами, устанавливается заданием на проектирование.

Размеры земельных участков, площади, вместимость складов общетоварных и специализированных, для хранения овощей, картофеля и фруктов, топлива и строительных материалов допускается принимать в соответствии с приложением Е.

При этом, размеры санитарно-защитных зон для картофеле-, овоще- и фруктохранилищ необходимо принимать 50 м.

7 Ландшафтно-рекреационная территория

7.1 В городах и населенных пунктах городского типа при разработке градостроительной документации необходимо предусматривать, непрерывную систему озелененных территорий и других открытых пространств. При этом отмеченные озелененные территории на стадии детализации от общего к частному уточняются их классификация и функциональное назначение.

Удельный вес озелененных территорий различного назначения в пределах застройки городов (уровень озеленения территории застройки) должен быть не менее 40%.

7.2 Площадь озелененных территорий общего пользования - парков, садов, скверов, бульваров, размещаемых на селитебной территории городов и населенных пунктов, необходимо принимать по таблице 2.

В крупнейших, крупных и больших городах существующие массивы городских лесов необходимо преобразовывать в городские лесопарки и относить их дополнительно к указанным в таблице 2 озелененным территориям общего пользования исходя из расчета не более 5 м²/чел.

Таблица 2

Озелененные территории общего пользования	Площадь озелененных территорий м ² /чел.		
	крупнейших, крупных и больших городов	средних городов	малых городов и населенных пунктов
Общегородские	10	7	8(10)
Жилых районов	6	6	-

В скобках приведены размеры для малых городов с численностью населения до 20 тыс. чел.

При этом необходимо:

7.2.1 Для городов-курортов приведенные нормы общегородских озелененных территорий общего пользования необходимо увеличивать, но не более чем на 50%.

7.3 В структуре озелененных территорий общего пользования крупные парки и лесопарки шириной 0,5 км и более должны составлять не менее 10% от общей площади населенного пункта.

Время доступности городских парков должно быть не более 20 минут, а парков планировочных районов не более 15 минут.

В сейсмических районах необходимо обеспечивать свободный доступ парков, садов и других озелененных территорий общего пользования, не допуская устройства оград со стороны жилых районов.

7.4 Расчетное число единовременных посетителей территорий парков, лесопарков, лесов, зеленых зон необходимо принимать, чел/га, не более:

для городских парков 100

для парков зон отдыха 70

для парков курортов 50

для лесопарков (лугопарков, гидропарков) 10

для лесов 1-3

При этом, при числе единовременных посетителей 10 – 50 чел./га необходимо предусматривать дорожно-тропиночную сеть для организации их движения, а на опушках полей - почвозащитные посадки, при числе единовременных посетителей 50 чел./га и более - мероприятия по преобразованию лесного ландшафта в парковый.

7.5 В крупнейших, крупных и больших городах наряду с парками городского и районного значения необходимо предусматривать специализированные – детские, спортивные, выставочные, зоологические и

другие парки, ботанические сады, размеры которых необходимо принимать по заданию на проектирование.

Ориентировочные размеры детских парков допускается принимать из расчета 0,5 м²/чел., спортивных парков 12 м²/чел., включая площадки и спортивные сооружения, нормы расчета которых приведены в рекомендуемом приложении 6.

7.6 На территориях с высокой степенью сохранности естественных ландшафтов, имеющих эстетическую и познавательную ценность, необходимо формировать национальные и природные парки. Архитектурно-пространственная организация национальных и природных парков должна предусматривать использование их территории в научных, культурно-просветительных и рекреационных целях с выделением, заповедной, заповедно-рекреационной, рекреационной и хозяйственной зон.

7.7 При размещении парков и садов необходимо максимально сохранять участки с существующими насаждениями и водоемами.

Площадь территории парков, садов и скверов необходимо принимать, га, не менее: городских парков- 15, парков планировочных районов - 10, садов жилых районов - 3, скверов - 0,5, для условий реконструкции площадь скверов может быть меньших размеров.

В общем балансе территории парков и садов площадь озелененных территорий необходимо принимать не менее 70%.

7.8 При строительстве парков на пойменных территориях необходимо соблюдать требования раздела 11 настоящих строительных норм.

7.9 Бульвары и пешеходные аллеи необходимо предусматривать в направлении массовых потоков пешеходного движения. Размещение бульвара, его протяженность и ширину, а также место в поперечном профиле улицы необходимо определять с учетом архитектурно-планировочного решения улицы и ее застройки. На бульварах и пешеходных аллеях необходимо предусматривать площадки для кратковременного отдыха.

Ширину бульваров с одной продольной пешеходной аллеей необходимо принимать, м, не менее, размещаемых:

по оси улиц 18

с одной стороны улицы между проезжей частью и застройкой 10

7.10 Озелененные территории общего пользования должны быть благоустроены и оборудованы малыми архитектурными формами: фонтанами и бассейнами, лестницами, пандусами, подпорными стенками, беседками, светильниками и др. Число светильников необходимо определять по нормам освещенности территории.

7.11 Дорожную сеть ландшафтно-рекреационных территорий (дорог, аллеи, тропы) необходимо трассировать по возможности с минимальными уклонами в соответствии с направлениями основных путей движения пешеходов и с учетом определения кратчайших расстояний к остановочным пунктам, игровым и

спортивным площадкам. Ширина дорожки должна быть кратной 0,75 м (ширина полосы движения одного человека).

Покрытия площадок, дорожно-тропиночной сети в пределах ландшафтно-рекреационных территорий необходимо применять из плиток, щебня и других прочных минеральных материалов, допуская применения асфальтового покрытия в исключительных случаях.

7.12 Расстояние от зданий, сооружений, а также объектов инженерного благоустройства до деревьев и кустарников необходимо принимать по таблице 3.

Таблица 3

Здание, сооружение, объект инженерного благоустройства	Расстояния, м, от здания, сооружения, объекта до оси	
	ствола дерева	кустарника
Наружная стена здания и сооружения	5,0	1,5
Край тротуара и садовой дорожки	0,7	0,5
Край проезжей части улиц, кромка укрепленной полосы обочины дороги или бровка канавы	2,0	1,0
Мачта и опора осветительной сети, мостовая опора и эстакада	4,0	-
Подошва откоса, террасы и др.	1,0	0,5
Подошва или внутренняя грань подпорной стенки	3,0	1,0
Подземные сети:		
газопровод, канализация	1,5	-
тепловая сеть (стенка канала, тоннеля или оболочка при без канальной прокладки)	2,0	1,0
водопровод, дренаж	2,0	-
силовой кабель и кабель связи	2,0	0,7

При этом необходимо:

7.12.1 Приведенные нормы относятся к деревьям с диаметром кроны не более 5 м и должны быть увеличены для деревьев с кроной большего диаметра.

7.12.2 Расстояние от воздушных линий электропередачи до деревьев необходимо принимать по правилам устройства электроустановок.

7.12.3 Деревья, высаживаемые у зданий, не должны препятствовать инсоляции и освещенности жилых и общественных помещений в пределах требований, изложенных в разделе 11 настоящих строительных норм.

7.13 В зеленых зонах городов необходимо предусматривать питомники древесных и кустарниковых растений и цветочно-оранжерейные хозяйства с учетом обеспечения посадочным материалом группы городских и сельских населенных пунктов.

Площадь питомников необходимо принимать из расчета 3-5 м²/чел. в зависимости от уровня обеспеченности населения озелененными территориями общего пользования, размеров санитарно-защитных зон, развития садоводческих товариществ, особенностей природно-климатических и других местных условий. Общую площадь цветочно-оранжерейных хозяйств необходимо принимать из расчета 0,4 м²/чел.

7.14 На территориях парков возможно строительство зданий и сооружений функционально соответствующих организации и направленности каждого парка: предприятия общественного питания, выставочные залы, галереи, музеи, клубные, театральные, физкультурно-спортивные и культурно-массовые сооружения. При этом суммарная площадь застройки таких объектов, размещаемых на территории парка не должна превышать 15% от площади данного парка.

Зоны отдыха и курортные

7.15 Размещение зон массового кратковременного отдыха необходимо предусматривать с учетом доступности этих зон на общественном транспорте, не более 1,5 ч.

7.16 Размеры территорий зон отдыха необходимо принимать из расчета 500-1000 м² на одного посетителя, в том числе интенсивно используемая ее часть для активных видов отдыха должна составлять не менее 100 м² на одного посетителя. Площадь участка зоны массового кратковременного отдыха необходимо принимать не менее 50 га.

7.17 Размеры стоянок автомобилей, размещаемых у границ лесопарков, зон отдыха и курортных зон, необходимо определять по заданию на проектирование, а при отсутствии данных – по рекомендуемому приложению 8.

7.18 Курортная зона должна быть размещена на территориях, обладающих природными лечебными факторами, наиболее благоприятными микроклиматическими, ландшафтными и санитарно гигиеническими условиями. В ее пределах необходимо размещать санаторно-курортные и оздоровительные учреждения, учреждения отдыха и туризма, учреждения и предприятия обслуживания, лечащихся и отдыхающих, формирующие общественные центры, включая общекурортный центр, курортные парки и другие озелененные территории общего пользования, пляжи.

7.19 При проектировании курортных зон необходимо предусматривать:

размещение санаторно-курортных учреждений длительного отдыха на территориях с допустимыми уровнями шума; детских санаторно-курортных и оздоровительных учреждений изолированно от учреждений для взрослых с отделением их полосой зеленых насаждений шириной не менее 100 м;

вынос промышленных и коммунально-складских объектов, жилой застройки и общественных зданий, не связанных с обслуживанием лечащихся и отдыхающих;

ограничение движения транспорта и полное исключение транзитных транспортных потоков.

7.20 Однородные и близкие по профилю санаторно-курортные и оздоровительные учреждения, размещаемые в пределах курортных зон, необходимо объединять в комплексы, обеспечивая централизацию медицинского, культурно-бытового и хозяйственного обслуживания и единое архитектурно-пространственное решение.

7.21 Размеры территорий общего пользования курортных зон необходимо устанавливать из расчета, м на одно место, в санаторно-курортных и оздоровительных учреждениях: общекурортных центров – 10, озелененных – 100.

При этом необходимо:

7.21.1 В курортных зонах сложившихся курортов, а также горных курортов размеры озелененных территорий общего пользования допускается уменьшать, но не более чем на 50%.

7.22 Размеры территории пляжей, размещаемых в курортных зонах и зонах отдыха, необходимо принимать, м² на одного посетителя, не менее:

речных и озерных 8

речных и озерных (для детей) 4

Размеры речных и озерных пляжей, размещаемых на землях, пригодных для сельскохозяйственного использования, необходимо принимать из расчета 5 м² на одного посетителя.

Размеры территории специализированных лечебных пляжей для лечащихся с ограниченной подвижностью необходимо принимать из расчета 8-12 м на одного посетителя.

Минимальную протяженность береговой полосы пляжа на одного посетителя необходимо принимать не менее - 0.25 м.

Рассчитывать число одновременных посетителей на пляжах необходимо с учетом коэффициентов одновременной загрузки пляжей:

санаториев 0,6-0,8

учреждений отдыха и туризма 0,7-0,9

детских лагерей 0,5-1,0

общего пользования для местного населения 0,2

отдыхающих без путевок 0,5

8 Учреждения и предприятия обслуживания

8.1 Учреждения и предприятия обслуживания необходимо размещать на территории городов и населенных пунктов городского типа, приближая их к местам жительства и работы, предусматривая формирование общественных центров в увязке с сетью общественного пассажирского транспорта.

Для ориентировочных расчетов число учреждений и предприятий обслуживания и размеры их земельных участков допускается принимать в соответствии с приложением Е.

Размещение, вместимость и размеры земельных участков учреждений и предприятий обслуживания, не указанных в настоящем разделе и в рекомендуемом приложении б, необходимо принимать по заданию на проектирование.

8.2 При определении числа, состава и вместимости учреждений и предприятий обслуживания в городах-центрах систем расселения необходимо дополнительно учитывать приезжающее население из других городских и сельских населенных пунктов, расположенных в зоне, ограниченной затратами времени на передвижения в большой, крупный и крупнейший город-центр не более 2 ч, в малые и средние города-центры или подцентры систем расселения - не более 1 ч; в исторических городах необходимо учитывать также туристов.

8.3 Радиус обслуживания населения учреждениями и предприятиями, размещаемыми в жилой застройке, необходимо принимать не более указанного в таблице 4.

8.4 Расстояния от зданий и границ земельных участков учреждений и предприятий обслуживания необходимо принимать не менее приведенных в таблице 5.

Таблица 4

Учреждения и предприятия обслуживания	Радиус обслуживания, м
Детские образовательные организации:	
В городах	300
В малых городах, при одно- и двухэтажной застройке	500
Общеобразовательные школы	750 (500 для начальных классов)

Окончание таблицы 4

Учреждения и предприятия обслуживания	Радиус обслуживания, м
Помещение для физкультурно-оздоровительных занятий	500
Физкультурно-спортивные центры жилых нов	1500
Поликлиники и их филиалы в городах	1000
Раздаточные пункты молочной кухни	500
То же, при одно- и двухэтажной застройке	800
Аптеки в городах	500
То же, при одно- и двухэтажной застройке	800
Предприятия торговли, общественного и бытового обслуживания местного значения:	
в городах при застройке:	500
многоэтажной	800
одно-, двухэтажной	2000
в сельских поселениях	
Отделения связи и филиалы банков	500

Указанный радиус обслуживания не распространяется на специализированные и оздоровительные детские образовательные организации, а также на специальные детские ясли-сады общего типа и общеобразовательные школы (языковые, математические, спортивные и т.п.).

В условиях сложного рельефа указанные в таблице 4 радиусы обслуживания необходимо уменьшать на 30 %.

Пути подходов учащихся к общеобразовательным школам с начальными классами не должны пересекать проезжую часть магистральных улиц в одном уровне.

Таблица 5

Здания (земельные участки) учреждений предприятий обслуживания	Расстояние от зданий (границ участков) учреждений и предприятий обслуживания, м		
	До красной линии	До стен	До зданий общеобразовательных школ, детских

	В городах	жилых домов	дошкольных и лечебных учреждений
Детские образовательные организации и общеобразовательные школы (стены здания)	25	По нормам инсоляции и освещенности	
Приемные пункты вторичного сырья	-	20*	50
Пожарные депо	10	50	50
Крематории, при количестве печей более одной	6	1000	1000
Кладбища смешанного и традиционного захоронения площадью от 20 до 40 га.	6	500	500
Кладбища смешанного и традиционного захоронения площадью от 10 до 20 га.	6	300	300
Кладбища смешанного и традиционного захоронения площадью 10 и менее га.	6	100	100
Склады хранения пищевых продуктов (мясных, молочных, кондитерских, овощей, фруктов, напитков и др.), лекарственных, промышленных и хозяйственных товаров.	5	50	50

*С входами и окнами.

Участки детских дошкольных учреждений, вновь размещаемых больниц не должны примыкать непосредственно к магистральным улицам.

Приемные пункты вторичного сырья необходимо изолировать полосой зеленых насаждений и предусматривать к ним подъездные пути для автомобильного транспорта.

На земельном участке больницы необходимо предусматривать отдельные въезды в зоны хозяйственную и корпусов: лечебных- для инфекционных и неинфекционных больных (отдельно) и патолого-анатомического.

9 Транспорт и улично-дорожная сеть

9.1. При проектировании городов и населенных пунктов городского типа необходимо предусматривать единую систему транспорта и улично-дорожной сети в увязке с планировочной структурой и прилегающей к нему территориями, обеспечивающие удобные, быстрые и безопасные транспортные связи со всеми функциональными зонами, с другими населенными пунктами системы расселения, объектами, расположенными в пригородной зоне, объектами внешнего транспорта и автомобильными дорогами общей транспортной сети.

9.2. Затраты времени в городах на передвижение от мест проживания до мест работы для 90% трудящихся (в один конец) не должны превышать, мин, для городов с населением, тыс. чел.:

1000	40
500	37
250	35
100 и менее	30

Для ежедневно приезжающих на работу в город-центр из других населенных пунктов указанные нормы затрат времени допускается увеличивать, но не более чем в 2 раза.

9.3. Пропускную способность сети улиц, дорог и транспортных пересечений, число мест хранения автомобилей необходимо определять исходя из уровня автомобилизации на расчетный срок, автомобилей на 1000 чел.: 250-400 легковых автомобилей, 25-40 грузовых автомобилей. Число мотоциклов и мопедов на 1000 чел. необходимо принимать 50-100 единиц для городов с населением свыше 100 тыс. чел. и 100-150 единиц для других населенных пунктов, с населением менее 100 тыс. жителей.

Число автомобилей, прибывающих в город-центр из других населенных пунктов системы расселения, и транзитных авто определяется специальным расчетом.

Указанный уровень автомобилизации допускается уменьшать или увеличивать в зависимости от местных условий, но не более чем на 20%.

Внешний транспорт

9.4 Пассажиры вокзалы (железнодорожного, автомобильного, водного транспорта и аэровокзалы) необходимо размещать, обеспечивая транспортные связи с центром города, между вокзалами, с жилыми и промышленными

районами. Допускается предусматривать объединенные или совмещенные пассажирские вокзалы для двух и более видов транспорта.

9.5 Новые сортировочные станции общей сети железных дорог необходимо размещать за пределами городов, а технические пассажирские станции, парки резервного подвижного состава, грузовые станции и контейнерные площадки железнодорожного и автомобильного транспорта - за пределами селитебной территории. Склады и площадки для навалочных грузов долговременного хранения, расположенные в пределах селитебной территории, подлежат переносу в коммунально-складские зоны.

9.6 В пригородных зонах крупных и крупнейших городов для пропуска транзитных поездов необходимо предусматривать обходные линии с размещением на них сортировочных и грузовых станций общеузлового значения. На головных участках железных дорог при интенсивности пригородного и внутригородского пассажирского движения более 10 пар поездов в час необходимо предусматривать дополнительные пути, а при необходимости - устройство в городах глубоких железнодорожных вводов или диаметров с обеспечением их взаимодействия с городскими скоростными транспортом.

9.7 Пересечения железнодорожных линий между собой в разных уровнях необходимо предусматривать для линий категорий: I, II - за пределами территории населенных пунктов, III, IV - за пределами селитебной территории.

В пределах территории населенных пунктов пересечения железных дорог в одном уровне с улицами и автомобильными дорогами, а также с линиями электрического общественного пассажирского транспорта необходимо предусматривать в соответствии с действующими в строительстве нормативно-техническими документами.

9.8 Жилую застройку необходимо отделять от железных дорог санитарно-защитной зоной шириной 100 м, считая от оси крайнего железнодорожного пути. При размещении железных дорог в выемке или при осуществлении специальных шумозащитных мероприятий, ширина санитарно-защитной зоны уменьшается, но не более чем на 50 м. Расстояния от сортировочных станций до жилой застройки принимаются на основе расчета с учетом величины грузооборота, пожаровзрывоопасности перевозимых грузов, а также допустимых уровней шума и вибрации.

В санитарно-защитной зоне, вне полосы отвода железной дороги, допускается размещать автомобильные дороги, гаражи, стоянки автомобилей, склады, учреждения коммунально-бытового назначения. Не менее 50% площади санитарно-защитной зоны должно быть озеленено. Ширину санитарно-защитной зоны до границ садовых участков необходимо принимать не менее 50 м.

9.9 Автомобильные дороги общей сети I, II, III категорий, необходимо проектировать в обход населенных пунктов в соответствии с действующими в строительстве нормативно-техническими документами.

В случае проложения дорог общей сети через территорию населенных пунктов их необходимо проектировать с учетом требований настоящих строительных норм.

9.10 Автомобильные дороги в пригородной зоне, являющиеся продолжением городских магистралей и обеспечивающие пропуск неравномерных по направлениям транспортных потоков из города-центра к загородным зонам массового отдыха, аэропортам и другим населенным пунктам в системе расселения, необходимо проектировать с учетом реверсивного движения, принимая, ширину основной проезжей части в соответствии с наибольшими часовыми автомобильными потоками.

Категории и параметры автомобильных дорог в пределах пригородных зон городов (систем расселения) необходимо принимать в соответствии с приложением Ж настоящих строительных норм.

9.11 Аэродромы необходимо размещать в соответствии с действующими в строительстве нормативно-техническими документами на расстоянии от селитебной территории и зон массового отдыха населения, обеспечивающем безопасность полетов и допустимые уровни авиационного шума и электромагнитного излучения, установленные для селитебных территорий санитарными нормами.

Указанные требования должны соблюдаться также при размещении новых селитебных территорий и зон массового отдыха в районах действующих аэропортов.

9.12 Размещение в районах аэродромов зданий, высоковольтных линий электропередачи, радиотехнических и других сооружений, которые могут угрожать безопасности полетов воздушных судов или создавать помехи для нормальной работы навигационных средств аэродромов, должно быть согласовано с предприятиями и организациями, в ведении которых находятся аэродромы. Требования по согласованию размещения объектов приведены в обязательном приложении 2.

9.13 Морские и озерные порты необходимо размещать за пределами селитебных территорий на расстоянии от жилой застройки не менее 100 м. При этом, необходимо:

9.13.1 На территории портов необходимо предусматривать съезды к воде и площадки для забора воды пожарными автомашинами.

9.13.2 В портах с малым грузооборотом пассажирский и грузовой районы допускается объединять в один грузопассажирский.

9.13.3 Береговые базы и места стоянки маломерных судов, принадлежащих спортивным клубам и отдельным гражданам, необходимо размещать в пригородных зонах, а в пределах городов - вне селитебной территории.

Сеть улиц и дорог

9.14. Улично-дорожную сеть населенных пунктов необходимо проектировать в виде непрерывной системы с учетом функционального назначения улиц и дорог, интенсивности транспортного, велосипедного' и пешеходного движения, архитектурно-планировочной организации территории и характера застройки. В составе улично-дорожной сети необходимо выделять улицы и дороги магистрального и местного значения, а также главные улицы. Категории улиц и дорог городов необходимо назначать в соответствии с классификацией, приведенной в таблице 6.

Таблица 6

Категория дорог и улиц	Основное назначение дорог и улиц
Магистральные дороги: скоростного движения	Скоростная транспортная связь между удаленными промышленными и планировочными районами в крупнейших и крупных городах; выходы на внешние автомобильные дороги, к аэропортам, крупным зонам массового отдыха и населенным местам в системе расселения. Пересечение с магистральными улицами и дорогами в разных уровнях.
регулируемого движения	Транспортная связь между районами города на отдельных направлениях и участках преимущественно грузового движения, осуществляемого вне жилой застройки, выходы на внешние автомобильные дороги, пересечения с улицами и дорогами, в одном уровне.
Магистральные улицы: общегородского назначения: непрерывного движения	Транспортная связь между жилыми, промышленными районами и общественными центрами в крупнейших, крупных и больших городах, а также с другими магистральными улицами, городскими и внешними автомобильными дорогами. Обеспечение движения транспорта по основным направлениям в разных уровнях.

Продолжение таблицы 6

Категория дорог и улиц	Основное назначение дорог и улиц
регулируемого движения	Транспортная связь между жилыми, промышленными районами и центром города, центрами планировочных районов; выходы на магистральные улицы и дороги и внешние автомобильные дороги. Пересечение с магистральными улицами и дорогами, в одном уровне.
районного значения: транспортно-пешеходные	Транспортно-пешеходная связь между жилыми районами, а также между жилыми и промышленными районами, общественными центрами, выходы на другие магистральные улицы.
пешеходно-транспортные	Пешеходная и транспортная связь (преимущественно общественный пассажирский транспорт) в пределах планировочного района.
Улицы и дороги местного значения: улицы в жилой застройке	Транспортная (без пропуска грузового и общественного транспорта) и пешеходные связи на территории жилых районов (микрорайонов), выходы на магистральные улицы и дороги регулируемого движения.
улицы и дороги в научно-производственных, промышленных и коммунально-складских зонах (районах)	Транспортная связь преимущественно легкового и грузового транспорта в пределах зон (районов), выходы на магистральные городские дороги. Пересечения с улицами и дорогами устраиваются в одном уровне.
пешеходные улицы и дороги	Пешеходная связь с местами приложения труда, учреждениями и предприятиями обслуживания, в том числе в пределах общественных центров, местами отдыха и остановочными пунктами общественного транспорта.
парковые дороги	Транспортная связь в пределах территории парков и лесопарков преимущественно для движения легковых автомобилей.

Окончание таблицы 6

Категория дорог и улиц	Основное назначение дорог и улиц
проезды	Подъезд транспортных средств к жилым и общественным зданиям, учреждениям, предприятиям и другим объектам городской застройки внутри районов, микрорайонов, кварталов.
велосипедные дорожки	Проезд на велосипедах по свободным от других видов транспортного движения трассам приложения труда и к местам отдыха, общественным центрам, а в крупнейших и крупных городах – связь в пределах планировочных районов.

При этом необходимо:

9.14.1 Расстояние от края основной проезжей части магистральных дорог до красной линии и линии регулирования жилой застройки необходимо принимать не менее 25 м.

9.14.2 Главные улицы, выделяются из состава транспортно-пешеходных, пешеходно-транспортных и пешеходных улиц и являются основой архитектурно-планировочного построения общегородского центра.

9.14.3 В зависимости от величины и планировочной структуры городов, объемов движения указанные основные категории улиц и дорог допускается дополнять или применять их неполный состав. Если расчетные затраты времени на трудовые передвижения превышают установленные настоящими нормами, допускается при наличии специальных обоснований применять категории магистральных улиц и дорог, приведенные в настоящей таблице для групп городов с большей численностью населения.

В условиях реконструкции, а также для улиц районного значения допускается устройство магистралей или их участков, предназначенных только для пропуска средств общественного транспорта с организацией троллейбусно-пешеходного или автобусно-пешеходного движений.

В исторических городах необходимо предусматривать исключение или сокращение объемов движения наземного транспорта через территорию исторического ядра общегородского центра: устройство обходных магистральных улиц, улиц с ограниченным движением транспорта, пешеходных улиц и зон; размещение стоянок автомобилей преимущественно по периметру этого ядра.

9.15. Расчетные параметры улиц и дорог городов необходимо принимать по таблице 7.

Таблица 7

Категория дорог и улиц	Расчетная скорость движения, км/ч	Ширина полосы движения, м	Число полос движения	Наименьший радиус кривых в плане, м	Наибольший продольный уклон, %.	Ширина пешеходной части тротуара, м
Магистральные дороги:						
Скоростного движения	120	3,75	4-8	600	30	-
Регулируемого движения	80	3,50	2-6	400	50	-
Магистральные улицы:						
Общегородского назначения:	100	3,75	4-8	500	40	4,5
непрерывного движения	80	3,50	4-8	400	50	3,0
регулируемого движения						
районного значения:	50	4.00	2	125	40	3,0
транспортно-пешеходные						

Продолжение таблицы 7

Категория дорог и улиц	Расчетная скорость движения, км/ч	Ширина полосы движения, м	Число полос движения	Наименьший радиус кривых в плане, м	Наибольший продольный уклон, %.	Ширина пешеходной части тротуара, м
Улицы и дороги местного значения:						
Улицы в жилой застройке	40	3,00	2-3*	90	70	1,5
	30	3,00	2	50	80	1,5
Улицы и дороги научно-производственных, промышленных, и коммунально-складских районов	50	3,50	2-4	90	60	1,5
парковые дороги	40	3,50	2	50	70	1,5
	40	3,00	2	75	80	-
			2			
Проезды:						
основные	40	2,75	2	50	70	1,0
второстепенные	30	3,50	1	25	80	0,75
Пешеходные улицы:						
основные	-	1,00	по расчету	-	40	по проекту
второстепенные	-	0,75	то же	-	60	то же
	-					

Окончание таблицы 7

Категория дорог и улиц	Расчетная скорость движения, км/ч	Ширина полосы движения, м	Число полос движения	Наименьший радиус кривых в плане, м	Наибольший продольный уклон, %.	Ширина пешеходной части тротуара, м
Велосипедные дорожки:						
обособленные	20	1,50	1-2	30	40	-
изолированные	30	1,50	2-4	50	30	-

Велосипедные дорожки не допускается совмещать с проезжей частью.

* С учетом использования одной полосы для стоянок легковых автомобилей.

При этом необходимо:

9.15.1 Ширина улиц и дорог определяется расчетом в зависимости от интенсивности движения транспорта и пешеходов, состава размещаемых в пределах поперечного профиля элементов (проезжих частей, технических полос для прокладки подземных коммуникаций, тротуаров, зеленых насаждений и др.), с учетом санитарно-гигиенических требований и требований гражданской обороны. Ширина улиц и дорог в красных линиях принимается, м: магистральных дорог – 50-80; магистральных улиц – 40-80; улиц и дорог местного значения – 15-25. Ширина технической полосы, а также разделительных полос устанавливается в соответствии с действующими в строительстве нормативно-техническими документами и заданием на проектирование.

9.15.2 В условиях сложного рельефа или реконструкции, а также в зонах с высокой градостроительной ценностью территории допускается снижать расчетную скорость движения для дорог скоростного и улиц непрерывного движения на 10 км /час с уменьшением радиусов кривых в плане и увеличением продольных уклонов.

9.15.3 Для движения автобусов и троллейбусов на магистральных улицах и дорогах в больших, крупных и крупнейших городах необходимо предусматривать крайнюю полосу шириной 4 м; для пропуска автобусов в часы „пик» при интенсивности более 40 ед./ч, а в условиях реконструкции – более 20 ед./ч допускается устройство обособленной проезжей части шириной 8-12 м.

На магистральных дорогах с преимущественным движением грузовых автомобилей допускается увеличивать ширину полосы движения до 4 м.

9.15.4 В климатических подрайонах IV наибольшие продольные уклоны проезжей части магистральных улиц и дорог необходимо уменьшать на 10 %. В местностях с объемом снегоприноса за зиму более 600 м³/м в пределах проезжей части улиц и дорог необходимо предусматривать полосы шириной до 3 м для складирования снега.

9.15.5 В ширину пешеходной части тротуаров и дорожек не включаются площади, необходимые для размещения киосков, скамеек и т. п.

9.15.6 В климатических подрайонах IV в местностях с объемом снегоприноса более 200 м³/м ширину тротуаров на магистральных улицах необходимо принимать не менее 3 м.

9.15.7 В условиях реконструкции на улицах местного значения, а также при расчетном пешеходном движении менее 50 чел/ч в обоих направлениях допускается устройство тротуаров и дорожек шириной 1 м.

9.15.8 При непосредственном примыкании тротуаров к стенам зданий, подпорным стенкам или оградкам необходимо увеличивать их ширину не менее чем на 0,5 м.

9.15.9 Допускается предусматривать поэтапное достижение расчетных параметров магистральных улиц и дорог, транспортных пересечений с учетом конкретных размеров движения транспорта и пешеходов при обязательном резервировании территории и подземного пространства для перспективного строительства.

9.15.10 В малых, средних и больших городах, а также в условиях реконструкции и при организации одностороннего движения транспорта допускается использовать параметры магистральных улиц районного значения для проектирования магистральных улиц общегородского значения.

Расстояние от края основной проезжей части улиц, местных или боковых проездов до красной линии или линии застройки необходимо принимать не более 25 м. В случаях превышения указанного расстояния необходимо предусматривать на расстоянии не ближе 5 м от линии застройки полосу шириной 6 м, пригодную для проезда пожарных машин.

9.16 В конце проезжих частей тупиковых улиц и дорог необходимо устраивать площадки с островками диаметром не менее 16 м для разворота автомобилей и не менее 30 м при организации конечного пункта для разворота средств общественного пассажирского транспорта. Использование поворотных площадок для стоянки автомобилей не допускается.

9.17 На магистральных улицах регулируемого движения допускается предусматривать велосипедные дорожки, выделенные разделительными полосами. В зонах массового отдыха населения и на других озелененных территориях необходимо предусматривать велосипедные дорожки, изолированные от улиц, дорог и пешеходного движения. Велосипедные дорожки могут устраиваться одностороннего и двустороннего движения при наименьшем расстоянии безопасности от края велодорожки, м: до проезжей части, опор, деревьев - 0,75; до тротуаров - 0,5; стоянок автомобилей и остановок общественного транспорта - 1,5.

При этом допускается, устраивать велосипедные полосы по краю проезжей части улиц и дорог с выделением их маркировкой двойной линией. Ширина полосы должна быть не менее 1,2 м при движении в направлении транспортного потока и не менее 1,5 м при встречном движении. Ширина велосипедной полосы, устраиваемой вдоль тротуара, должна быть не менее 1 м.

9.18 Радиусы закругления проезжей части улиц и дорог по кромке тротуаров и разделительных полос необходимо принимать не менее, м: для магистральных улиц и дорог регулируемого движения - 8, местного значения - 5; на транспортных площадях - 12. В стесненных условиях и при реконструкции радиусы закругления магистральных улиц и дорог регулируемого движения

допускается уменьшить, но принимать не менее 6 м. на транспортных площадях - 8 м.

При отсутствии бордюрного ограждения, а также в случае применения минимальных радиусов закругления ширину проезжей части улиц и дорог необходимо увеличивать на 1 м на каждую полосу движения за счет боковых разделительных полос или уширения с внешней стороны.

При этом, для общественного транспорта (троллейбус, автобус) радиусы закругления устанавливаются в соответствии с техническими требованиями эксплуатации этих видов транспорта.

9.19 На нерегулируемых перекрестках и примыканиях улиц и дорог, а также пешеходных переходах необходимо предусматривать треугольники видимости. Размеры сторон равнобедренного треугольника для условий «транспорт-транспорт» при скорости движения 40 и 60 км/ч должны быть соответственно не менее, м: 25 и 40. Для условий «пешеход-транспорт» размеры прямоугольного треугольника видимости должны быть при скорости движения транспорта 25 и 40 км/ч соответственно 8х40 и 10х50.

В пределах треугольников видимости не допускается размещение зданий, сооружений, передвижных предметов (киосков, фургонов, реклам, малых архитектурных форм и др.), деревьев и кустарников высотой более – 0,5 м.

При этом, в условиях сложившейся капитальной застройки, не позволяющей организовать необходимые треугольники видимости, безопасное движение транспорта и пешеходов необходимо обеспечивать средствами регулирования и специального технического оборудования.

9.20 В селитебных районах, в местах размещения домов для престарелых и инвалидов, учреждений здравоохранения и других учреждений массового посещения населением необходимо предусматривать пешеходные пути с возможностью проезда механических инвалидных колясок. При этом высота вертикальных препятствий (бортовые камни) на пути следования не должна превышать 5 см; не допускаются крутые (более 100 0/00) короткие рампы, а также продольные уклоны тротуаров и пешеходных дорог более 50 0/00. На путях с уклонами 30-60 0/00 необходимо не реже чем через 100 м устраивать горизонтальные участки длиной не менее 5 м.

9.21 На магистральных улицах и дорогах регулируемого движения в пределах застроенной территории необходимо предусматривать пешеходные переходы в одном уровне с интервалом 200-300 м.

Пешеходные переходы в разных уровнях, оборудованные лестницами и пандусами, необходимо предусматривать с интервалом:

400-800 м на дорогах скоростного движения, линиях скоростного трамвая и железных дорогах;

300-400 м на магистральных улицах непрерывного движения.

При этом необходимо:

9.21.1 Возможность устройство пешеходных переходов в разных уровнях на магистральных улицах регулируемого движения при пешеходном потоке через проезжую часть более 3000 чел./ч.

9.21.2 Устройство пешеходных путей (тротуары, площадки, лестницы) у административных и торговых центров, гостиниц, театров, выставок и рынков необходимо проектировать из условий обеспечения плотности пешеходных потоков в час «пик» не более 0,3 чел./м²; на предзаводских площадях, у спортивно-зрелищных учреждений, кинотеатров, вокзалов - 0,8 чел/м².

Сеть общественного пассажирского транспорта и пешеходного движения

9.22 Вид общественного пассажирского транспорта необходимо выбирать на основании расчетных пассажиропотоков и дальностей поездок пассажиров. Провозная способность различных видов транспорта, параметры устройств и сооружений (платформы, посадочные площадки) определяются при норме наполнения подвижного состава на расчетный срок 4 чел/м² свободной площади пола пассажирского салона для обычных видов наземного транспорта и 3 чел/ м² - для скоростного транспорта.

9.23 Линии наземного общественного пассажирского транспорта необходимо принимать на магистральных улицах и дорогах с организацией движения транспортных средств в общем потоке, по выделенной полосе проезжей части или на обособленном полотне в соответствии с требованиями норм на транспортные сооружения.

При этом необходимо:

9.23.1 В историческом ядре общегородского центра в случае невозможности обеспечения нормативной пешеходной доступности остановок общественного пассажирского транспорта допускается устройство местной системы специализированных видов транспорта (пешеходный, велосипедные и другие виды).

9.23.2 Через межмагистральные территории площадью свыше 100 га. в условиях реконструкции свыше 50 га, допускается прокладывать линии общественного пассажирского транспорта по пешеходно-транспортным улицам или обособленному полотну. Интенсивность движения средств общественного транспорта не должна превышать 30 ед./ч в двух направлениях, а расчетная скорость движения - 40 км/ч.

9.23.3 Плотность сети линий наземного общественного пассажирского транспорта на застроенных территориях необходимо принимать в зависимости от функционального использования и интенсивности пассажиропотоков, в пределах 1,5- 2,5 км/км².

В центральных районах крупных и крупнейших городов плотность этой сети допускается увеличивать до 4,5 км/м².

9.24 Дальность пешеходных подходов до ближайшей остановки общественного пассажирского транспорта необходимо принимать не более 500 м; указанное расстояние необходимо уменьшать в IV климатическом районе до 400 м.

В общегородском центре дальность пешеходных подходов до ближайшей остановки общественного пассажирского транспорта от объектов массового посещения должна быть не более 250 м; в производственных и коммунально-складских зонах – не более 400 м от проходных предприятий; в зонах массового отдыха и спорта - не более 800 м от главного входа.

В условиях сложного рельефа, при отсутствии специального подъемного пассажирского транспорта указанные расстояния необходимо уменьшать на 50 м на каждые 10 м преодолеваемого перепада рельефа.

9.25 Расстояния между остановочными пунктами на линиях общественного пассажирского транспорта в пределах территории населенных пунктов необходимо принимать: для автобусов и троллейбусов 400-600 м, экспресс-автобусов - 800-1200 м, электрифицированных железных дорог-1500-2000 м.

9.26 В пересадочных узлах независимо от величины расчетных пассажиропотоков время передвижения на пересадку пассажиров не должно превышать 3 мин без учета времени ожидания транспорта. Коммуникационные элементы пересадочных узлов необходимо проектировать из условий обеспечения расчетной плотности движения потоков, чел/м², не более: 1,0 - при одностороннем движении; 0,8 - при встречном движении; 0,5 - при устройстве распределительных площадок в местах пересечения и 0,3 - в центральных и конечных пересадочных узлах на линиях скоростного внеуличного транспорта.

Сооружения и устройства для хранения и обслуживания транспортных средств

9.27 На селитебных территориях и на прилегающих к ним производственных территориях необходимо предусматривать гаражи для постоянного хранения не менее 70% расчетного числа индивидуальных легковых автомобилей, при пешеходной доступности не более 800 м, а в районах реконструкции или с неблагоприятной гидрогеологической обстановкой не более 1500 м.

Оставшиеся 30% размещать под жилыми и общественными зданиями, в подземных пространствах и открытых площадках в пределах квартала или микрорайона.

Для временного хранения легковых автомобилей необходимо предусматривать гаражи из расчета не менее чем для 70% расчетного парка индивидуальных легковых автомобилей, в том числе, %:

жилые районы 25

производственные и коммунально- складские зоны (районы) 25

общегородские и специализированные центры 5
 зоны массового кратковременного отдыха 15

При этом, необходимо:

9.27.1 При определении общей потребности в местах для хранения необходимо также учитывать другие индивидуальные транспортные средства (мотоциклы, мотороллеры, мотоколяски, мопеды) с приведением их к одному расчетному виду (легковому автомобилю) с применением следующих коэффициентов: по заданию на проектирование

мотоциклы и мотороллеры

с колясками, мотоколяски 0,5

мотоциклы и мотороллеры без колясок 0,25

мопеды и велосипеды 0,1

9.27.2 Допускается предусматривать открытые стоянки для временного и постоянного хранения автомобилей в пределах улиц и дорог, граничащих с жилыми районами и микрорайонами.

9.27.3 Указанные в пунктах 9.27.1 и 9.27.2 определенные расчетами предусматривается места массового хранения автомашин проектом застройки квартала и микрорайона.

9.27.4 На территории жилых районов и микрорайонов в больших, крупных и крупнейших городах необходимо предусматривать места для хранения автомобилей в многоярусных стоянках с использованием подземного пространства.

9.28 Нормы расчета стоянок легковых автомобилей допускается принимать в соответствии с приложением 3.

9.29 Размер земельных участков гаражей и стоянок легковых автомобилей в зависимости от их этажности необходимо принимать, м² на одно машино-место:

для гаражей не менее:

одноэтажных..... 30

двухэтажных..... 20

трехэтажных..... 14

четырёхэтажных 12

пятиэтажных и более (высотой до 28 метров)..... 10

наземных стоянок..... 25

9.30. Наименьшие расстояния до въездов в гаражи и выездов из них необходимо принимать: от перекрестков магистральных улиц – 50 м, улиц местного значения – 20 м, от остановочных пунктов общественного пассажирского транспорта – 30м.

Въезды в подземные гаражи легковых автомобилей и выезды из них должны быть удалены от границ участков общеобразовательных школ, детских дошкольных учреждений и лечебных учреждений не менее чем на 15 м, кроме случаев, когда проектом предусматривается специальные мероприятия, по улучшению санитарных условий.

Вентиляционные шахты подземных гаражей должны предусматриваться в соответствии с действующими в строительстве нормативно-техническими документами.

9.31 Гаражи ведомственных автомобилей и легковых автомобилей специального назначения, грузовых автомобилей, такси и проката, автобусные и троллейбусные парки, а также базы централизованного технического обслуживания и сезонного хранения автомобилей и пункты проката автомобилей необходимо размещать в производственных зонах городов, принимая размеры их земельных участков согласно рекомендуемому приложению 9.

9.32 Расстояния от открытых стоянок, предназначенных для постоянного и хранения легковых автомобилей, необходимо принимать, исходя из сложившиеся конкретной градостроительной ситуации, в соответствии с таблицей 8.

Открытые площадки, предназначенные для временной парковки легковых автомобилей, (гостевые стоянки) посетителей объектов посещения не нормируется.

Таблица 8

Объекты, до которых исчисляется разрыв	Расстояние, м				
	Открытые автостоянки и паркинги вместимостью, машино-мест				
	10 и менее	11-50	51-100	101-300	свыше 300
Фасады жилых домов и торцы с окнами	10	10	15	25	35
Торцы жилых домов без окон	10	10	15	20	25
Территории школ, детских учреждений, учреждений профессионально-технического образования, техникумов, площадок для отдыха, игр и спорта, детских площадок	10	10	15	25	25

Окончание таблицы 8

Объекты, до которых исчисляется разрыв	Расстояние, м				
	Открытые автостоянки и паркинги вместимостью, машино-мест				
	10 и менее	11-50	51-100	101-300	свыше 300
Территории лечебных учреждений стационарного типа	25	50	по расчетам	по расчетам	по расчетам
Открытые спортивные сооружения общего пользования, места отдыха населения (сады, скверы, парки)	15	35	по расчетам	по расчетам	по расчетам

9.33 Автозаправочные станции (АЗС) следует проектировать из расчета одна топливораздаточная колонка на 1200 легковых автомобилей, принимая размеры их земельных участков, га, для станций:

- на 2 колонки 0,1
- //- 5 -//- 0,2
- //- 7 -//- 0,3
- //- 9 -//- 0,35
- //- 11 -//- 0,4

10 Инженерное оборудование

Водоснабжение и канализация

10.1 Размеры земельных участков для станций очистки воды в зависимости от их производительности, тыс. м³/сут., необходимо принимать по проекту, но не более, га:

- до 0,8 ..... 1,0;
- от 0,8 до 12 ..... 2,0;

от 12 до 32 ..... 3,0;
от 32 до 80 ..... 4,0;
от 80 до 125 ..... 6,0;
от 125 до 250 ..... 12,0;
от 250 до 400 ..... 18,0;
от 400 до 800..... 24,0.

10.2 Размеры земельных участков для очистных сооружений канализации необходимо принимать не более указанных в таблице 9.

Таблица 9

Производительность очистных сооружений канализации, тыс. м ³ /сут	Размеры земельных участков, га		
	очистных сооружений	иловых площадок	биологических прудов глубокой очистки сточных вод
до 0,7	0,5	0,2	-
св. 0,7 до 17	4	3	3
‘ 17 ’ 40	6	9	6
‘ 40 ’ 130	12	25	20
‘ 130 ’ 175	14	30	30
‘ 175 ’ 280	18	55	-

10.3 Размеры земельных участков очистных сооружений локальных систем канализации и их санитарно-защитных зон необходимо принимать в зависимости от грунтовых условий и количества сточных вод, но не более 0,25 га.

10.4 При отсутствии централизованной системы канализации необходимо предусматривать, по согласованию с местными органами санитарно-эпидемиологической службы, сливные станции. Размеры земельных участков, отводимых под сливные станции и их санитарно-защитные зоны, необходимо принимать по действующим нормативным документам.

Санитарная очистка

10.5 Для городов с численностью населения свыше 250 тыс. чел. и курортов республиканского значения необходимо предусматривать предприятия по промышленной переработке бытовых отходов-мусороперерабатывающие предприятия.

Нормы накопления бытовых отходов допускается принимать в соответствии с приложением К.

10.6 Размеры земельных участков и санитарно-защитных зон предприятий и сооружений по транспортировке, обезвреживанию, переработке бытовых отходов и других объектов необходимо принимать:

Класс I - санитарно-защитная зона 1000 м

- 1) Усовершенствованные свалки твердых бытовых отходов.
- 2) Поля ассенизации и поля запахивания.
- 3) Скотомогильники с захоронением в ямах.
- 4) Утильзаводы для ликвидации трупов животных и конфискатов.
- 5) Усовершенствованные свалки для неутилизированных твердых промышленных отходов.

б) Мусоросжигательные и мусороперерабатывающие объекты мощностью свыше 40 тыс. тонн в год.

Класс II - санитарно-защитная зона 500 м

- 1) Мусоросжигательные и мусороперерабатывающие объекты мощностью до 40 тыс. т/год.
- 2) Полигоны и участки компостирования твердых бытовых отходов.
- 3) Скотомогильники с биологическими камерами.
- 4) Сливные станции.

Класс III - санитарно-защитная зона 300 м

- 1) Центральные базы по сбору утильсырья.
- 3) Участки для парникового и тепличных хозяйств с использованием отходов.
- 4) Компостирование отходов без навоза и фекалий.

Класс IV - санитарно-защитная зона 100 м

Мусороперегрузочные станции.

Автозаправочные станции для заправки грузового и легкового автотранспорта жидким и газовым топливом.

Класс V - санитарно-защитная зона 50 м

Станции технического обслуживания легковых автомобилей до 5 постов (без малярно-жестяных работ).

Автозаправочные станции для легкового автотранспорта, оборудованные системой закольцовки паров бензина с объектами обслуживания (магазины, кафе).

10.6.1 Наименьшие размеры земельных участков полей ассенизации, компостирования и полигонов необходимо принимать с учетом гидрологических, климатических и грунтовых условий.

Электро, тепло, холодо и газоснабжение. Связь, радиовещание и телевидение

10.7 Расход электроэнергии, потребность в тепле, газе и мощности источников энергоснабжения необходимо определять:

для промышленных и сельскохозяйственных предприятий – по заявкам действующих предприятий, проектам новых, реконструируемых или аналогичных предприятий, а также по укрупненным показателям с учетом местных особенностей;

для хозяйственно-бытовых и коммунальных нужд – в соответствии с действующими в строительстве нормативно-техническими документами.

Допускается принимать укрупненные показатели электропотребления в соответствии с приложением Л.

10.8 Прокладку электрических сетей напряжением 110 кВ и выше к понизительным подстанциям глубокого ввода в пределах селитебной территории крупнейших и крупных городов необходимо предусматривать кабельными линиями.

Линии электропередачи, входящие в общие энергетические системы, не допускается размещать на территории промышленных зон (районов), а также производственных зон сельскохозяйственных предприятий.

10.9 При реконструкции городов необходимо предусматривать вынос за пределы селитебной территории существующих воздушных линий электропередачи напряжением 35-110 кВ и выше или замену воздушных линий кабельными, а в крупнейших городах в случаях целесообразности застройки освобождаемой территории жилыми или общественными зданиями - также замену существующих открытых понизительных подстанций глубокого ввода закрытыми.

10.10 Электрические сети напряжением до 20 кВ включаемых на селитебной территории городов и населенных пунктов городского типа в районах застройки зданиями в 4 этажа и выше, а также сети всех напряжений на территории курортных комплексов необходимо, предусматривать кабельными линиями.

10.11 Понизительные подстанции с трансформаторами мощностью 16 тыс. кВ*А и выше и пункты перехода воздушных линий в кабельные, размещаемые на селитебной территории, а на территории курортных комплексов – все трансформаторные подстанции и распределительные устройства необходимо предусматривать закрытого типа. На подходах к подстанции и пунктам перехода воздушных линий в кабельные необходимо предусматривать технические полосы для ввода и вывода кабельных и воздушных линий.

10.12 Размеры земельных, участков для закрытых понизительных подстанций, включая комплектные и распределительные устройства

СН КР 30-01:2020

напряжением 110- 220 кВ, необходимо принимать не более 0,6 га, а пунктов перехода воздушных линий в кабельные - не более 0,1 га.

10.13 При размещении отдельно стоящих распределительных пунктов и трансформаторных подстанций напряжением 6-20 кВ при числе трансформаторов не более двух мощностью каждого до 1000 кВ*А и выполнением мер по шумозащите расстояние от них до окон жилых и общественных зданий необходимо принимать не менее 10 м, а до зданий лечебно-профилактических учреждений – не менее 15 м.

10.14 Теплоснабжение населенных пунктов необходимо предусматривать в соответствии с утвержденными схемами теплоснабжения.

10.15 При отсутствии схемы теплоснабжения в районах одно-, двухэтажной жилой застройки с плотностью населения 40 чел/га и выше и в сельских населенных пунктах системы централизованного теплоснабжения допускается предусматривать от котельных на группу общественных и жилых зданий.

В городах, расположенных в IV климатическом районе, необходимо предусматривать, при соответствующем технико-экономическом обосновании, централизованные системы холодоснабжения.

10.16 Размеры земельных участков для отдельно стоящих отопительных котельных, располагаемых в районах жилой застройки, необходимо принимать по таблице 10.

Таблица 10

Теплопроизводительность котельных, Гкал/ч (МВт)	Размеры земельных участков, га, котельных, работающих	
	на твердом топливе	на газомазутном топливе
до 5	0,7	0,7
от 5 до 10 (от 6 до 12)	1,0	1,0
от 10 до 50 (от 12 до 58)	2,0	1,5
от 50 до 100 (от 58 до 116)	3,0	2,5
от 100 до 200 (от 116 до 233)	3,7	3,0
от 200 до 400 (от 233 до 466)	4,3	3,5

При этом:

10.16.1 Размеры земельных участков отопительных котельных, обеспечивающих потребителей горячей водой с непосредственным водоразбором, а также котельных, доставка топлива которым предусматривается по железной дороге, необходимо увеличивать на 20 %.

10.16.2. Размещение золошлакоотвалов необходимо предусматривать вне селитебной территории. Условия размещения золошлакоотвалов и определение размеров площадок для них необходимо предусматривать по действующим нормативным документам.

10.16.3 Размеры санитарно-защитных зон от котельных определяются в соответствии с действующими санитарными нормами.

10.17 Размеры земельных участков газонаполнительных станций (ГНС) в зависимости от их производительности необходимо принимать по проекту, но не более, га, для станций производительностью:

10 тыс. т/год 6

20 тыс. т/год 7

40 тыс. т/год 8

10.18 Размеры земельных участков газонаполнительных пунктов (ГНП) и промежуточных складов баллонов (ПСБ) необходимо принимать не более 0,6 га. Расстояния от них до зданий и сооружений различного назначения необходимо принимать согласно действующим нормативным документам.

10.19 Размещение предприятий, зданий и сооружений связи, радиовещания и телевидения, пожарной и охранной сигнализации, диспетчеризации систем инженерного оборудования необходимо осуществлять в соответствии с требованиями нормативных документов, утвержденных в установленном порядке.

Размещение инженерных сетей

10.20 Инженерные сети рекомендуется размещать преимущественно в пределах поперечных профилей улиц и дорог; под тротуарами (или разделительными полосами) - тепловые сети, каналы или тоннели; на разделительных полосах - водопровод, газопровод, хозяйственно-бытовую и дождевую канализацию. На полосе между красной линией и линией застройки необходимо размещать газовые сети низкого давления и кабельные сети (силовые, связи сигнализации и диспетчеризации). В исключительных случаях бытовая канализация и газопровод.

При ширине проезжей части более 22 м необходимо предусматривать размещение сетей водопровода по обеим сторонам улиц.

Электрические сети и линии связи в городской местности рекомендуется прокладывать подземно, кроме участков, где подземная прокладка технически невозможна. В индивидуальной застройке электрические сети и линии связи разрешается выполнять воздушным способом.

10.21 При реконструкции проезжих частей улиц и дорог с устройством капитальных дорожных покрытий, под которыми расположены подземные инженерные сети, необходимо предусматривать вынос этих сетей на разделительные полосы и под тротуары при необходимости. При

соответствующем обосновании допускается под проезжими частями улиц сохранение существующих, а также прокладка в каналах и тоннелях новых сетей. На существующих улицах, не имеющих разделительных полос, допускается размещение новых инженерных сетей под проезжей частью при условии размещения их в тоннелях или каналах; при технической необходимости допускается прокладка газопровода под проезжими частями улиц.

10.22 Прокладку подземных инженерных сетей необходимо предусматривать: совмещенную в общих траншеях в тоннелях – при необходимости одновременного размещения тепловых сетей диаметром от 500 до 900 мм, водопровода до 500 мм. Совместная прокладка газо- и трубопроводов, транспортирующих легковоспламеняющиеся и горючие жидкости, с кабельными линиями не допускается.

В районах распространения вечномерзлых грунтов при осуществлении строительства инженерных сетей с сохранением грунтов в мерзлом состоянии необходимо предусматривать размещение теплопроводов в каналах или тоннелях независимо от их диаметра.

10.23 Расстояние по горизонтали (в свету) от ближайших подземных инженерных сетей до зданий и сооружений необходимо принимать по таблице 11.

10.24 При пересечении подземных инженерных сетей с пешеходными переходами необходимо предусматривать прокладку трубопроводов под тоннелями, а кабелей силовых и связи - над тоннелями.

При отсутствии возможности обеспечения расстояния по горизонтали согласно таблице №11 в местах пересечений существующими инженерными сетями предусматривается укладка стального футляра.

10.25 Прокладка трубопроводов с легковоспламеняющимися и горючими жидкостями, а также со сжиженными газами для снабжения промышленных предприятий и складов по селитебной территории не допускается.

Таблица 11

Инженерные сети	Расстояние, м, по горизонтали (в свету) от подземных сетей до								
	фундаментов зданий и сооружений	фундаментов ограждений предприятий, эстакад, опор контактной сети и связи, железных дорог	оси крайнего пути		бортового камня улицы, дороги (кромки проезжей части, укрепленной полосы обочины)	наружной бровки кювета или подшвы насыпи дороги	фундаментов опор воздушных линий электропередачи напряжением		
			железных дорог колеи 1520 мм, но не менее глубины траншеи до подошвы насыпи и бровки выемки	железных дорог колеи 750 мм и трамвая			до 1 кВ наружного освещения, контактной сети трамваев и троллейбусов	св. 1 до 35 кВ	св. 35 до 110 кВ и выше
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Водопровод и канализация	5	3	4	2,8	2	1	1	2	3
Самотечная канализация (бытовая и дождевая)	3	1,5	4	2,8	1,5	1	1	2	3
Дренаж	3	1	4	2,8	1,5	1	1	2	3
Сопутствующий дренаж	0,4	0,4	0,4	0	0,4	-	-	-	-
Газопроводы газов Низкого до 0,005 (0,05)	2	1	3,8	2,8	1,5	1	1	5	10

Продолжение таблицы 11

Инженерные сети	Расстояние, м, по горизонтали (в свету) от подземных сетей до								
	фундаментов зданий и сооружений	фундаментов ограждений предприятий, эстакад, опор контактной сети и связи, железных дорог	оси крайнего пути		бортового камня улицы, дороги (кромок проезжей части, укрепленной полосы обочины)	наружной бровки кювета или подшвы насыпи дороги	фундаментов опор воздушных линий электропередачи напряжением		
			железных дорог колеи 1520 мм, но не менее глубины траншеи до подошвы насыпи и бровки выемки	железных дорог колеи 750 мм и трамвая			до 1 кВ наружного освещения, контактной сети трамваев и троллейбусов	св. 1 до 35 кВ	св. 35 до 110 кВ и выше
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Среднего св. 0,005 (0,05) до 0,3 (3)	4	1	4,8	2,8	1,5	1	1	5	10
Высокого св. 0,3 до 0,6 (6)	7	1	7,8	3,8	2,5	1	1	5	10
Высокого св. 0,6 (6) до 1,2 (12)	10	1	10,8	3,8	2,5	2	1	5	10
Тепловые сети:									
От наружной стенки канала, тоннеля	2 (см. прим-е)	1,5	4	2,8	1,5	1	1	2	3
От оболочки бесканальной прокладки	5	1,5	4	2,8	1,5	1	1	2	

Окончание таблицы 11

Инженерные сети	Расстояние, м, по горизонтали (в свету) от подземных сетей до								
	фундаментов зданий и сооружений	фундаментов ограждений предприятий, эстакад, опор контактной сети и связи, железных дорог	оси крайнего пути		бортового камня улицы, дороги (кромок проезжей части, укрепленной полосы обочины)	наружной бровки кювета или подшвы насыпи дороги	фундаментов опор воздушных линий электропередачи напряжением		
			железных дорог колеи 1520 мм, но не менее глубины траншеи до подошвы насыпи и бровки выемки	железных дорог колеи 750 мм и трамвая			до 1 кВ наружного освещения, контактной сети трамваев и троллейбусов	св. 1 до 35 кВ	св. 35 до 110 кВ и выше
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Кабели силовые всех направлений и кабели связи	0,6	0,5	3,2	2,8	1,5	1	0,5*	5*	10*
Каналы, коммуникационные тоннели	2	1,5	4	2,8	1,5	1	1	2	3*
Наружные пневмомусоропроводы	2	1	3,8	2,8	1,5	1	1	3	5

*Относится только к расстояниям от силовых кабелей.

При этом необходимо:

1.1 Для климатического подрайона 1В расстояние от подземных сетей (водопровода, бытовой и дождевой канализации, дренажей, тепловых сетей) при строительстве с сохранением вечномерзлого состояния грунтов оснований необходимо принимать по техническому расчету.

1.2 Допускается предусматривать прокладку подземных инженерных сетей в пределах фундаментов опор и эстакад трубопроводов, контактной сети при условии выполнения мер, исключающих возможность повреждения сетей в случае осадки фундаментов, а также повреждения фундаментов при аварии на этих сетях. При размещении инженерных сетей, подлежащих прокладке с применением строительного водопонижения, их расстояние до здания сооружений необходимо устанавливать с учетом зоны возможного нарушения прочности грунтов оснований.

1.3 Расстояние тепловых сетей при бесканальной прокладке до зданий и сооружений необходимо принимать как для водопровода.

1.4 Расстояние от силовых кабелей напряжением ПО - 220 кВ до фундаментов ограждений предприятий, эстакад, опор контактной сети и линий связи необходимо принимать 1,5 м.

1.5 В орошаемых районах при непросадочных грунтах расстояние от подземных инженерных сетей до оросительных каналов необходимо принимать (до бровки канала), м:

1-от газопровода низкого и среднего давления, а также от водопроводов, канализации, водостоков и трубопроводов горючих жидкостей;

2-от газопроводов высокого давления до 0,6 МПа (6 кгс/см²) , теплопроводов, хозяйственно-бытовой и дождевой канализации;

1,5-от силовых кабелей и кабелей связи;

расстояние от оросительных каналов уличной сети до фундаментов зданий и сооружений – 5 м.

1.6 В стесненных и сложных технических условиях допускается уменьшение вышеуказанных расстояний, если предусматривается проектом мероприятия обеспечивающие безопасность и нормальной эксплуатации с применением стальных футляров, кабельных каналов, проходных каналов, тоннелей.

Таблица 12

Инженерные сети	Расстояние, м, по горизонтали (в свету) до												
	водопровода	канализации бытовой	дренажа и дождевой канализации	газопроводов давления, Мпа (кгс/см ²)				кабелей силовых всех напряжений	кабелей связи	тепловых сетей		каналов в тоннелях	наружных пневмомушкетерных проводов
				никого до 0,005 (0.05)	среднего св. 0,005 (0,05) до 0,3 (3)	высокого				наружная стенка канала, тоннеля	оболочка бесканальной прокладки		
						св.0.3 (3)до 0,6 (6)	св. 0.6 (6) до 1,2 (12)						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Водопровод	см. Примечан. 1	см. Прим. 2	1,5	1	1	1,5	2	0,5*	0,5	1,5	1,5	1,5	1
Канализация бытовая	см. Примечан. 2	0,4	0,4	1	1,5	2	5	0,5*	0,5	1	1	1	1
Дождевая канализация	1,5	0,4	0,4	1	1,5	2	5	0,5*	0,5	1	1	1	1

Продолжение таблицы 12

	Расстояние, м, по горизонтали (в свету) до
--	--

СН КР 30-01:2020

Инженерные сети	водопровод а	канализаци и бытовой	дренажа и дождевой канализац ии	газопроводов давления, МПа (кгс/см ²)				кабелей силовых всех напряжен ии	кабеле й связи	тепловых сетей		канало в тоннел я	нару жных пнев мому соро прово дов
				никого до 0,005 (0.05)	среднего св. 0,005 (0,05) до 0,3 (3)	высокого				наружн ая стенка канала, тоннеля	оболочка бесканаль ной прокладки		
						св.0.3 (3)до 0,6 (6)	св. 0.6 (6) до 1,2 (12)						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Газопроводы давления, МПа (кгс/см ²):	1	1	1	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1	2	1
низкого до 0,005 (0,05)	1	1,5	1,5	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1	2	1,5
среднего св. 0,005 (0,05) до 0,3 (3)	1,5	2	2	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1,5	2	2
высокого св. 0,3 (3) до 0,6 (6)	2	5	5	0,5	0,5	0,5	0,5	2	1	4	2	4	2
высокого св. 0,6 (6) до 1,2 (12)													

Продолжение таблицы 12

Расстояние, м, по горизонтали (в свету) до
--

Инженерные сети	водопровода	канализации и бытовой	дренажа и дождевой канализации	газопроводов давления, Мпа (кгс/см ²)				кабелей силовых всех напряжений	кабелей связи	тепловых сетей		каналов в тоннелях	наружных пневматических проводов
				никого до 0,005 (0.05)	среднего св. 0,005 (0,05) до 0,3 (3)	высокого				наружная стенка канала, тоннеля	оболочка бесканальной прокладки		
						св.0.3 (3)до 0,6 (6)	св. 0.6 (6) до 1,2 (12)						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Кабели силовые всех напряжений	0,5*	0,5*	0,5*	1	1	1	2	0,1-0,5*	0,5	2	2	2	1,5
Кабели связи	0,5	0,5	0,5	1	1	1	1	0,5	-	1	1	1	1
Тепловые сети: от наружной стенки канала, тоннеля от оболочки бесканальной прокладки	1,5	1	1	2	2	2	4	2	1	-	-	2	1
	1,5	1	1	1	1	1,5	2	2	1	-	-	2	1

Окончание таблицы 12

Расстояние, м, по горизонтали (в свету) до
--

СН КР 30-01:2020

Инженерные сети	водопровода	канализации и бытовой	дренажа и дождевой канализации	газопроводов давления, Мпа (кгс/см ²)				кабелей силовых всех напряжении	кабелей связи	тепловых сетей		каналов тоннелей	наружных пневмомусоропроводов
				никого до 0,005 (0.05)	среднего св. 0,005 (0,05) до 0,3 (3)	высокого				наружная стенка канала, тоннеля	оболочка бесканальной прокладки		
						св.0.3 (3)до 0,6 (6)	св. 0.6 (6) до 1,2 (12)						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Каналы, тоннели	1,5	1	1	2	2	2	4	2	1	2	2	-	1
Наружные пневмомусоропроводы	1	1	1	1	1,5	2	2	1,5	1	1	1	1	-

* В соответствии с требованиями раздела 2 правил устройства электроустановок (ПУЭ).

При этом необходимо:

1.1 При параллельной прокладке нескольких линий водопровода расстояние между ними необходимо принимать в зависимости от технических и инженерно-геологических условий.

1.2 Расстояние от бытовой канализации до хозяйственно-питьевого водопровода необходимо принимать, м: до водопровода из чугунных труб диаметром до 200 мм - 1,5, диаметром свыше 200 мм - 3; до водопровода из пластмассовых труб - 1,5.

Расстояние между сетями канализации и производственного водопровода в зависимости от материала и диаметра труб, а также от номенклатуры и характеристики грунтов должно быть не менее 1,5 м.

1.3 При параллельной прокладке газопроводов для труб диаметром до 300 мм расстояние между ними (в свету) допускается принимать 0,4 м и более 300 мм - 0,5 м при совместном размещении в одной траншее 2 или более газопроводов.

1.4 Допускается прокладка магистральных инженерных сетей под и внутри здания, в исключительных случаях, при устройстве проходного канала не связанного с основной конструкцией здания.

11 Инженерная подготовка и защита территории

11.1 Мероприятия по инженерной подготовке необходимо устанавливать с учетом прогноза изменения инженерно-геологических условий, характера использования и планировочной организации территории.

При разработке проектов планировки и застройки территорий необходимо предусматривать, при необходимости, инженерную защиту от затопления, подтопления, селевых потоков, снежных лавин, оползней и обвалов.

11.2 При проведении вертикальной планировки проектные отметки территории необходимо назначать исходя из условий максимального сохранения естественного рельефа, почвенного покрова и существующих древесных насаждений, отвода поверхности вод и проложения поливочных арыков со скоростями, исключающими возможность эрозии почвы, минимального объема земляных работ с учетом использования вытесняемых грунтов на площадке строительства.

11.3 Отвод поверхностных вод необходимо осуществлять со всего бассейна (стоки в водоемы, водостоки, овраги и т.п.), предусматривая в населенных пунктах, городах, дождевую канализацию закрытого типа с предварительной очисткой стока.

При арычном поливе необходимо предусматривать водоотведение по арыкам с устройством мостиков или труб на пересечении с улицами, дорогами, проездами и тротуарами.

11.4 На территории населенных пунктов с высоким стоянием грунтовых вод, на заболоченных участках необходимо предусматривать понижение уровня грунтовых вод в зоне капитальной застройки путем устройства закрытых дренажей. На территории усадебной застройки городов, населенных пунктов, на территориях стадионов, парков и других озелененных территорий общего пользования допускается открытая осушительная сеть.

Указанные мероприятия должны обеспечивать понижение уровня грунтовых вод на территории: капитальной застройки - не менее 2 м от проектной отметки поверхности; стадионов, парков, скверов и других зеленых насаждений – не менее 1 м.

11.5 Территории населенных пунктов, расположенных на прибрежных участках, должны быть защищены от затопления паводковыми водами, ветровым нагоном воды и подтопления грунтовыми водами подсыпкой (намывом) или обвалованием. Отметку бровки подсыпанной территории необходимо принимать не менее чем на 0,5 м выше расчетного горизонта высоких вод с учетом высоты волны при ветровом нагоне. Превышение гребня дамбы обвалования над расчетным уровнем необходимо устанавливать в зависимости от класса сооружений.

За расчетный горизонт высоких вод необходимо принимать отметку наивысшего уровня воды повторяемостью: один раз в 100 лет - для территорий, застроенных или подлежащих застройке жилыми зданиями; один раз в 10 лет - для территорий парков и плоскостных спортивных сооружений.

11.6 Для защиты существующей застройки в селеопасной зоне необходимо предусматривать максимальное сохранение леса, посадку древесно-кустарниковой растительности, террасирование склонов, укрепление берегов селеносных рек, сооружений плотин и запруд в зоне формирования селя, строительство селенаправляющих дамб и отводящих каналов на конусе выноса.

11.7 На участках действия эрозионных процессов с оврагообразованием необходимо предусматривать упорядочение поверхностного стока, укрепление ложа оврагов, террасирование и облесение склонов. В отдельных случаях допускается полная или частичная ликвидация оврагов путем их засыпки с прокладкой по ним водосточных и дренажных коллекторов.

Территории оврагов используются для размещения транспортных сооружений, гаражей, складов и коммунальных объектов, а также устройство парков.

11.8 В городах и населенных пунктах, расположенных на территориях, подверженных оползевым процессам, необходимо предусматривать упорядочение поверхностного стока, перехват потоков грунтовых вод,

предохранение естественного контрфорса оползневого массива от разрушения, повышение устойчивости откоса механическими и физико-химическими средствами, террасирование склонов, посадку зеленых насаждений. Противооползневые мероприятия необходимо осуществлять на основе комплексного изучения геологических и гидрогеологических условий районов.

12 Охрана окружающей среды и рациональное использование природных ресурсов

12.1 Территорию для строительства новых и развития существующих городов и населенных пунктов в соответствии с земельным кодексом Кыргызской Республики необходимо предусматривать на землях, не пригодных для сельскохозяйственного использования.

Размещение застройки на орошаемых и осушенных землях, пашне, земельных участках, занятых многолетними плодовыми насаждениями и виноградниками, а также на землях, занятых водоохранными защитными и другими лесами I группы, допускается в исключительных случаях в соответствии с Земельным кодексом Кыргызской Республики, а на землях с высокими показателями их оценки – запрещается.

12.2 Запрещается проектирование и строительство населенных пунктов, промышленных комплексов и других объектов до получения от соответствующей территориальной геологической организации данных об отсутствии полезных ископаемых в недрах под участком предстоящей застройки.

Застройка площадей залеганий полезных ископаемых, а также размещение в местах их залегания подземных сооружений допускается с разрешения государственного уполномоченного органа геологии и минеральных ресурсов при условии обеспечения возможности извлечения полезных ископаемых или доказанности экономической целесообразности застройки.

12.3 Размещение зданий, сооружений и коммуникаций не допускается:

на землях заповедников, заказников, природных национальных парков, ботанических садов, дендрологических парков и водоохраных полос (зон);

на землях зеленых зон городов, включая земли городских лесов, если проектируемые объекты не предназначены для отдыха, спорта или обслуживания пригородного лесного хозяйства;

в зонах охраны гидрометеорологических станций;

в первой зоне санитарной охраны источников водоснабжения и площадок водопроводных сооружений, если проектируемые объекты не связаны с эксплуатацией источников;

в первой зоне округа санитарной охраны курортов, если проектируемые объекты не связаны с эксплуатацией природных лечебных средств курортов;

Во второй зоне округа санитарной охраны курортов допускается размещать объекты, связанные с эксплуатацией, развитием и благоустройством курортов, а также объекты обслуживания населения курортов, если они не вызывают загрязнения атмосферы, почвы и вод, превышение нормативных уровней шума и напряжения электро-магнитного поля. В третьей зоне отдыха санитарной охраны курортов допускается размещение объектов, которые не оказывают отрицательного влияния на природные лечебные средства и санитарное состояние курорта.

При этом не допускается:

12.3.1 Размещение зданий и сооружений:

на земельных участках, загрязненных органическими и радиоактивными отходами до истечения сроков, установленных органами санитарно-эпидемиологического надзора;

в опасных зонах отвалов породы угольных, сланцевых шахт и обогатительных фабрик, оползней, селевых потоков и снежных лавин;

в зонах возможного катастрофического затопления в результате разрушения плотин или дамб (зоной катастрофического затопления является территория, на которой затопление имеет глубину 1,5 м и более и повлечет за собой разрушение зданий и сооружений, гибель людей, вывод из строя оборудования предприятий);

в сейсмических районах и зонах, непосредственно прилегающих к активным разломам;

в охранных зонах магистральных трубопроводов.

12.3.2 Размещение сельскохозяйственных предприятий, зданий и сооружений в охранных зонах заповедников допускается, если строительство указанных объектов или их эксплуатация не нарушает природных условий заповедников и не будет угрожать их сохранности. Условия размещения таких объектов должны быть согласованы с ведомствами, в ведении которых находятся эти заповедники.

12.3.3 В целях обеспечения нормальной эксплуатации сооружений, устройств и других объектов транспорта могут устанавливаться охранные зоны в соответствии с действующими нормативными правовыми актами и строительными нормами о землях транспорта.

12.3.4 При размещении объектов оказывающих прямое, либо косвенное влияние на состояние окружающей природной среды, должны выполняться требования экологической безопасности и охраны здоровья населения, предусматриваться мероприятия по охране природы, рациональному использованию и воспроизводству природных ресурсов, оздоровлению окружающей природной среды.

12.4 Леса зеленых зон городов, городские и курортные леса, относящиеся к лесам 1 группы, должны быть использованы в рекреационных, санитарно-

гигиенических и оздоровительных целях. В заболоченных местах на территории населенных пунктов пригородных зон необходимо предусматривать гидролесомелиоративные мероприятия.

12.5 В пределах пригородных зон городов и землях лесного фонда необходимо предусматривать формирование зеленых зон общественного назначения.

Территориальная организация зеленых зон городов должна предусматривать разделение на лесопарковую и лесохозяйственную части, выделение мест отдыха населения и охраняемых территорий, обеспечивающее выполнение оздоровительных и природоохранных функций леса. В зеленых зонах запрещается хозяйственная деятельность, отрицательно влияющая на выполнение ими экологических, санитарно-гигиенических и рекреационных функций.

12.6 Вокруг городов и населенных пунктов, расположенных в безлесных и малолесных районах, необходимо предусматривать создание ветрозащитных и берегоукрепительных лесных полос, озеленение склонов холмов, оврагов и балок.

Ширину защитных лесных полос необходимо принимать, м, не менее: для крупнейших и крупных городов - 500, больших и средних городов - 100, малых городов и сельских населенных пунктов - 50.

12.7 В проектах планировки и застройки городов и их пригородных зон необходимо предусматривать рациональное использование ценных природных ландшафтов и их охрану выделение ландшафтно-рекреационных территорий, ограничение рекреационных нагрузок на ландшафт в соответствии с его устойчивостью, соблюдение режимных требований особо охраняемых территорий – государственных заповедников и заказников, природных национальных парков, ботанических садов и дендрологических парков, а также памятников природы – лесных, водных и геологических.

Защита атмосферы, водных объектов и почв от загрязнения

12.8 Селитебные территории необходимо размещать с наветренной стороны (для ветров преобладающего направления) по отношению к производственным предприятиям, являющимися источниками загрязнения атмосферного воздуха, а также представляющим повышенную пожарную опасность. Предприятия, требующие особой чистоты атмосферного воздуха, не необходимо размещать с подветренной стороны ветров преобладающего направления по отношению к соседним предприятиям с источниками загрязнения атмосферного воздуха.

Животноводческие, птицеводческие и звероводческие предприятия, склады по хранению ядохимикатов, биопрепаратов, удобрений и другие пожаровзрывоопасные склады и производства, ветеринарные учреждения,

объекты и предприятия по утилизации отходов, котельные, очистные сооружения, навозохранилища открытого типа необходимо располагать с подветренной стороны (для ветров преобладающего направления) по отношению к селитебной территории и другим предприятиям и объектам производственной зоны в соответствии с действующими нормативными документами.

При этом необходимо:

12.8.1 Предприятия с источниками загрязнения атмосферного воздуха вредными веществами, имеющие величину санитарного разрыва более 500 м, не необходимо размещать в районах с преобладающими ветрами скоростью до 1 м/с, с длительными или часто повторяющимися штилями, инверсиями, туманами (за год более 30-40%, в течении зимы 50-60% дней).

12.8.2 Расчет загрязненности атмосферного воздуха необходимо проводить в соответствии с требованиями раздела 7 настоящих строительных норм.

12.8.3 Загрязнения атмосферного воздуха при размещении аэропортов учтены в Санитарно-эпидемиологических правилах и нормативах «Санитарно-защитные зоны и санитарная классификация предприятий, сооружений и иных объектов», утвержденные постановлением Правительства Кыргызской Республики от 11 апреля 2016 года № 201.

12.9 Мероприятия по защите водоемов, водотоков и озерных акваторий необходимо предусматривать в соответствии с требованиями водного законодательства и санитарных норм, обеспечивая предупреждение загрязнения поверхностных и подземных вод с соблюдением норм предельно допустимых концентраций загрязняющих веществ в водных объектах, используемых для хозяйственно-питьевого водоснабжения, отдыха населения и в рыбохозяйственных целях.

12.10 Селитебные территории городов и населенных пунктов, курортные зоны и места массового отдыха необходимо размещать выше по течению водотоков и водоемов относительно выпусков производственных и хозяйственно-бытовых сточных вод.

12.11 Размещение промышленных предприятий в прибрежных полосах (зонах) водоемов допускается только при необходимости непосредственного примыкания площадки предприятия к водоемам по согласованию с органами по регулированию использования и охране вод в соответствии с водным законодательством Кыргызской Республики. Число и протяженность примыканий площадок предприятий к водоемам должны быть минимальными.

При размещении складов минеральных удобрений и химических средств защиты растений, животноводческих и птицеводческих предприятий должны необходимые меры, исключаящие попадание указанных веществ, навозных стоков и помета в водоемы.

Склады минеральных удобрений и химических средств защиты растений необходимо располагать на расстоянии не менее 2 км от рыбохозяйственных водоемов. В случае особой необходимости допускается уменьшать расстояние от указанных складов до рыбохозяйственных водоемов при условии согласования с органами, осуществляющими охрану рыбных запасов.

12.12 Ширина прибрежной водоохраной полосы рек определяется с каждой стороны от среднемноголетнего уреза воды.

Ширина водоохраной полосы магистральных и межхозяйственных каналов устанавливается по обе стороны от бровки при прохождении канала в выемке или от подошвы дамбы - при прохождении канала в насыпи.

12.12.1 На реках наименьшая ширина водоохраной зоны устанавливается по обоим берегам от среднемноголетнего уреза воды для рек длиной:

Длина рек	Ширина водоохраной зоны, м
от 1 до 10 км	до 50
от 10 до 50 км	до 75
от 50 до 100 км	до 100
более 100 км	до 150

12.12.2 Для магистральных и межхозяйственных каналов наименьшая ширина водоохранной зоны устанавливается:

Для каналов пропускной способностью	Ширина водоохраной зоны, м
от 5 до 10 м ³ /сек	50
от 10 до 20 м ³ /сек	75
более 20 м ³ /сек	100

для озер – от среднемноголетнего уреза воды в летний период и для водохранилищ от уреза воды при нормальном подпорном уровне при площади акватории до 2 км – 300 м, более 2 км – 500 м.

В пределах водоохраных зон по берегам рек, озер и водохранилищ выделяются прибрежные полосы, представляющие собой территорию строгого ограничения хозяйственной деятельности.

12.12.3 На территории городов и сельских населенных пунктов, примыкающих к водному объекту, устанавливаются только прибрежные водоохраные полосы, размеры которых уточняются на основании конкретных условий планировки и застройки по генеральному плану населенного пункта.

При проектировании населенных пунктов, минимальные размеры прибрежных водоохраных полос для рек и каналов устанавливаются в

зависимости от характеристики прилегающих к водоисточнику угодий (пашни, сенокосы, кустарники и т.д.) и крутизны склонов согласно таблицы.

Вид угодий, прилегающих к водоисточнику	Ширина водоохраной полосы (м) при крутизне прилегающих склонов		
	обратный и нулевой уклон	до 3 градусов	более 3 градусов
Пашня	10-12	20-35	35-50
Пастбища и сенокосы	10-15	15-25	25-30
Лес, кустарник, сад	20	20-35	35-50

Максимальные размеры относятся к наиболее эродлируемым почвогрунтам.

12.12.4 В водоохраных зонах рек, озер и водохранилищ запрещается:

размещение полигонов для твердых бытовых отходов и неутилизированных промышленных отходов, складов ядохимикатов, минеральных удобрений и горючесмазочных материалов, площадок для заправки аппаратуры ядохимикатами, животноводческих комплексов и ферм, мест захоронения;

строительство новых и расширение действующих объектов производственной и социальной сферы без согласования с органами по охране природы и государственного санитарно-эпидемиологического надзора.

12.12.5 В пределах прибрежных полос дополнительно к ограничениям, указанным выше, запрещается установка палаточных городков, организация летних лагерей скота.

12.12.6 Эксплуатацию водохранилищ и их нижних бьефов, используемых или намечаемых к использованию в качестве источников хозяйственно-питьевого и культурно-бытового водопользования, необходимо осуществлять с учетом Санитарных правил проектирования, строительства и эксплуатации водохранилищ.

12.12.7 В сложившихся и проектируемых зонах отдыха, расположенных на берегах водоемов и водотоков, водоохранные мероприятия должны отвечать требованиям действующих в строительстве нормативно-технических документов.

12.13 Поверхностные воды (атмосферные осадки) перед сбросом в открытые водоемы подлежат очистке с учетом требований «Правил охраны поверхностных вод».

Отведение поверхностного стока с территории промышленных предприятий в водные объекты допускается в тех случаях, когда его использование в производственном снабжении оказывается технически невозможным или экономически нецелесообразным.

Сброс вод поверхностного стока не допускается в непроточные водоемы в местах, отведенных для пляжей, в замкнутые лощины, подверженные заболачиванию, размываемые овраги, если не предусмотрены мероприятия по укреплению их склонов, в рыбные пруды без соответствующего согласования.

12.14 В декоративных водоемах и водоемах, используемых для купания, расположенных на территории населенных пунктах необходимо предусматривать периодический обмен воды за осенне-летний период в зависимости от площади их зеркала: в декоративных водоемах при площади зеркала до 3 га - 2 раза, при площади более 3 га – 1 раз;

в водоемах для купания - соответственно четыре и три раза, а при площади более 6 га - 2 раза.

Глубина воды в водоемах, расположенных в пределах селитебных территорий, в весенне-летний период должна быть не менее 1,5 м, а в прибрежной зоне при условии периодического удаления водной растительности – не менее 1м.

Площадь водного зеркала и пляжей водоема необходимо принимать в соответствии с п. 8.21 настоящих строительных норм. Прибрежные полосы прудов и других водоемов должны быть благоустроены. Необходимо предусматривать меры исключаящие загрязнение водоемов поверхностными водами.

12.15 Мероприятия по защите почв необходимо предусматривать в соответствии с требованиями законодательства по охране почв, санитарных норм и требованиями ведомств, обеспечивающими предупреждение загрязнения почв различного землепользования свыше утвержденных норм ПДК загрязняющих веществ в почве.

Защита от шума, вибрации, электрических и магнитных полей, излучении и облучении

12.16 Допустимые уровни шума для жилых и общественных зданий и прилегающих к ним территорий, шумовые характеристики основных источников внешнего шума, порядок определения ожидаемых уровней шума и требуемого их снижения в расчетных точках, методики расчета акустической эффективности архитектурно-планировочных и строительно-акустических средств снижения шума и основные требования по их проектированию необходимо принимать в соответствии с действующими в строительстве нормативно-техническими документами.

12.17 Допустимые уровни вибрации в жилых зданиях должны соответствовать санитарным нормам допустимых вибраций в жилых домах. Для выполнения этих требований необходимо предусматривать необходимые

расстояния между жилыми зданиями и источниками вибрации, применение на этих источниках эффективных виброгасящих материалов и конструкций.

12.18 При размещении радиотехнических объектов (радиостанций, радиотелевизионных передающих и радиолокационных станций), промышленных генераторов воздушных линий электропередач высокого напряжения и других объектов, излучающих электромагнитную энергию, необходимо руководствоваться Санитарными нормами и правилами защиты населения от воздействия электромагнитных полей, создаваемых радиотехническими объектами. Санитарными нормами и правилами защиты населения от воздействия электрического поля, создаваемого воздушными линиями электропередач переменного тока промышленной частоты и правилами устройства электроустановок.

Обеспечение радиационной безопасности при производстве, обработке, переработке, применении, хранении, транспортировании, обезвреживании и захоронении радиоактивных веществ и других источников ионизирующих излучений осуществляется в соответствии с нормами радиационной безопасности и основными санитарными правилами работы с радиоактивными веществами и другими источниками ионизирующих излучений.

Регулирование микроклимата

12.19 Размещение и ориентация жилых и общественных зданий (за исключением детских дошкольных учреждений, общеобразовательных школ, школ интернатов) должны обеспечивать непрерывную продолжительность инсоляции жилых помещений и территорий, южнее 58 с.ш. – не менее 2,5 ч в день на период с 22 марта по 22 сентября.

При этом необходимо:

12.19.1 Размещение и ориентация зданий детских дошкольных учреждений, общеобразовательных школ, школ-интернатов, учреждений здравоохранения и отдыха должны обеспечивать непрерывную трехчасовую продолжительность инсоляции в помещениях, предусмотренных Санитарными нормами и правилами обеспечения инсоляцией жилых и общественных зданий и территорий жилой застройки.

12.19.2 В условиях застройки зданиями свыше 9 этажей допускается одноразовая прерывистость инсоляции жилых помещений при условии увеличения суммарной продолжительности инсоляции в течении дня на 0,5 ч соответственно для каждой зоны.

12.19.3 В жилых домах меридионального типа, где инсолируются все комнаты квартиры, а также при реконструкции жилой застройки или при размещении нового строительства в особо сложных градостроительных условиях (исторически ценная городская среда, дорогостоящая подготовка территории, зона общегородского и районного центра) допускается сокращение

продолжительности инсоляции помещений на 0,5 ч соответственно для каждой зоны.

Охрана памятников истории и культуры

12.20 В проектах планировки и застройки городов и населенных пунктов необходимо соблюдать требования законодательства об охране и использовании памятников истории и культуры Кыргызской Республики.

12.20.1 При этом необходимо: разработать проект зоны охраны памятников истории и культуры, зоны регулирования застройки и зоны охраняемого природного ландшафта и по ним необходимо устанавливать границы. Зоны охраны памятников истории и культуры предусматриваются для отдельных зданий и сооружений, их ансамблей и комплексов, а также других ценных историко-культурных градостроительных элементов, отдельно согласно специальному проекту зоны охраны памятников.

12.20.2 Требования специальных режимов охраны и использования, установленных проектами и положениями о каждом конкретном заповеднике (заповедной территории), должны распространяться на ансамбли и комплексы памятников истории и культуры, исторические центры, кварталы, площади, улицы, памятные места, культурные слои древних городов, памятники садово-паркового искусства, природные и искусственные ландшафты, представляющие особую историческую археологическую и архитектурную ценность и объявленные в установленном порядке государственными историко-архитектурными заповедниками или историко-культурными заповедными территориями (местами).

12.21 Проекты планировки и застройки городов и населенных пунктов не должны предусматривать снос, перемещение или другие изменения состояния памятников истории и культуры. В исключительных случаях предложения по изменению состояния памятников необходимо представлять в соответствии с действующими нормативными правовыми актами Кыргызской Республики.

12.22 Охрану ценной исторической среды районов сложившейся застройки необходимо обеспечивать методами комплексной реконструкции, регенерации, предусматривая и проводя одновременно работы по реставрации зданий, имеющих архитектурную и культурную ценность, по реконструкции, модернизации и капитальному строительству существующих зданий, выборочному новому строительству, не нарушающему характер среды, развитию систем инженерного оборудования и благоустройству территории.

Приложение А
(обязательное)

Противопожарные требования

1. Противопожарные расстояния между жилыми, общественными и производственными зданиями и сооружениям необходимо принимать по таблице А1.

Минимальные расстояния от жилых и общественных зданий I, II степеней огнестойкости до производственных зданий и гаражей I и II степеней огнестойкости необходимо принимать не менее 9 м, до производственных зданий, имеющих покрытие с применением утеплителя из полимерных или горючих материалов – 15 м.

Таблица А.1

Степень огнестойкости здания и сооружений	Класс конструктивной пожарной опасности	Минимальные расстояния при степени огнестойкости и класса конструктивной пожарной опасности жилых и общественных зданий и сооружений, м				
Жилые и общественные		I, II, III, CO	II, III, C1	IV, CO, C1	IV, V, C1, C2,	IV, V, C2, C3
I, II, III	CO	6	8	8	10	10
II, III	C1	8	10	10	12	12
IV	CO, C1	8	10	10	12	12
IV, V	C2, C3	10	12	12	15	15
Производственные и складские						
I, II, III	CO	10	12	12	12	12
II, III	C1	12	12	12	12	12
IV	CO, C1	12	12	12	15	15
IV, V	C2, C3	15	15	15	18	18к

Примечания.

1.1 Классификацию по конструктивной пожарной опасности необходимо принимать в соответствии с требованиями СН КР 21-01:2018 пункт 5.6.3 таблица 6.

1.2 Расстоянием между зданиями и сооружениями считается расстояние в свету между наружными стенами или другими конструкциями. При наличии выступающих более чем на 1м конструкций зданий или сооружений,

выполненных из горючих материалов, принимается расстояние между этими конструкциями.

1.3. Противопожарные расстояния между стенами зданий и сооружений без оконных проемов одного из них, допускается уменьшать на 20%.

В районах сейсмичностью 9 баллов расстояние между жилыми зданиями, а также между жилыми и общественными зданиями IV и V степеней огнестойкости необходимо увеличивать на 20%.

1.4. Расстояние между глухими стенами зданий без оконных проемов с противопожарными стенами не нормируется.

1.5. Расстояние между зданиями I, II степеней огнестойкости допускается предусматривать менее 6 м при условии, если стена более высокого здания, расположенная напротив другого здания, является противопожарной.

1.6. Расстояние между жилым домом и хозяйственными постройками при усадебной застройке в пределах одного земельного участка (независимо от суммарной площади застройки не нормируется).

1.7. Расстояния между хозяйственными постройками (сараями, гаражами), расположенными вне территории приусадебных земельных участков, не нормируются при условии, если площадь застройки сблокированных хозяйственных построек не превышает 800 м кв.

1.8. Для автостоянок, встроенных или пристроенных к зданиям другого функционального назначения (кроме зданий Ф1.4), предусмотреть расстояние от проёмов автостоянки до низа ближайших оконных проёмов здания не менее 4 метров или в радиусе 4 метров предусмотреть противопожарное заполнение окон, либо предусмотреть над проёмами автостоянки глухой козырёк из негорючих материалов, шириной не менее 1 метра.

1.9. Противопожарные расстояния малоэтажной застройки между зданиями допускается уменьшать на 30% при условии устройства на территории застройки наружного противопожарного водопровода.

2. Проходы, проезды и подъезды к зданиям и сооружениям предусматриваются согласно классификации зданий и функциональной пожарной опасности СН КР 21-01:2018 пункт 5.6.5.

2.1 Проезды с двух продольных сторон предусматриваются к зданиям и сооружениям высотой 28 и более метров при:

- двухсторонней ориентации квартир или помещений общественных зданий (под понятием двухсторонней ориентации квартир или помещений предусматривается проем в наружной стене с одной из сторон здания, при этом одна из сторон обязательно должна иметь подъезд пожарной техники в соответствии с требованиями пунктов 2.9 и 2.10.

- при наличии лестниц 1-го или 2-го, или 3-го типа для общественных зданий.

В остальных случаях проезды и подъезды к зданиям и сооружениям предусматриваются со всех четырех сторон.

При нестандартной форме зданий, сооружений обеспечить проезд пожарной техники для доступа в каждую квартиру жилого дома или помещениям общественных зданий.

2.2 Допускается предусматривать подъезд пожарных автомобилей только с одной продольной стороны к зданиям и сооружениям высотой от 10 до 28 метров при выполнении одного из условий:

- двусторонней ориентации квартир или помещений;
- устройства наружных открытых лестниц, связывающих лоджии и балконы смежных этажей между собой, или лестниц 1 или 2, или 3-го типа при коридорной планировке зданий.

К зданиям высотой до 10 метров подъезд пожарных машин предусматривается только, с одной стороны.

2.3. Предусмотреть подъезд пожарных автомобилей с одной, двух, трех, четырех сторон в зависимости от принятого планировочного решения для зданий Ф1.1, Ф4.1, Ф4.2 функциональной пожарной опасности.

2.4. Необходимо предусматривать подъезд пожарных автомобилей со всех сторон к зданиям вне зависимости от высоты (этажности) с площадью застройки более 10 000 квадратных метров или шириной более 100 метров.

2.5. Планировочное решение малоэтажной жилой застройки (до 3 этажей включительно) должно обеспечивать подъезд пожарной техники к зданиям, сооружениям и строениям на расстояние не более 50 метров, при этом ширина проезжей части улиц должна быть не менее 7 метров, проездов – не менее 3,5 метра.

2.6. На территории садоводческого, огороднического и дачного некоммерческого объединения граждан должен обеспечиваться подъезд пожарной техники ко всем садовым участкам, объединённым в группы и объектам общего пользования. На территории садоводческого, огороднического и дачного некоммерческого объединения граждан ширина проезжей части улиц должна быть не менее 7 метров, проездов – не менее 3,5 метра.

2.7. К зданиям и сооружениям производственных объектов по всей их длине должен быть обеспечен подъезд пожарных автомобилей:

- с одной стороны - при ширине здания, сооружения или строения не более 18 метров;
- с двух сторон – при ширине здания, сооружения или строения более 18 метров, а также при устройстве замкнутых и полужамкнутых дворов.

2.8. Допускается увеличивать расстояние от края проезжей части автомобильной дороги до ближней стены производственных зданий и сооружений до 60 метров при условии устройства тупиковых дорог к этим зданиям и сооружениям с площадками для разворота пожарной техники и устройством на этих площадках пожарных гидрантов. При этом расстояние от производственных зданий, сооружений до площадок для разворота пожарной техники должно быть не менее 5, но не более 15 метров, а расстояние между тупиковыми дорогами должно быть не более 100 метров.

2.9. В общую ширину противопожарного проезда, совмещенного с основным подъездом к зданию и сооружению, допускается включать тротуар, примыкающий к проезду.

Ширина проезда предусмотреть:

- для зданий высотой до 15 метров - не менее 3,5 метров,
- для зданий высотой до 28 метров - не менее 4,2 метров,
- для зданий высотой более 28 метров - не менее 6 метров.

2.10. Расстояние от внутреннего края проезда до стены здания, сооружения должно быть:

- для зданий высотой от 10 метров до 28 метров – 5-8 метров;
- для зданий высотой более 28 метров - 8-16 метров.

2.11 Конструкция дорожной одежды проездов для пожарной техники должно с твердым покрытием. Для проезда пожарных машин использоваться твердые грунтовые покрытия.

Примечание:

1. Высота здания (по противопожарным нормам) это высота от отметки проезжей части до низа оконного проема последнего этажа.

2. В зданиях с пристроенными помещениями, в недоступной для тушения зоне верхних этажей, квартиры и помещения оснащаются автоматическим пожаротушением.

3. В случае если пристроенные помещения выступают менее чем на 3 метра от стены основного здания, расстояние от внутреннего края проезда принимается до стены основного здания в соответствии с пунктом 2.10 в зависимости от высоты здания.

4. В замкнутых и полужамкнутых дворах необходимо предусматривать проезды для пожарных машин.

5. Сквозные проезды (арки) в зданиях, сооружениях и строениях должны быть шириной не менее 3,5 метра, высотой не менее 4,5 метра и располагаться не более чем через каждые 300 метров, а в реконструируемых районах при застройке по периметру – не более чем через 180 метров.

6. В исторической застройке поселений допускается сохранять существующие размеры сквозных проездов (арок).

7. Доступ пожарной техники к проектируемому зданию может быть организован через прилегающие проезды или площадки пригородные для проезда пожарной техники.

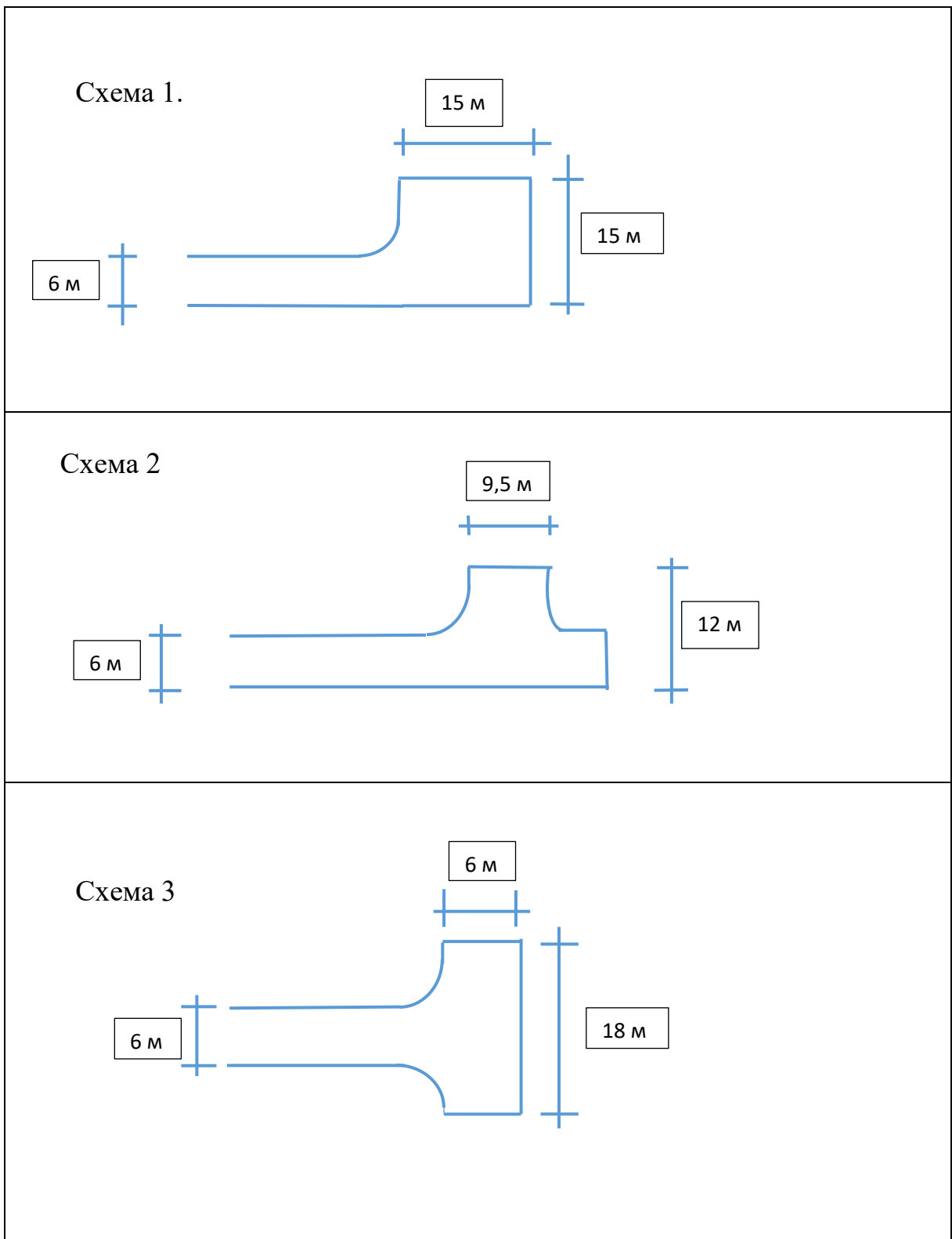
8. Тупиковые проезды должны заканчиваться площадками согласно таблице А.2. Максимальная протяженность тупикового проезда не должна превышать 150 метров. Тупиковые проезды до 50 метров предусматривается без разворотных площадок.

9. Сквозные проходы через лестничные клетки в зданиях, сооружениях и строениях необходимо располагать на расстоянии не более 100 метров один от другого. При примыкании зданий, сооружений и строений под углом друг к другу в расчёт принимается расстояние по периметру со стороны наружного водопровода с пожарными гидрантами.

10. При использовании кровли стилобата для подъезда пожарной техники конструкции стилобата должны быть рассчитаны на нагрузку от пожарных автомобилей не менее 10 тонн на ось.

11. К рекам и водоёмам должна быть предусмотрена возможность подъезда для забора воды пожарной техникой в соответствии с требованиями нормативных документов по пожарной безопасности.

Схемы вариантов
разворотных площадок

Приложение Б
(обязательное)

Требования к согласованию размещения объектов в районах аэродромов и на других территориях с учетом обеспечения безопасности полетов воздушных судов

Предприятия и организации, с которыми необходимо согласование, определяет штаб военно-воздушных сил (ВВС) военного округа, в зоне ответственности которого предполагается строительство. Адрес штаба предоставляется заказчикам проектной документации или проектным организациям областными органами местными органами власти. Согласованию подлежит размещение:

1) всех объектов в границах полос воздушных подходов к аэродромам, а также вне границ этих полос в радиусе 10 км от контрольной точки аэродрома;

2) объектов в радиусе 30 км от КТА, высота которых относительно уровня аэродрома 50 м и более;

независимо от места размещения:

3) объектов высотой от поверхности земли 50 м и более;

4) линии связи, электропередачи, а также других объектов радио- и электромагнитных излучений, которые могут создавать помехи для нормальной работы радиотехнических средств;

5) взрывоопасных объектов;

6) факельных устройств для аварийного сжигания сбрасываемых газов¹;

При определении высоты факельных устройств учитывается максимально возможная высота выброса пламени.

7) промышленных и иных предприятий и сооружений, деятельность которых приведет к ухудшению видимости в районах аэродромов.

Размещение объектов, указанных в п.п. 3-7, независимо от места их размещения, подлежит согласованию с штабом военного округа и штабом ВВС, на территории и в зоне ответственности которых предполагается строительство.

Запрещается размещать на расстоянии ближе 15 км от контрольной точки аэродрома места выброса пищевых отходов, строительство звероводческих ферм, скотобоен и других объектов, отличающихся привлечением и массовым скоплением птиц.

При этом необходимо:

1. Указанные согласования утрачивают силу, если в течении трех лет возведение соответствующих объектов не начато.

2. Контрольная точка аэродромов располагается вблизи геометрического центра аэродрома:

при одной взлетно-посадочной полосе (ВПП) - в ее центре;

при двух параллельных ВПП – в середине прямой, соединяющий их центры;
при двух непараллельных ВПП – в точке пересечения перпендикуляров,
восстановленных из центров ВПП.

3. В документах, представляемых на согласование размещения высотных сооружений, во всех случаях необходимо указывать координаты расположения проектируемых сооружений.

Приложение В (обязательное)

Размеры приусадебных и приквартирных земельных участков

Размеры земельных участков, выделяемых около жилых домов на индивидуальный дом в зависимости от применяемых типов жилых домов, характера застройки (среды), в структуре городов разной величины, следующие:

400-600 м² (включая площадь застройки) - при одно-, двухквартирных одно-, двухэтажных домах в застройке усадебного типа на новых пригородных территориях или при реконструкции, существующей индивидуальной усадебной застройки малых городов, на резервных территориях малых и средних городов в сельскохозяйственных районах, в новых или развивающихся населенных пунктах в пригородных зонах городов любой величины;

200-400 м² (включая площадь застройки) – при одно-, двух-, или четырехквартирных одно-, двухэтажных домах в застройке от коттеджного типа на новых периферийных территориях малых, средних и больших городов, на резервных территориях больших городов, при реконструкции, существующей индивидуальной усадебной застройки и в новых и развивающихся населенных пунктах в пригородной зоне городов любой величины;

60-100 м² (без площади застройки) – при многоквартирных одно-, двух-, трехэтажных домах в застройке блокированного типа на новых периферийных территориях малых, средних и больших городов, в новых и развивающихся поселках в пригородной зоне крупных и крупнейших городов и в условиях реконструкции существующей индивидуальной усадебной застройки городов любой величины;

30-60 м² (без площади застройки) – при многоквартирных одно-, двух-, трехэтажных блокированных домах или 2-, 3-, 4(5) – этажных домах сложной объемно-пространственной структуры (в том числе только для квартир первых этажей) в городах любой величины при применении плотной малоэтажной застройки и в условиях реконструкции.

При этом необходимо:

В соответствии с земельным кодексом Кыргызской Республики при осуществлении компактной застройки населенных пунктов земельные участки для ведения личного подсобного хозяйства около дома (квартиры) предоставляются в меньшем размере с выделением остальной части участка за пределами жилой зоны населенных пунктов.

Приложение Г
(обязательное)

Расчетная плотность населения территории жилого района и микрорайона

Расчетная плотность населения, чел/га, территории жилого района рекомендуется принимать не менее приведенной в таблице Г.1, а территории микрорайона – не менее приведенной в таблице Г.2. Число зон различной степени градостроительной ценности территории и их границы определяются по согласованию главным с архитектором областей с учетом оценки стоимости земли, плотности инженерных и транспортных магистральных сетей, насыщенности общественными объектами, капиталовложений в инженерную подготовку территории, наличия историко-культурных и архитектурно-ландшафтных ценностей.

Таблица Г. 1

Зона различной степени градостроительной ценности территории	Плотность населения территории жилого района, чел/га, для групп городов с числом жителей, тыс. чел.						
	До 20	20-50	50-100	100-250	250-500	500-1000	Свыше 1000
Высокая	130	165	185	200	145	210	220
Средняя	-	-	-	180	125	185	210
Низкая	70	115	160	165	170	180	190

При этом необходимо:

1. На площадках, требующих сложных мероприятий по инженерной подготовке территории, плотность населения необходимо увеличивать, но не более чем на 35-40%.

2. В условиях реконструкции сложившейся застройки в центральных частях исторических городов, а также при наличии историко-культурных и архитектурно-ландшафтных ценностей в других частях плотность населения устанавливается заданием на проектирование.

3. В районах индивидуального усадебного строительства и в населенных пунктах, где не намечается строительство централизованных инженерных систем, допускается уменьшать плотность населения, но принимать ее не менее 40 чел./га.

Таблица Г.2

Зона различной степени градостроительной ценности территории	Плотность населения на территорию микрорайона, для климатических подрайонов IV, IVB, IVB, IVГ южнее 58°с.ш.
Высокая	400
Средняя	330
Низкая	180

При этом необходимо:

1. Границы расчетной территории жилых районов необходимо устанавливать по осям магистральных и жилых улиц, проездов или пешеходных путей, по естественным рубежам, границы расчетной территории микрорайона, квартала необходимо устанавливать по красным линиям магистральных и жилых улиц, а при их отсутствии - на расстоянии 3м. от линии застройки. Из расчетной территории должны быть исключены площади участков объектов районного и общегородского значений, объектов, имеющих историко-культурную и архитектурно-ландшафтную ценность, а также объектов повседневного пользования, рассчитанных на обслуживание населения смежных микрорайонов в нормируемых радиусах доступности (пропорционально численности обслуживаемого населения). В расчетную территорию необходимо включать все площади участков объектов повседневного пользования, обслуживающих расчетное население, в том числе расположенных на смежных территориях, а также в подземном и надземном пространствах. В условиях реконструкции сложившейся застройки поперечный профиль улиц, разделяющих кварталы и сохраняемых для пешеходных передвижений внутри микрорайона или для подъезда к зданиям, показывается отдельно.

2. В условиях реконструкции сложившейся застройки расчетную плотность населения допускается увеличивать, но не более чем на 25-30%.

3. В крупных и крупнейших городах при применении высокоплотной 2-, 3-, 4(5)-этажной жилой застройки расчетную плотность населения на один гектар территории необходимо принимать не менее чем для зоны высокой градостроительной ценности территории городов и населенных пунктов.

4. При формировании в микрорайоне единого физкультурно-оздоровительного комплекса для школьников и населения и уменьшения удельных размеров площадок для занятий физкультурой, приведенных в п. 5.15 настоящих строительных нормах, необходимо соответственно увеличивать плотность населения.

5. При застройке территорий, примыкающих к лесам и лесопаркам или расположенных в их окружении, суммарную площадь озелененных территорий допускается уменьшать, но не более чем на 30%, соответственно увеличивать плотность населения.

6. Показатели плотности приведены при расчетной обеспеченности жилой площадью $18\text{м}^2/\text{чел.}$ При другой обеспеченности жилой площадью расчетную нормативную плотность P , чел/га, необходимо определять по формуле:

$$P = P_{18} \cdot 18 / H,$$

где P_{18} показатель плотности при $18\text{м}^2/\text{чел.}$;

H - расчетная жилищная обеспеченность, м^2 .

Нормативные показатели плотности застройки градостроительных функциональных зон.

Для городов плотность застройки участков градостроительных функциональных зон необходимо принимать не более приведенной в таблице Г.3 – Показатели плотности застройки градостроительных функциональных зон

Основными показателями плотности застройки являются:

- коэффициент застройки – отношение площади, занятой под зданиями и сооружениями, к площади участка (квартала);

- коэффициент плотности застройки – отношение площади всех этажей зданий и сооружений к площади участка (квартала).

В зависимости от местных градостроительных особенностей (облика населенного пункта, исторической среды, ландшафта и т.п.) могут быть установлены дополнительные показатели, характеризующие предельно допустимый строительный объем зданий и сооружений по отношению к площади участка, число полных этажей, допустимую высоту зданий и сооружений в конкретных зонах и другие планировочные ограничения.

Таблица Г.3 - Показатели плотности застройки

Жилая застройка	Коэффициент жилой застройки	Коэффициент плотности жилой застройки
Застройка многоквартирными многоэтажными жилыми домами	0,4	1,2
В межмагистральных территориях до 100 га	0,6	1,5-2
в межмагистральных территориях более 100 га	0,4	1,2

Окончание таблицы Г.3

Жилая застройка	Коэффициент жилой застройки	Коэффициент плотности жилой застройки
То же реконструируемая	0,6	1,6
Застройка многоквартирными жилыми домами малой и средней этажности	0,4	0,8
<p>Примечания</p> <p>1. Для жилых зон коэффициенты застройки и плотности застройки приведены для территории квартала (брутто) с учетом необходимых по расчету учреждений и предприятий обслуживания, гаражей, стоянок автомобилей, зеленых насаждений, площадок и других объектов благоустройства.</p> <p>2. При подсчете коэффициентов плотности застройки площадь этажей определяется по внешним размерам здания. Учитываются только надземные этажи, включая мансардные. Подземные этажи зданий и сооружений не учитываются. Подземное сооружение не учитывается если поверхность земли (надземная территория) над ним используется под озеленение, организацию площадок, стоянок автомобилей и другие виды благоустройства.</p> <p>3. При подсчете коэффициентов плотности жилой застройки учитывается площадь всех надземных этажей здания независимо от функционального назначения.</p> <p>4. Границами кварталов являются красные линии.</p>		

Приложение Д
(обязательное)

Площади и размеры земельных участков складов

Таблица Д. 1. - Площадь и размеры земельных участков общетоварных складов на 1 тыс. чел.

Склады общетоварные	Площадь складов, м ²	Размеры земельных участков, м ²
Продовольственных товаров	77	310*/210
Непродовольственных товаров	217	740*/490

*Перед чертой приведены нормы для одноэтажных складов, под чертой – для многоэтажных (при средней высоте этажей 6 м).

При этом необходимо:

При размещении общетоварных складов в составе специализированных групп размеры земельных участков рекомендуется сокращать на 30%.

В зонах срочного завоза товаров в склады размеры земельных участков необходимо увеличивать на 40%.

При преимущественном хранении товарных запасов в сельских населенных пунктах площадь складов и размеры земельных участков в них увеличиваются с одновременным уменьшением этих показателей в городах.

Таблица Д.2 – Вместимость и размеры земельных участков специализированных складов на 1 тыс. чел.

Склады специализированные	Вместимость складов, т	Размеры земельных участков, м ²
Холодильники распределительные (для хранения мяса и мясных продуктов, рыбы и рыбопродуктов, масла, молочных продуктов и яиц)	27	190*/70
Фруктохранилища	17	1300*/610
Овощехранилище	54	
Картофелехранилище	57	

*В числителе приведены нормы для одноэтажных складов, в знаменателе - для многоэтажных.

При этом необходимо:

В районах выращивания и заготовок картофеля, овощей и фруктов вместимость складов и соответственно размеры площади земельных участков принимается с коэффициентом 0,6.

Вместимость хранилищ картофеля и фруктов и размеры земельных участков для хранилищ в городах необходимо уменьшать за счет организации внегородского хранения, доля которого устанавливается местными органами власти.

Таблица Д.3 – Вместимость складов для вахтовых и экспедиционных поселков на 1 чел.

Склады, единица измерения	Вместимость складов для поселков	
	вахтовых	экспедиционных
Сухих продуктов, м ²	0,3	3,5
Холодильники, т	0,01	1,1
Овощехранилища, картофелехранилища, фруктохранилища, т	0,5	0,5

При этом необходимо: Норма складов сухих продуктов и холодильников установлена исходя из месячного запаса для вахтовых и из годового - для экспедиционных поселков. Нормы овоще-, картофеле- и фруктохранилищ установлены исходя из годового запаса.

Таблица Д.4 – Размеры земельных участков складов строительных материалов и твердого топлива на 1 тыс.чел.

Склады	Размеры земельных участков, м ²
Склады строительных материалов (потребительские)	300
Склады твердого топлива с преимущественным использованием:	
угля	300
дров	300

СН КР 30-01:2020

При этом необходимо: Твердого топлива необходимо принимать для IV климатического района- с коэффициентом 0,6

Приложение Е
(обязательное)

Нормы расчета учреждений и предприятий обслуживания и размеры их земельных участков

Учреждения, предприятия, сооружения, единица измерения	Мощность	Размеры земельных участков, га	Примечания
1	2	3	4
Учреждения образования			
<p>Детские образовательные организации, место</p>	<p>Устанавливается в зависимости от демографической структуры населенного пункта, принимая расчетный уровень обеспеченности детей дошкольными учреждениями в пределах 85%, в том числе общего типа - 70%, специализированного - 3%, оздоровительного - 12%. В населенных пунктах – новостройках² при отсутствии данных по демографии необходимо принимать до 180 мест на 1 тыс. чел.; при этом на территории жилой застройки размещать из расчета не более 100 мест на 1 тыс. чел.</p>	<p>При вместимости яслей-садов, м² на 1 место: до 100 мест – 40, св. 100 –35; в комплексе яслей-садов св. 500 мест – 30. Размеры земельных участков уменьшаются: на 25 % – в условиях реконструкции; на 15 % – при размещении на рельефе с уклоном более 20%; на 10% – в поселениях-новостройках (за счет сокращения площади озеленения)</p>	<p>Площадь групповой площадки для детей ясельного возраста необходимо принимать 7,5 м² на 1 место. Игровые площадки для детей дошкольного возраста допускается размещать за пределами участка дошкольных учреждений общего типа</p>
<p>Крытые бассейны для дошкольников, объект</p>	<p>По заданию на проектирование</p>		

Продолжение приложения Е

<p>Общеобразовательные школы, учащиеся^{*)}</p>	<p>Необходимо принимать с учетом 100 %-ного охвата детей неполным средним образованием (I – IX классы) и до 75 % детей – средним образованием (X-XI классы), при обучении в одну смену. В населенных пунктах- новостройках необходимо принимать не менее 180 мест на 1 тыс. чел.</p>	<p>При вместимости общеобразовательной школы, учащихся³⁾:</p> <ul style="list-style-type: none"> от 40 до 400 - 50 м² на 1 учащегося от 400 до 500 – 60 на 1 учащегося от 500 до 600 – 50 на 1 учащегося от 600 до 800 – 40 на 1 учащегося от 800 до 1100 – 33 на 1 учащегося от 1100 до 1500 – 21 на 1 учащегося от 1500 до 2000 – 17 на 1 учащегося от 2000 до – 16 на 1 учащегося 	<p>Размеры земельных участков школ: на 20 % – в условиях реконструкции; увеличены: на 30 % – в сельских населенных пунктах, если для организации учебно-опытной работы не предусмотрены специальные участки. Спортивная зона школы объединяется с физкультурно-оздоровительным комплексом микрорайона</p>
<p>Школы-интернаты, учащиеся</p>	<p>По заданию на проектирование</p>	<p>При вместимости общеобразовательной школы-интерната, учащихся:</p> <ul style="list-style-type: none"> от 200 до 300 – 70 м² на 1 учащегося от 300 до 500 – 65 м² на 1 учащегося от 500 и более – 45 м² на 1 учащегося 	<p>При размещении на земельном участке школы здания интерната (спального корпуса) площадь земельного участка необходимо увеличивать на 0,2 га</p>

Продолжение приложения Е

<p>Межшкольный учебно-производственный комбинат, место^{**)}</p>	<p>8 % общего числа школьников</p>	<p>Размеры земельных участков межшкольных учебно-производственных комбинатов рекомендуется принимать не менее 2 га, при устройстве автополигона или трактордрома – 3 га</p>	<p>Автотрактородром размещать вне селитебной территории необходимо</p>
<p>Внешкольные учреждения, место⁴</p>	<p>10% общего числа школьников, в том числе по видам зданий: Дворец (Дом) школьников – 3,3%; станция юных техников – 0,9%; станция юных натуралистов – 0,4%,; станция юных туристов – 0,4%; детско-юношеская спортивная школа – 2,3%; детская школа искусств или музыкальная, художественная, хореографическая школа – 2,7%</p>	<p>По заданию на проектирование</p>	

<p>Средние специальные и профессионально-технические учебные заведения, учащиеся</p>	<p>По заданию на проектирование с учетом населения города-центра и других населенных пунктов в зоне его влияния</p>	<p>При вместимости профессионально-технических училищ и средних специальных учебных заведений, учащихся: до 300 – 75 м² на 1 учащегося св. 300 до 900 – 50-65 на 1 учащегося св. 900 до 1600 – 30-40 на 1 учащегося</p>	<p>Размеры земельных участков уменьшаются: на 50% в условиях реконструкции, на 30% – для учебных заведений гуманитарного профиля; увеличены на 50% - для учебных заведений сельскохозяйственного профиля размещаемых в сельских населенных пунктах. При кооперировании учебных заведений и создании учебных центров размеры земельных участков рекомендуется уменьшать в зависимости от вместимости учебных центров, учащихся: от 1500 до 2000 – на 10% св. 2000 ‘ 3000 – 20 ’ ‘ 3000 ’ – 30’ Размеры жилой зоны, учебных и вспомогательных хозяйств, полигонов и автотрактородромов в указанные размеры не входят</p>
--	---	--	--

Продолжение приложения Е

<p>Высшие учебные заведения, студенты</p>	<p>По заданию на проектирование</p>	<p>Зоны высших учебных заведений (учебная зона), га на 1 тыс. студентов: университеты, вузы технические – 4-7; сельскохозяйственные– 5-7; медицинские, фармацевтические–3-5; экономические, педагогические, культуры, искусства, архитектуры – 2-4; институты повышения квалификации и дистанционного обучения – соответственно их профилю с коэффициентом-0,5; специализированная зона - по заданию на проектирование; спортивная зона–1-2; зона студенческих общежитий -1,5-3. Вузы физической культуры проектируются по заданию на проектирование.</p>	<p>Размер земельного участка вуза уменьшается на 40% в условиях реконструкции. При кооперированном размещении нескольких вузов на одном участке суммарную территорию земельных участков учебных заведений рекомендуется сокращать на 20%</p>
---	-------------------------------------	---	--

Продолжение приложения Е

<p><i>Дома-интернаты</i> Дома-интернаты для престарелых, ветеранов войны и труда, организуемые производственными объединениями (предприятиями), платные пансионаты, место на 1 тыс. чел.(с 60 лет).</p>	<p>28</p>	<p>По заданию на проектирование</p>	<p>Нормы расчета учреждений социального обеспечения необходимо уточнять в зависимости от социально-демографических особенностей региона</p>
<p>Дома-интернаты для взрослых инвалидов с физическими нарушениями, место на 1 тыс. чел. (с 18 лет)</p>	<p>28</p>	<p>По заданию на проектирование</p>	
<p>Детские дома-интернаты, место на 1 тыс. чел. (от 4 до 17 лет)</p>	<p>3</p>	<p>По заданию на проектирование</p>	

Продолжение приложения Е

<p>Психоневрологические интернаты, место на 1 тыс. чел. (с 18 лет)</p>	<p>3</p>		
<p>Специальные жилые дома и группы квартир для ветеранов войны и труда и одиноких престарелых, чел. на 1 тыс. чел. (с 60 лет)</p>	<p>60</p>	<p>При вместимости интернатов, мест: до 200 125 м² на 1 место св. 200 до 400 100 “ “ 400 “ 600 80 “</p>	
<p>Специальные жилые дома и группы квартир для инвалидов на креслах-колясках и их семей, чел. на 1 тыс. чел. всего населения</p>	<p>0,5</p>	<p>—</p>	

Продолжение приложения Е

<p><i>Учреждения здравоохранения</i></p> <p>Стационары всех типов для взрослых с вспомогательными зданиями и сооружениями, койка</p>	<p>Необходимые вместимость и структура лечебно-профилактических учреждений определяются органами здравоохранения и указываются в задании на проектирование</p>	<p>При мощности стационаров, коек: до 50 – 300 м² на 1 койку св. 50 до 100 – 300-200 „ „ 100 „ 200 – 200-140 „ „ 200 „ 400 – 140-100 „ „ 400 „ 800 – 100-80 „ „ 800 „ 1000 – 80-60 „ „ 1000 – 60 „</p>	<p>На одну койку для детей необходимо принимать норму всего стационара с коэффициентом 1,5. При размещении двух и более стационаров на одном земельном участке общую его площадь необходимо принимать по норме суммарной вместимости стационаров. В условиях реконструкции и в крупных и крупнейших городах земельные участки больниц допускается уменьшать на 25 %. Размеры земельных участков больниц, размещаемых в пригородной зоне, необходимо увеличивать: инфекционных и онкологических – на 15%, туберкулезных и психиатрических – на 25%, восстановительного лечения для взрослых - на 20 %, для детей – на 40 %. Площадь земельного участка родильных домов необходимо принимать по нормативам стационаров с коэффициентом 0,7</p>
--	--	--	--

Продолжение приложения Е

<p>Поликлиники, амбулатории, диспансеры без стационара, посещение в смену</p>		<p>0,1 га на 100 посещений в смену, но не менее 0,3 га</p>	<p>Размеры земельных участков стационара и поликлиники (диспансера), объединенных в одно лечебно-профилактическое учреждение, определяются отдельно по соответствующим нормам и затем суммируются</p>
<p>Станции (подстанции) скорой медицинской помощи, автомобиль</p>	<p>1 на 10 тыс. чел. в пределах зоны 15-минутной доступности на специальном автомобиле</p>	<p>0,05 га на 1 автомобиль, но не менее 0,1 га</p>	
<p>Выдвижные пункты скорой медицинской помощи, автомобиль</p>	<p>1 на 5 тыс. чел. сельского населения в пределах зоны 30-минутной доступности на специальном автомобиле</p>	<p>0,05 га на 1 автомобиль, но не менее 0,1 га</p>	
<p>Фельдшерские или фельдшерско-акушерские пункты, объект</p>	<p>По заданию на проектирование</p>	<p>0,2 га</p>	
<p>Аптеки групп; I-II III-V VI-VIII</p>	<p>По заданию на проектирование</p>	<p>0,3 га или встроенные 0,25 „ „ 0,2 „ „</p>	
<p>Молочные кухни, порция в сутки на 1 ребенка (до 1 года)</p>		<p>0,015 га на 1 тыс. порций в сутки, но не менее 0,15 га</p>	
<p>Раздаточные пункты молочных кухонь, м² общей площади на 1 ребенка (до 1 года)</p>	<p>4</p>	<p>встроенные</p>	
	<p>0,3</p>		

Продолжение приложения Е

<p>Учреждения санаторно-курортные и оздоровительные, отдыха и туризма</p>	<p>По заданию на проектирование</p>		<p>Конкретные значения нормативов земельных участков в указанных пределах принимаются по местным условиям. Размеры земельных участков даны без учета площади хозяйственных зон, принимаемых согласно п.3.15 настоящих строительных норм.</p>
<p>Санатории (без туберкулезных), место.</p>	<p>По заданию на проектирование</p>	<p>125-150 м² на 1 место</p>	<p>В сложившихся курортных районах и в условиях реконструкции курортов, а также для баз отдыха в пригородных зонах крупнейших и крупных городов размеры земельных участков допускается уменьшать, но не более чем на 25 %.</p>
<p>Санатории для родителей с детьми и детские санатории (без туберкулезных), место</p>	<p>По заданию на проектирование</p>	<p>145-170 м² на 1 место</p>	
<p>Санатории-профилактории, место</p>	<p>По заданию на проектирование</p>	<p>70-100 м² на 1 место</p>	
<p>Санаторные детские лагеря, место Дома отдыха (пансионаты), место</p>	<p>По заданию на проектирование</p>	<p>200 м² на 1 место</p>	<p>В санаториях-профилакториях, размещаемых в пределах городской черты, допускается уменьшать размеры земельных участков, но не более чем на 10%</p>
<p>По заданию на проектирование</p>	<p>По заданию на проектирование</p>	<p>120-130 м² на 1 место</p>	

Продолжение приложения Е

Дома отдыха (пансионаты) для семей с детьми, место	По заданию на проектирование	140 – 150 м ² на 1 место	Для туристских гостиниц, размещаемых в крупнейших и крупных городах, общественных центрах, размеры земельных участков допускается принимать по нормам, установленным для коммунальных гостиниц
Базы отдыха предприятий и организаций, молодежные лагеря, место	По заданию на проектирование	140–160 м ² на 1 место	
Курортные гостиницы, место		65 – 75 м ² на 1 место	
Детские лагеря, место	По заданию на проектирование	150 – 200 м ² на 1 место	
Оздоровительные лагеря старшекласников, место	По заданию на проектирование	175 – 200 м ² на 1 место	
Дачи дошкольных учреждений, место		120 – 140 м ² на 1 место	
Туристские гостиницы, место	По заданию на проектирование	50 – 75 м ² на 1 место	
	По заданию на проектирование		
Туристские базы, место		65 – 80 м ² на 1 место	
Туристские базы для семей с детьми, место	По заданию на проектирование	95 – 120 м ² на 1 место	
Мотели, место	По заданию на проектирование	75 – 100 м ² на 1 место	

Продолжение приложения Е

<p>Спортивные залы и крытые бассейны м² площади пола, зеркала воды на 1 тыс. чел.</p>	<p>10 м²</p>	<p>По заданию на проектирование</p>	<p>Доступность физкультурно-спортивных сооружений городского значения не должна превышать 30 мин.</p> <p>Долю физкультурно-спортивных сооружений, размещаемых в жилом районе, необходимо принимать от общей нормы, %:</p> <p>территории - 35, спортивные залы - 50, бассейны - 45</p> <p>В поселениях с числом жителей от 2 до 5 тыс. необходимо предусматривать один спортивный зал площадью 540 м².</p>
--	-------------------------	-------------------------------------	--

Продолжение приложения Е

Для населенных пунктов, тыс, чел.:	Спортивный зал	Бассейн		
св. 100		50		
от 50 до 100	120	55		
от 25 до 50	130	65		
от 12 до 25	150	80		
от 5 до 12	175	100		
200				
Учреждения культуры и искусства				
Помещения для культурно-массовой и воспитательной работы с населением, досуга и любительской деятельности, м ² площади пола на 1 тыс, чел.	50-60			Рекомендуется формировать единые комплексы для организации культурно-массовой, физкультурно-оздоровительной и воспитательной работы для использования учащимися и населением (с соответствующим суммированием нормативов) с пределами пешеходной доступности не более 500 м
Танцевальные залы, место на 1 тыс. чел.	6		По заданию на проектирование	

Продолжение приложения Е

1	2	3	4
Клубы, посетительское место на 1 тыс. чел.	80	80	Удельный вес танцевальных залов, кинотеатров и клубов районного значения рекомендуется в размере 40-50 %. Минимальное число мест учреждений культуры и искусства принимать для крупнейших и крупных городов. Размещение, вместимость и размеры земельных участков планетариев, выставочных залов и музеев определяются заданием на проектирование. Цирки, концертные залы, театры и планетарии предусматривать, в городах с населением 250 тыс. чел. и более, а кинотеатры - в населенных пунктах с числом жителей не менее 10 тыс. чел. Универсальные спортивно-зрелищные залы с искусственным льдом предусматривать, в городах-центрах систем расселения с числом жителей свыше 100 тыс. чел.
Кинотеатры, место на 1 тыс. чел.	25-35	25-35	
Театры, место на 1 тыс. чел.	5-8	5-8	
Концертные залы, место на 1 тыс. чел.	3,5-5	3,5-5	
Цирки, место на 1 тыс. чел.	3,5-5	3,5-5	
Лектории, место на 1 тыс. чел.	2	2	
Залы аттракционов и игровых автоматов, м ² площади пола на 1 тыс. чел.	3	3	

Продолжение приложения Е

<p>Универсальные спортивно - зрелищные залы, в том числе с искусственным льдом, место на 1 тыс. чел.</p> <p>Городские массовые библиотеки на 1 тыс. чел. зоны обслуживания при населении города, тыс. чел ^{***}): св. 50 св. 10 до 50 Дополнительно в центральной городской библиотеке на 1 тыс. чел. при населении города, тыс. чел.:</p> <p>500 и более 250 100 50 и менее</p> <p>Дополнительно в центральной библиотеке местной системы расселения (административный район) на 1 тыс. чел. системы Клубы, посетительское место на 1 тыс. чел. для сельских населенных пунктов или их групп, тыс. чел.:</p> <p>св. 0,2 до 1 св. 1 до 2 св. 2 до 5 св. 5 до 10</p>	<p>6-9</p> <p>4 /2 (тыс.ед.хранения/чит. место) 4-4,5/2- 3(тыс.ед.хран./чит. место)</p> <p>0,1/0,1 „ 0,2/0,2 „ 0,3/0,3 „ 0,5/0,3 „</p> <p>4,5-5 / 3-4 „</p> <p>500-300 300-230 230-190 190-140</p>	<p>По заданию на проектирование</p> <p>По заданию на проектирование</p> <p>По заданию на проектирование</p>	<p>Меньшую вместимость клубов и библиотек необходимо принимать для больших населенных пунктов.</p>
---	--	---	--

Продолжение приложения Е

Предприятия торговли, общественного питания и бытового обслуживания			
Магазины, м ² торговой площади на 1 тыс. чел. ****)	280 (100)		<p>Нормы расчета включают всю сеть предприятий торгового бытового обслуживания независимо от их ведомственной принадлежности и подлежат уточнению в установленном порядке с учетом особенностей регионов.</p> <p>В случае автономного обеспечения предприятий инженерными системами и коммуникациями, а также размещения на их территории подсобных зданий и сооружений площадь участка увеличивается до 50%.</p> <p>В норму расчета магазинов непродовольственных товаров в городах входят специализированные магазины из расчета 10 м² торговой площади на 1 тыс. чел.</p> <p>Магазины специального назначения и магазины для отдельных категорий населения принимать по заданию на проектирование</p>
В том числе:			
продовольственных товаров, объект	100 (70)	Торговые центры местного значения с числом обслуживаемого населения, тыс. чел.:	
непродовольственных товаров, объект	180(30)	от 4 до 6 – 0,4-0,6 га на объект св. 6 до 10 – 0,6-0,8 ,, св.10 до 15 – 0,8-1,1 ,, св. 15 до 20 – 1,1-1,3 ,, Торговые центры малых городов и	

Продолжение приложения Е

1	2	3	4
		<p>сельских населенных пунктов, с числом жителей, тыс, чел.:</p> <p>до 1 – 0,1 - 0,2 га св. 1 до 3 – 0,2 - 0,4 га св. 3 до 4 – 0,4 - 0,6 га св. 5 до 6 – 0,6 - 1,0 га св. 7 до 10 – 1,0 - 2 га</p> <p>Предприятия торговли, м² торговой площади:</p> <p>до 250 – 0,08 га на 100м² торговой площади</p> <p>св. 250 до 650 – 0,08 - 0,06 „ св. 650 до 1500 – 0,06 - 0,04 „ св. 1500 до 3500 – 0,04 - 0,02 „ св. 3500 – 0,02 „</p>	<p>дополнительно к установленной норме расчета магазинов продовольственных товаров, ориентировочно -5-10 м² торговой площади на 1 тыс. чел. В поселках садоводческих товариществ продовольственные магазины предусматривать из расчета 80 м² торговой площади на 1 тыс. чел.</p> <p>На промышленных предприятиях и в других местах приложения труда предусматривать магазины продовольственные из расчета, м² нормируемой площади на 1 тыс. работающих: 60- при удаленном размещении промпредприятий от селитебной зоны; 36- при размещений промпредприятий у границ селитебной зоны; 24- при размещении мест приложения труда в пределах селитебной территории (на площади магазинов и в отдельных объектах)</p>

Продолжение приложения Е

<p>Рыночные комплексы, м²торговой площади на 1 тыс. чел.</p> <p>Предприятия общественного питания, место на 1 тыс. чел.</p>	<p>24-40*</p> <p>40 (8)</p>	<p>От 7 до 14 м² на 1 м² торговой площади рыночного комплекса в зависимости от вместимости: 14 м² – при торговой площади до 600 м², 7 м² – св. 3000 м².</p> <p>При числе мест, га на 100 мест:</p> <p>до 50 – 0,2 - 0,25</p> <p>св. 50 до 150 – 0,2 - 0,15</p> <p>„150 – 0,1</p>	<p>Для рыночного комплекса на 1 торговое место необходимо принимать торговой площади 6 м²</p> <p>В городах-курортах и городах – центрах туризма расчет сети предприятий общественного питания необходимо принимать с учетом временного населения: на бальнеологических курортах до 90 мест, на климатических курортах до 120 мест на 1 тыс. чел.</p> <p>Потребность в предприятиях общественного питания на производственных предприятиях, в учреждениях, организациях и учебных заведениях рассчитывается по ведомственным нормативам на 1 тыс. работающих (учащихся) в максимальную смену.</p> <p>Заготовочные предприятия общественного питания рассчитываются по норме -300 кг в сутки на 1 тыс. чел.</p>
--	-----------------------------	--	--

Продолжение приложения Е

Магазины кулинарии, м ² торговой площади на 1 тыс. чел.	6 (3)		Для производственных предприятий и других мест приложения труда показатель расчета предприятий бытового обслуживания необходимо принимать в размере 5-10% в счет общей нормы
Предприятия бытового обслуживания, рабочее место на 1 тыс. чел.	9 (2,0)		
'В том числе: непосредственного обслуживания населения	5(2)	На 10 рабочих мест для предприятий мощностью, рабочих мест: 0,1 -0,2 га –10-50 0.05-0,08 га – 50-150 0.03-0,04 га – 150	
производственные предприятия централизованного выполнения заказов, объект	4/3	0,5-1,2 га	
<i>Предприятия коммунального обслуживания:</i> Прачечные, кг белья в смену на 1 тыс. чел.	120(10)		Показатель расчета фабрик
В том числе: прачечные	10(10) 110	0,1-0,2 га на объект 0,5-1,0 га на объект	
самообслуживания, объект фабрики-прачечные, объект			

<p>Химчистки, кг вещей в смену на 1 тыс. чел. В том числе: химчистки для самообслуживания, объект фабрики-химчистки, объект Бани, место на 1 тыс. чел.</p>	<p>11,4 (4,0) 4,0 (4,0) 7,4 5 / 7</p>	<p>0,1-0,2 га на объект 0,5-0,1 га на объект 0,2-0,4 га на объект</p>	<p>В населенных пунктах, обеспеченных благоустроенным жилым фондом, нормы расчета вместимости бань и банно-оздоровительных комплексов на 1 тыс. чел. допускается уменьшать до 3 мест; а для населенных пунктов-новостроек - до 10 мест.</p>
--	--	---	--

Продолжение приложения Е

Организации и учреждения управления, проектные организации, кредитно-финансовые учреждения и предприятия связи			
Отделения банков, операционная касса	1 операционная касса на 10-30 тыс. чел.	га на объект: 0,2 – при двух операционных кассах 0,5–при семи операционных кассах	
Отделения и филиалы сберегательного банка операционное место в городах.	1 операционное место (окно) на 2-3 тыс. чел.	0,05 – при трех операционных местах 0,4 – при 20 операционных кассах	
Организации и учреждения управления, объект	По заданию на проектирование	В зависимости от этажности здания, м ² на 1 сотрудника: 44 – 18,5 при этажности 3–5 13,5 – 11 при этажности 9-12 10,5 при этажности 16 и более Областных, городских, районных органов власти, м ² на 1 сотрудника: 54 –30 при этажности 3– 5 13-12 при этажности 9-12 11 при этажности 16 и более айыл-окмоту, м ² на 1 сотрудника: 60-40 при этажности 2-3	

Продолжение приложения Е

СН КР 30-01:2020

Районные, областные и городские суды, рабочее место	1 судья на 30 тыс. чел.	0,15 га на объект - при 1 судье 0,4 га на объект - при 5 судьях 0,3 га на объект - при 10 членах суда 0,5 га на объект - при 25 судьях	
Областные (краевые) суды, рабочее место	1 член суда на 60 тыс. чел. области		
Юридические консультации, рабочее место	1 юрист-адвокат на 10 тыс. чел.		
Нотариальная контора, рабочее место	1 нотариус на 30 тыс. чел.		
Учреждения жилищно		- коммунального хозяйства	
Жилищно-эксплуатационные организации, объект: микрорайона	1 объект на микрорайон с населением до 20 тыс. чел.	0,3 га на объект	
жилого района	1 объект на жилой район с населением до 80 тыс. чел.	1 га на объект	
Пункт приема вторичного сырья, объект	1 объект на микрорайон с населением до 20 тыс. чел.	0,01 га на объект	
Гостиницы, место на 1 тыс. чел.	6	При числе мест гостиницы, м ² на 1 место: от 25 до 100-55 от 100 до 500-30 от 500 до 1000-20 от 1000 до 2000-15	
Общественные уборные Бюро похоронного обслуживания	1 прибор на 1 тыс. чел 1 объект на 0,5-1 млн. чел.		

При этом необходимо:

К населенным пунктам-новостройкам относятся существующие и вновь создаваемые городские пункты, численность

населения которых с учетом строителей, занятых на сооружение объектов производственного и непроизводственного назначений, увеличивается на период ввода в эксплуатацию первого пускового комплекса в два и более раза.

* При наполняемости классов 40 учащимися с учетом площади спортивной зоны и здания школы.

** В городах межшкольные учебно-производственные комбинаты и внешкольные учреждения размещаются на селитебной территории с учетом транспортной доступности не более 30 мин. В сельских населенных пунктах размещение внешкольных учреждений рекомендуется предусматривать в зданиях общеобразовательных школ.

*** Приведенные нормы не распространяются на научные, универсальные и специализированные библиотеки, вместимость которых определяется заданием на проектирование.

**** В скобках приведены нормы расчета предприятий местного значения, которые соответствуют организации систем обслуживания в микрорайоне и жилом районе.

Приложение Ж
(обязательное)

Категории и параметры автомобильных дорог пригородных зон городов и систем расселения

Категории дорог	Расчетная скорость движения км/ч	Ширина полосы движения, м	Число полос движения	Наименьший радиус кривых в плане, м	Наибольший продольный уклон, %	Наибольшая ширина земляного полотна, м
Магистральные: скоростного движения основные	150	3,75	4-8	1000	30	65
	120	3,75	4-6	600	50	50
	100	3,75	2-4	400	60	40
секторальные непрерывного и регулируемого движения основные						
зональные непрерывного и регулируемого движения						
Местного значения: грузового движения парковые	70	4,0	9	250	70	20
	50	3,0	2	175	80	15

При этом необходимо:

1. В сложных топографических и природных условиях допускается снижать расчетную скорость движения до величины последующей категории дороги с соответствующей корректировкой параметров горизонтальных кривых и продольного уклона.

2. При высокой неравномерности автомобильных потоков в часы «пик» по направлениям допускаются устройство обособленной центральной проезжей части для реверсивного движения легковых автомобилей и автобусов.

3. На магистральных дорогах с преимущественным движением грузовых автомобилей необходимо увеличивать ширину полосы движения до 4 м, а при доле большегрузных автомобилей в транспортном потоке более 20% до 4,5 м.

Приложение 3
(обязательное)

Нормы расчета стоянок автомобилей

№№ п/п	Объекты посещения	Расчетные единицы	Предусматривается 1 машино-место на следующее количество расчетных единиц
1	2	3	4
1. Объекты административно-делового назначения			
1.1.	Учреждения органов государственной власти	кв.м. общей площади	200-220
1.2.	Административно-управленческие учреждения, здания и помещения общественных организаций	кв.м. общей площади	130-150
1.3.	Коммерческо-деловые центры, офисные здания и помещения	кв.м. общей площади	70-80
1.4.	Банки и банковские учреждения		
1.4.1.	- с операционными залами	кв.м. общей площади	35-40
1.4.2.	- без операционных залов		65-70
2. Объекты науки и учебно-образовательного назначения			
2.1.	Научно-исследовательские и проектные институты	кв.м. общей площади	180-200
2.2.	Высшие учебные заведения	преподаватели, сотрудники, студенты, занятые в одну смену	3-5 препод. и сотруд. + 1 машино-место на 20 студентов
2.3.	Средние учебные заведения, колледжи, специальные и частные школы, школы искусств и музыкальные школы городского значения	преподаватели, занятые в одну смену	3-4
2.4.	Центры обучения, самодеятельного творчества, клубы по интересам	кв.м. общей площади	30-35
3. Объекты промышленно-производственного назначения			

3.1.	Производственные здания и коммунально-складские объекты	работающие в двух смежных сменах, чел.	10-12
4. Объекты торгово-бытового и коммунального назначения			
4.1.	Магазины-склады (мелкооптовой и розничной торговли, гипермаркеты)	кв.м. торговой площади	30-35
4.2.	Объекты торгового назначения с широким ассортиментом товаров периодического спроса продовольственной и (или) непродовольственной группы (торговые центры, торговые комплексы, супермаркеты, универсамы, универмаги и т.п.)	кв.м. торговой площади	70-80
4.3.	Специализированные магазины по продаже товаров эпизодического спроса непродовольственной группы (спортивные, автосалоны, мебельные, бытовой техники, музыкальных инструментов, ювелирные, книжные и т.п.)	кв.м. торговой площади	90-100
4.4.	Рынки постоянные		
4.4.1.	Универсальные и непродовольственные	кв.м. общей площади	30-40
4.4.2.	Продовольственные и сельскохозяйственные		60-70
4.5.	Рестораны, кафе городского значения	посадочных мест	6-8
4.6.	Объекты коммунально-бытового обслуживания		
4.6.1.	Бани	единовремен. посетит	7-10
4.6.2.	Ателье, фотосалоны городского значения, салоны-парикмахерские, салоны красоты, солярии, салоны моды, свадебные салоны	кв.м. общей площади	20-25

4.6.3.	Салоны ритуальных услуг	кв.м. общей площади	25-30
4.6.4.	Химчистки, прачечные, ремонтные мастерские, специализированные центры по обслуживанию сложной бытовой техники и др.	рабочее место приемщика	1-2
4.7.	Гостиницы		
4.7.1.	Высшей категории (4-5*)	номер	3-4
4.7.2.	Другие		6-8
5. Объекты культуры и досуга.			
5.1.	Выставочно-музейные комплексы, музеи-заповедники, музеи, галереи, выставочные залы	единовремен. посетители	8-10
5.2.	Театры и концертные залы	зрительные места	25-30
5.3.	Киноцентры и кинотеатры	зрительные места	25-35
5.4.	Городские библиотеки, интернет-кафе	посадочные места	10-12
5.5.	Объекты религиозных конфессий (церкви, костелы, мечети, синагоги и другие)	единовремен. посетители	10-12, но не менее 10 м/мест на объект
5.6.	Развлекательные центры, дискотеки, залы игровых автоматов, ночные клубы, казино	единовремен. посетители	8-10
5.7.	Бильярдные, кегельбаны	единовремен. посетители	5-6
6. Лечебные учреждения			
6.1.	Специализированные поликлиники	посещений в смену	90-110
6.2.	Многопрофильные консультационно-диагностические центры	посещений в смену	55-65

6.3.	Больницы, профилактории	койко-места	20-25
6.4.	Специализированные клиники, реабилитационные центры	койко-места	10-15
6.5.	Интернаты и пансионаты для престарелых и инвалидов	койко-места	н.р.
7. Спортивно-оздоровительные объекты			
7.1.	Спортивные комплексы и стадионы с трибунами	мест на трибунах	25-30
7.2.	Оздоровительные комплексы (фитнесс-клубы, ФОК, спортивные и тренажерные залы)	кв.м. общей площади	35-45
7.3.	Специализированные спортивные клубы и комплексы (теннис, конный спорт, горнолыжные центры и др.)	единоврем. посетители	4-6
7.4.	Аквапарки, бассейны	единоврем. посетители	8-10
Объекты транспортного обслуживания			
8.1.	Железнодорожные вокзалы	пассажиров дальнего следования в час "пик"	8-10
8.2.	Автовокзалы	пассажиров в час "пик"	10-15
8.3.	Аэровокзалы	пассажиров в час "пик"	6-8

При этом:

1. Расчет количества машино-мест для жилых домов производится в следующем порядке:

$$K = S : N$$

$$P = K \times 0,8$$

$$X = P : 18 \text{ м кв.}, \text{ где}$$

K – количество жителей;

S – общая жилая площадь жилого дома;

N- обеспеченность жилой площадью -12 кв. м- 18 кв.м на чел. (по заданию на проектирование);

0,8- удельный показатель принимается по табл. 1 пункт 5.13 настоящих норм;

P- общая площадь парковочных мест;

18 м кв - норма площади на 1 машино-место;

X – количество машино-мест для жилого дома.

2. Для жилого здания встроенно-пристроенными помещениями различного функционального назначения требуемое количество машино-мест необходимо определять отдельно для каждого вида помещений, а затем суммировать.

3. Нормативные показатели включают требуемое количество машино-мест для работающих и посетителей; без учета машино-мест для автомобилей, обслуживающих технологические нужды объекта (стоянка автомобиля, связанная с погрузкой, выгрузкой грузов, обеспечивающих функционирование объекта и др.), а также для туристических автобусов.

4. В сохраняемой застройке при размерах общей площади объектов торговли от 400 до 800 кв.м. полученное расчетом количество машино-мест допускается снизить в 2 раза, при размерах общей площади менее 400 кв.м. стоянки допускается не предусматривать. При новом строительстве места для парковки легковых автомобилей необходимо организовать при любых размерах торговой площади и размещать их в пределах отведенного участка.

5. Общая площадь объекта включает суммарную поэтажную площадь здания, определенная в пределах внутренних поверхностей наружных стен, в том числе площадь антресолей, переходов в другие здания, остекленных веранд, галерей и балконов, зрительных залов. Площадь многосветных помещений включается в общую площадь здания в пределах одного этажа.

6. Для зданий с помещениями различного функционального назначения требуемое количество машино-мест необходимо определять отдельно для каждого вида помещений, а затем суммировать.

7. Расчет машино-мест для объектов религиозных конфессий необходимо производить для максимального по числу посетителей дня недели, но без учета дней основных (главных) религиозных праздников.

8. Размещение мест для паркования автомобилей посетителей городских и пригородных парков необходимо производить в соответствии с требованиями раздела 9 Ландшафтно-рекреационная территория.

(обязательное)

Нормы земельных участков и парков транспортных средств

Объекты	Расчетная единица	Вместимость объекта	Площадь участка на объект, га
Многоэтажные гаражи для легковых таксомоторов и базы проката легковых автомобилей	Таксомотор, автомобиль проката	100	0,5
		300	1,2
		500	1,6
		800	2,1
		1000	2,3
Гаражи грузовых автомобилей	Автомобили	100	2
		200	3,5
		300	4,5
		500	6
Троллейбусные парки без ремонтных мастерских	Машина	100	3,5
		200	6,0
То же, с ремонтными мастерскими	Машина	100	5,0
Автобусные парки (гаражи)	Машина	100	2,5
		200	3,5
		300	4,5
		500	6,5

При этом необходимо: Для условий реконструкции размеры земельных участков при соответствующем обосновании допускается уменьшать, но не более чем на 20%.

(обязательное)

Нормы накопления бытовых отходов

Бытовые отходы	количество бытовых отходов на 1 чел. в год	
	кг	л
Твердые от жилых зданий, оборудованных водопроводом, канализацией, центральным отоплением и газом от прочих жилых зданий	190-225	900-1000
	300-450	1100-1500
Общее количество по городу с учетом общественных зданий	280-300	1400-1500
Жидкие из выгребов (при отсутствии канализации)	-	2000-3500
Смет с 1 м ² твердых покрытий улиц, площадей парков	5-15	8-20

При этом необходимо:

1. Большие значения норм накопления отходов необходимо принимать для крупнейших и крупных городов.

2. Для городов III и IV климатических районов норму накопления бытовых отходов в год необходимо увеличивать на 10%.

3. Нормы накопления твердых отходов в климатических подрайонах IV при местном отоплении необходимо увеличивать на 10%, при использовании бурого угля - на 50%.

1. Нормы накопления крупногабаритных бытовых отходов необходимо принимать в размере 5% в составе приведенных значений твердых бытовых отходов.

(обязательное)

Укрупненные показатели электропотребления

Степень благоустройства населенных пунктов	Электропотребление, кВтч/ год на 1 чел.	Использование максимума электрической нагрузки, ч/год
Города, не оборудованные стационарными электроплитами: без кондиционеров	1700	5200
	с кондиционерами	2000
Города, оборудованные стационарными электроплитами (100%): без кондиционеров	2100	5300
	с кондиционерами	2400
Поселки и сельские населенные пункты (без кондиционеров): не оборудованные стационарными электроплитами	950	4100
	оборудованные стационарными электроплитами	1350

При этом необходимо:

1. Укрупненные показатели электропотребления приводятся для больших городов. Их необходимо принимать с коэффициентами для групп городов:

крупнейших 1,2

крупных 1,1

средних ...0,9

малых 0,8

2020-ж. 24-марты №39-нпа

г. Бишкек

**Кыргыз Республикасынын « Шаарларды жана шаар тибиндеги калктуу
конуштарды пландаштыруу жана куруу жөнүндө»
курулуш ченемдерин КР КЧ 30-01:2020 бекитүү жөнүндө**

Ушул буйрукту Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Архитектура, курулуш жана турак жай-коммуналдык чарба мамлекеттик агенттигинин 2018-жылдын 11-июнундагы №13-чуа буйругу менен бекитилген “Курулуштагы ченемдик документтер тутуму жөнүндө” Жобого ылайык келтирүү максатында, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2014-жылдын 15-сентябрындагы №530 “Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн айрым ченем жаратуу ыйгарым укуктарын мамлекеттик органдарга жана жергиликтүү өз алдынча башкаруунун органдарына өткөрүп берүү тартиби жөнүндө” токтомун жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2013-жылдын 24-июнундагы №372 токтому менен бекитилген Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Архитектура, курулуш жана турак жай-коммуналдык чарба мамлекеттик агенттиги (мындан ары-Мамкурулуш) жөнүндө Жобону жетекчиликке алуу менен, **буйрук кылам:**

1. Тиркемеге ылайык Кыргыз Республикасынын курулуш ченемдери КР КЧ 30-01:2020 «Шаарларды жана шаар тибиндеги калктуу конуштарды пландаштыруу жана куруу жөнүндө» бекитилсин.

2. Мамкурулушунун алдындагы Шаар куруу жана архитектура мамлекеттик долбоорлоо институту:

- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2010-жылдын 26-февралындагы №117 “Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларын расмий жарыялоо булактары жөнүндө” токтомуна ылайык ушул буйруктун расмий жарыялануусу боюнча чараларды көрсүн;

- ушул буйрук расмий жарыяланган күндөн тартып, үч жумушчу күндүн ичинде буйруктун көчүрмөсү мамлекеттик жана расмий тилде, кагаз жана электрондук түрүндө, жарыялоо булактарын көрсөтүү менен эки жупнускада Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын Мамлекеттик бирдиктүү реестрине киргизүү үчүн Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине жөнөтүлсүн;

- ушул буйрук күчүнө кирген күндөн тартып, үч жумушчу күндүн ичинде, буйруктун көчүрмөсү маалымат үчүн Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн Аппаратына жөнөтүлсүн;

3. Ушул буйрук расмий жарыялангандан кундон 15 күндөн кийин күчүнө кирет.

1-тиркеме «Өрт коопсуздугунун талаптары» КР КЧ 30-01:2020 Кыргыз Республикасынын « Шаарларды жана шаар тибиндеги калктуу конуштарды пландаштыруу жана куруу жөнүндө» курулуш ченемдери Кыргыз Республикасынын «Өрт коопсуздугун камсыз кылуу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы долбоору күчүнө кирген күндөн тартып күчүнө кирет.

4. Ушул буйрук күчүнө кирген күндөн тартып Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Архитектура, курулуш жана турак жай-коммуналдык чарба мамлекеттик агенттигинин 2016-жылдын 27-майындагы №6-чуа буйругу менен бекитилген Шаарларды жана шаар тибиндеги калктуу конуштарды пландаштыруу жана куруу жөнүндө курулуш эрежелери күчүн жоготту деп таанылсын.

5. Ушул буйруктун аткарылышын контролдоо Мамкурулуштун директорунун орун басары М. А. Акматалиевге жүктөлсүн.

Директор

У. Кокочаров

Виза коюучулар:

Статс-катчы

С.Н.Бөрүбаев

Директордун орун басары

М.А.Акматалиев

Макулдашылды:

Архитектура жана техникалык ченемдештирүү
башкармалыгынын начальниги

У.К.Калманбетов

Укуктук камсыздоо бөлүмүнүн башчысы

А.Ч.Бегалиев

Кадрдык иштер жана иш кагаздарын
жүргүзүү бөлүмүнүн башчысы

Д.Т.Молдокалиев

Аткаруучу:

Мамкурулуштун алдындагы Шаар куруу
жана архитектура мамлекеттик
долбоорлоо институтунун директору

Ж.Асаналиев

Жетектөөчү адис – котормочу

А.Кызалакова

Жөнөтүлсүн: делого, Мамкурулуштун баардык ведомство
карамагындагы жана аймактык бөлүнүштөрүнө.

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КУРУЛУШ ЧЕНЕМДЕРИ**Курулуштагы ченемдик документтер тутуму****ШААРЛАРДЫ ЖАНА ШААР ТИБИНДЕГИ КАЛКТУУ ПУНКТТАРДЫ
ПЛАНДАШТЫРУУ ЖАНА КУРУУ****ПЛАНИРОВКА И ЗАСТРОЙКА
ГОРОДОВ И НАСЕЛЕННЫХ ПУНКТОВ ГОРОДСКОГО ТИПА****Planning and building
cities and popular points of city type**

Киргизүү датасы _____

1 Жалпы жоболор

1.1 Ушул курулуш ченемдери шаардык калктуу конуштардын жаңыларын долбоорлоого жана мурункуларын кайра калыбына келтирүүгө жайылтылат жана өз ичине Кыргыз Республикасынын аймагындагы шаарларды жана шаар тибиндеги калктуу конуштарды пландоо жана куруу боюнча суроолордун тартибинин жана негиздеринин негизги талаптарын камтыйт.

1.2 1994-жылдын 11-январындагы № 1372-ХП “Кыргыз Республикасынын шаар куруу жана архитектурасы жөнүндө”, 1991-жылдын 21-декабрындагы № 689-ХП “Кыргыз Республикасындагы жеке турак жай курулушу жөнүндө” Кыргыз Республикасынын мыйзамдары, ошондой эле архитектура, шаар куруу жана курулуш тармагындагы мыйзам актылары, шаар куруу, курулуш боюнча курулуш ченемдери жана эрежелери, стандарттар, нускамалар, көрсөтмөлөр жана башка шаар куруу чөйрөсүнө тиешелүү кабыл алынуучу актылар ушул курулуш ченемдеринин курамдык бөлүктөрү болуп саналат жана аны менен чогуу колдонулат.

1.3 Шаарлардын жана шаар тибиндеги калктуу конуштардын жаңы курулушу жана мурункуларын кайрадан калыбына келтирүү башкы пландарга, аймактарды пландоо жана куруу долбоорлоруна ылайык бекитилген, белгиленген тартипте жүргүзүлүүгө тийиш.

2 Курулуш ченемдерин колдонуу чөйрөсү

2.1 Ушул ченемдер жаңы жана калыбына келтирилүүчү шаарларды жана шаар тибиндеги калктуу конуштарды долбоорлоого жайылтылат жана аларды пландоонун жана куруунун негизги талаптарын камтыйт.

2.2 Шаар тибиндеги калктуу конуштарды (жумушчу, курорттук) долбоорлоо кичине шаарлар үчүн белгиленген ченемдер боюнча, ошондой эле эсептик сандагы калкы менен долбоорлоонуусу керек.

3 Ушул курулуш ченеминде пайдаланылуучу негизги түшүнүктөр

Бул документте тиешелүү аныктамалары менен төмөнкү терминдер колдонулат:

3.1 **архитектуралык документтер (архитектуралык долбоор):** Курулуш объектисинин документтерин андан ары иштеп чыгуу үчүн керек боло турган көлөмдө объектиге коюлуучу социалдык, экономикалык, функционалдык, инженердик, техникалык, өрткө каршы, санитардык-техникалык, экологиялык, архитектуралык-көркөм жана башка талаптарды комплекстүү түрдө эсепке алган, архитектуралык чечимдерди камтыган долбоордук документтин бөлүгү;

3.2 **калктуу конуштардын башкы планы:** Калктуу конуштардын аймактарынын өнүгүүсүн, келечектүү шаар курууну пландоо жөнүндө шаар куруу документи;

3.3 **объектинин башкы планы:** Объектинин (имараттын, курулманын, комплекстин) курулушунун аймактагы (жер тилкесиндеги) жайгашышын, транспорттук коммуникациялардын, инженердик тарамдардын тартылышын, комплекстүү абаттоону, жашылдандырууну, чарбалык тейлөөнү уюштурууну жана башка долбоорлонуучу объекттин жайгашуу орду менен байланышкан иш чараларды комплекстүү чечүү маселелерин камтыган долбоордун бөлүгү;

3.4 **башкы долбоорчу:** Инвестор же тапшырык берүүчү менен түзүлгөн келишимдин негизинде долбоордук документтин айрым бөлүмдөрү боюнча субподрядчыларды жана адистерди тартуу менен долбоордук документти иштеп чыгуучу, долбоордук (долбоордук-изилдөөчү) ишмердиктин түрү боюнча уруксаттамага ээ болгон долбоордук уюм;

3.5 **шаардык агломерация:** Шаар-борбор менен ургаалдуу өндүрүштүк, эмгектик, маданий-тиричилик жана рекреациялык байланыштары аркылуу бир бүтүнгө бириккен калктуу конуштардын (негизинен шаардык) мейкиндиктеги чакан тобу;

3.6 **шаардын, кыштактардын чеги, калктуу конуштардын чеги:** шаардын жана башка калктуу конуштардын жерлерин жердин башка категорияларынан жана жер фондуларынан бөлүп туруучу сырткы чек арасы;

3.7 **мамлекеттик шаар куруу кадастры:** Колдонуунун социалдык-укуктук шарттарынын белгилери, имараттардын жана курулмалардын архитектуралык-пландаштыруу параметрлери,

инженердик-техникалык жабдуунун денгээли, ресурстук камсыздоо жана айлана чөйрөнүн абалынын белгилери боюнча шаар курууну жөндөө аймагын мүнөздөөчү картографиялык, статистикалык жана тексттик маалыматты камтыган сандык жана сапаттык көрсөткүчтөрдүн бирдиктүү тутуму;

3.8 мамлекеттик ченемдер (мамлекеттик ченемдик документтер): Адамдын жашоо тиричилигин жана башка жашоо шарттарынын жагымдуу коопсуздугун камсыз кылууга сөзсүз керек жана башка милдеттүү талаптардын, шарттардын, чектөөлөрдүн, ченемдик укуктук актылардын, шаар куруу жана техникалык регламенттердин, ченемдик-техникалык документтердин тутуму;

3.9 меймандык унаа токтоочу жайлар (паркингдер): Келген меймандардын жеңил автомобилдерин убактылуу токтотууга арналган ачык аянттар;

3.10 шаар куруу: Коомдук-экономикалык, курулуш-техникалык, архитектуралык-көркөм, санитардык-гигиеналык жана экологиялык татаал комплекстүү көйгөйлөрдү чечүүнү камтыган жана монотондуу типтүү курулуштан качууга багытталган, өлкөнүн улуттук өзгөчөлүгүн эске алуу менен мурунку курулуштарды илимий негизде кайра курууга, анын ичинде кооптуу өндүрүш объектилерин, суу тогоондорун жана курулмаларын, почта жана электр байланыштарынын объектилерин, электр чордондорун жана көмөк чордондорду, ушул сыяктуу башка түрдөгү имараттарды жана курулмаларды долбоорлоого жана курууга багытталган калктуу конуштарды жана өзүнчө аймактарды пландоо жана куруу чөйрөсүндөгү юридикалык, жеке жактардын ишмердиги;

3.11 аймактын шаар куруу сыйымдуулугу: Шаардын пландалуучу түзүмүндөгү аймактын ролуна жана ордуна ылайык келген курулуштун көлөмү;

3.12 шаар куруу долбоорлору: Аймактарды (калктуу конуштарды) жана түйүндөрдү же алардын бөлүктөрүн комплекстүү аймактык шаар курууну пландоону, уюштурууну, өнүктүрүүнү, курууну камтыган долбоорлор;

3.13 шаар куруу документтери: Райондук пландоонун долбоорлору, башкы пландар, деталдык пландоонун долбоорлору, чек салуу, кварталдардын, шаар куруу түйүндөрүнүн жана калктуу конуштардын пландоо курамынын башка элементтеринин документи;

3.14 аймактарды шаар курууга баалоо: Аймакты баалуулугу боюнча баалоо жана чөлкөмдөө жыйынтыгы катары саналган комплекстүү, көп факторлуу талдоо;

3.15 шаар курууну (укуктук) чөлкөмдөө: Аймактык чөлкөмдөрдүн чек араларын жана мындай чөлкөмдөрдүн чегинде капиталдык курулуш объектилерин, жер тилкелерин пайдалануунун шаар куруу регламенттерин тактоо максатында калктуу конуштардын аймактарын чөлкөмдөө; шаардын айрым бөлүктөрүн функционалдык

пайдаланууга (функционалдык чөлкөмдөө), курууга (курулуштук чөлкөмдөө) жана ландшафты уюштурууга милдеттүү талаптарды, чектөөлөрдү аныктоо;

3.16 шаар куруу регламенти: Аймактарды жана башка кыймылсыз мүлк объектилерин пайдалануунун шарттамдары, уруксаттамалары, чектөөлөрү (убаракерчилик, тыноу салуу жана сервитуттарды кошкондо), ошондой эле мыйзам чегинде аныкталган алардын абалдарынын мүмкүн болгон өзгөрүүлөрү;

3.17 шаар куруу ресурстары: Жер, кен байлыктары, суу, аба мейкиндиги, энергетикалык, эмгек, инвестициялык жана башка ресурстар, ошондой эле адам баласынын жашоосун, ишмердигин калыптандыруунун ажырагыс компоненттери болгон калктуу конуштардын аймактары жана алардын тутуму;

3.18 турак жай, аралаш турак жай курулушунун тобу: Турак жайлардын, аралаш турак жайлардын жер тилкелери жана жалпы колдонулууга жаткан аймактар: квартал же кварталдын бөлүгү катары калыптандырылуучу жашылдандырылган аймактар (скверлер, бульварлар), күнүгө жана мезгилдүү колдонулуучу объектилер, бала бакчалары, унаа коюучу жайлар, өтмөлөр, унаа токтоочу жайлар жана башкалар;

3.19 турак жай курулушу (турак жай аймактары): Селитебдик аймак, тиричилик чөйрөсүн уюштуруу үчүн калыптанган жана турак жай фондун түзүүчү, шаар курууну пландоо объектилеринин төмөнкү түрлөрүндө калыптануучу, заманбап социалдык, гигиеналык жана шаар куруу талаптарына жооп берген турак жай чөйрөсүн уюштуруу үчүн аймак:

- 1) коомдук чөлкөмдөрдүн, турак жай топторунун жана кичи райондордун курамдарындагы турак жай, аралаш турак жай курулушу;
- 2) коомдук чөлкөмдөрдүн, кичи райондордун, кварталдардын курамындагы же комплекстер жана башка функционалдык дайындалыштагы чөлкөмдөр менен жанаша автономдуу түрдө жайгашкан турак жай, аралаш турак жай курулушу;
- 3) турак жай райондорунун курамындагы же комплекстер жана башка функционалдык дайындалыштагы чөлкөмдөр менен жанаша автономдуу түрдө жайгашкан кичи райондор;
- 4) турак жай райондору;

3.20 турак жай району: Аянты 60 га дан ашкан аймак. Турак жай райондун калкы өзүнүн аймагынын чегинде, күнүмдүк жана мезгилдүү тейлөөчү объектилердин комплекси менен камсыз болот;

3.21 долбоорлоого тапшырма: Пландаштыруучу, архитектуралык, инженердик жана технологиялык чечимдерге жана шаар куруу объектилеринин касиеттерине, анын негизги параметрлерине, курулушунун наркына жана уюштурулушуна негизделген талаптар камтылуучу жана шаар куруу шарттарына жана чектөөлөрүнө ылайык түзүлүүчү документ;

3.22 **жашыл сызык:** Башка чөлкөмдөрдөн (турак жай, өнөр жай), ошондой эле көчөлөрдү жана жолдорду жалпы пайдалануудагы өсүмдүктөрдөн (сейилбактар, бактар, скверлер, бак көчөлөр, жашылдандырылган жээк жолдор) жана атайын багыттагы өсүмдүктөрдөн (питомниктер, коргоочу токой тилкелери ж.б.) бөлүп туруучу чек ара;

3.23 **инженердик-техникалык, унаалык жана социалдык инфраструктура:** Калктуу конуштардын жана конуш аралык аймактардын туруктуу өнүгүүсүн, жашоо шартын камсыз кылуучу унаанын, байланыштын, энергетиканын, суу чарбасынын, ирригациялык тарамдардын, инженердик жабдуулардын курулмаларынын жана коммуникацияларынын, ошондой эле калкты социалдык жана маданий-тиричилик жактан тейлөөчү объектилердин комплекси;

3.24 **курулуш үчүн инженердик изилдөөлөр:** Райондун, аянттын, жер тилкесинин, долбоорлонуучу курулуш трассасынын жаратылыш шарттарын комплекстүү изилдөө үчүн жүргүзүлгөн, жергиликтүү курулуш материалдарынын жана суу менен камсыздоочу булактардын, жаратылышты коргоону жана рационалдуу колдонууну эске алуу менен объектилерди куруу жана долбоорлоодо техникалык жактан негиздүү жана экономикалык жактан максаттуу чечимдердин матриалдарын камтыган жумуштар;

3.25 **аймакты пайдалануунун ургаалдуулугу (курулуштун ургаалдуулугу):** Кварталдын (кичи райондун) ченемдик өлчөмү менен туюнтулган курулуштун жыштыгынын, аймактын курулуу пайызы жана көчө-жол тарамынын жыштыгынын көрсөткүчтөрү менен мүнөздөлгөн шаардын, калктуу конуштун башкы планынын курамында иштелип чыккан көчө-жол тарамынын жана жалпы шаардык борборлордун схемаларына ылайык шаардын, калктуу конуштун түзүмүндөгү аймактын көрсөткүчү;

3.26 **квартал:** Магистралдык жана турак жай көчөлөрүнүн, жолдордун кызыл сызыктары, ошондой эле шаар курууну жөндөөнүн башка регламенттери менен чектелген, аянты 10 га чейинки, шаарды, калктуу конуштарды пландоо курамынын негизги элементи;

3.27 **шаар куруу кадастрынын маалыматтык курамынын компоненттери:** Шаар куруу кадастрынын маалыматтык ресурстары жана маалыматтык технологиялары (программалык, техникалык, лингвистикалык, укуктук, уюштуруучулук каражаттары);

3.28 **кызыл сызыктар:** Пландаштырылуучу түзүмдүн кварталдарынын, кичи райондорунун жана башка элементтеринин аймактарын калктуу конуштардагы көчөлөрдөн, жолдордон жана аянттардан бөлүп туруучу чек аралар;

3.29 **аймакты комплекстүү абаттоо:** Тигил же бул аймакты курулуш үчүн жарактуу жана багыты боюнча ченемдүү пайдалануу, калк үчүн таза, ыңгайлуу, коопсуз жана маданий шарттарга келтирүү

максатында жүргүзүлө турган курулуучу аймакты инженердик даярдоо жана жолдорду салуу боюнча; суу менен камсыздоонун, суу агындылоонун, энергия жана газ менен камсыздоонун, байланыштын, ирригациялык, нөшөрлүк жана башка коммуникациялык курулмаларды жана тарамдарды өнүктүрүү боюнча; аймакты жыйноо, кургатуу жана жашылдандыруу, санитардык тазалоо боюнча; микроклиматты жакшыртуу, аба мейкиндигин, ачык суу кыртыштарын булгануудан коргоо, ызы-чуунун деңгээлин төмөндөтүү жана башкалар боюнча жүргүзүлүүчү жумуштардын жана иш чаралардын жыйындысы;

3.30 курулушту жөнгө салуу сызыктары (курулуштун сызыктары): Имараттарды, курулуштарды жана курулмаларды жайгаштырууда кызыл сызыктардан же жер тилкелеринин чек араларынан (же кызыл сызык менен дал келишкен) чегинүү менен аныкталган жана долбоорлонуучу имараттардын, курулуштардын жана курулмалардын сырткы контурларынын жайгашышын көрсөтүп туруучу курулуштун сызыктары, ошондой эле көчөнү бойлото имараттардын жана курулмалардын курулушун чектөөчү сызыктар;

3.31 чек коюу: Чек коюу долбоорлорун, кыймылсыз мүлк катары калыптанган жана кайра калыбына келтирилген жер тилкелеринин чек араларын өзгөртүү жана бекитүү, калыбына келтирүү, белгилөө боюнча шаар куруу жана жерге жайгаштыруу иштеринин комплекси;

3.32 конуш аралык аймактар: Калктуу конуштардын чек араларынан (чектеринен) сырткаркы аймактар;

3.33 кичи район: Жалпы аянты 60 гектарга жана калкынын эсептик саны 50 миң кишиге чейин болгон, өзүнүн аймагынын чегинде күнүмдүк тейлөө объектилери жана ченемдик жеткиликтүүлүк чегинде мезгилдүү тейлөө объектилери менен камсыз болгон аймак;

3.34 шаар куруу объектилерине байкоо жүргүзүү: Шаар куруу ишмердигинин объектилеринин абалына, пайдалануусуна жана өзгөрүүсүнө жүргүзүлгөн байкоолордун тутуму;

3.35 ченемдик-техникалык документ: Белгилүү бир ишмердиктин түрлөрүнө эрежелерди, жалпы принциптерди же мүнөздөмөлөрдү аныктаган же алардын жыйынтыктарына тиешеси бар жана керектөөчүлөрдүн кенири чөйрөсүнө жеткиликтүү документ;

3.36 коомдук аймактар: Бийликтин органдарынын, өкүлчүлүктөрдүн жана элчиликтердин; илим-изилдөө жана долбоордук-конструктордук уюмдардын; маданий, билим берүү (жогорку жана орто кесиптик окуу жайлары, мектептер, мектепке чейинки жана мектептен сырткаркы билим берүү уюмдары); дин уюмдарынын; соода, тейлөө; спорт, эс алуу; саламаттык сактоо; мейманкана; социалдык кызматтар объектилерин жайгаштырууга дайындалган аймактар;

3.37 тарыхый жана маданий эстеликтерди коргоо чөлкөмү: Тарыхый жана маданий эстеликтерге кирген, жерди колдонуунун катуу тартибиндеги коргоо чөлкөмүнүн долбоору менен аныкталган, тарыхый жана маданий эстеликтердин сакталуусун бузууга алып келүүчү иштердин түрлөрүнө, ошондой эле анын кабыл алуу шарттарын жана баалуу шаар куруу айланасынын салттуу параметрлерин бузууга тыюу салуучу аймак;

3.38 турак жай курулушунун жыштыгы: Жер тилкесинин (кварталдын) аянтынын бир бирдигине туура келген имараттардын жана курулмалардын жер үстүндөгү курулушунун сырткы дубалдарынын тыш өлчөмдөрү менен алгандагы кабаттардын суммардык аянты (миң чарчы метр менен);

3.39 түпкүлүгү кооптуу объектилер: Башка объектилердин туруктуу иштөөсүнө кооптуу, техногендик жана экологиялык кырсыктардын пайда болуусуна, ошондой эле сөзсүз экологиялык жана санитардык-эпидемиологиялык, мамлекеттик баа берүүнү жүргүзүүнү талап кылган өрт жана жарылуу боюнча талаптарды аткаруу керек болгон объектилер;

3.40 укуктук шаар курууну чөлкөмдөө: Калктуу конуштардын жана шаарлардын курулушу жана жер пайдалануу эрежелеринде жазылган, аймактарды куруу жана шаар курууну пландоонун өнүгүү долбоолорунун курамында же негизинде аткарылган долбоордук иштер;

3.41 шаар жана айыл калктуу конуштардын курулушунун жана жер пайдалануусунун эрежелери (мындан ары-куруу жана жерди пайдалануу эрежелери): Шаар куруу регламентин киргизүү аркылуу кыймылсыз мүлк объектилеринин курулушуна өзгөтүүлөрдү киргизүүнү жана аны колдонууну жөнгө салуучу ченемдик укуктук актылар;

3.42 үй алдындагы жер тилкеси (көп кабаттуу үйлөрдүн алдындагы жер тилкелери): Чектери Кыргыз Республикасынын мыйзамдары менен белгиленген тартипте аныкталган, үйгө жанаша жайгашан аймакты, жашылдандурууну, ички ирригациялык түйүндөрдү (магистралдык жана түшүүчү каналдарды кошпогондо) жана сырткы жарык берүү түйүндөрүн, чарбалык, балдар жана спорт үчүн аянтчаларды, катуу турмуш-тиричилик калдыктары үчүн жабдылган аянтчаларды жана башка жер тилкелерин кошкон жер тилкеси;

3.43 магистраль жанындагы аймактар: Чек аралары тиешелүү шаар куруу документтери менен аныкталуучу жалпы шаардык маанидеги магистралдык көчөлөргө, унаа коридорлоруна, унаа айрылыш жолдоруна жанаша жайгашкан аймак;

3.44 долбоор алдындагы документ: Шаар куруу жана архитектуралык-курулуш долбоорлорун иштеп чыгууга өбөлгө түзүүчү документтерди иштеп чыгууга керектүү болгон

программаларды, отчетторду, курулуштун техникалык-экономикалык негиздемелерин, техникалык-экономикалык эсептөөлөрдү, илимий изилдөөлөрдүн натыйжаларын, инженердик изилдөөлөрдү, технологиялык жана конструктивдик эсептөөлөрдү, эскиздерди, макеттерди, объектилерди ченөө жана текшерүүлөрдүн жыйынтыктарын, ошондой эле долбоордук документтерди иштеп чыгуу жана андан ары ишке ашыруу жөнүндө чечимдерди кабыл алууга керектүү болгон алгачкы маалыматтарды жана материалдарды камтыган документтер;

3.45 **долбоор:** Шаар куруу, архитектуралык жана курулуш документтери (чиймелер, графикалык жана текст түрүндөгү материалдар, инженердик жана сметалык эсептөөлөр) формасында берилген, адамдардын жашоосуна жана ишмердигине керектүү болгон шарттарды камсыз кылуу боюнча жеке жана юридикалык жактардын, мамлекеттик жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын көздөмдөрү;

3.46 **долбоордук документ:** Курулушту, кайра калыбына келтирүүнү же курулуш объекттеринин жана/же алардын бөлүктөрүнүн башка өзгөртүүлөрүн камсыз кылуу үчүн керектүү, архитектуралык, функционалдык, технологиялык, конструктивдик жана инженердик-техникалык чечимдерди аныктоочу графикалык, долбоордук жана тексттик документтердин жыйындысы;

3.47 **аймакты пландоо долбоору:** Турак жай, өнөр жай, рекреациялык, тарыхый жана башка функционалдык чөлкөмдөрдүн, шаар түйүндөрүнүн, жолдордун, магистралдардын долбоорлору;

3.48 **курулуш долбоору:** Кварталдардын, кичирайондордун, шаар куруу, архитектуралык, ландшафтык комплекстердин, сейилбактардын, ансамблдардын жана башка калктуу конуштардын пландоо элементтеринин долбоорлору;

3.49 **аймакты жашылдандыруу долбоору жана ирригация:** Аймакты жашылдандыруу боюнча пландарды камтыган долбоордук документ (дендрологиялык план, отургузуу чиймеси, М1;500, М1;1000 масштабында аткарылган пландоонун бөлгүч чиймелери, жумуштардын көлөмүн жан сметасын эсептөө менен түшүндүрмө кат);

3.50 **архитеуралык чыгармачылык, шаар куруу искусствосу:** Жеке жактардын кесиптик ишмердүүлүгүндөгү чыгармачылык процесстин жыйынтыгы болгон автордун (авторлордун) автордук укугунун жана интеллектуалдык менчигинин объектиси. Алар шаар куруунун, архитектуралык жана техникалык чечимдердин жогорку денгээлине жеткен, ишке ашырылган накта долбоор (долбоордун бөлүгү), долбоордук документтин, айрым чийме, макет же эскиз түрүндө автордук көздөмдү камтыган архитектуралык объектини же шаар куруу мейкиндигин калыптандырууну түзүүгө багытталган ишмердүүлүк.

3.51 **куруу аянты:** Сырткы көрүнүшү, бош орундары жана босогосу менен имаратты же курулманы куруу үчүн жер тилкесинин аянты;

3.52 **өндүрүш аймактары:** Өндүрүштүк-ишкердик (тажрыйбалык участоктору жана өндүрүштөрү менен ИИИ, техникалык тейлөө цехтери менен соода ишканалары, басма-типографиялык бөлүмү менен маалыматтык борборлор), өнөр жай (тамак-аш жана жеңил өнөр жай, алет куруу, машина куруу, курулуш материалдарын өндүрүү), коммуналдык-кампалык (ЖЭМдин (ТЭЦ) аймактары, тазалоочу курулмалар, отканалар, электр чордондору, газ бөлүштүрүүчү түйүндөр, шаардык инженердик инфратүзүмдүн башка курулмалары, кампалык курулмалар, аймактарды механикалык жыйноо үчүн машиналардын турук жайлары, көрүстөндөр), унаа жана инженердик объекттердин жайгашышына арналган аймактар;

3.53 **курулуштун эсептик наркы:** Айрым жумуштун түрлөрүнө же айрым объектилерге ирилештирилген эсептик наркы боюнча аныкталган курулушка же калыптанган объектилерди өзгөртүүгө инвесторлордун же тапшырык берүүчүлөрдүн толук чыгымдарынын наркы;

3.54 **шаар куруу кадастрында документти каттоо:** Документти же анын бөлүгүн шаар куруу кадастрынын маалыматтык ресурстарына киргизүүгө жасалган, жыйынтыгында анда камтылган шаар куруу регламенттери шаар куруу ишмердигинин баардык катышуучулары жана жер тилкелеринин, анын үстүндөгү кыймылсыз мүлк объектилеринин ээлери үчүн милдеттүү түрдө аткарылуучу аракет;

3.55 **кайра калыбына келтирүү:** Имараттардын, курулмалардын көлөмдүк-пландаштыруучу жана конструктивдик чечимдерин (бийиктигин, кабаттардын санын, аянтын, сырткы көрүнүшүн, чөйрө сызыгын), технологиялык жана инженердик жабдууларын, өндүрүштүк кубаттуулуктун көрсөткүчтөрүн, инженердик-техникалык камсыздоонун сапатын жана көлөмүн өзгөртүү;

3.56 **рекреациялык аймактар:** Шаар токойлорун, токойлуу сейил бактарын, коргоолуучу токой чөлкөмдөрүн, көлмөлөрдү, айыл чарба багытындагы жерлерди жана башка чарба жерлерин камтыган, сейил бактар, бакчалар, скверлер жана баккөчөлөр менен селитебдик аймакта жайгашкан жана адамдардын эс алуусу (эмгектенүүсү) үчүн ачык мейкиндик системасын түзгөн аймак;

3.57 **санитардык ажырымдар:** Зыяндуу таасир булактарынан (өнөр жай, кампа объектилери, инженердик курулмалар, автомагистралдар, темир жол линиялары, магистралдык өткөргүч түтүктөр ж.б.) турак жай курулушунун, ландшафттык-рекреациялык чөлкөмүнүн, эс алуу чөлкөмүнүн, курорттун чек арасына чейинки минималдык аралык менен аныкталуучу ажырымдар;

3.58 санитардык коргоочу чөлкөм: Атайын дайындалыштагы чөлкөмдөрдү, ошондой эле өнөр жай ишканаларын жана калктуу конуштардагы башка өндүрүштүк, коммуналдык, кампалык объектилерди жакынкы селитебдик аймактардан, турак жай-жарандык багытындагы имарат жана курулмалардан, аларга жагымсыз факторлордун таасирин азайтуу максатында бөлүп туруучу аймак. Санитардык коргоо чөлкөмү адамдардын ден соолугуна жана жашоо чөйрөсүнө таасир этүүчү булак катары, бардык объектилердин сөзсүз түрдөгү элементи болуп саналат.

3.59 селитебдик аймак: Жайгашуусу жана ишмердиги атайын санитардык коргоочу чөлкөмдү талап кылбаган турак жай, коомдук жана рекреациялык аймактарды, ошондой эле инженердик-техникалык айрым бөлүктөрдүн жана унаалык инфратүзүмдүн, башка объектилерди жайгаштыруу үчүн арналган калктуу конуштардын аймагынын бөлүгү;

3.60 башкы пландын схемасы: Долбоордун негизги идеясын берген, эскиз түрүндө аткарылган (чийме, алгачкы жасалган долбоор) жөнөкөйлөтүлгөн долбоордук чечимдин түрү;

3.61 жайгаштыруу схемасы (аймактык жана мейкиндик пландоо): Калктуу конуштардын түрлөрүнүн бирдиктүү жайгаштыруу мүнөзүн жана айыл аралык байланыштардын өнүгүү деңгээлин аныктоочу схемалар;

3.62 курулуш объектилеринин сейсмоотруктуулугу: Тиешелүү сейсмикалык таасирлерди эске алуу менен курулуш объектилеринин эсептик-техникалык жана курулуштук-конструктивдик коопсуздугун камсыздоо;

3.63 жалпы колдонулуучу аймактар (жалпы колдонуудагы жерлер): Катанаш жолдору катары колдонулган же калктын маданий-турмуш шарттарын камсыз кылуучу аймак (жер) (жолдор, аянттар, жээк жолдор, жолдун жээгиндеги жер тилкелери, жашыл бак-дарактар, газондор, автомобиль жүрүүчү жолдордун жээгинде жагашкан жана жээги менен өткөн арык жана башка суугат түйүндөрү, өтмөктөр, токойсейилбактары, сейилбактар, скверлер, көлмөлөр ж.б.)

3.64 жаратылыш комплексинин аймактары: Турак жай, коомдук, өндүрүштүк курулуштун жер тилкелеринин курамындагы сейилбактар, бактар, скверлер, бак көчөлөр, тигилген өсүмдүктөр түрүндө көрсөтүлгөн шаар курууну долбоорлоонун объектилери;

3.65 аймактык пландаштыруу: Аймактарды колдонуунун өзгөчө шарттары менен чөлкөмдөлгөн мамлекеттик же муниципалдык муктаждыктар үчүн аймактарды өнүктүрүүнү, функционалдык чөлкөмдөөнү, капиталдык курулуштун объектилерин пландуу жайгаштыруу чөлкөмдөрүн аныктоону пландаштыруу;

3.66 шаар куруу ишмердигиндеги техникалык жөндөө: Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык ишке ашырылуучу,

техникалык регламенттерди (алар жок болгон учурларда – курулуш ченемдерин жана эрежелерин), стандарттарды иштеп чыгуу жана колдонуу, курулуш өндүрүмдөрүнүн шайкештигин баалоо (тастыктоо), контролдоо жана мамлекеттик көзөмөлдөө чөйрөсүндөгү мамилелерди укуктук жөндөө;

3.67 өрткө каршы ажырым (өрткө каршы аралык): Өрттүн таралышын алдын алуу үчүн аныкталган имараттар жана (же) курулмалар ортосундагы ченемделүүчү аралык;

3.68 көчө-жол тарамы: Калктуу конуштардын функционалдык-пландаштыруу уюштурулуусу менен өз ара байланышкан, жалпы шаардык бир тутумга бириктирилген көчөлөрдүн, аянттардын жана жөө жол мейкиндиктеринин тарамы;

3.69 көчө, аянт: Шаардын (калктуу конуштун) көчө-жол тарамынын кызыл сызыктары менен чектелген аймак;

3.70 сейрек кездешүүчү, техникалык жактан татаал жана өзгөчө кооптуу объектилер: Бийиктиги 60 метрден ашкан имараттар жана курулмалар, ЖЭМ (ТЭЦ) жана ири ГЭЧдин (ГЭС) башкы корпустары, арыштары 36 метрден ашкан курулмалар, узундугу 60 метрден ашкан тоннелдер, ошондой эле сынамык катары аныкталган же эсептөөнүн атайын усулдары колдонулган конструкциялардан аткарылган объектилер;

3.71 аймактардын туруктуу өнүгүүсү: Шаар куруу ишмердигинде адамдын жашоо-тиричилигине жагымдуу шарттарды жана коопсуздукту камсыздоо, чарбалык жана башка айлана чөйрөгө терс таасир тийгизүүсүн чектөө, ошондой эле азыркы жана кийинки муундар үчүн жаратылыш ресурстарын коргоону жана рационалдуу пайдаланууну камсыз кылуу;

3.72 турак жай, аралаш курулушунун тилкеси: Аянты 1,5 гектарга чейин, үй алдындагы жер тилкеси менен ар кандай кабаттуулуктагы турак үйлөр жайгашкан аймактар;

3.73 функционалдык-пландаштыруучу түзүлүш: Аймактын функционалдык багытына жараша ишмердиктин социалдык-кепилденген шарттарынын комплексин камсыздаган, чек арасы, аймактык регламенттери, шаар куруу ченемдери жана эрежелери аныкталган, бүтүндөй бир шаар куруу түзүлүшүн берген шаардын (калктуу конуштун) аймагынын бөлүгү;

3.74 функционалдык чөлкөмдөр: Аймактык пландаштыруу документтери менен чек аралары жана функционалдык багыты аныкталган чөлкөмдөр;

3.75 эскиздик долбоор: Шаар куруу документинин курамындагы долбоорлоонун алдындагы концептуалдуу архитектуралык-шаар куруу сунушу;

4 Шаарлардын жана калктуу конуштардын аймактарынын өнүгүү концепциясы жана жалпы уюштурулушу

4.1 Шаарларды жана калктуу конуштарды долбоорлоо республика боюнча жайгаштыруунун, ошондой эле облустар, райондор жана чарбалар аралык жайгаштыруу схемасынын негизинде, илимий техникалык прогресстин комплекстүү программалары, өндүрүш күчтөрүн өнүктүрүү жана жайгаштыруу схемалары, экономикалык жана социалдык өнүктүрүүнүн концепциялары, экономикалык жана социалдык өнүктүрүүнүн мамлекеттик программалардын негизги багыттары, ошондой эле максаттуу программалар: жаратылышты коргоону аймактык комплекстүү программасы, кооптуу жаратылыштык-техногендик процесстерден калктуу конуштарды жана аймактарды коргоо схемасы, жайгаштыруу системасы үчүн бирдиктүү өндүрүштүк, инженердик-транспорттук жана башка инфратүзүмдөр, ошондой эле жайгаштыруу системасындагы борбордун же борборчонун таасир этүү чөлкөмүнүн чегинде келечекте өнүгүүчү эмгектик, маданий-турмуш-тиричиликтик жана рекреациялык байланыштар.

Ошол эле учурда калктуу конуштардын эсептик мөөнөттөн сырткаркы өнүгүшүнүн келечегин, алардын аймактык өнүгүүсү, функционалдык чөлкөмдөөсү, мерчемдик түзүмү, инженердик-унаалык инфратүзүмү, табигый ресурстарды рационалдуу пайдалануусу жана айлана чөйрөнү коргоо боюнча принципалдуу чечимдерди кошуу менен аныктоо зарыл.

4.2 Шаардын жана калктуу конуштардын өнүгүүсү үчүн аймакты архитектуралык-пландаштыруу чечимдердин, техникалык-экономикалык, санитардык-гигиеналык көрсөткүчтөрдүн, отун-энергетикалык, суу, аймактык ресурстардын, курчап турган чөйрөнүн абалынын варианттарын салыштыруунун негизинде, жаратылыш жана башка шарттардын келечекте боло турган өзгөрүүлөрүн эске алуу менен тандоо зарыл. Ошол эле учурда, мамлекеттик жана коомдук муктаждыктар үчүн жерди алып коюуга олуттуу негиздемелер болууга тийиш. Өтө баалуу айыл чарба багытындагы жерлерди башка категорияга которуу Кыргыз Республикасынын Жер жөнүндө кодексинин 74 беренесинин 4 пунктуна ылайык ишке ашырылат. Жаңы шаарды, калктуу конуштарды куруу же мурункуларын кайра куруу үчүн аймакты, алардын келечектеги өнүгүү мүмкүнчүлүгүн эске алуу менен, курулуш объектилеринин баардык түрлөрүн жайгаштыруу үчүн жетиштүү өлчөмдө, ошондой эле суу менен камсыздоого, суу агындылоого жана сугат уюштурууга ыңгайлуу шарттарга ээ болууга тийиш.

4.3 Калктуу конуштарды пландаштыруу жана куруу шаар куруу документтерине, шаарлардын жана калктуу конуштардын башкы пландарына, өрт коопсуздугунун талаптарын эске алуу менен жана башка техникалык регламенттерге ылайык ишке ашырылышы керек.

4.4 Эсептик мөөнөткө калктын санын калктын табигый жана механикалык өсүүсүнүн демографиялык божомолун жана миграцияны эске алуу менен жайгаштыруу тутумундагы калктуу конуштардын өнүгүүсүнүн келечеги жөнүндө демографиялык маалымдарынын негизинде аныктоо керек.

Башкы пландардын эсептик мөөнөтү 25 жыл, ал эми шаар куруунун болжолу 30-40 жылды камтуусу мүмкүн.

4.5 Пайдалуу кендер жаткан аянттарды курулуш жер тилкелерине берүү геология жана минералдык ресурстар боюнча ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган менен макулдашуу аркылуу жүргүзүлөт.

4.6 Артыкчылыктуу функционалдык пайдаланууну эске алуу менен шаардын аймагы селитебдик, өндүрүштүк жана ландшафтык-рекреациялык деп бөлүнөт. Чөлкөмдөрдө жайгаштырылуучу объектилердин түрүнө жараша, өлкөмдөрдүн ар бири колдонуунун эрежелерине жана жоболоруна ылайык аныкталат.

Селитебдик аймак турак жай фондун, коомдук имараттарды жана курулмаларды, анын ичинде илимий-изилдөө институттарын жана алардын комплекстерин, ошондой эле санитардык коргоо чөлкөмдөрүн курууну талап кылбаган өзүнчө коммуналдык жана өнөр жай объектилерин; шаар ичиндеги байланыш жолдорун, көчөлөрдү, аянттарды, сейилбактарды, бактарды, бак көчөлөрдү жана башка жалпы пайдаланылуучу жерлерди жайгаштырууга арналган.

Өндүрүштүк аймак өнөр жай ишканаларын жана аны менен байланышкан тажрыйбалык өндүрүштөрдү, коммуналдык-кампалык объектилерди, сырткы унаанын курулмаларын, шаардан сырткаркы жана шаар чети менен байланыштыруучу жолдорду жайгаштыруу үчүн арналган.

Ландшафтык-рекреациялык аймак шаар токойлорун, токой сейилбактарын, коргоочу токой чөлкөмдөрүн, көлмөлөрдү, айыл чарба багытындагы жана башка жерлерди камтып, селитебдик аймакта жайгашуучу сейилбактар, бактар, скверлер жана бульварлар менен бирге ачык мейкиндиктер тутумун калыптандырат.

Жогоруда келтирилген аймактардын чегинде ар кандай функционалдык дайындалыштагы чөлкөмдөр бөлүп көрсөтүлөт: коммуналдык-кампалык, сырткы унаа, массалык эс алуу, курорттук (дарылоо ресурстары бар шаарларда жана кыштактарда), корголуучу ландшафтар.

Тарыхый шаарларда тарыхый курулуштар чөлкөмдөрүн өзүнчө бөлүп кароо зарыл.

Ошол эле учурда:

4.6.1 Ар кандай функционалдык багыттагы объектилерди санитардык-гигиеналык жана башка талаптарды сактоо менен бирге жайгаштыруу көп функционалдуу чөлкөмдөрдү түзүүгө мүмкүнчүлүк берет, калыптанган имараттарды эсепке алуу менен караштырылышы керек.

4.6.2 Кооптуу жана кыйратуучу табигый кубулуштарга (жер титирөөлөр, селдер, жер көчкүлөр жана жар кулоолор) дуушар болуучу райондордо калктуу конуштардын аймактарын чөлкөмдөөнү тобокелчиликтин даражасын азайтуу жана туруктуу жашоону камсыз кылууну эске алуу менен ишке ашыруу керек. Жогорку даражадагы тобокелчилик бар чөлкөмдөрдө курулушу жок элементтерди – сейилбактарды, бактарды, ачык спорт аянттарын ж.б. жайгаштыруу зарыл.

Сейсмикалык райондордо аймакты функционалдык чөлкөмдөштүрүүнү сейсмикалык шарттар боюнча кичи райондоштуруунун негизинде караштыруу керек.

4.6.3 Инженердик-геологиялык шарттары татаал райондордо курулушту инженердик даярдоодо, имараттарды жана курулмаларды курууда жана аларды пайдаланууда эң аз сарптоолорду талап кылган жер тилкелерин колдонуу керек.

4.7 Шаарлардын жана калктуу конуштардын пландык түзүмүн функционалдык чөлкөмдөрдү жайгаштырууну жана функционалдык байланыштарды камсыздоону, аймакты коомдук борборлор тутуму менен рационалдуу райондоштурууну, инженердик-унаалык инфратүзүм менен байланышта, шаар куруу баалуулуктарына жараша аймакты натыйжалуу колдонууну, архитектуралык-шаар куруу салттарын, табигый-климатикалык, ландшафттык, улуттук-тиричилик жана башка жергиликтүү өзгөчөлүктөрдү, айлана-чөйрөнү, тарыхый жана маданий эстеликтерди коргоону, аныкталган талаптарга ылайык өрттөн коргоо жумуштарын жүргүзүү мүмкүнчүлүгүн камсыздоо менен түзүү зарыл.

4.8 Өтө ири жана ири шаарларда шаардык унаа курулмаларын, соода, тамак-аш жана коммуналдык-тиричилик тейлөө ишканаларын, өзүнчө оюн-зоок жана спорт курулмаларын, административдик, коомдук, турак жай имараттарын, инженердик жабдуулар тутумунун объектилерин, ар кандай дайындалыштагы өндүрүштүк жана коммуналдык-кампалык объектилерди өз ара байланышта жайгаштыруу үчүн жер алдындагы мейкиндикти комплекстүү колдонууну камсыз кылуу керек.

4.9 Шаарга жакын жайгашкан аймактарда шаарлардын кийин өнүгүүсү жана аларда чарбалык тейлөө объектилерин жайгаштырууга резерв катарында пайдалануу үчүн шаардын чет жакасындагы чөлкөмдөрдү караштыруу керек, ал эми калктын эс алуусун уюштурууну, микроклиматты, атмосфералык абанын абалын жана санитардык-гигиеналык шарттарды жакшыртууну уюштурууга арналган жашыл чөлкөмдөрдү шаардын чет жакасындагы чөлкөмдөрдүн курамында кароо зарыл.

Шаардын чет жакасындагы чөлкөмдөрдүн чек араларын аныктоодо шаарлардын жана айыл калктуу конуштардын өз ара байланышта өнүгүшүн, административдик райондордун, айыл чарба багытындагы жана башка ишканалардын чек араларын эске алуу керек. Жайгаштыруунун түзүлүп жаткан топтук тутумуна кирүүчү шаарлар үчүн жалпы шаардын айланасындагы чөлкөмдү караштыруу зарыл.

4.10 Ишканалардын, уюмдардын жана мекемелердин айылдык көмөкчү чарбаларын, ошондой эле жамааттык бактар жана чарбактар үчүн жер тилкелерди жайгаштырууну, эреже катары, шаардын чет жакасындагы чөлкөмдөрдүн курамында кароо керек. Айылдык көмөкчү чарбалардын турак жай-жарандык курулуштарынын объектилерин, эреже катары, отурукташкан айыл калктуу конуштардын аймагында жайгаштыруу каралат.

4.11 Өзүнчө санаторий-курорттук жана эс алуу мекемелерин курууга жалпы курорттун же эс алуу чөлкөмүнүн алдын ала иштелип чыккан башкы планысыз, ошондой эле комплекстердин деталдык пландоонун долбоорлорусуз курууга жол берилбейт.

Курорттордун башкы пландарын иштеп чыгууга берилген тапшырмада, алардын профили жана минералдык суулардын жана дарылоо баткактарынын

камдыктарын, кумжээктердин ресурстарын комплекстүү баалоо менен, курулуш аймактары жана башка факторлор үчүн ыңгайлуу аймактын чен-өлчөмдөрүнө ылайык санаторий-курорттук мекемелердин долбоордук сыйымдуулугу аныкталат.

4.12 Курорттордун жана эс алуу чөлкөмдөрдүн аймактарында жаңы жана калыптанган өнөр жай ишканаларын кеңейтүүгө, калкты такай жана убактылуу тейлөө менен байланышпаган башка объектилерди курууга тыюу салынат. Ысык-Көл курорттук чөлкөмүндө жогоруда келтирилген объектилерди, ошондой эле жеке турак жай, мал чарба фермаларынын курулуштарын курууга жээк айланасындагы эки километрлик чөлкөмдө тыюу салынган.

4.13 Айлана чөйрөгө терс таасир этүүнүн булактары болгон курорттордун жана эс алуу чөлкөмүнүн чегинде жайгашкан өнөр жай жана айыл чарба ишканалары курорттордун жана эс алуу чөлкөмдөрүнүн аймактарынын чегинен пландуу түрдө чыгарылат же алардын өндүрүшүнүн профилдери өзгөртүлөт.

4.14 Курортторду жана эс алуу чөлкөмдөрүн пландоо жана куруу долбоорлорунда төмөнкү негизги функционалдык чөлкөмдөрдү бөлүп көрсөтүү менен, аймакты пайдалануу түрлөрү боюнча чөлкөмдөө камсыздалышы зарыл: курорттук, эс алуу чөлкөмдөрүндө – ден соолукту чыңдоочу – комплекстерди жана өзүнчө санаторий-курорттук мекемелерди, эс алуу мекемелерин, жалпы курорттук борборлорду жана эс алуу борборлорун, жалпы пайдаланылуучу жашыл аянттарды жана пляждарды жайгаштыруу үчүн;

селитебдик – курорттордун жана эс алуу чөлкөмдөрүнүн туруктуу калкын жайгаштыруу үчүн;

коммуналдык-кампалык – базаларды жана кампаларды, отканаларды, кир жуучу жайларды, гараждарды, автопаркларды, ошондой эле курортторду жана эс алуу чөлкөмдөрүн тейлөө менен байланышкан өнөр жай ишканаларын жайгаштыруу үчүн;

курорттордун жана эс алуу чөлкөмдөрүнүн жашыл чөлкөмүн – курорттордун жана эс алуу чөлкөмдөрүнүн керектүү санитардык-гигиеналык шарттарын камсыз кылуу үчүн.

4.15 Балдар санаторийлерин жана эс алуу мекемелерин өз алдынча чөлкөмдөрдө жайгаштыруу керек жана аларды чоңдор үчүн мекемелерден жазылыгы 100 метрден кем эмес жашыл өсүмдүктөр тилкеси менен бөлүү зарыл.

5 Селитебдик аймак

5.1 Шаарлардын жана калктуу конуштардын селитебдик аймагынын пландык түзүмүн коомдук борборлордун, турак жай курулушунун, көчө-жол тарамдарынын, жалпы пайдалануудагы жашылдандырылган аймактардын, эмгектенүү жерлеринин чөлкөмдөрүнүн өз ара байланышта жайгашышын эске алуу менен, ошондой эле аймактын чоңдугуна жана жаратылыштык өзгөчөлүгүнө жараша жалпы калктуу конуштун пландык түзүмү менен байланышта түзүү керек.

Селитебдик аймакка муктаждыкты алдын ала аныктоо үчүн 1000 кишиге эсептелген ирилештирилген көрсөткүчтөрдү кабыл алуу зарыл: турак

жайлардын орточо кабаттуулугу 3 кабатка чейин болгон шаарларда – жер тилкелери жок курулуштар үчүн 10 га жана жер тилкелери менен курулуштар үчүн 20 га; 4 төн 8 кабатка чейин – 8 га.

I В, II В, III В климатикалык райончолор үчүн (ткрак жай району, кичирайон, квартал) келтирилген көрсөткүчтөрдү кичирейтүүгө жол берилет, бирок 30%дан көп эмес.

Ошол эле учурда шаарлардагы селитебдик аймактарды жазылыгы 100 м ден кем эмес магистралдар же жашыл тилкелер менен аянттары 250 га дан ашпаган райондорго бөлүү керек.

5.2 Селитебдик аймактын өлчөмдөрүн аныктоодо ар бир үй-бүлөгө өзүнчө батир же үй берүү зарылдыгын кароо керек. Үй менен камсыз болуунун эсептик саны үй-бүлө мүчөлөрүнүн орточо саны жөнүндөгү болжолдун негизинде, берилүүчү турак үйлөрдүн типтерин, турак жай курулушунун пландаштырылуучу көлөмүн эске алуу менен ар бир шаар үчүн жана алардын райондору үчүн өзүнчө аныкталат.

5.3 Шаарларда жеке курулуштардын жайгашышын төмөнкүчө ишке ашыруу зарыл:

шаардын чегинен сырткары – негизинен бош аймактарда, мурун курулуш үчүн жараксыз деп табылган аймактарды, ошондой эле кайра курулуучу курулуштардын аймагын кошкондо (мурунку жеке чарбак курулуш жер тилкелеринде, жышташтыруу жана мурун калыптанып калган шаар чөйрөсүнүн келбетин сактоо максатында чарбаксыз курулуш райондорунда);

шаардын чет жакасындагы чөлкөмдөрдүн аймактарында – шаардык аймакка кирүүчү резервдик аймактарда; шаардан 30-40 мүнөттүк унаалык жетимдүүлүк чегинде жайгашкан жаңы жана өнүгүүчү калктуу конуштарда.

Шаарлардагы жеке чарбактуу курулуш райондорун келечекте көп кабаттуу курулуштун өнүгүү башкы багытына жайгаштыруу туура болбойт.

Жеке курулуштуу райондордо жашылдандыруу, абаттоо жана аймакты инженердик жабдуу, күнүмдүк керектелүүчү тейлөө мекемелерин жана ишканаларын жайгаштырууну караштыруу керек.

5.4 Деңиз деңгээлинен 1000 жана андан да бийик жайгашкан шаарлардагы II В, II В, III В климатикалык райондор үчүн 4 кабаттан ашпаган лифтсиз турак жайларды колдонууга жол берилет.

Коомдук борборлор

5.5 Шаарларда жалпы шаардык борборду, пландалган райондордун борборлорун, турак жай жана өнөр жай райондорун, эс алуу чөлкөмдөрүн, күнүмдүк колдонулуучу соода-тиричилик борборлорун, ошондой эле адистештирилген борборлорду (медицина, окуу, спорт ж.б.) камтыган, шаардын айланасында жайгаштырууга жол берилген коомдук борборлордун системасын түзүү керек.

Ошол эле учурда:

5.5.1 Коомдук борбордогу айрым объектилердин санын, курамын жана жайгашуусун шаардын чондугун, анын аймакты жайгаштыруу жана функционалдык-пландык уюштуруудагы ролун эске алуу менен кабыл алуу зарыл. Ири жана өтө ири шаарларда, ошондой эле түзүмү ажырымдалган

шаарларда жалпы шаардык борбор, эреже катары, шаардык маанидеги борборчолор менен толукталат. Кичине шаарларда жана калктуу конуштарда, эреже катары, турак жай курулушунда күнүмдүк пайдаланылуучу объектилер менен толукталуучу бирдиктүү коомдук борбор түзүлөт.

5.6 Жалпы шаардык борбордо, анын өлчөмүнө жана мерчемдик уюштурулуусуна жараша, жалпы шаардык борбордун ядросун түзгөн өз ара байланышта болгон коомдук мейкиндиктер тутумун (башкы көчөлөрдү, аянттарды, жөө жол чөлкөмдөрүн) калыптандыруу керек.

Тарыхый шаарларда жалпы шаардык борбордун өзөгүн толугу менен же өзүнчө калыптанган тарыхый чөйрөнүн бүтүндүгүн камсыз кылуу шарты менен тарыхый курулуштун чөлкөмүндө калыптандырууга жол берилет.

Турак жай курулушу

5.7 Турак жай курулушун долбоорлоодо селитебдик аймактын түзүмдүк уюштурулуусунун эки негизги деңгээли бөлүп каралат:

кичи район (квартал) – аянты 40 га дан 80 га, магистралдык көчөлөр жана жолдор менен бөлүнгөн, чегинде тейлөө радиусу 500 метрден ашпаган (тейлөө радиусу ушул эрежелер топтомунун 4-таблицасына ылайык аныкталган мектеп жана мектепке чейинки билим берүү уюмдарынан башкалары) күнүмдүк пайдалануудагы мекемелер жана ишканалар жайгашкан турак жай курулушунун түзүмдүк элементи; чек арасы катары магистралдык жана турак жай көчөлөрү, жолдор, жөө жолдор, табигый чектер кызмат кылат;

турак жай району – аянты 80 ден 250 гектарга чейин болгон селитебдик аймактын түзүмдүк элементи. Анын чегинде тейлөө радиусу 1500 метрден ашпаган мекемелер жана ишканалар, ошондой эле шаардык маанидеги объектилердин бөлүгү жайгашат; алардын чек аралары болуп өтө татаал өтмө табигый жана жасалма чектер, жалпы шаардык маанидеги магистралдык көчөлөр жана жолдор эсептелет.

Турак жай району, эреже катары, аймакты пландоо долбоорун иштеп чыгуу объектиси, ал эми кичирайон (квартал)- курулуш долбоорунун. Долбоорлоого берилген тапшырмада долбоорлонгон объектини селитебдик аймактын структуралык уюштуруунун баскычтарынын бирине киргизүү.

5.8 Кичи райондор жана кварталдардын аймактарына кирме жолдорду, ошондой эле имараттардагы өтмөк жолдорду бири-биринен 300 метрден алыс эмес аралыкта, ал эми периметрдик курулуучу кайра калыбына келтирилүүчү райондордо 180 метрден алыс эмес аралыкта караштыруу керек. Жолдордун жөндөлмө кыймылдуу магистралдык көчөлөрдүн жүрмө бөлүктөрүнө кошулушуна жакынкы жол кесилиштеринин токтоо-сызыгынан 50 метрден кем эмес жана коомдук унаанын аялдамасынан 15 метрден кем эмес аралыкта кароого мүмкүндүк берилет.

Турак имараттардын тобуна, ири тейлөө мекемелерине жана ишканаларына, соода борборлоруна баруу үчүн негизги жолдорду, ал эми өзүнчө турган имараттарга – көмөкчү жолдорду караштыруу зарыл жана жолдордун өлчөмдөрү ушул эрежелер топтомунун 7-таблицасына ылайык кабыл алынат.

5 жана андан бийик кабаттуу курулуштары менен кичирайондор жана кварталдар эки тилкелүү жолдор аркылуу тейленет.

Туюк жолдордун узундугу 150 метрден ашпоого тийиш жана алар таштанды чыгаргыч, жыйноочу, өрт өчүрүүчү машиналар үчүн бурулууну камсыз кылган аянттар менен бүтүшү керек.

Жанжолдорду жана велосипед жолдорун жолдордун жүрмө бөлүгүнүн деңгээлинен 15 см ге көтөрүңкү кылып салуу керек. Жанжолдордун жана велосипед жолдорунун көмөкчү жолдор менен кесилиши, ал эми мектеп жана мектепке чейинки балдар уюмдарына баруучу жолдордогу негизги жолдор менен узундугу тиешелүү түрдө 1,5 жана 3 м болгон рампа куруу менен бир деңгээлде курууну караштыруу керек.

Ошол эле учурда:

5.8.1 Бийиктиги 9 кабаттан ашык эмес болгон турак жай имараттарына, ошондой эле ден соолугунун мүмкүнчүлүгү чектелүү адамдар каттоочу объектилерге жанжолдор менен бириктирилген жүрмө жолдорду курууга мүмкүндүк берилет, алардын узундугу 150 метрден ашык эмес, жазылыгы 4,2 метрден чоң эмес, ал эми аз кабаттуу (1 – 3 кабат) имараттарга - жазылыгы 3,5 метрден кем эмес болууга тийиш.

5.9 Шаарларда жеке турак үйлөргө же бир батирге бөлүнүүчү чарбак алдындагы (батир алдындагы) жер тилкелеринин өлчөмүн жергиликтүү өз алдынча башкаруу органы тарабынан кабыл алынган тартипте аныктоо керек.

Чарбак алдындагы жана батир алдындагы жер тилкелеринин өлчөмдөрүн аныктоодо ар кандай чоңдуктагы шаарлардын шаар куруу кырдаалынын өзгөчөлүктөрүн: турак үйлөрдүн типтерин, калыптануучу турак жай курулушунун (чөйрөсүнүн) мүнөзүн, анын шаар түзүмүндөгү жайгашуу шартын, сунуш кылынган 3-тиркемени жетекчиликке алуу менен эсепке алуу керек.

5.10 Кичи райондун жашылдандырылган аймагынын аянтын 6 м²/киши өлчөмүнөн (мектептердин жана мектепке чейинки балдар уюмдарынын жер тилкелерин эсепке албаганда) кем эмес кабыл алуу керек.

5.11 Турак жай имараттарынын, турак жай жана коомдук, ошондой эле өндүрүш имараттарынын ортосундагы аралыктарды ушул курулуш ченемдеринин 12-бөлүмүндө келтирилген жарык берүү ченемдеринин негизинде жана жарык берүү ченемдерине, ошондой эле милдеттүү түрдө 1-тиркемеде келтирилген өрткө каршы талаптарга ылайык кабыл алуу керек.

Бийиктиги 2-3 кабат болгон турак жай имараттарынын узун тараптарынын ортосундагы аралыкты (тиричилик ажырымы) 15 метрден кем эмес, ал эми бийиктиги 4 кабаттуу турак жайлардыкын – 20 метрден кем эмес, ошол эле имараттардын узун тараптары менен турак бөлмөлөрүнүн терезелери жайгашкан мандай тараптарынын ортосундагы аралык – 10 метрден кем эмес кылып кабыл алынуусу керек. Белгиленген аралыктар жарык берүү ченемдерин сактоодо кыскарат.

5.12 Турак жай курулушун долбоорлоодо аянтчаларды жайгаштыруу каралышы керек жана алардын өлчөмдөрү, турак жайдын жана коомдук имараттарга чейинки аралыгы 1-таблицада белгиленген көрсөткүчтөрдөн кем эмес кабыл алынышы керек.

1-таблица

Аянтчалар	Аянтчалардын салыштырмалуу өлчөмдөрү, м ² /киши	Аянтчалардан турак үйлөрдүн жана имараттардын терезесине чейинки аралык, м кем эмес
Мектепке чейинки жана мектептеги майда жаштагы балдардын оюндары үчүн	0,7	12
Жетилген курактагы элдин эс алуусу үчүн	0,1	10
Дене тарбия машыгуусу үчүн	2,0	10-40 (алардын ызы-чууга карата мүнөздөмөсүнө жараша, 50 дцб. кем эмес)
Чарбачылык максаттар жана иттерди ойнотуу үчүн	0,3	
Унаа токтотуучу жайлар үчүн	0.8	

Э с к е р т ү ү

1-таблицага белгиленген көрсөткүчтөр атайын долбоорлонгон жана курулуп жаткан турак жай имараттарына жайылтылбайт.

5.13 Төмөнкү аянтчалардын салыштырмалуу өлчөмдөрүн 50%дан көп эмес кичирейтүүгө жол берилет: балдардын оюндары үчүн, дене тарбия менен машыгуу үчүн окуучулардын жана калктын эс алуусуна кичирайондордун бирдиктүү дене тарбия-ден соолукту чындоочу комплексин түзүүдө;

5.14 Биринчи кабатта батирлери бар турак үйлөрдү кызыл сызыктан кетенчиктетүү менен, магистралдык көчөлөрдөн 6 метрден кем эмес, жергиликтүү маанидеги көчөлөрдөн – 3 метрден кем эмес аралыкта жайгаштыруу керек. Чарбачылык курулуш райондорунда турак үйлөрдү, калыптанган жергиликтүү салтка ылайык, жергиликтүү маанидеги көчөлөрдүн кызыл сызыгы боюнча жайгаштырса болот. Кызыл сызык боюнча биринчи кабатына кошо курулган же жабыштыра курулган коомдук багыттагы жайлары менен турак үйлөрдү, жергиликтүү маанидеги көчөлөргө калыптанган курулушту кайра куруу шарты менен биринчи кабатында батирлери бар, чыгып турган конструкциялары менен турак үйлөрдү жайгаштырууга жол берилет.

5.15 Турак жай жана коомдук имараттардын терезелеринен аянтчаларга чейин төмөнкү аралыктарды сактоо керек: дене тарбия аянтчаларына чейин – 20 метрден кем эмес; чарбалык аянтчаларга чейин – 15 метрден кем эмес.

Таштанды таштоочу аянттан дене тарбия, балдардын ойноосу жана чоңдордун эс алуусуна арналган аянтчага чейинки аралык – 20 м кем эмес, турак үйлөрдүн эн алыскы эшигине чейинки аралык – 100 м кем эмес болууга тийиш.

5.16 Шаарларда турак жай курулуштарын долбоорлоодо турак жай районунунун жана кичи райондун аймагындагы калктын жыштыгын, киши/га, ушул курулуш ченеминде сунушталган 4- тиркемени эске алуу керек.

6 Өндүрүш аймагы

Өнөр жай чөлкөмү (району)

6.1 Өнөр жай ишканалары өнөр жай чөлкөмдөрүнүн (райондорунун) аймактарында жалпы көмөкчү өндүрүштөрү же инфратүзүм объектилери менен ишканалар тобунун (өнөр жай түйүндөрүнүн) курамында, ал эми айыл калктуу конуштарында өндүрүш чөлкөмдөрүнүн курамында жайгаштыруу керек.

6.2 Өнөр жай чөлкөмдөрүн (райондорун) жайгаштырууда алардын турак жай райондору менен өз ара рационалдуу байланышуусу үчүн эмгектик жылып жүрүүлөргө убакыттын аз сарпталуусун камсыз кылуу керек.

Өнөр жай чөлкөмдөрүнүн (райондорунун) аймактарын ургаалдуу (интенсивдүү) пайдалануунун даражасын жана өлчөмүн алардын шаардын түзүмүндө жайгашуу шарттарына жана анын аймагынын ар кандай жер тилкелеринин шаар куруу баалуулуктарына жараша кабыл алуу зарыл.

6.3 Өнөр жай чөлкөмдөрүнүн функционалдык-мерчемдик уюштурулуусун, ишканалардын тармактык мүнөзүн, алардын жайгашуусуна санитардык-гигиеналык жана өрткө каршы талаптардын, жүк көтөрүмдүүлүгүн жана унаанын түрлөрүн, ошондой эле куруу кезегин эске алуу менен негизги жана көмөкчү өндүрүштөрдү панель жана блок түрүндө кароо керек.

Ошол эле учурда, өнөр жай чөлкөмдөрүнө жанаша жайгашкан турак жай райондорунун калкы менен ишканаларында иштеген жумушчуларды тейлөөнүн өз ара байланышкан тутумун түзүү керек.

6.4 Өнөр жай ишканаларынын жана башка өндүрүш объектилеринин, тейлөө мекемелери жана ишканаларынын ээлеген аянты өнөр жай чөлкөмүнүн (районунун) жалпы аянтынын 60% кем болбоого тийиш.

6.5 Селитебдик аймактын чегинде зыяндуу заттарды бөлүп чыгарбаган, өрткө жана жарылууга кооптуу эмес өндүрүш процесстери менен, кабыл алынган ченемдерден ашкан ызы-чууну түзбөгөн, темир жол бутактарын курууну талап кылбаган өнөр жай ишканаларын жайгаштырууга жол берилет. Ошол эле учурда, өнөр жай аймагынын чек араларын турак жай имараттарына, мектепке чейинки балдар уюмдарынын, жалпы билим берүү мектептеринин, саламаттык сактоо жана эс алуу мекемелеринин аймактарына чейинки аралыкты 50 м кем эмес кылып кабыл алуу керек.

Турак жай курулушунун чегинде жайгашкан ишкананын айлана чөйрөгө зыяндуу таасирин жокко чыгаруу мүмкүн болбогон учурларда ишкананын кубаттуулугун азайтуу, ишкананы же анын айрым өндүрүшүн өзгөртүү же турак жай курулушунун чегинен сырткары которууну караштыруу зарыл.

6.6 Эгерде, зыяндуу чыгындыларды тазалоо, зыянсыздандыруу жана ызы-чуунун деңгээлин азайтуу боюнча баардык техникалык жана технологиялык чараларды көргөндөн кийин селитебдик аймакта зыяндуу заттардын мүмкүн болгон чектик концентрациясы жана ызы-чуунун мүмкүн болгон чектик деңгээли камсыз кылынбаса, санитардык-коргоочу чөлкөмдөрдү караштыруу керек .

Мындай чөлкөмдөрдүн өлчөмдөрүн өнөр жай ишканаларын жайгаштырууну иштеп жаткан санитардык ченемдерге ылайык жана ишканалардын чыгындыларынын курамындагы зыяндуу заттардын абадагы концентрациясын эсептеп чыгаруу усулдарына, ошондой эле ушул курулуш ченеминин 12-бөлүгүндө келтирилген ызы-чуудан сактоо жана башка талаптарга ылайык аныктоо зарыл.

6.7 Санитардык-коргоочу чөлкөмдө турак жай имараттарын, балдардын билим берүү уюмдарын, жалпы билим берүү мектептерин, саламаттык сактоо жана эс алуу мекемелерин, спорт курулмаларын жайгаштырууга жол берилбейт.

Санитардык-коргоо чөлкөмдөрүн жашылдандыруунун минималдык аянттарын чөлкөмдүн жазылыгына жараша кабыл алуу керек, % менен:

300 метрге чейин 60;

300дөн 1000 метрге чейин.....50;

1000ден 3000 метрге чейин.....40.

Селитебдик аймак жагынан жазылыгы 50 м кем эмес бак-бадал өсүмдүктөрүнөн турган тилкени, ал эми чөлкөмдүн жазылыгы 100 м чейин болсо – жазылыгы 20 м кем эмес тилкени караштыруу керек.

6.8 Үйүндүлөрдү, тунма калдыктарды топтогучтарды, калдык сактагычтарды, ишканалардын калдыктарын жана таштандыларын жайгаштыруу аларды жок кылууга мүмкүн болбогон негизде гана ишке ашырылышы мүмкүн; бул учурда өнөр жай райондору жана түйүндөрү үчүн борборлоштурулган (топтоштурулган) үйүндүлөрдү караштыруу керек. Алар үчүн жер тилкелерди ишканалардын чегинен, жер алдындагы суу булактарынын жана жер алдындагы суулардын өтүүсүнүн санитардык коргоо чөлкөмүнүн III алкагынан сырткары, санитардык ченемдерди жана коопсуздук эрежелерин сактоо менен жайгаштыруу керек.

6.9 Курамында көмүр, сланец, мышьяк, коргошун, сымап жана башка күйүүчү жана уу заттарды камтыган үйүндүлөр турак жай жана коомдук имараттардан жана курулмалардан “Ишканаларды долбоорлоо, куруу, кайра куруу жана пайдалануу, калктуу конуштарды пландаштыруу жана куруу” СанЭЖЧдин аныкталган чегинде жана анын негизинде жайгаштырылууга тийиш, бирок иштелип чыккан жана макулдашылган ТЭН негизинде үйүндүлөрдүн эсептик кооптуу жылышуусунан жакын эмес аралыкта болуусу керек.

Илимий жана илимий-өндүрүштүк чөлкөм (район)

6.10 Илимий жана илимий-өндүрүштүк чөлкөмдөрдүн аймагында илимий жана илимди тейлеген мекемелерди, тажрыйбалык өндүрүштөрдү жана аны менен байланышкан жогорку, орто окуу жайларын, тейлөө мекемелерин жана ишканаларын, ошондой эле инженердик жана унаалык коммуникацияларды жана курулмаларды жайгаштыруу керек.

6.11 Селитебдик аймактын чегинде жайгашкан илимий-өндүрүштүк чөлкөмдүн жумушчуларынын саны 15 миң кишиден ашпоого тийиш.

6.12 Илимий мекемелердин жер тилкелеринин өлчөмдөрү (1000 м² жалпы аянтка) төмөнкү маанилерден ашык болбошу керек, га:

табигый жана техникалык илимдер ..... 0,14 – 0,2;

коомдук илимдер..... 0,1 - 0,12.

Ошол эле учурда:

6.12.1 Келтирилген ченемдерге тажрыйба талаалары, полигондор, резервдик аймактар, санитардык-коргоо чөлкөмдөрү кирбейт.

6.12.2 Көрсөткүчтөрдүн кичине маанилерин өтө ири, ири шаарлар жана кайра куруу шарттары үчүн кабылдоо керек.

Коммуналдык-кампалык чөлкөм (район)

6.13 Коммуналдык-кампалык чөлкөмдөрдүн (райондордун) аймактарында тамак-аш (тамак-татым, эт жана сүт) өнөр жай ишканаларын, жалпы товардык (азык-түлүк жана азык-түлүк эмес), адистештирилген кампалар (муздаткычтар, картөшкө, жашылча, жемиш сактагычтар), шаардын калкын коммуналдык, унаалык жана тиричилик тейлөө ишканаларын жайгаштыруу зарыл.

Калкты күнүмдүк тейлөө менен байланышпаган кампалар комплексинин тутумун өтө ири жана ири шаарлардын сыртына, сырткы унаа түйүндөрүнө, айрыкча темир жол түйүндөрүнө жакындатып жайгаштыруу керек.

Шаарлардын аймактарынын чегинен жана алардын жашыл чөлкөмдөрүнөн сырткары, санитардык, өрткө каршы жана атайын ченемдерди сактоо менен шаар четиндеги чөлкөмдөрдүн райондорунда өзгөчөлөнгөн кампаларда мамлекеттик резервдердин кампаларын, мунай зат жана биринчи топтогу мунай зат өндүрүшүнүн кампаларын, мунай зат жана мунай зат өндүрүшүнүн ашыруу базаларын, суюлтулган газ кампаларын, жарылуучу материалдар кампаларын жана өтө күчтүү уулуу заттардын базистик кампаларын, азык-түлүктүн, жемдин жана чийки өнөр жай заттарынын базистик кампаларын, жыгач жана курулуш материалдарынын базистик кампаларынын ашыруу базаларын чачыратып жайгаштырууну кароо керек.

Кичине шаарлар жана калктуу конуштар үчүн калктуу конуштардын тобун тейлеген борборлоштурулган кампаларды кароо керек, мындай кампаларды райондордун борборлоруна же темир жол чордондоруна жакын жайгашкан калктуу конуштарга жайгаштыруу артыкчылык берет.

Аймактык ресурстары жана баалуу айыл чарба жерлери чектелген райондордо объектилерди жайгаштырууга жарактуу иштетилип бүткөн тоо казындылары жана кен тилкелери болсо, аларга сырткы таасирлерге туруктуулукту жана ишенимдүү иштөөнү камсыз кылууну талап кылган азык-түлүк жана өнөр жай товарларын сактоочу жайларды, бөлүштүрүүчү муздаткычтарды жана башка объектилерди курууга жол берилет.

6.14 Калктуу конуштарды тейлөө үчүн дайындалган кампалардын жер тилкелеринин өлчөмдөрүн өтө ири жана ири шаарларда көп кабаттуу кампаларды курууну эске алуу менен 1 кишиге 2 м² эсебинде, ал эми калган калктуу конуштарда 2,5 м² эсебинде кабыл алууга жол берилет.

Курорт-шаарларда дарылануучу жана эс алуучуларды тейлөө үчүн коммуналдык-кампалык чөлкөмдөрдүн өлчөмдөрүн бул чөлкөмдөрдө 8 м² эсебинде оранжереялык-күнөсканалык чарбаны эске алуу менен аныктоо зарыл. Шаарларда айыл чарба азыктарын сактоочу жамааттык сактагычтарынын жалпы аянты бир үй-бүлөгө 4–5 м² эсебинде аныкталат. Сактагычтарды колдонуучу үй-бүлөлөрдүн саны долбоорлоого берилген тапшырмада такталат.

Жашылчаларды, картөшкө жана жемиштерди, отундарды жана курулуш материалдарын сактоо үчүн жалпы товардык жана адистештирилген кампалардын сыйымдуулугун, жер тилкелеринин өлчөмдөрүн, аянттарын сунуш кылынган 6-тиркемеге ылайык кабыл алууга жол берилет. Бул учурда картөшкө, жашылча жана жемиш сактагычтар үчүн санитардык-коргоочу чөлкөмдөрүнүн өлчөмдөрүн 50 м деп кабыл алууга болот.

7 Ландшафтык-рекреациялык аймак

7.1 Шаарларда жана калктуу конуштарда жашылдандырылган аймактардын жана башка ачык мейкиндиктердин үзгүлтүксүз тутумун караштыруу керек. Белгиленген жашылдандырылган аймактарды жалпыдан жекеге деталдаштыруу стадиясында алардын классификациясы жана функционалдык багыты такталат. Шаарлардын курулуштарынын чегинде ар кандай дайындалыштагы жашылдандырылган аймактардын салыштырмалуу көлөмү (курулуштун аймагын жашылдандыруу деңгээли) 40% кем болбоого тийиш.

7.2 Жалпы колдонуудагы жашылдандырылган аймактардын – шаарлардын жана калктуу конуштардын селитебдик аймактарында жайгашкан сейилбактардын, бактардын, гүл бактардын, бульварлардын аянтын 2-таблица боюнча кабыл алуу керек.

Өтө ири, ири жана чоң шаарларда шаардык токойлордун калыптанган массивдерин шаар токой-сейилбактарга айлантып, 5 м²/киши эсебинен көп эмес кылып кошумча түрдө 2-таблицада көрсөтүлгөн жалпы колдонуудагы жашылдандырылган аймактарга кошууга болот.

2-таблица

Жалпы пайдалануудагы жашылдандырылган аймактар	Жашылдандырылган аймактардын аянты, м ² /киши		
	өтө ири, ири жана чоң шаарларда	орто шаарларда	кичине шаарларда жана калктуу конуштарда
Жалпы шаардык	10	7	8 (10)
Турак жай райондорунда	6	6	-

Кашаада калкынын саны 20 миң кишиге чейин болгон кичине шаарлар үчүн өлчөмдөр келтирилген.

Ошол эле учурда:

7.2.1 Курорт-шаарлар үчүн жалпы пайдалануудагы жалпы шаардык жашылдандырылган аймактардын келтирилген ченемдерин 50% көп эмес кылып көбөйтүүгө болот.

7.3 Жалпы пайдалануудагы жашылдандырылган аймактардын түзүмүндө жазылыгы 0,5 км жана андан көп болгон ири сейилбактар жана токой-сейилбактар калктуу конуштардын жалпы аянтынан 10% кем болбоого тийиш.

Шаардык сейилбактарга баруу убактысы 20 мүнөттөн, ал эми мерчемделинүүчү райондордун сейилбактарга – 15 мүнөттөн ашык эмес болууга тийиш.

Сейсмикалык райондордо жалпы пайдалануудагы сейилбактарга, бактарга жана башка жашылдандырылган аймактарга, турак жай райондор жайгашкан тарабына тосмо койбой, эркин кирүүнү камсыз кылуу керек.

7.4 Сейилбактардын, токой-сейилбактардын, токойлордун, жашыл чөлкөмдөрдүн аймактарына бир убакта кирүүчүлөрдүн эсептик санын төмөнкү маанилерден, киши/га, ашык эмес кылып кабыл алуу керек:

шаардык сейилбактар үчүн 100;

эс алуу чөлкөмдөрүнүн сейилбактары үчүн 70;

курорттордун сейилбактары үчүн 50;

токой-сейилбактар (чабынды-сейилбактар, гидросейилбактар) үчүн 10;

токойлор үчүн ..... 1 – 3.

Ошол эле убакта, бир убакта кирүүчүлөрдүн саны 10 – 50 киши/га болсо, алардын жүрүүсүн уюштуруу үчүн чыйыр жол – жол тарамын, ал эми талаалардын чет жагына кыртыш коргоочу өсүмдүктөрдү тигүүнү, ошондой эле бир убакта кирүүчүлөрдүн саны 50 киши/га ашык болсо – токой ландшафтын сейил бак ландшафтына кайра түзүүнү караштыруу керек.

7.5 Өтө ири, ири жана чоң шаарларда шаардык жана райондук маанидеги сейилбактар менен катар адистештирилген – балдар, спорттук, көргөзмөлүк, зоологиялык жана башка сейилбактарды, ботаникалык бактарды, өлчөмдөрүн долбоорлоого берилген тапшырма боюнча кабыл алуу керек.

Балдар сейилбагынын болжолдуу өлчөмүн 0,5 м²/киши, спорт сейилбагыныкы 12 м²/киши, аянттардын өзүн жана спорт курулмаларын кошкондо, эсептик ченемдери сунуш кылынган 6-тиркемеде келтирилген эсепте кабыл алууга жол берилет.

7.6 Эстетикалык жана өздөштүрүү баалуулуктарга ээ, сакталуусу жогорку деңгээлдеги табигый ландшафттардын аймактарда улуттук жана жаратылыш сейилбактарын түзүү керек. Улуттук жана жаратылыш сейилбактарынын архитектуралык-мейкиндик уюштурулуусу алардын аймактарын илимий, маданий-агартуу жана рекреациялык максаттарда корук, корук-рекреациялык, рекреациялык жана чарбалык чөлкөмдөрүн бөлүү менен, жүргүзүлүшү керек.

7.7 Сейилбактарды жана бактарды жайгаштырууда өсүмдүктөрү жана көлмөлөрү бар жер тилкелерин максималдуу түрдө сактоо керек.

Сейилбактардын, бактардын жана гүл бактардын аймактарынын аянттарын, га, төмөнкүлөрдөн кем эмес кабыл алуу керек: шаардык сейилбактардыкын – 15, пландаштырылуучу райондордун сейилбактарыныкын – 10, турак жай райондорунун бактарыныкын – 3, гүл бактардыкын – 0,5, кайра куруу шарттары үчүн гүл бактардын аянттары кичирээк өлчөмдө болушу мүмкүн.

Сейилбактардын жана бактардын аймактарынын жалпы теңдеминде жашылдандырылган аймактардын аянтын 70% кем эмес кабыл алуу керек.

7.8 Суу жээктериндеги аймактарда сейилбактарды курууда ушул курулуш ченемдеринин 11-бөлүгүнүн талаптарын сактоо керек.

7.9 Бульварларды жана жөө жол аллеяларын жөө жол кыйымылынын массалык агымы багытында караштыруу керек. Бульварды жайгаштырууну, анын узундугун жана жазылыгын, көчөнүн туура кесилиш профилиндеги ордун көчөнүн архитектуралык-мерчемдик чечилишин жана анын курулушун эске алуу менен аныктоо зарыл. Бульварларда жана жөө жол аллеяларында тыныгуу үчүн аянтчаларды караштыруу керек.

Узунунан кеткен бир жөө жол аллеялуу бульварлардын жазылыгын, көчөлөрдүн жайгашышына жараша төмөнкүлөрдөн кем эмес кылып кабыл алуу керек, м менен:

көчөлөрдүн огу боюнча 18,

көчөнүн бир жагында, жүрмө бөлүк

жана курулуштун аралыгында 10

7.10 Жалпы пайдалануудагы жашылдандырылган аймактар чакан архитектуралык формалар: оргумалар жана бассейндер, шатылар, жантик жолдор, тирөөч дубалдар, маек жайлар, шамчырактар ж.б. менен жабдылуусу керек. Шамчырактардын санын аймактын жарыктануу ченемдери боюнча аныктоо зарыл.

7.11 Ландшафтык-рекреациялык аймактардын жол тарамын (жолдор, аллеялар, чыйыр жолдор) мүмкүн болушунча аз жантаймалуу кылып, жөө кишилердин кыйымылынын негизги багыттарына ылайык жана аялдама пункттарына, оюн, спорт аянтчаларына чейинки кыска аралыкты аныктоо менен жайгаштыруу керек. Жолдун жазылыгы 0,75 м (бир кишинин басуу тилкесинин жазылыгы) болуусу шарт.

Ландшафтык-рекреациялык аймактардын чегиндеги аянтчалардын, чыйыр жол-жол тарамынын жабууларын тактачалардан, шагылдан жана башка бекем минерал материалдарынан, өзгөчө учурларда асфальт жабуусун колдонууга жол берүү менен салуу каралат.

7.12 Имараттардан, курулмалардан, ошондой эле инженердик абаттоо объектилеринен бактарга жана бадалдарга чейинки аралыкты 3-таблица боюнча кабыл алуу керек.

3-таблица

Имарат, курулма, инженердик абаттоонун объектиси	Имараттан, курулмадан, объекттен - огуна чейинки аралык, м	
	дарактын өзөгүнүн	бадалга
Имараттын жана курулманын сырткы дубалы	5,0	1,5
Жан жолдун жана бак жолчосунун чети	0,7	0,5
Көчөлөрдүн жүрмө бөлүктөрүнүн чети, жолдун четинин бекемделген тилкесинин чети, же арыктын кыры	2,0	1,0

Жарыктандыргыч тарамдын мамысы жана таянычы, көпүрөнүн таянычы жана эстакада	4,0	-
Жантайманын, террасанын ж.б. таманы	1,0	0,5
Тирөөч дубалчанын таманы жана ички кыры	3,0	1,0
Жер алдындагы тарамдар: газ өткөргүч, суу агындылагыч жылуулук тарамы (каналдын, тоннелдин дубалчасы же каналсыз жаткырууда кабыкчасы)	1,5 2,0	- 1,0
суу өткөргүч, сарыктыргыч	2,0	-
күчтүк кабель жана байланыш кабели	2,0	0,7

Ошол эле учурда:

7.12.1 Келтирилген ченемдер сөңгөгүнүн диаметри 5 м ашпаган дарактарга тиешелүү жана бул ченемдер сөңгөгүнүн диаметри андан чоң дарактар үчүн чоңойтулуп кабыл алынышы керек.

7.12.2 Электр өткөргүч аба чубалгыларынан дарактарга чейинки аралыкты электр орнотмолорун тургузуу эрежелери боюнча кабыл алуу керек.

7.12.3 Имараттардын жанына отургузулган дарактар ушул курулуш ченеминин 11-бөлүгүндө келтирилген талаптардын чегинде, турак жай жана коомдук имараттарга күндүн тийүүсүнө жана жарыктануусуна жолтоо болбошу керек.

7.13 Шаардын жашыл чөлкөмдөрүндө шаар жана айыл калктуу конуштардын тобун отургузулуучу материалдар менен камсыздоону эске алуу менен бак жана бадал өсүмдүктөрүнүн питомниктерин жана гүл-оранжерея чарбаларын караштыруу керек.

Питомниктердин аянтын калктын жалпы пайдалануудагы жашылдандырылган аймактар менен камсыздалуу деңгээлине, санитардык-коргоо чөлкөмдөрүнүн өлчөмдөрүнө, бак өстүрүүчүлөр шериктештигинин өнүгүүсүнө, табигый-климатикалык өзгөчөлүктөрүнө жана башка жергиликтүү шарттарга жараша 3 – 5 м²/киши эсебинде кабыл алуу зарыл. Гүл-оранжерея чарбасынын жалпы аянтын 0,4 м²/киши эсебинде кабыл алуу керек.

7.14 Сейилбактардын аймактарында ар бир сейилбактын уюштурулуусуна жана багытталышына функционалдык жактан ылайык келе турган имараттарды жана курулмаларды курууга мүмкүндүк берилет. Бул объектилер катары коомдук тамактануу ишканалары, көргөзмө залдар, галарейлар, музейлер, клубдук, театрдык, дене тарбиялык-спорттук жана маданий-массалык курулмалар болушат. Ошол эле убакта сейилбактын аймагында жайгаштырылуучу мындай объектилердин курулуш аянттары ошол сейилбактын аянтынын 15% ашпашы керек.

Эс алуу жана курорттук чөлкөмдөр

7.15 Кыска убакытка массалык эс алуу чөлкөмдөрүн жайгаштырууну бул чөлкөмдөргө коомдук унаада 1,5 сааттан ашык эмес убакытта жетүү мүмкүнчүлүгүн эске алуу менен караштыруу зарыл.

7.16. Эс алуу чөлкөмдөрүнүн аймактарынын өлчөмдөрүн бир келүүчүгө 500 – 1000 м² эсебинде кабыл алуу керек, анын ичинде активдүү эс алуу үчүн интенсивдүү пайдаланылуучу бөлүгү бир келүүчүгө 100 м² кем болбоого тийиш. Кыска убакытка массалык эс алуу чөлкөмүнүн жер тилкесинин аянтын 50 га кем эмес кылып кабыл алуу керек.

7.17 Токой-сейил бактарынын чек араларынын, эс алуу жана курорт чөлкөмдөрүнүн жанында жайгаштырылуучу автомобиль токтотуучу жайлардын өлчөмдөрү долбоорлоого берилген тапшырма боюнча аныктоо керек, ал эми маалыматтар жок болгон учурда – сунушталган 8-тиркеме боюнча аныкталат.

7.18 Курорттук чөлкөм табигый дарылык факторлорго, жагымдуу микроклиматтык, ландшафттык жана санитардык-гигиеналык шарттарга ээ аймактарга жайгаштырылышы керек. Анын аймагында санаторий-курорттук жана ден соолук чыңоочу, эс алуу жана туризм мекемелери, дарылануучулардын жана эс алуучулардын тейлөө ишканалары, калыптанган коомдук борборлор, жалпы курорттук борбор, курорттук сейил бактар жана башка жалпы пайдалануудагы жашылдандырылган аймактар, пляждар жайгаштырылат.

7.19 Курорттук чөлкөмдөрдү долбоорлоодо төмөнкүлөрдү камтуу керек: аймактарында ызы-чуунун деңгээли мүмкүн болгон чектеги узак убакытка эс алдыруучу санаторий-курорттук мекемелерди; чоңдор үчүн мекемелерден жазылыгы 100 м кем эмес жашыл тилке менен бөлүнгөн балдар үчүн санаторий-курорттук жана ден соолукту чыңдоо мекемелерин жайгаштырууну; дарылануучулар жана эс алуучуларды тейлөө менен байланышпаган өнөр жай жана коммуналдык-кампалык объектилерди, турак жай курулушун жана коомдук имараттарды сыртка чыгарууну;

унаа кыймылын чектөөнү жана транзиттик унаа агымын толук жокко чыгарууну.

7.20 Курорттук чөлкөмдүн сыртында жайгашкан бир багыттагы жана профили боюнча жакын санаторий-курорттук, ден соолукту чыңоо мекемелерин медициналык, маданий-тиричилик жана чарбалык тейлөөнү борборлоштурууну камсыз кылуу менен комплекстерге жана бирдиктүү архитектуралык-мейкиндик чечимдерге бириктирүү керек.

7.21 Курорттук чөлкөмдөрдүн жалпы пайдаланылуучу аймактарынын өлчөмдөрүн санаторий-курорттук жана ден соолукту чыңоочу мекемелерде, бир орунга - метр эсебинен, аныктоо зарыл: жалпы курорттук борборлордукун – 10, жашылдандырылгандардыкын – 100.

Ошол эле учурда:

7.21.1 Мурун калыптанган курорттордун, ошондой эле тоо курортторунун чөлкөмдөрүндөгү жалпы пайдалануудагы жашылдандырылган аймактардын көлөмүн кичирейтүүгө жол берилет, бирок 50% көп эмес.

7.22. Курорттук чөлкөмдөрдө жана эс алуу чөлкөмдөрүндө жайгашуучу пляждардын аймактарынын өлчөмдөрүн бир келүүчүгө, төмөнкүлөрдөн кем эмес алуу зарыл, м²,:

дарыя жана көлдөрдүкүн 8,

дарыя жана көлдөрдүкүн (балдар үчүн) ..... 4.

Айыл чарбага пайдаланууга жарактуу жерлерде жайгаштырылуучу дарыя жана көлдөрдүн пляждарынын өлчөмдөрүн бир келүүчүгө эсептегенде 5 м² эсебинде алуу керек.

Кыймылы чектелген дарылануучулар үчүн адистештирилген дарылоочу пляждардын аймактарынын өлчөмдөрүн бир келүүчүгө 8 – 12 м² эсебинде алууга болот.

Бир келүүчүгө туура келүүчү пляждын жээк тилкесинин минималдык узундугун 0,25 м кем эмес алуу керек.

Пляждардагы бир убакта келүүчүлөрдүн санын алардын бир убакта келүү көмөк чоңдугун эске алуу менен эсептөө зарыл:

санаторийлердикин ..... 0,6 – 0,8,

эс алуу жана туризм мекемелериникин ..... 0,7 – 0,9,

балдар лагерлериникин ..... 0,5 – 1,0,

жергиликтүү эл үчүн жалпыга пайлануучулардыкын ... 0,2,

жолдомосу жок эс алуучулардыкын ..... 0,5.

8 Тейлөө мекемелери жана ишканалары

8.1. Тейлөө мекемелерин жана ишканаларын шаарлардын жана калктуу конуштардын аймактарында, аларды калктын жашаган жерине жана ишине жакындатып, коомдук жүргүнчү унаа тарамдары менен байланышта коомдук борборлорду калыптандыруу менен жайгаштыруу зарыл.

Тейлөө мекемелеринин жана ишканаларынын эсептик санын жана алардын жер тилкелеринин өлчөмдөрүн болжолдуу эсептеп чыгарууда сунушталып жаткан б-тиркемеге ылайык жүргүзүү керек.

Бул бөлүмдө жана сунушталып жаткан б-тиркемеде камтылбаган тейлөө мекемелерин жана ишканаларын жайгаштырууну, алардын сыйымдуулугун жана жер тилкелеринин өлчөмдөрүн долбоорлоого берилген тапшырмадан алуу зарыл.

8.2 Жайгаштыруу тутумунун шаар-борборлорунда тейлөө мекемелерин жана ишканаларынын санын, курамын жана сыйымдуулугун аныктоодо чоң, ири жана өтө ири шаар-борборго келүү убактысы 2 сааттан, майда жана орто шаар-борборлорго же борборчолорго келүү убактысы 1 сааттан ашпаган чөлкөмдө жайгашкан башка шаарлардан жана айылдардан келүүчү калкты; тарыхый шаарларда туристтерди кошо, кошумча түрдө эсепке алуу талап кылынат.

8.3 Турак жай курулуштарында жайгашкан мекемелер жана ишканалар менен калкты тейлөө радиусун, эреже катары, 4-таблицада келтирилгенден ашык эмес кабыл алуу керек.

8.4 Имараттардан тейлөө мекемелеринин жана ишканаларынын жер тилкелеринин чек араларына чейинки аралыкты 5-таблицада келтирилгенден кем албоо керек.

4-таблица

Тейлөө мекемелери жана ишканалары	Тейлөө радиусу, м
Билим берүүчү балдар уюмдары:	
шаарларда	300
бир, эки кабат курулуштуу майда шаарларда	500
жалпы билим берүүчү мектептер ¹	750 (500 баштапкы класстар үчүн)
дене тарбия-ден соолук чыңоочу сабактар үчүн жайлар	500
турак жай райондорунун дене тарбия-спорт борборлору	1500
бейтапканалар жана алардын шаарлардагы филиалдары	1000
сүт ашканасынын таратуучу пункттары	500
ошондой эле, бир жана эки кабат курулуштарда	800
шаарлардагы дарыканалар	500
ошондой эле, бир жана эки кабат курулуштарда	800
жергиликтүү дайындалыштагы соода, коомдук тамактануу жана тиричилик тейлөө ишканалары: шаарлардагы курулуштарда:	
көп кабаттуу	500
бир, эки кабаттуу	800
айыл конуштарында	2000
байланыш бөлүмдөрү жана банктардын филиалдары	500

Тейлөөнүн көрсөтүлгөн радиусу адистештирилген жана ден соолукту чыңоочу билим берүүчү балдар мекемелерине, ошондой эле жалпы типтеги атайын балдар бакчаларына жана жалпы билим берүүчү мектептерге (тил боюнча, математикалык, спортук ж.б.) тиешелүү эмес.

Татаал рельефтеги шарттарда 4-таблицада көрсөтүлгөн тейлөө радиустарын 30% азайтуу керек.

Башталгыч класстары менен жалпы билим берүүчү мектептердин окуучуларынын келүүчү жолдору магистралдык көчөлөрдүн жүрмө бөлүктөрүн бир деңгээлде кесип өтпөөгө тийиш.

5-таблица

Тейлөө мекемелеринин жана ишканаларынын имараттары (жер тилкелери)	Тейлөө мекемелеринин жана ишканаларынын имараттарынан (жер тилкелеринин чек араларынан) аралык, м		
	Кызыл сызыкка чейин	Турак үйлөрдүн	Жалпы билим берүү мектептеринин,

	шаарларда	дубалдарына чейин	мектепке чейинки балдар жана дарылоочу мекемелердин имараттарына чейин
Билим берүүчү балдар уюмдары жана жалпы билим берүүчү мектептер (имараттардын дубалдары)	25	Күндүн тийүүсү жана жарыктандыруу боюнча	ченемдери
Экинчилик чийки заттарды кабыл алуу пункттары	-	20*	50
Өрт депосу	10	-	-
Мештеринин саны бирден көп болгон крематорийлер	6	1000	1000
Аянты 20дан 40 га чейин болгон аралаш жана салттуу көрүстөндөр	6	500	500
Аянты 10дон 20 га чейин болгон аралаш жана салттуу көмүү көрүстөнү	6	300	300
Аянты 10 га жана андан аз болгон аралаш жана салттуу көмүүдөгү көрүстөн	6	100	100
Тамак-аш өнүмдөрүн (эт, сүт, кондитер, жашылча, жемиш, суусундук ж.б.), дары-дармек, өнөр жай жана чарбалык товарларын сактоо үчүн кампалар	5	50	50

*Эшиктери жана терезелери менен.

Мектепке чейинки балдар мекемелеринин жана жаңы жайгаштырылуучу ооруканалардын жер тилкелери магистралдык көчөлөргө жанаша жайгашпоосу керек.

Экинчилик чийки заттарды кабыл алуучу пункттарды жашыл өсүмдүктөр тилкеси менен обочолонтуу керек жана автомобиль унаасы үчүн аларга баруучу жолдорду караштыруу зарыл.

Ооруканалардын жер тилкелеринде чарбалык чөлкөмгө жана корпусстарга – инфекциялык, инфекциялык эмес жана паталог-анатомиялык оорулар үчүн дарылоочу, өз-өзүнчө келүүчү жолдорду караштыруу зарыл.

9 Унаа жана көчө-жол тарамы

9.1 Шаарларды жана калктуу конуштарды долбоорлоодо пландаштыруучу түзүмү жана ага жанаша жайгашкан аймак менен байланышта, баардык функционалдык чөлкөмдөр, жайгаштыруу тутумунун башка калктуу конуштары, шаардын чет жакасындагы чөлкөмүндө жайгашкан объектилер, сырткы унаа объектилери жана жалпы унаа тарамынын автомобиль жолдору менен ыңгайлуу, тез жана коопсуз унаалык байланыштарды камсыз кылуучу бирдиктүү унаа тутумун жана көчө-жол тарамын түзүү керек.

9.2 Шаарларда жумушта иштеген калктын 90% үчүн жашаган жеринен жумуш ордуларына чейин (бир жагына) убакыт көрсөткүчү (минимум), калкынын саны, төмөндө көрсөтүлгөн шаарлар үчүн төмөнкү маанилерден ашпоосу керек, миң киши:

1000	40,
500	37,
250	35,
100 жана андан аз ...	30.

Шаар-борборго башка калктуу конуштардан жумушка күнүгө келүүчүлөр үчүн жогоруда келтирилген убакыт сарптоо ченемин 2 эседен ашык эмес көбөйтүүгө болот.

9.3 Көчөлөрдүн, жолдордун жана унаалык кесилиштердин тарамынын өткөрүмдүүлүгүн, автомобилдер токтоочу жайларынын санын эсептик мөөнөткө автомобилдештирүү деңгээлинен, 1000 кишиге туура келген автомобилдердин санынан аныктоо керек: 200-250 жеңил автомобилдер, 25 – 40 жүк ташуучу автомобилдер. 1000 кишиге мотоциклдердин жана мопеддердин санын калкынын саны 100 миң кишиден ашкан шаарлар үчүн 50 – 100 бирдикте, ал эми калкынын саны 100 миң кишиге чейин болгон калган калктуу конуштар үчүн – 100 – 150 бирдикте.

Жайгаштыруу тутумунун башка калктуу конуштарынан шаар-борборго келүүчү жана транзиттик унаалардын саны атайын эсептөөлөр менен аныкталат.

Автомобилдештирүүнүн келтирилген деңгээлин жергиликтүү шарттарга жараша азайтып же көбөйтүүгө болот, бирок 20% көп эмес.

Сырткы унаа

9.4 Жүргүнчү бекеттерин (темир жол, автомобиль, суу унаасынын жана учак) шаардын борбору, бекеттер аралык, турак жай жана өнөр жай райондору менен унаа байланышын камсыздагыдай кылып жайгаштыруу керек.

9.5 Жалпы темир жол тарамынын жаңы сорттоочу чордондорун шаарлардын сыртында, ал эми жүргүнчүлүк техникалык чордондорун, кыймылдуу курамдын резервдик паркын, жүк чордондорун жана темир жол, автомобиль унааларынын контейнердик аянтчаларын селитебдик аймактын сыртында жайгаштыруу керек. Селитебдик аймакта жайгашкан көпкө сакталуучу үймө жүктөр үчүн кампаларды жана аянтчаларды коммуналдык-кампалык чөлкөмгө көчүрүү керек.

9.6 Ири жана өтө ири шаарлардын шаардын чет жакасындагы чөлкөмдөрүндө транзиттик поезддерди өткөрүү үчүн жалпы түйүндүк маанидеги сорттоочу жана жүк чордондорун жайгаштыруу менен айланып өтмө жолдорду караштыруу зарыл. Шаардын чет жакасындагы жана шаар ичиндеги жүргүнчүлөр кыймылынын ургаалдуулугу саатына 10 даана поездден көп болсо темир жолдун баш участкаларында кошумча жолдорду, ал эми керек учурларда – шаардагы ылдамдыктуу унаалар менен өз ара байланышты камсыздандыруу менен шаарларда терең кирүүчү темир жолдорду же диаметрлерди караштыруу керек.

9.7 Темир жол линияларынын ар кандай деңгээлдерде кесилишүүсүн линиялардын категорияларына жараша караштыруу керек: I, II – калктуу конуштардын аймактарынан сырткары; III, IV – селитебдик аймактын чегинен сырткары.

Калктуу конуштардын аймактарынын чегинде темир жолдун көчөлөр жана автомобиль жолдору, ошондой эле коомдук жүргүнчү электр унаасынын линиялары менен бир деңгээлде кесилишүүсүн курулуш тармагында аракеттеги ченемдик-техникалык документтерге ылайык караштыруу керек.

9.8 Турак жай курулушун темир жолдордон четки темир жолдун огунан эсептегенде жазылыгы 100 м келген санитардык-коргоочу чөлкөм менен бөлүү зарыл. Темир жолду ойдуңда жайгаштырууда же ызы-чуудан коргоочу атайын иш чараларды көргөндө санитардык-коргоочу чөлкөмдүн жазылыгы кичирейтилет, бирок 50 м көп эмес. Сорттоочу чордондордон турак жай курулушуна чейинки аралык жүк айлантуунун санын, ташылуучу жүктүн өрт-жарылуу коопсуздугун, ошондой эле ызы-чуунун жана жер титирөөлөрдүн мүмкүн болгон деңгээлдерин эске алуу менен кабыл алынат.

Темир жолго тиешелүү тилкеден сырткары санитардык-коргоочу чөлкөмдө автомобиль жолдорун, гараждарды, автомобиль токтоочу жайларды, кампаларды, коммуналдык-тиричилик мекемелерин жайгаштырууга мүмкүндүк берилет. Санитардык-коргоочу чөлкөмдүн 50% кем эмес аянты жашылдандырылууга тийиш. Санитардык-коргоочу чөлкөмдүн бактуу жер тилкелердин чек араларына чейинки жазылыгын 50 м кем эмес алуу керек.

9.9 I, II, III категориядагы жалпы тарамдын автомобиль жолдорун курулуш тармагында аракеттеги ченемдик-техникалык документтерге ылайык калктуу конуштарды айланта долбоорлоо керек.

Жалпы тарамдын жолдорун калктуу конуштардын аймактары аркылуу алып өткөндө аларды ушул эрежелер топтомунун талаптарына ылайык долбоорлоо керек.

9.10 Шаардын чет жакасындагы чөлкөмдөрдө шаар магистралдарынын уландысы болгон жана шаар-борбордон сырткаркы массалык эс алуу чөлкөмдөрүнө, аэропортторго жана жайгаштыруу тутумунун башка калктуу конуштарына бирдей өлчөмдөгү эмес унаа агымдарын багыттары боюнча өткөрүүнү камсыз кылуучу автомобиль жолдорун, алга-артка кыймылды эсепке алуу менен, негизги жүрмө бөлүктүн жазылыгын эң чоң сааттык автомобиль агымына ылайыктап долбоорлоо керек.

Шаарлардын чет жакасындагы чөлкөмдөрдө (жайгаштыруу тутумунун) автомобиль жолдорунун категорияларын жана параметрлерин ушул курулуш ченеминин сунуш кылынуучу 7-тиркемесине ылайык кабыл алуу зарыл.

9.11 Аэродромдорду жана вертодромдорду курулуш тармагында аракеттеги ченемдик-техникалык документтерге ылайык, учуулардын коопсуздугун, авиашуулдардын жана электр магниттик нурлануулардын мүмкүн болгон деңгээлин камсыздоочу селитебдик аймактан жана калктын массалык эс алуу чөлкөмдөрүнөн селитебдик аймактар үчүн санитардык ченемдер менен аныкталган аралыкта жайгаштыруу керек.

Келтирилген талаптар аракеттеги аэропорттордун райондорунда жаңы селитебдик аймактарды жана массалык эс алуу чөлкөмдөрүн жайгаштырууда дагы сакталышы шарт.

9.12 Аэродромдордун райондорунда аба кемелеринин учуу коопсуздугуна коркунуч жаратышы же аэродромдордун багыттагыч каражаттарынын кадимкидей иштөөсүнө жолтоо болуусу мүмкүн болгон имараттарды, жогорку чыңалуудагы электр өткөрүүчү линияларды, радиотехникалык жана башка курулмаларды жайгаштырууда аэродромдор карамагында турган ишканалар жана уюмдар менен макулдашуу жүргүзүлүшү керек. Объектилерди жайгаштырууну макулдашуу боюнча талаптар милдеттүү 2-тиркемеде келтирилген.

9.13 Деңиз жана көл портторун селитебдик аймактан сырткары турак жай курулушунан 100 м кем эмес аралыкта жайгаштыруу керек. Ошол эле учурда:

9.13.1 Деңиз портторунун аймактарында сууга түшүүчү жолдорду жана өрт өчүрүүчү машиналар суу алуучу аянтчаларды жайгаштыруу зарыл.

9.13.2 Жүк айлантуусу кичине порттордо жүргүнчү жана жүк райондорун бир эле жүк-жүргүнчү районуна бириктирүүгө жол берилет.

9.13.3 Спорт клубдарына жана жеке жарандарга тиешелүү кичине өлчөмдөгү кемелер үчүн жээктик базаларды жана токтоочу жайларды шаардын чет жакасындагы чөлкөмдөрдө, ал эми шаарлардын чегинде – селитебдик аймактан сырткары жайгаштыруу керек.

Көчөлөрдүн жана жолдордун тарамы

9.14 Калктуу конуштардын көчө-жол тарамын көчөлөрдүн жана жолдордун функционалдык дайындалышын, унаа, велосипед жана жөө жол кыймылынын ургаалдуулугун, аймактын архитектуралык-мерчемдик уюштурулушун жана курулуштун мүнөзүн эсепке алуу менен үзгүлтүксүз тутум түрүндө долбоорлоо зарыл. Көчө-жол тарамынын курамында магистралдык жана жергиликтүү

көчөлөрдү, жолдорду, ошондой эле башкы көчөлөрдү бөлүп көрсөтүү керек. Шаарлардын көчөлөрүнүн жана жолдорунун категорияларын 6-таблицада келтирилген классификацияга ылайык дайындоо зарыл.

6-таблица

Көчөлөрдүн жана жолдордун категориялары	Жолдордун жана көчөлөрдүн негизги дайындалыштары
1	2
Магистралдык жолдор: ылдамдыктуу кыймылдагы	Өтө ири жана ири шаарларда алыскы өнөр жай жана пландаштырылуучу райондордун ортосундагы ылдамдыктуу унаа байланышы; сырткы автомобиль жолдоруна, аэропортторго, массалык эс алуу ири чөлкөмдөрүнө жана жайгаштыруу тутумунун калктуу конуштарына чыгуулар. Магистралдык көчөлөр жана жолдор менен кесилишүү ар кандай деңгээлдерде.
жөндөлүүчү кыймылдагы	Шаардын райондорунун ортосундагы айрым багыттарда жана жер тилкелеринде турак жай курулушунан сырткары өткөрүлүүчү, көбүнчө жүк ташуу кыймылы, унаалык байланыш; сырткы автомобиль жолдоруна чыгуучу жолдор; көчөлөр жана жолдор менен бир деңгээлде кесилишүү.
Магистралдык көчөлөр: жалпы шаардык дайындалыштагы: үзгүлтүксүз кыймылдагы	Өтө ири жана ири шаарлардагы турак жай, өнөр жай райондору менен коомдук борборлор ортосундагы, ошондой эле башка магистралдык көчөлөр, шаардык жана сырткы автомобиль жолдору менен унаалык байланыш. Негизги багыттар боюнча унаанын кыймылын ар кандай деңгээлдерде камсыз кылуу.
жөндөлүүчү кыймылдагы	Турак жай, өнөр жай райондору жана шаардын борбору, пландаштырылуучу райондордун борборлору менен унаалык байланыш; магистралдык көчөлөргө, жолдорго жана сырткы автомобиль жолдоруна чыгуулар. Магистралдык көчөлөр жана жолдор менен бир деңгээлде кесилишүү.
райондук маанидеги: унаалык-жөө жолдук	Турак жай райондорунун ортосундагы, ошондой эле турак жай жана өнөр жай райондорунун, коомдук борборлордун ортосундагы унаа-жөө жолдук байланыш, башка магистралдык көчөлөргө чыгуулар.

жөө жол-унаалык	Пландаштырылуучу райондун чегинде жөө жолдук-унаалык байланыш (көбүнчө коомдук жүргүнчү унаасы).
Жергиликтүү маанидеги көчөлөр жана жолдор: турак жай курулушундагы көчөлөр	Турак жай райондорунун (кичи райондордун) аймагындагы унаалык (жүк жана жүргүнчү ташуучу унааны коё бербей) жана жөө жол байланышы, жөндөлүүчү кыймылдагы магистралдык көчөлөргө жана жолдорго чыгуулар.
Илимий-өндүрүштүк, өнөр жай жана коммуналдык-кампалык чөлкөмдөрдөгү (райондордогу) көчөлөр жана жолдор	Чөлкөмдөрдүн (райондордун) чегинде унаалык, көбүнчө жеңил жана жүк ташуучу унаанын, байланыш, магистралдык шаардык жолдорго чыгуулар. Көчөлөр жана жолдор менен кесилишүүлөр бир деңгээлде ишке ашырылат.
жөө жүрүүчү көчөлөр жана жолдор	Эмгектенген жерлер, тейлөө мекемелери жана ишканалары, алардын ичинде коомдук борборлордун, эс алуучу жана коомдук унаанын аялдама пункттары турган жерлердин чегиндеги жөө жол байланышы.
парк жолдору	Сейилбактардын жана токой-сейилбактардын аймактарындагы унаалык байланыш көбүнчө жеңил автомобилдер үчүн.
өтмө жолдор	Райондордун, кичи райондордун, кварталдардын ичиндеги турак жайларга жана коомдук имараттарга, мекемелерге, ишканаларга жана башка шаардык курулуштун объектилерине унаа каражаттарынын баруусу.
велосипед жолчолору	Башка түрдөгү унаа кыймылы трассаларынан бош жолдор боюнча эмгектенүү, эс алуу жерлерине, коомдук борборлорго велосипед менен баруу, ал эми өтө ири жана ири шаарларда – пландаштырылуучу райондордун чегиндеги байланыш.

Ошол эле учурда:

9.14.1 Магистралдык жолдордун негизги жүрмө бөлүгүнүн четинен кызыл сызыкка жана турак жай курулушун жөндөөчү сызыкка чейинки аралыкты 25 м кем эмес кылып кабыл алуу керек.

9.14.2 Башкы көчөлөр унаа-жөө жолдук, жөө жол-унаалык жана жөө жүрүүчү көчөлөрдүн курамынан бөлүнүп көрсөтүлүп, жалпы шаардык борбордун архитектуралык-пландык түзүлүшүнүн негизи болуп саналат.

9.14.3 Шаарлардын чоңдугуна жана пландаштырылуучу түзүмүнө, кыймылдын көлөмүнө жараша жогоруда келтирилген көчөлөрдүн жана жолдордун негизги категорияларын толуктоого же алардын толук эмес курамын колдонууга мүмкүндүк берилет. Эгерде эмгектик которулууларга убакыттын эсептик сарптоолору ушул ченемдердеги аныкталгандардан ашып кетсе, атайын негиздемелер аркылуу ушул таблицада келтирилген калкынын саны көп болгон шаарлардын тобу үчүн магистралдык көчөлөрдүн жана жолдордун категорияларын колдонууга мүмкүндүк берилет.

Кайра куруу шарттарында, ошондой эле райондук маанидеги көчөлөр үчүн троллейбус-жөө жолдук же автобус-жөө жолдук кыймылдарды уюштуруу менен коомдук унаа каражаттарын гана өткөрүүгө арналган магистралдарды же алардын тилкелерин салууга мүмкүндүк берилет.

Тарыхый шаарларда жалпы шаардык борбордун тарыхый өзөгүнүн аймагы аркылуу өтүүчү жер үстүндөгү унаа кыймылынын көлөмүн жокко чыгаруу же кыскартуу керек: айланып өтүүчү магистралдык көчөлөрдү, унаа кыймылы чектелген көчөлөрдү, жөө жүрүүчү көчөлөрдү жана чөлкөмдөрдү; автомобилдер токтоочу жайларды көбүнчө ошол өзөктүн периметри боюнча жайгаштыруу керек.

9.15. Шаарлардын көчөлөрүнүн жана жолдорунун эсептик параметрлерин 7-таблица боюнча кабыл алуу зарыл.

7-таблица

Жолдордун жана көчөлөрдүн категориялары	Кыймылдын эсептик ылдамдыгы, км/саат	Кыймыл тилкесинин жазылыгы, м	Кыймыл тилкесинин саны	Пландагы эң кичине бурулуу радиусу, м	Эң чоң узата жантайма %	Жан жолдун жөө жүрмө бөлүгүнүн жазылыгы, м
1	2	3	4	5	6	7
Магистралдык жолдор:						
Ылдамдыктуу кыймылдагы	120	3,75	4-8	600	30	-
Жөндөлүүчү кыймылдагы	80	3,50	2-6	400	50	-
Магистралдык көчөлөр:						
жалпы шаардык маанидеги:						
үзгүлтүксүз кыймылдагы	100	3,75	4-8	500	40	4,5
жөндөлүүчү кыймылдагы	80	3,50	4-8	400	50	3,0
райондук маанидеги:						
унаа-жөө жолдук	50	4.00	2	125	40	3,0

КР КЧ 30-01:2020

Жергиликтүү маанидеги көчөлөр жана жолдор:						
Турак жай	40	3,00	2-3*	90	70	1,5
курулушундагы көчөлөр	30	3,00	2	50	80	1,5
илимий-өндүрүштүк райондордун, өнөр жай жана коммуналдык-кампалык райондордун көчөлөрү жана жолдору	50	3,50	2-4	90	60	1,5
сейилбактагы жолдор	40	3,50	2	50	70	1,5
Жүрмө жолдор:						
негизги	40	2,75	2	50	70	1,0
негизги эмес	30	3,50	1	25	80	0,75
Жөө жүрмө көчөлөр:			эсептөө боюнча			долбоор боюнча
негизги	-	1,00		-	40	
негизги эмес	-	0,75		-	60	
Велосипед жолдору:						
өзгөчөлөнгөн	20	1,50	1-2	30	40	-
обочолонгон	30	1,50	2-4	50	30	-

Велосипед жолчолорун жолдун жүрмө бөлүгүнө жайгаштырууга жол берилбейт.
*Бир тилкени жеңил автомобиль токтоочу жайлар үчүн колдонууну эсепке алуу менен.

Ошол эле учурда:

9.15.1 Көчөлөрдүн жана жолдордун жазылыгы унаанын жана жөө кишилердин кыймылынын ургаалдуулугуна, санитардык-гигиеналык талаптарды жана жарандык коргонуунун талаптарын эске алуу менен элементтердин (жүрмө бөлүктөрдүн, жер алдындагы коммуникацияларды жаткыруу үчүн техникалык тилкелердин, жан жолдордун, өсүмдүктөрдүн ж.б.) туура кесилиш профилинде жайгаштырылуучу курамына жараша эсептеп чыгаруу менен аныкталат. Кызыл сызыктардагы көчөлөрдүн жана жолдордун жазылыгы, м, төмөнкүчө кабыл алынат: магистралдык жолдордуку- 50-80; магистралдык көчөлөрдүкү – 40-80; жергиликтүү маанидеги көчөлөрдүкү жана жолдордуку – 15-25. Техникалык тилкенин, ошондой эле бөлүүчү тилкелердин жазылыгы курулуш тармагында аракеттеги ченемдик-техникалык документтерге жана долбоорлоого тапшырмага ылайык аныкталат.

9.15.2 Татаал рельеф же кайра куруу шарттарында, ошондой эле жогору баалуулуктагы шаар куруу аймактары менен чөлкөмдөрдө пландагы бурулуу радиустарын кичирейтүү жана узата жантаймаларын жогорулатуу менен ылдамдыктуу кыймылдагы жолдор жана үзгүлтүксүз кыймылдагы көчөлөр үчүн эсептик ылдамдыкты 10 км/саатка азайтууга жол берилет.

9.15.3 Чоң, ири жана өтө ири шаарлардагы магистралдык көчөлөрдө жана жолдордо автобустар жана троллейбустардын жүрүүсү үчүн жазылыгы 4 м болгон четки тилкени караштыруу керек; кыймылдын “кызуу маалында”, ургаалдуулугу 40 бирдик/сааттан көп болгондо автобустарды өткөрүү үчүн, ал эми кайра куруу шарттарында – 20 бирдик/сааттан көп болгондо жазылыгы 8-12 м келген өзүнчө жүрмө бөлүктү салууга жол берилет.

Көбүнчө жүк ташуучу автомобилдер жүргөн магистралдык жолдордо кыймыл тилкесинин жазылыгын 4 м чейин чоңойтууга жол берилет.

9.15.4 I B климатикалык кичи райондордо магистралдык көчөлөрдүн жана жолдордун жүрмө бөлүктөрүнүн узатасынан эң чоң жантаймаларын 10% азайтса болот. Көчөлөрдүн жана жолдордун жүрмө бөлүктөрүнүн чегинде кышы бою $600 \text{ м}^3/\text{м}$ ашык көлөмдөгү кар үйлөөчү жерлерде карды үйүү үчүн жазылыгы 3 м чейин болгон тилкелерди караштыруу керек.

9.15.5 Жан жолдордун жана жолчолордун жөө жүрмө бөлүктөрүнүн жазылыгына күркөлөрдү жана отургучтарды ж.б. жайгаштырууга керектүү аянттар кирбейт.

9.15.6 I B климатикалык кичи райондорунда $200 \text{ м}^3/\text{м}$ ашык көлөмдөгү кар үйлөөчү жерлерде магистралдык көчөлөрдүн жан жолдорунун жазылыгын 3 м кем эмес кылып алуу зарыл.

9.15.7 Жергиликтүү маанидеги көчөлөрдө кайра куруу шарттарында, ошондой эле эки багытта эсептик жөө жүрүү кыймылы 50 киши/сааттан аз болгондо жазылыгы 1м болгон жан жолдорду жана жолчолорду салууга жол берилет.

9.15.8 Жан жолдор имараттардын дубалдарына, тирөөч дубалчаларга же тосмолорго тикелей барып такалган учурларда алардын жазылыгын 0,5 м кем эмес кылып чоңойтуу зарыл.

9.15.9 Келечектеги курулуш үчүн аймактарды жана жер алдындагы мейкиндиктерди милдеттүү түрдө резервдөө менен, унаа жана жөө кыймылдарынын таасын өлчөмдөрүн көңүлгө алып, магистралдык көчөлөрдүн жана жолдордун, унаалык кесилиштердин эсептик параметрлерине баскыч-баскыч менен жетүүнү караштырууга жол берилет.

9.15.10 Майда, орто жана чоң шаарларда, ошондой эле кайра калыбына келтирүү шарттарында унаа кыймылын бир багытта уюштурууда жалпы шаардык маанидеги магистралдык көчөлөрдү долбоорлоо үчүн райондук маанидеги магистралдык көчөлөрдүн параметрлерин колдонууга жол берилет.

Көчөлөрдүн, жергиликтүү же капитал өтмөлөрдүн негизги жүрмө бөлүктөрүнүн четтеринен кызыл сызыкка же курулуш сызыгына чейинки аралыкты 25 м ашык албоо керек. Бул көрсөтүлгөн аралыктан ашып кеткен учурларда курулуш сызыгынан 5 м жакын болбогон аралыкта өрт өчүрүүчү машиналар өтүүгө жарактуу болгон жазылыгы 6 м болгон тилкени караштыруу зарыл.

9.16 Туюк көчөлөрдүн жана жолдордун жүрмө бөлүктөрүнүн аягында автомобилдердин кайрылуусу үчүн диаметри 16 м кем болбогон жана коомдук жүргүнчү унаа каражаттарынын акыркы пункттарын уюштурууда алардын кайра кайрылуусу үчүн диаметри 30 м кем болбогон аянтчаларды куруу керек. Бурулуучу аянтчаларды автомобиль токтоочу жай катары колдонууга тыюу салынат.

9.17 Жөндөлүүчү кыймылдуу магистралдык көчөлөрдө бөлүүчү тилкелер менен ажырымдалган велосипед жолчолорун караштырууга жол берилет. Калктын массалык эс алуу чөлкөмдөрүндө жана башка жашылдандырылган аймактарда көчөлөрдөн, жолдордон жана жөө кыймылынан обочолонгон велосипед жолчолорун караштыруу керек. Велосипед жолчолору бир же эки багыттуу болуп салынышы мүмкүн, веложолчонун четинен эң кичине коопсуз аралыкта, м: жүрмө бөлүккө, таянычтарга, бактарга чейин – 0,75; жан жолдорго чейин – 0,5; автомобиль токтоочу жайларга жана коомдук унаанын аялдамаларына чейин – 1,5.

Велосипед тилкелерин көчөлөрдүн жана жолдордун жүрмө бөлүктөрүнүн чети менен, аларды кош сызык аркылуу бөлүп белгилөө менен, уюштурууга жол берилет. Тилкенин жазылыгы унаа агымы менен бир багытта болгондо 1,2 м кем эмес, каршы багытта болгондо 1,5 м кем болбоого тийиш. Жан жолду бойлото салынган велосипед тилкесинин жазылыгы 1 м кем болбоосу зарыл.

9.18 Жан жолдордун жана бөлүүчү тилкелердин чекеси боюнча көчөлөрдүн жана жолдордун жүрмө бөлүктөрүнүн бурулуу радиустарын, м, төмөнкүлөрдөн кем эмес кабыл алуу керек: жөндөлүүчү кыймылдуу магистралдык көчөлөр жана жолдор үчүн – 8, жергиликтүү маанидегилер үчүн – 5; унаа аянттарында – 12. Кысталыш шарттарда жана кайра курууда магистралдык көчөлөрдүн жана жолдордун жөнгө салуу кыймылынын бурулуу радиустарын кеңейтүүгө жол берилет, бирок 6 м ден кем эмес, унаа аянттарында – 8 м алуу керек.

Жээк таш тосмолору жокто, ошондой эле бурулуштун минималдык радиусун колдонгон учурларда көчөлөрдүн жана жолдордун жүрмө бөлүктөрүнүн жазылыгын капталдардагы бөлүүчү тилкелердин же сырт жагынан кеңейтүүнүн эсебинен кыймылдын ар бир тилкесине 1 м кошуу менен чоңойтуу керек.

Бул учурда коомдук унаа (троллейбус, автобус) үчүн бурулуу радиустары унаанын бул түрүн пайдалануунун техникалык талаптарына ылайык аныкталат.

9.19 Жөндөлбөөчү кесилиштерде жана көчөлөрдүн, жолдордун кошулуштарында, ошондой эле жөө жол өтмөктөрүндө көрүү үч бурчтуктарын караштыруу керек. 40 жана 60 км/саат кыймыл ылдамдыктарында “унаа-унаа” шарттары үчүн тең капталдуу үч бурчтуктун жактарынын өлчөмдөрү тиешелүү түрдө 25 жана 40 м кем болбоого тийиш “Жөө жүргүнчү-унаа” шарттары үчүн көрүү тик бурчтуу үч бурчтугунун өлчөмдөрү, (м), унаанын кыймылынын ылдамдыгы 25 жана 40 км/саат болгондо тиешелүү түрдө 8x40 жана 10x50 болушу керек.

Көрүү үч бурчтуктарынын чегинде имараттарды, курулмаларды, көчмө предметтерди (күркөлөрдү, фургондорду, жарнамаларды, кичи архитектуралык формаларды ж.б.), бийиктиги 0,5 м ашык бактарды жана бадалдарды жайгаштырууга жол берилбейт.

Турукташып калган капиталдык курулуштар шарттарында, керектүү көрүү үч бурчтуктарын уюштурууга мүмкүндүк бербеген, унаа жана жөө жүргүнчүлөрдүн коопсуз кыймылын жөндөө каражаттарынын жана атайын техникалык жабдуулардын жардамы менен камсыздоо зарыл.

9.20 Селитебдик райондордо карылар жана майыштар үчүн үйлөрдө, саламаттык сактоо жана башка калк массалык түрдө каттай турган мекемелерде механикалык майыштар коляскалары өтүүгө боло турган жөө жолдорду салуу зарыл. Ошол эле учурда жолду бойлото жайгашкан вертикалдык тоскоолдуктардын (жээк таштар) бийиктиги 5 см ашпашы керек; кыска тик (100 % ашык) рампаларга, ошондой эле жан жолдордун жана жөө жолдордун 50 % ашык узата жантаймаларына жол берилбейт. 30 – 60 % узата жантаймалуу жолдордо 100 м ашык эмес аралыкта узундугу 5 м кем болбогон горизонталдык жер тилкелерин салуу зарыл.

9.21 Курулган аймактардын чегинде жөндөлүүчү кыймылдуу магистралдык көчөлөрдө жана жолдордо 200 – 300 м интервалда бир деңгээлде жөө өтмөктөрдү караштыруу керек.

Шатылар жана пандустар менен жабдылган ар кандай деңгээлдеги жөө өтмөктөрдү төмөнкү интервалдарда куруу зарыл:

ылдамдыктуу кыймылдагы жолдордо, ылдамдыктуу трамвай жана темир жол линияларында - 400–800 м;

үзгүлтүксүз кыймылдагы магистралдык көчөлөрдө – 300-400 м.

Ошол эле учурда:

9.21.1 Жөндөлүүчү кыймылдагы магистралдык көчөлөрдө жүрмө бөлүктөр аркылуу өтүүчү жөө жүрүүчүлөрдүн саны 3000 киши/саат ашык болсо, жөө өтмөктөрдү ар кандай деңгээлде куруу мүмкүнчүлүгү берилет.

9.21.2 Административдик жана соода борборлорунун, мейманканалардын, театрлардын, көргөзмөлөрдүн жана базарлардын жанындагы жөө өтмөктөрдү

салууну жөө жүрүүчүлөр агымынын жыштыгы “кызуу маалда” 0,3 киши/м² ашык эмес камсыздоо шартынан; заводдордун алдындагы аянттарда, спорт-оюн зоок мекемелеринин, кинотеатрлардын, бекеттердин жанында 0,8 киши/м² шартынан долбоорлоо керек.

Коомдук жүргүнчүлөр унаасынын жана жөө кыймылдарынын тарамы

9.22 Коомдук жүргүнчүлөр унаасынын түрүн эсептик жүргүнчүлөр агымдарынын жана жүргүнчүлөрдүн жүрүүлөрүнүн узактыгынын негизинде тандоо зарыл. Унаанын ар кандай түрлөрүнүн ташуу жөндөмдүүлүгү, түзмөктөрдүн жана курулмалардын (платформалар, олтургузуу аянтчалары) параметрлери жер үстүндөгү унаанын кадимки түрлөрү үчүн жүргүнчүлөр салонунун төшөлмөсүнүн ээн аянтын кыймылдуу курамдын эсептик мөөнөткө толтуруусу 4 киши/м² жана ылдамдыктуу унаа үчүн – 3 киши/м² ченеминде аныкталат.

9.23 Жер үстүндөгү коомдук жүргүнчү унаа линияларын магистралдык көчөлөрдө жана жолдордо унаа курулмаларына ченемдердин талаптарына ылайык жүрмө бөлүктүн бөлүнгөн тилкесинде же өзгөчөлөнгөн тилкеде, унаа каражаттарынын кыймылын жалпы агымда уюштуруу менен кабыл алуу зарыл. Ошол эле учурда:

9.23.1 Жалпы шаардык борбордун тарыхый өзөгүндө коомдук жүргүнчү унаанын аялдамаларына жөө жүрүүчүлөрдүн ченемдик жетүү мүмкүнчүлүктөрүн камсыздоо мүмкүн болбой калган учурда унаанын атайлаштырылган түрүнүн жергиликтүү тутумун (жөө жүрүү, велосипед менен жана башка түрлөрүн) уюштурууга жол берилет.

9.23.2 Аянты 100 га ашык болгон магистралдар аралык аймактар, кайра куруу шарттарында 50 га ашык аймактар аркылуу жөө жол-унаа көчөлөрү же өзгөчөлөнгөн тилке боюнча коомдук жүргүнчү унаа линияларын салууга жол берилет. Коомдук унаа каражаттар кыймылынын ургаалдуулугу эки багытта 30 бирдик/саат, ал эми эсептик кыймыл ылдамдыгы 40км/саат ашпашы керек.

9.23.3 Курулган аймактардагы жер үстүндөгү коомдук жүргүнчү унаа тарамдарынын линияларынын жыштыгын функционалдык колдонууларга жана жүргүнчү агымдарынын ургаалдуулугуна жараша 1,5-2,5 км/км² чегинде кабыл алуу зарыл.

Ири жана өтө ири шаарлардын борбордук райондорунда бул тарамдын жыштыгын 4,5 км/км² чейин чоңойтууга жол берилет.

9.24 Коомдук жүргүнчү унаанын эң жакынкы аялдамаларына чейин жөө басып баруу узактыгын 500 м ашык кылбоо керек; бул аралыкты I А, I Г климатикалык кичи райондорунда 300 м чейин, IV климатикалык райондордо 400 м чейин азайтуу керек.

Жалпы шаардык борбордо коомдук жүргүнчү унаанын эң жакынкы аялдамасына чейин жөө жүрүүчү жолдун узактыгы массалык түрдө баруучу объектилерден 250 м; өндүрүш жана коммуналдык-кампалык чөлкөмдөрдө - ишканалардын кире беришинен 400 м; массалык эс алуу жана спорт чөлкөмдөрүндө башкы кире бериштен – 800 м алыс болбоого тийиш.

Татаал рельефтерде, атайын көтөрүүчү жүргүнчү унаа жок болгон учурда, жогоруда келтирилген аралыкты рельефтин ар бир 10 м ашып өтүлүүчү өзгөрүлүүсүнө 50 м азайтууга болот.

9.25 Калктуу конуштардын аймактарынын чегинде коомдук жүргүнчү унаанын линияларындагы аялдама пункттарынын ортосундагы аралыкты төмөнкүчө кабыл алат: автобус жана троллейбустар үчүн 400-600 м; экспресс автобустар үчүн – 800-1200 м; электрлештирилген темир жолдор үчүн – 1500-2000 м.

9.26 Которуп олтургузуучу түйүндөрдө эсептик жүргүнчү агымдарына көз карандысыз эле жүргүнчүлөрдү кайра олтургузууга кеткен которулуулардын убактысы, унааны күтүү убактысын эсепке албаганда, 3 мүнөттөн ашпашы керек. Кайра олтургузуучу түйүндөрдүн коммуникациялык элементтерин агымдардын кыймылынын эсептик жыштыгын, киши/м², камсыздоо шартынан төмөнкү маанилерден кем эмес кылып долбоорлоо зарыл: 1,0 – бир багыттагы кыймылда; 0,8 – каршы кыймылда болгондо; 0,5 – кесилишүү жерлеринде бөлүштүрүүчү аянтчаларды курууда; 0,3 – көчөдөн сырткаркы ылдамдыктуу унаанын линияларында борбордук жана аяккы которулуп олтуруу түйүндөрүндө.

Унаа каражаттарын сактоо, тейлөө үчүн курулмалар жана түзмөктөр

9.27 Селитебдик жана аларга жанаша жайгашкан өндүрүштүк аймактарда жеке жеңил автомобилдердин эсептик санынын 90% кем эмес туруктуу сактоо үчүн, аларга чейинки жөө жүрүү жолу 800 м ашпаган, ал эми кайра куруу же жагымсыз гидрогеологиялык абалдагы райондордо 1500 м ашпаган, гараждарды куруу каралат.

Жеңил автомобилдерди убактылуу сактоо үчүн гараждарды жеке жеңил автомобилдер паркынын эсептик санынын 70% кем эмес эсебинде куруу каралат, анын ичинде % менен:

турак жай райондорунда 25;
 өнөр жай жана коммуналдык-кампалык чөлкөмдөрдө (райондор) ..25;
 жалпы шаардык жана адистештирилген борборлордо 5;
 массалык кыска убакытка эс алуу чөлкөмдөрдө ..... 15.

Ошол эле учурда:

9.27.1 Сактоо үчүн орундарга жалпы муктаждыкты аныктоодо башка жеке унаа каражаттарын (мотоциклдер, мотороллерлор, мотоколяскалар, мопеддер) да, аларды төмөнкү көмөк чоңдуктарды колдонуу менен бир эсептик түргө (жеңил автомобилге) келтирип, эсепке алуу керек:

коляскалары менен мотоциклдер жана
 мотороллерлор, мотоколяскалар 0,5;
 коляскалары жок мотоциклдер жана мотороллерлор 0,25;
 мопеддер жана велосипеддер ..... 0,1.

9.27.2. Турак жай райондору жана кичи райондор менен жанаша жайгашкан көчөлөрдүн жана жолдордун чектеринде автомобилдерди убактылуу жана туруктуу сактоо үчүн ачык токтоочу жайларды караштырууга жол берилет.

9.27.3 9.27.2 жана 9.27.3 пункттарында көрсөтүлгөн, эсептөө жолу менен аныкталган автошиналарды массалык сактоо орундары калктуу конуштардын деталдык пландаштыруу долбоорлорунда каралат.

9.27.4 Чоң, ири жана өтө ири шаарлардагы турак жай райондорунун жана кичи райондордун аймактарында автомобилдерди сактоо үчүн орундарды жер алдындагы мейкиндикти эсептик көрсөткүчтүн 50% кем эмесин пайдалануу менен көп катар кабаттуу унаа токтоочу жайларды караштыруу зарыл.

9.28 Жеңил автомобилдер токтоочу жайлардын эсептик ченемдерин сунушталуучу 8-тиркемеге ылайык кабыл алууга жол берилет.

9.29 Кабаттуулугуна жараша жеңил автомобилдердин гараждарынын жана токтоочу жайларынын жер тилкелеринин өлчөмдөрү, 1 машина-орунга, м²:

гараждар үчүн:

- бир кабаттуу..... 30;
- эки кабаттуу 20;
- үч кабаттуу 14;
- төрт кабаттуу 12;
- беш кабаттуу жана андан көп (бийиктиги 28 м чейин)..... 10;
- жер үстүндөгү токтоочу жайлар үчүн ...25.

9.30 Гараждарга кирүүчү жана алардан чыгуучу жердеги аралыкты төмөнкүчө кабыл алуу керек: магистралдык көчөлөрдүн кесилишинен – 50 м; жергиликтүү маанидеги көчөлөрдүн кесилишинен – 20 м; коомдук жүргүнчү унаанын аялдама пункттарынан – 30 м.

Долбоордо санитардык шарттарды жакшыртуу боюнча атайын иш чаралар каралгандан сырткаркы учурларда жеңил автомобилдердин жер алдындагы гараждарына кирүүчү жана алардан чыгуучу жерлер турак үйлөрдүн терезелеринен жана жалпы билим берүүчү мектептердин, мектепке чейинки балдар мекемелеринин жана дарылоочу мекемелердин жер тилкелеринен 15 м кем эмес аралыкта болуусу керек.

Жер алдындагы гараждардын желдетүүчү шахталары курулуш тармагында иштеп жаткан ченемдик-техникалык документтерге ылайык каралышы зарыл.

Өрттүн жайылуусун чектөө максатында функционалдык өрт коопсуздугу башка класстагы имараттарга киргизилген же курулган унаа токтоочу жайлар үчүн унаа токтоочу жайлардын проемунан башка багыттагы имараттардын терезелеринин астына чейин 4 м кем эмес аралыкта болуусун камсыз кылуу керек же унаа токтоочу жайдын премдорунун асты жагына күйбөй турган материалдардан жасалган кеңдиги 1м кем эмес туюк калканч каралышы керек.

9.31 Атайын дайындалыштагы ведомстволук жана жеңил автомобилдердин, жүк ташуучу автомобилдердин, таксилердин, кире автомобилдеринин гараждарын, автобус жана троллейбус парктарын, ошондой эле автомобилдерди борборлоштуруу техникалык тейлөө базаларын жана автомобилдерди кирелөө пункттарын, алардын жер тилкелеринин өлчөмдөрүн сунушталуучу 9-тиркемеге ылайык кабылдап, өндүрүш чөлкөмдөрүнө жайгаштыруу керек.

9.32 Жеңил автомобилдерди туруктуу жана убактылуу сактоо үчүн дайындалган жер үстүндөгү жана жер үстү-астындагы гараждардан, техникалык тейлөө чордондорунан турак үйлөргө жана коомдук имараттарга, ошондой эле селитебдик аймактарда жайгашуучу мектептерге, балдар бакчаларына жана стационардык типтеги дарылоочу мекемелерге чейинки аралыкты түзүлгөн таасын шаар куруу кырдаалына карата 8-таблицага ылайык кабыл алуу зарыл.

Келген меймандардын жеңил автомобилдерин убактылуу токтотууга (меймандык унаа токтоочу жайлар) арналган ачык аянттар.

8-таблица

Аларга чейинки ажырым аныкталып жаткан объектилер	Аралык, м				
	Сыйымдуулугу төмөнкүдөй болгон ачык автомобиль токтоочу жайлар жана паркингдер, машина-орун				
	10 жана андан аз	11 -50	51 -100	101 - 300	300дөн көп
Турак үйлөрдүн бет маңдайлары жана терезелери менен тумшук жактары	10	10	15	25	35
Турак үйлөрдүн терезелери жок тумшук жактары	10	10	15	20	25
Мектептердин, бала бакчалардын, кесиптик-техникалык билим берүү уюмдарынын, техникумдардын, эс алуу, оюн жана спорт, балдар аянтчаларынын аймактары	10	10	15	25	25
Стационардык типтеги дарылоо мекемелеринин, жалпы колдонуудагы спорт курулмалары, калктын эс алуу жайларынын (бакчалар, скверлер, сейилбактар) аймактары	25	50	эсеп менен	эсеп менен	эсеп менен

3.Автоунаага май куюучу жайлар 1200 жеңил автомобилге май куюучу колонка эсебинде долбоорлоо керек, май куюучу жайлар үчүн жер тилкелеринин өлчөмү, га:

- 2 колонкага 0,1
- 5 колонкага 0,2
- 7 колонкага 0,3
- 9 колонкага 0,35
- 11 колонкага 0,4

10 Инженердик жабдуулар

КР КЧ 30-01:2020

Суу менен камсыздоо жана суу агындылоо

10.1 Сууну тазалоочу чордондор үчүн жер тилкелеринин өлчөмдөрүн, алардын өндүрүмдүүлүгүнө жараша, долбоор боюнча, бирок төмөнкүлөрдөн кем эмес кылып алуу керек, миң м³/сутка, га:

0,8 чейин 1,0;

0,8 ден 12 чейин 2,0;

12 ден 32 чейин 3,0;

32 ден 80 чейин 4,0;

80ден 125 чейин 6,0;

125тен 250 чейин 12,0;

250дөн 400 чейин 18,0;

400дөн 800чейин ..... 24,0.

10.2. Суу агындылоонун суу тазалоочу курулмаларынын жер тилкелеринин өлчөмдөрүн 9-таблицадагыдан көп эмес кылып алуу зарыл:

9-таблица

Суу агындылоонун тазалоочу курулмаларынын өндүрүмдүүлүгү, м ³ /сутка	Жер тилкелеринин өлчөмдөрү, га		
	тазалоочу курулмалардын	тундурма аянтчалардын	тереңдикте тазалоочу биологиялык көлмөлөрдүн
0,7 чейин	0,5	0,2	-
0,7ден 17 чейин	4,0	3,0	3,0
17ден 40 чейин	6,0	9,0	6,0
40тан 130 чейин	12,0	25,0	20,0
130дан 175 чейин	14,0	30,0	30,0
175тен 280 чейин	18,0	55,0	-

10.3 Жергиликтүү суу агындылоо тутумдарынын жана алардын санитардык-коргоочу чөлкөмдөрүнүн жер тилкелеринин өлчөмдөрүн кыртыштарынын шарттарына жана агынды суулардын көлөмүнө жараша, бирок 0,25 га ашык эмес алуу керек.

10.4 Суу агындылоонун борборлошкон тутуму жок учурларда санитардык-эпидемиологиялык кызматтын жергиликтүү органдары менен макулдашуу боюнча агызма чордондорду куруу зарыл. Агызма чордондордун жана алардын санитардык-коргоочу чөлкөмдөрүнүн жер тилкелеринин өлчөмдөрүн иштеп жаткан ченемдик документтер боюнча кабыл алуу керек.

Санитардык тазалоо

10.5 Калкынын саны 250 миң кишиден ашкан шаарлар жана республикалык маанидеги курорттор үчүн тиричилик калдыктарын өнөр жайлык кайра иштетүү

боюнча ишканаларды жана таштанды кайра иштетүүчү ишканаларды куруу зарыл.

Тиричилик калдыктарынын ченемдерин сунушталган 10-тиркемеге ылайык кабыл алууга жол берилет.

10.6 Тиричилик калдыктарын ташуу, зыянсыздандыруу жана кайра иштетүү боюнча ишканалардын, курулмалардын жана башка объектилердин, алардын санитардык-коргоочу чөлкөмдөрүнүн жер тилкелеринин өлчөмдөрүн төмөнкүчө кабыл алуу керек:

I класс – санитардык-коргоочу чөлкөмү 1000 м:

- 1) Катуу тиричилик калдыктардын жакшыртылган төгүндүлөрү.
- 2) Акыр-чикирлерди жок кылуу талаасы жана айдап салуу талаасы.
- 3) Аңдарга көмүү менен мал өлүкканалары.
- 4) Малдын өлүктөрүн жана конфискаттарды жок кылуу үчүн кайра иштетүүчү заводдор.
- 5) Кайра иштетилбеген катуу өнөр жай калдыктары үчүн жакшыртылган төгүндүлөр.
- 6) Кубаттуулугу жылына 40 миң тоннадан ашык болгон таштанды өрттөгүч жана таштанды кайра иштеткич объектилер.

II класс – санитардык-коргоочу чөлкөмү 500 м.

- 1) Кубаттуулугу 40 миң тоннага чейин болгон таштанды өрттөгүч жана таштанды кайра иштеткич объектилер.
- 2) Катуу тиричилик калдыктарын чиритүүчү полигондор жана жер тилкелери.
- 3) Биологиялык камералары менен мал өлүкканалары.
- 4) Агызгыч чордондор.

III класс – санитардык-коргоочу чөлкөмү 300 м.

- 1) Кайра иштетилүүчү чийки заттарды жыйноо боюнча борбордук базалар.
- 2) Калдыктарды пайдалануу менен демканалар жана күнөсканалар үчүн жер тилкелери.
- 3) Кыксыз жана заңсыз калдыктарды чиритүү.

IV класс – санитардык-коргоочу чөлкөмү 100 м.

Таштанды кайра жүктөөчү чордондор.

Суюк жана газ автоотуну менен жүк ташуучу жана жеңил автоунааны камсыздандыруу үчүн автоотун камсыздандыргыч чордондору.

V класс - санитардык-коргоочу чөлкөмү 50 м.

Жеңил автомобилдерди тейлөөчү 5 постко чейинки техникалык тейлөө чордондору (майлап-түздөө жумуштарысыз).

Тейлөө объектилери (дүкөндөр, кафелер) менен, бензиндин буусун айландыруучу тутуму менен жабдылган жеңил автомобилдер үчүн автоотун камсыздандыргыч чордондору.

10.6.1 Акыр-чикирлерди жок кылуу, чиритүү талааларынын жана полигондорунун жер тилкелеринин эң кичине өлчөмдөрүн гидрологиялык, климатикалык жана кыртыш шарттарын эсепке алуу менен кабыл алуу керек.

Электр, жылуулук, муздак жана газ менен камсыздоо. Байланыш, радиоберүү жана телекөрсөтүү

10.7 Электр энергиясынын чыгымдалышын, жылуулукка, газга болгон муктаждыкты жана электр менен камсыздоочу булактардын кубаттуулугун төмөнкүчө аныктоо керек:

өнөр жай жана айыл чарба ишканалары үчүн – калыптанган ишканалардын табыштамалары, жаңы, кайра калыбына келтирилүүчү же окшош ишканалардын долбоорлору боюнча, ошондой эле жергиликтүү өзгөчөлүктөрдү эске алуу менен ирилештирилген көрсөткүчтөр боюнча;

чарбалык-тиричилик жана коммуналдык муктаждыктар үчүн – курулуш тармагында иштеп жаткан ченемдик-техникалык документтерге ылайык.

Электр пайдалануунун ирилештирилген көрсөткүчтөрүн сунушталуучу 11-тиркемеге ылайык кабыл алууга жол берилет.

10.8 Чыңалуусу 110 кВ жана андан жогору болгон электр тарамдарын өтө ири жана ири шаарлардын селитебдик аймактарынын чегинде терең кирме учтуу төмөндөтүүчү көмөк чордондорду көздөй тартууну кабелдик линиялар менен ишке ашыруу зарыл.

Жалпы энергетикалык тутумга кирген электр өткөрүүчү чубалгыларды өнөр жай чөлкөмдөрүнүн (райондорунун) аймактарында, ошондой эле айыл чарба ишканаларынын өндүрүш чөлкөмдөрүндө жайгаштырууга тыюу салынат.

10.9 Шаарларды кайра калыбына келтирүүдө чыңалуусу 35 – 110 кВ жана андан жогору болгон электр өткөрүүчү чубалгыларын селитебдик аймактардын сыртына чыгарууну же аба чубалгыларын кабель менен алмаштырууну, ал эми өтө ири шаарларда бошотулуучу аймактарды турак жай жана коомдук имараттар менен куруу муктаждыгы чыккан учурларда – мурун турган терең кирме учтуу төмөндөтүүчү ачык көмөк чордондорду жабыктарга алмаштырууну караштыруу керек.

10.10 Шаарлардын жана калктуу конуштардын селитебдик аймактарындагы 4 жана андан бийик кабаттуу курулуш райондорунда кошулуучу 20 кВ чейинки чыңалуудагы электр тарамдарын, ошондой эле курорттук комплекстердин аймактарындагы баардык чыңалуудагы тарамдарды кабелдик линиялар менен тартуу зарыл.

10.11 Кубаттуулугу 16 миң кВ*А жана андан жогору болгон трансформаторлуу төмөндөтүүчү көмөк чордондорду жана селитебдик аймакта жайгаштырылуучу аба линияларынын кабелдик линияларга өтүү пункттарын, ал эми курорттук комплексттердин аймактарында – баардык трансформатордук көмөк чордондорду жана бөлүштүрүүчү түзмөктөрдү жабык түрдө куруу талап кылынат. Көмөк чордондордун жана аба чубалгыларынын кабелдик линияларга өтүү пункттарынын кире бериштеринде кабелдик линиялардын жана аба чубалгыларынын кирме жана чыкма учтары үчүн техникалык тилкелерди караштыруу керек.

10.12 Төмөндөтүүчү жабык көмөк чордондор үчүн, чыңалуусу 110-220 кВ болгон комплекттик жана бөлүштүрүүчү түзмөктөрдү кошкондо, жер тилкелеринин өлчөмдөрүн 0,6 га ашык эмес, ал эми аба чубалгыларынын кабелдик линияларга өтүү пункттарыныкын – 0,1 га ашык эмес кылып алуу зарыл.

10.13 Өзүнчө турган бөлүштүрүүчү пункттарды жана ар биринин кубаттуулугу 1000 кВ* А болгон, трансформаторлорунун саны экиден ашык эмес, чыңалуусу 6–20 кВ болгон жана ызы-чуудан коргоо чаралары көрүлгөн трансформаторлук көмөк чордондорду жайгаштырууда алардан турак үйлөрдүн жана коомдук имараттардын терезелерине чейинки аралыкты 10 м кем эмес кылып, ал эми дарылоо-профилактикалык мекемелерге – 15 м кем эмес кылып алуу керек.

10.14 Калктуу конуштарды жылуулук менен камсыз кылуу жылуулук менен камсыздоо схемасына ылайык ишке ашырылат.

10.15 Калкынын жыштыгы 40 киши/га жана андан жогору бир, эки кабаттуу турак жай райондорундагы курулуштарда жылуулук менен камсыз кылуу схемасы жок болсо, ошондой эле борборлоштурулган жылуулук менен камсыз кылуу тутуму жок айылдык калктуу конуштарда жылытуу тутумдарын коомдук жана турак жай имараттарынын тобунун отканаларынан алууга жол берилет.

IV климатикалык райондо жайгашкан шаарларда, тиешелүү техникалык-экономикалык негиздөөдө, борборлоштурулган муздак камсыз кылуу тутумун караштыруу керек.

10.16 Турак жай курулушу райондорунда жайгашкан өзүнчө турган жылытуу отканалары үчүн жер тилкелеринин өлчөмдөрүн 10-таблица боюнча кабыл алуу зарыл.

10- таблица

Отканалардын жылуулук өндүрүмдүүлүгү, Гкал/саат (МВт)	Жер тилкелеринин өлчөмдөрү, га, төмөнкү отундарда иштөөчү отканаларда	
	катуу отунда	газ-мазут отунунда
5 чейин	0,7	0,7
5тен 10 чейин (6дан 12 чейин)	1,0	1,0
10дон 50 чейин (12ден 58 чейин)	2,0	1,5
50дөн 100 чейин (58ден 116 чейин)	3,0	2,5
100дөн 200 чейин (116дан 233 чейин)	3,7	3,0
200дөн 400 чейин (233дөн 466 чейин)	4,3	3,5

Ошол эле учурда:

10.16.1 Керектөөчүлөрдү тикелей суу таратуу аркылуу ысык суу менен камсыздоочу жылытуучу отканалардын, ошондой эле отуну темир жол аркылуу жеткирилүүчү отканалардын жер тилкелеринин өлчөмдөрүн 20% көбөйтүү керек.

10.16.2 Майда күл жана кесек күл үйүндүлөрүн селитебдик аймактан сырткары жайгаштыруу зарыл. Майда күл жана кесек күл үйүндүлөрүн жайгаштыруу шарттарын жана алар үчүн аянттардын өлчөмдөрүн аныктоону аракеттеги ченемдик документтер боюнча жүргүзүү керек.

10.16.3 Отканалардан коргоочу санитардык-коргоочу чөлкөмдөрдүн өлчөмдөрү аракеттеги санитардык ченемдерге ылайык аныкталат.

10.17 Газ толтуруучу чордондордун (ГТЧ) жер тилкелеринин өлчөмдөрүн алардын өндүрүмдүүлүгүнө жараша, долбоор боюнча келтирилген маанилерден ашык эмес кылып алуу керек, өндүрүмдүүлүгү төмөнкүдөй чордондор үчүн, га:

10 миң т/жылына 6;

20 миң т/жылына 7;

40 миң т/жылына ..... 8.

10.18 Газ толтуруучу чордондордун (ГТЧ) жана баллондордун ортолук кампаларынын (БОК) жер тилкелеринин өлчөмдөрүн 0,6 га ашык эмес кылып кабыл алуу зарыл. Алардан ар түрдүү дайындалыштагы имараттар жана курулмаларга чейинки аралыкты иштеп жаткан ченемдик документтерге ылайык алуу керек.

10.19 Байланыш, радиоберүү жана телекөрсөтүү, өрт өчүрүүчү жана кайтаруучу, ишарат берүүчү, инженердик жабдуу тутумун диспетчерлөө ишканаларын, имараттарын жана курулмаларын жайгаштырууну белгиленген тартипте бекитилген ченемдик документтердин талаптарына ылайык ишке ашыруу зарыл. Инженердик тарамдарды жайгаштыруу

10.20 Инженердик тарамдарды артыкчылыктуу түрдө көчөлөрдүн жана жолдордун туура кесилиш профилдеринин чегинде; жылуулук тарамдарын, каналдарды же тоннелдерди – жан жолдордун (же бөлүүчү тилкелердин) алдында; суу өткөргүчтөрдү, газ өткөргүчтөрдү, чарбалык-тиричилик жана жаан суу агындылоону – бөлүүчү тилкелерде жайгаштыруу керек. Кызыл сызык жана курулуш сызыгынын ортосундагы тилкеде төмөнкү басымдагы газ тарамын жана кабель тарамдарын (күчтүк, ишарат белгилөө жана диспетчерлөө байланышынын) жайгаштыруу зарыл.

Жүрүүчү бөлүктүн жазылыгы 22 м ден ашык болгондо суу өткөргүч тарамдарын көчөлөрдүн эки жактары боюнча жайгаштырууну караштыруу керек.

Техникалык жактан электр жана байланыш түйүндөрүн шаар жерлеринде жердин астына жайгаштыруу сунушталат, техникалык жактан аларды жер астына жайгаштырууга мүмкүн болбогон жер тилкелеринен бөлөк жерлерде.

10.21 Жер астындагы инженердик тарамдар жайгашкан көчөлөрдүн жана жолдордун жүрүүчү бөлүктөрүнүн капиталдык жол жабуусун салуу менен кайра курууда бул тарамдарды бөлүүчү тилкелерге жана жан жолдорго чыгарууну караштыруу зарыл. Тиешелүү негиздөөлөрдүн натыйжасында көчөлөрдүн жүрүүчү бөлүктөрүнүн алдына мурун курулгандарды, ошондой эле каналдарда жана тоннелдерде жаңы курулуучу тарамдарды калтырууга жол берилет. Бөлүүчү тилкелери жок мурун курулган көчөлөрдө тоннелдерде же каналдарда жайгаштыруу шарты менен жүрүүчү бөлүктөрдүн алдына жаңы инженердик тарамдарды жайгаштырууга жол берилет; техникалык муктаждыктарга жараша көчөлөрдүн жүрмө бөлүктөрүнүн алдына газ өткөргүчтөрдү жайгаштырууга жол берилет.

10.22 Жер астындагы инженердик тарамдарды тартууну: керек учурларда бириктирилген - диаметри 500дөн 900 мм чейин жылуулук тарамдарын жана

диаметри 500 мм чейин болгон суу өткөргүчтү тоннелдердеги жалпы траншейлерде бирге жайгаштырууну караштырууга болот. Газ, жеңил тутануучу жана күйүүчү суюктуктарды өткөрүүчү түтүктөрдү кабелдик линиялар менен бирге тартууга тыюу салынат.

Инженердик тарамдарды түбөлүк тоң кыртыштуу райондордо тартууда, тоң кыртышты тоңгон абалында сактоо менен, жылуулук өткөргүчтөрдү диаметрине карабай каналдарда же тоннелдерде жайгаштыруу керек.

10.23 Жер астындагы эң жакынкы инженердик тарамдардан горизонталь боюнча (нак аралык) имараттарга жана курулмаларга чейинки аралыкты 11-таблица боюнча кабыл алуу зарыл.

10.24 Жер астындагы инженердик тарамдар менен жөө өткөөлдөрдүн кесилишкен учурларында өткөргүч түтүктөрдү тоннелдердин алдына, ал эми күчтүк жана байланыш кабелдерин – тоннелдердин үстүнө жайгаштыруу керек.

10.25 Өнөр жай ишканалары жана кампаларын камсыздоо үчүн жеңил тутануучу жана күйүүчү суюктуктары, ошондой эле суюлтулган газы менен өткөргүч түтүктөрдү селитебдик аймактар аркылуу алып өтүүгө жол берилбейт.

Магистралдык өткөргүч түтүктөрдү калктуу конуштардын чегинен сырткары тартуу зарыл.

11-таблица

Инженердик тарамдар	Горизонталь боюнча аралык (накта), жер астындагы тарамдардан төмөнкүлөргө чейин, м									
	имараттар жана курулмалардын пайдубалдарына	ишканалардын, эстакадалардын, тийме тарамдар жана байланыштардын, темир жолдордун тосмолорунун пайдубалдарына	четки жолдун огуна		көчөнүн, жолдун жээк ташына (жүрмө бөлүктүн кыры, бекемделген тилкелүү жол четинин)	кюветтин сырткы кырына же жолдун үймөгүнүн таманына	электр өткөрүүчү аба чубалгыларынын таянычтарынын пайдубалдарына, чыңалуудагы төмөнкү			
1	2	3	1520 мм издүү темир жолдун, бирок, үймөктүн түбүнө жана чуңкурдун кырына чейинки траншейдин тереңдигинен кем эмес	750 мм издүү темир жолдун жана трамвайдын	6	7	1 кВ чейинки сырткы жарыктандыруу, трамвайлардын жана троллейбустардын тийме тарамы	1ден 35 кВ чейинки	35тен 110 кВ чейинки жана андан жогору	10
Суу өткөргүч жана басымдуу суу агындыла-гыч	5	3	4	2,8	2	1	1	2	3	
Өзү акма суу агындыла-гыч	3	1,5	4	2,8	1,5	1	1	2	3	

(тиричилик жана жаан суусун)									
Сарыктыр-гыч	3	1	4	2,8	1,5	1	1	2	3
Коштоочу сарыктыр-гыч	0,4	0,4	0,4	0	0,4	-	-	-	-
Газеткөргүчтөрү, МПа, (кгк/см ²): төмөнкү, 0,005 (0,05) чейин	2	1	3,8	2,8	1,5	1	1	5	10
орто, 0,005тен (0,05) 0,3 чейин (3)	4	1	4,8	2,8	1,5	1	1	5	10
жогорку, 0,3тен 0,6 (6) чейин	7	1	7,8	3,8	2,5	1	1	5	10
жогорку, 0,6дан (6) 1,2 (12) чейин	10	1	10,8	3,8	2,5	2	1	5	10
Жылуулук тарамдары:									
Каналдын, тоннелдин сырткы дубалчасынан	2 (1,3 эскертүүнү кара)	1,5	4	2,8	1,5	1	1	2	3
Каналсыз тартууда кабыктан	5	1,5	4	2,8	1,5	1	1	2	

КР КЧ 30-01:2020

Баардык багыттагы күчтүк жана байланыш кабелдери	0,6	0,5	3,2	2,8	1,5	1	0,5*	5*	10*
Каналдар, коммуникациялык тоннелдер	2	1,5	4	2,8	1,5	1	1	2	3*
Сырткы, желдеп таштанды өткөргүчтөр	2	1	3,8	2,8	1,5	1	1	3	5

*күчтүк кабелдерден болгон аралыкка тиешелүү

Ошол эле учурда:

1.1 I В климатикалык кичи райондор үчүн курулуш жүргүзгөн учурда жер астындагы тарамдардан (суу өткөргүчтөрдөн, тиричилик жана жаан суу агындылагычтардан, сарыктыргычтардан, жылуулук тарамдарынан) аралыкты негиздин кыртыштарын тоң абалында сактоо менен техникалык эсеп боюнча кабыл алуу керек.

1.2 Пайдубалдардын чөгүүсүнөн, ошондой эле тарамдар кыйраганда пайдубалдардын бузулуусунан тарамдардын жабыр тартуу мүмкүнчүлүгүн болтурбоочу иш чараларды аткаруу шартында жер астындагы инженердик тарамдарды өткөргүч түтүктөрдүн, тийме тарамдын таянычтарынын жана эстакадаларынын пайдубалдарынын чегинде жайгаштырууга жол берилет. Курулуштук суу төмөндөтүүнү колдонуу менен тартылуучу инженердик тарамдарды жайгаштырууда алардан курулмалардын имараттарына чейинки аралыкты негиздердин кыртыштарынын бекемдигинин мүмкүн болгон бузулуу чөлкөмүн эсепке алуу менен аныктоо зарыл.

1.3 Каналсыз жайгаштырууда жылуулук тарамдарынан имараттарга жана курулмаларга чейинки аралыкты суу өткөргүчтөрдүкүндөй кабыл алуу керек.

1.4 Чыңалуусу ПО – 220 кВ болгон күчтүк кабелдерден ишканалардын тосмолорунун фундаментине, эстакадаларынын, тийме тарамдын таянычтарынын жана байланыш линияларынын пайдубалдарына чейинки аралыкты 1,5 м кылып кабыл алуу зарыл.

1.5 Чөкпөй турган кыртыштуу сугат райондорунда жер астындагы инженердик тарамдардан сугат каналдарына чейинки аралыкты (каналдын кырына чейин), төмөнкүчө кабыл алуу керек, м:

1 - төмөнкү жана орто басымдагы газ өткөргүчтөрдөн, ошондой эле суу өткөргүчтөрдөн, суу агындылагычтардан, суу агызгычтардан жана күйүүчү суюктуктардын өткөргүч түтүктөрүнөн – 1 м;

2 - 0,6 МПа (6 кгк/см²) чейинки жогорку басымдагы газ өткөргүчтөрдөн, жылуулук өткөргүчтөрдөн, чарбалык-тиричилик жана жаан суусун агындылагычтан – 2 м;

күчтүк кабелдерден жана байланыш кабелдеринен – 1,5 м;

көчө тарамынын сугат каналдарынан имараттардын жана курулмалардын пайдубалдарына чейин – 5 м.

1.6 Кысталыш жана техникалык татаал шарттарда, эгер долбоордо коопсуздукту жана нормалдуу эксплуатацияны камсыз кылуу иш-чаралары каралган болсо, жогоруда көрсөтүлгөн аралыктарды азайтууга жол берилет.

12-таблица

Инжендердик тарамдар	Горизонталь боюнча аралык (нак), м, төмөнкүлөргө чейин											
	суу өткөргүчтөр	тиричилик суу агындылагычтар	сарыктыргычка жана жаан суусун агындылоого	басымдуу газ өткөрүүчүлөргө, МПа (кгк/см ²)				баар-дыкчыңалууда-гы күчтүк кабелдерге	байланыш кабелдерине	жылуулук тарамдарына	тоннелдин каналдарына	сырткы, жел менен таштан-ды өткөргүчтөргө
				Төмөн-кү, 0,005 (0,05) чейин	орто, 0,005 (0,05) тен 0,3 (3) көчөйин	жогорку						
				0,3 (3) төн 0,6 (6) чейин	0,6 (6) дан 1,2 (12) чейин				канал-дын, тоннелдин сырткы дубалдарына	Каналсыз жайгаштырууда		

											ка бы - гы на		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Суу өткөргүч	1-эскертүүнү кара	2-эскертүүнү кара	1,5	1	1	1,5	2	0,5*	0,5	1,5	1,5	1,5	1
Тиричилик суу агындылоо	2-эскертүүнү кара	0,4	0,4	1	1,5	2	5	0,5*	0,5	1	1	1	1
Жаан суусун агындылоо	1,5	0,4	0,4	1	1,5	2	5	0,5*	0,5	1	1	1	1
Басымдуу газ өткөргүчтөр, МПа (кгк/см ²): төмөнкү													
Ү	1	1	1	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1	2	1

КР КЧ 30-01:2020

0,005 (0,05) ке чейин;	1	1,5	1,5	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1	2	1,5
орто, 0,005 (0,05)	1,5	2	2	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1,5	2	2
тен 0,3 (3) кө чейин;	2	5	5	0,5	0,5	0,5	0,5	2	1	4	2	4	2
жогорк у, 0,6 (6) дан 1,2 (12) чейин													

Басым- дуу газ өткөр- гүчтөр, МПа (кгк/см ²):													
Төмөнк Ү	1	1	1	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1	2	1
0,005 (0,05)													

ке чейин;	1	1,5	1,5	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1	2	1,5
орто, 0,005 (0,05)	1,5	2	2	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1,5	2	2
тен 0,3 (3) кө чейин;	2	5	5	0,5	0,5	0,5	0,5	2	1	4	2	4	2
жогорк у, 0,6 (6) дан 1,2 (12) чейин													
Баарды к чыңалу у-дагы күчтүк кабелде р	0,5*	0,5*	0,5*	1	1	1	2	0,1-0,5*	0,5	2	2	2	1,5
Байла- ныш кабелде р	0,5	0,5	0,5	1	1	1	1	0,5	-	1	1	1	1
Жылуу- лук тарамд ар													

КР КЧ 30-01:2020

Канал-дын, тоннелдин сырткы дубалчасынан, каналсыз тартууда, кабыгынан	1,5	1	1	2	2	2	4	2	1	-	-	2	1
Каналд артоннелдер	1,5	1	1	1	1	1,5	2	2	1	-	-	2	1
Сырткы, желдеп таштанды өткөргүчтөр	1	1	1	1	1,5	2	2	1,5	1	1	1	1	-

*Электр орнотмолорун түзүү эрежелеринин (ЭОТЭ) 2-бөлүмүнүн талаптарына ылайык кабыл алынат

Ошол эле учурда:

1.1 Бир нече суу өткөргүч линияларды параллель жаткырууда алардын ортосундагы аралыкты техникалык жана инженердик-геологиялык шарттарга жараша кабыл алуу керек.

1.2 Тиричилик суу агындылоодон чарбалык-ичүүчү суу өткөргүчкө чейинки аралыкты төмөнкүдөй кабыл алуу зарыл, м.:

диаметри 200 мм чейин болгон чоюн түтүктөрдөн куралган суу өткөргүчкө чейин – 1,5 м;

диаметри 200 мм чоң болгондо – 3 м;

желим түтүктөрдөн куралган суу өткөргүчтөргө чейин – 1,5 м.

Суу агындылоо тарамдары менен өндүрүштүк суу өткөргүчтөргө чейинки аралык түтүктөрдүн материалдарына жана диаметрлерине жараша, ошондой эле кыртыштардын номенклатурасына жана мүнөздөмөлөрүнө жараша 1,5 м кем болбошу керек.

1.3 Газ өткөргүчтөрдү параллель жаткырууда, бир траншейде 2 же андан көп газ өткөргүчтөрдү жанаша жайгаштырууда, диаметрлери 300 мм чейин болгон түтүктөр үчүн алардын ортолорундагы аралыкты (накта) 0,4 м жана диаметрлери 300 мм чоң болгондордукун 0,5 м кылып кабыл алууга жол берилет.

1.4. Эгерде өтмө каналды имараттын негизги конструкциялары менен байланыштырбай алып өтсө, магистралдык инженердик тарамдарды имараттын астында жана ичинде жайгаштырууга кээ бир учурларда жол берилет.

11 Инженердик даярдык жана аймакты коргоо

11.1 Инженердик даярдык боюнча иш чараларды инженердик-геологиялык шарттардын өзгөрүүсүнүн божомолдорун, аймакты пайдалануу мүнөзүн жана мерчемдик уюштуруусун эсепке алуу менен аныктоо зарыл.

Шаардык жана айылдык калктуу конуштардын мерчемдик жана курулуштук долбоорлорун иштеп чыгууда, керек учурларда, суунун каптап, кирип кетүүсүнөн, сел агымдарынан, кар, жер көчкүлөрүнөн жана жер кулоолордон инженердик коргоолорду караштыруу керек.

11.2 Жерди вертикал багытында пландоодо аймактын долбоордук белгилерин табигый рельефти, кыртыштын бетин жана өсүп турган өсүмдүктөрдү максималдык түрдө сактоону, жер үстүндөгү сууларды бурууну жана кыртыштын эрозия болуу мүмкүнчүлүгүн жокко чыгара турган ылдам агуучу сугат арыктарды чабууну, чыгарылуучу топурактарды курулуш аянтында колдонуу менен жер жумуштарын минималдык көлөмгө жеткирүүнү көңүлгө алуу менен даярдоо керек.

11.3 Жер үстүндөгү сууларды бурууну баардык бассейндерден (көлмөлөргө агуучу суулар, агынды суулар, чуңкурлар ж.б.) калктуу конуштарда, шаарларда агынды сууларды алдын ала тазалоо менен жабык түрдөгү жаан суусун агындылоону караштыруу менен ишке ашыруу керек.

Арыктан сугарууда арыктар аркылуу суу агындылоону көчөлөр, жолдор жана жан жолдор менен кесилиштеринде көпүрөчөлөрдү же түтүктөрдү коюу менен ишке ашыруу керек.

11.4 Кыртыш суулары бийик жайгашкан, саз баскан жерлери бар калктуу конуштардын аймактарында жабык сарыктыргычтарды куруу менен капиталдык курулуш чөлкөмдөрүндө кыртыш сууларынын деңгээлин төмөндөтүүнү караштыруу зарыл. Шаарлардын, калктуу конуштардын чарбактык курулуш аймактарында, стадиондордун, сейилбактардын жана башка жалпы пайдаланылуучу аймактарда ачык кургатуучу тарамдарды курууга жол берилет. Төмөнкү аймактарда бул иш-чаралар кыртыш суулардын деңгээлин төмөндөтүүнү камсыз кылуусу зарыл:

капиталдык курулуштардын - жер бетиндеги долбоордук белгисинен 2 м кем эмес;

стадиондордун, сейилбактардын, скверлердин жана башка жашылдандырылган жерлердин – 1 м кем эмес.

11.5 Жээктерге жакын жайгашкан калктуу конуштардын аймактары кирген суулардын каптап кетишинен, шамалдын сууну айдап киришинен жана кыртыш сууларынын басып кетишинен топуракты үймөктөө же кырдоо менен корголушу керек. Үймөктөлгөн аймактын кырынын бийиктиги шамалдын толкунду айдап баруусун эсепке алуу менен көтөрүлгөн суунун эсептик горизонтунан 0,5 м кем эмес болуусу керек. Кырдалган дамбанын жээгинин суунун эсептик деңгээлинен көтөрүлүүсү курулмалардын классына жараша алынат.

Көтөрүлгөн суунун эсептик горизонтун суунун кайталануучу эң бийик деңгээлинин белгиси боюнча кабыл алышат: турак үйлөр менен курулуучу же курулган аймактар үчүн – 100 жылда бир жолу; сейилбактардын жана жалпак спорттук курулмалардын аймактары үчүн – 10 жылда бир жолу.

11.6 Селге кооптуу чөлкөмдөрдө курулгандарды коргоо үчүн токойду максималдык түрдө сактоону, жыгач-бадал өсүмдүктөрүн отургузууну, жантаймаларды терассалоону, сел келүүчү дарыялардын жээктерин бекемдөөнү, сел пайда кылуучу чөлкөмдө тогоондорду жана көлмөлөрдү курууну, селди багыттоочу дамбаларды жана конустук учтарда буруучу каналдарды курууну караштыруу керек.

11.7 Аңдарды пайда кылуучу эрозиялык процесстердин аракет этүү жер тилкелеринде жер үстүндөгү агынды сууларды ирээтке келтирүүнү, аңдардын нуктарын бекемдөөнү, жантаймаларды терассалоону жана токой отургузууну колго алуу зарыл. Айрым учурларда аңдарды, алар аркылуу суу агызуучу жана сарыктыруучу коллекторлорду жаткырып, толук же айрымдап толтуруу менен жоюуну да караштыруу керек.

Аңдардын аймактары унаа курулмаларды, гараждарды, кампаларды жана коммуналдык объектилерди, ошондой эле сейилбактарды жайгаштыруу үчүн колдонулат.

11.8 Жер көчкү процесстерине дуушарланган аймактарда жайгашкан шаарларда жана калктуу конуштарда жер үстүндөгү агын сууларды ирээтке келтирүүнү, кыртыш суулардын агымдарын бууп салууну, жер көчкү массивинин табигый жаратылышынын бузулушунун алдын алууну, жантаймалардын туруктуулугун механикалык жана физикалык-химиялык каражаттар менен бекемдөөнү, жантаймаларды терассалоону, өсүмдүктөрдү отургузууну колго алуу керек. Жер көчкүгө каршы чараларды райондордун геологиялык жана

гидрогеологиялык шарттарын комплекстүү изилдөөнүн негизинде жүргүзүү керек.

12 Айлана чөйрөнү коргоо жана жаратылыш ресурстарын рационалдуу пайдалануу

12.1 Кыргыз Республикасынын Жер Кодексине ылайык жаңы курулуучу жана калыптанган шаарларды, калктуу конуштарды өнүктүрүү үчүн аймактарды айыл чарба үчүн жараксыз жерлерден караштыруу зарыл.

Жер мыйзамдарына ылайык курулуштарды сугат жана кургатылган, айдоо жерлерде, көп жылдык жемиш өсүмдүктөрү жана жүзүмзарлар тигилген жер тилкелеринде, ошондой эле суу сактоочу коргомо жана I топтогу башка токойлор ээлеген жерлерде жайгаштырууга өзгөчө учурларда гана жол берилет, ал эми баалуулугу жогору болгон жерлерде – тыюу салынат.

12.2 Тиешелүү жергиликтүү геологиялык уюмдардан келечекте курулуучу жер тилкесинин аймагында пайдалуу кендердин жоктугу тууралуу маалыматты алганга чейин калктуу конуштарды, өнөр жай комплекстерин жана башка объектилерди долбоорлоого жана курууга тыюу салынат.

Пайдалуу кендер жаткан аянттарда курулуш жүргүзүүгө, ошондой эле алар жаткан жарлерге жер алдындагы курулмаларды курууга пайдалуу кендерди алып чыгуу мүмкүнчүлүгүн камсыз кылуу шарты менен гана геология жана минералдык ресурстар боюнча ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдын уруксаты менен же курулуштун экономикалык жактан максатка ылайыктуулугу далилденген учурда жол берилет.

12.3 Имараттарды, курулмаларды жана коммуникацияларды жайгаштырууга төмөнкү учурларда тыюу салынат:

коруктардын, корукчалардын, улуттук жаратылыш сейилбактарынын, ботаникалык бактардын, дендрологиялык сейилбактардын жана суу коргоочу тилкелердин (чөлкөмдөрдүн) жерлеринде;

шаарлардын жашыл чөлкөмдөрүнүн жерлеринде, шаар токойлорунун жерлерин кошкондо, эгерде долбоорлонуучу объектилер эс алуу, спорт же шаар четиндеги токой чарбасын тейлөө үчүн дайындалбаса;

гидрометеорологиялык чордондорду коргоо чөлкөмдөрүндө;

эгерде долбоорлонуучу объектилер булактарды пайдалануу менен байланышпаса, суу менен камсыздоо булактарын жана суу өткөргүч курулмалардын аянттарын санитардык коргоонун биринчи чөлкөмүндө;

курортторду санитардык коргоонун биринчи чөлкөмүндө, эгерде долбоорлонуучу объектилер курорттордун дарылоочу табигый каражаттарын пайдалануу менен байланышпаса;

Курортторду санитардык коргоонун экинчи чөлкөмүндө, курортторду пайдалануу, өнүктүрүү жана абаттоо объектилерин, ошондой эле атмосфераны, кыртышты жана сууну булгабай, ызы-чуунун деңгээли жана электр-магниттик талаанын чыңалуусу ченемдик көрсөткүчтөрдөн ашпай турган курорттордун калкын тейлөөчү объектилерди жайгаштырууга жол берилет.

Курортторду санитардык коргоонун үчүнчү чөлкөмүндө, дарылоочу табигый каражаттарга жана курорттун санитардык абалына терс таасирин тийгизбеген объектилерди жайгаштырууга жол берилет.

Ошол эле учурда төмөнкүлөргө жол берилбейт:

12.3.1 Имараттарды жана курулмаларды жайгаштырууга:

санитардык-эпидемиологиялык көзөмөл органдары тарабынан коюлган мөөнөт өткөнгө чейин органикалык жана радиоактивдүү калдыктар менен булганган жер тилкелеринде;

көмүр, сланец шахталарынын жана байытуучу фабрикалардын үйүндүлөрүнүн, жер көчкү, сел агымдары жана кар көчкүлөрдүн кооптуу чөлкөмдөрүндө;

тогоондордун же дамбалардын бузулуусунан катастрофалык суу каптоо чөлкөмдөрүндө (катастрофалык суу каптоо чөлкөмү деп тереңдиги 1,5 м жана андан да чоң болгон, имараттарды жана курулмаларды кыйратууларга, элди зыянга, ишканалардын жабдууларын иштен чыгарууга алып келген суу баскан аймак эсептелет);

активдүү жаракага жанаша жайгашкан сейсмикалык чөлкөмдөрдө жана райондордо;

магистралдык өткөргүч түтүктөрдүн коргоо чөлкөмдөрүндө.

12.3.2 Эгерде келтирилген объектилерди куруу жана аларды пайдалануу коруктардын табигый шарттарын бузбаса жана алардын сакталышына коркунуч туудурбаса, коруктардын коргоо чөлкөмдөрүндө айыл чарба ишканаларын, имараттарды жана курулмаларды жайгаштырууга жол берилет. Бул объектилерди жайгаштыруу шарттары ошол корук карамагына кирген ведомстволор менен макулдашылышы зарыл.

12.3.3 Унаа курулмаларынын, түзмөктөрүнүн жана башка объектилеринин толук кандуу пайдаланылышын камсыз кылуу максатында иштеп жаткан ченемдик укуктук актыларга жана унаа жерлери жөнүндөгү эрежелер топтомуна ылайык коргоо чөлкөмдөрү аныкталышы мүмкүн.

12.3.4 Курчап турган жаратылыш чөйрөнүн абалына тикелей же кыйыр түрдө таасир берүүчү объектилерди жайгаштырууда экологиялык коопсуздуктун жана калктын саламаттыгын сактоо талаптары аткарылышы керек, жаратылышты сактоо, табигый ресурстарды рационалдуу пайдалануу жана аларды калыбына келтирүү, курчап турган чөйрөнү жакшыртуу боюнча иш чаралар каралышы зарыл.

12.4 I топтогу токойлорго кирүүчү шаарлардын жашыл чөлкөмдөрүнүн токойлору, шаардык жана курорттук токойлор рекреациялык, санитардык-гигиеналык жана ден соолукту чыңдоо максаттында пайланылышы керек. Калктуу конуштардын чет жак чөлкөмдөрүнүн аймактарындагы саз баскан жерлерде гидротокөймелиорациялык иш чараларды көрүү керек.

12.5 Шаарлардын чет жак чөлкөмдөрүнүн чектеринде жана токой фондунун жерлеринде жалпы дайындалыштагы жашыл чөлкөмдөрдү түзүүнү караштыруу зарыл.

Шаарлардын жашыл чөлкөмдөрүн аймактык уюштуруу токой-сейилбак жана токой-чарбалык бөлүктөргө бөлүүнү, токойдун ден соолукту чыңоочу жана жаратылышты коргоочу функцияларын камсыз кылуучу калктын эс алуу

жерлерин жана корголуучу аймактарды аныктоону камтышы керек. Жашыл чөлкөмдөрдө алардын экологиялык, санитардык-гигиеналык жана рекреациялык функцияларын аткарууга терс таасирин тийгизүүчү чарбалык ишмердикти жүргүзүүгө тыюу салынат.

12.6 Токойсуз жана аз токойлуу райондордо жайгашкан шаарлардын, калктуу конуштардын айланасына шамалдан коргоочу жана жээк бекемдөөчү токой тилкелерин, дөбөлөрдүн, аңдардын жана кокту-колоттордун капталдарын жашылдандыруу керек.

Коргоочу токой тилкелеринин жазылыгын, төмөнкүлөрдөн кем эмес кабыл алуу зарыл, м: өтө ири жана ири шаарларда – 500 м; чоң жана орто шаарларда – 100 м; майда шаарларда жана айыл калктуу конуштарды – 50 м.

12.7 Шаарлардын жана алардын чет жак чөлкөмдөрүн пландоо жана курулуш долбоорлорунда баалуу жаратылыш ландшафттарды рационалдуу пайдаланууну жана аларды коргоону, ландшафтык-рекреациялык аймактарды аныктоону, өзүнүн туруктуулугуна ылайык ландшафтка болгон рекреациялык жүктөмдөрдү чектөөнү, өзгөчө корголуучу аймактардын – мамлекеттик коруктардын жана корукчалардын, улуттук жаратылыш сейилбактардын, ботаникалык бактардын жана дендрологиялык сейилбактардын, ошондой эле жаратылыш эстеликтеринин – токой, суу жана геологиялык, шарттамдык талаптарын сактоону караштыруу зарыл.

Атмосфераны, суу объектилерин жана жер кыртышын булгануулардан коргоо

12.8 Селитебдик аймактарды атмосфералык абаны булгоонун булагы болгон, ошондой эле жогорку өрт кооптуулугун жараткан өндүрүш ишканаларына карата жел соккон тарапка (басымдуулук кылган шамалдын багыты үчүн) жайгаштыруу керек. Өзгөчө таза атмосфералык абаны талап кылган ишканаларды жанаша жайгашкан атмосфералык абаны булгоонун булагы болгон ишканаларга карата шамалдын ыктоо жагына жайгаштыруу керек.

Мал чарбачылык, канаттуулар жана жүн өндүрүүчү ишканаларды, уулуу заттарды, биопрепараттарды, жер семирткичтерди сактоо боюнча кампаларды, өрткө жарылууга кооптуу кампаларды жана ишканаларды, ветеринардык мекемелерди, калдыктарды жок кылуу боюнча ишканаларды жана объектилерди, отканаларды, тазалоочу курулмаларды, ачык типтеги кык сактоочу жайларды иштеп жаткан ченемдик документтерге ылайык селитебдик аймактарга, ишканаларга жана өндүрүш чөлкөмүнүн объектилерине карата жел соккон тарапка (көбүрөөк соккон шамал багыты үчүн) жайгаштыруу керек.

Ошол эле учурда:

12.8.1 Зыяндуу заттар менен атмосфера абасын булгоочу булактары бар, санитардык ажырымы 500 м чоң ишканаларды, шамалдын ылдамдыгы 1 м/с чейинки, узак мөөнөттүү же тез-тез кайталануучу штилдери, инверсиялары, тумандары (жыл бою 30-40%, кыш бою 50-60% күн) менен шамал көбүрөөк соккон шамалдуу райондордо жайгаштырууга болбойт.

12.8.2 Атмосфера абасынын булгануусун эсептөөнү ушул курулуш ченеминин 7-бөлүмүнүнүн талаптарына ылайык жүргүзүү керек.

12.8.3 Аэропортторду жайгаштыруудагы атмосфералык абанын булганышы Кыргыз Республикасынын 2016-жылдын 11-апрелиндеги № 201 токтому менен бекитилген “Ишканалардын, курулмалардын жана башка объектилердин санитардык-коргоочу чөлкөмдөрү жана санитардык классификациясы” санитардык-эпидемиологиялык эрежелеринде жана ченемдеринде каралган.

12.9 Чарбалык-ичүүчү суу менен камсыздоодо, калктын эс алуусунда жана балык чарбалык суу объектилеринде пайдалануу үчүн булгоочу заттардын мүмкүн болгон чектик концентрациясын (МЧК) камсыз кылуу менен жер үсүтүндөгү жана жер астындагы суулардын булгануусунун алдын алууну камсыздоо менен көлмөлөрдү, агын сууларды жана көл акваторийлерин коргоо боюнча иш чараларды суу мыйзамдарынын талаптарына жана санитардык ченемдерге ылайык түзүү керек.

12.10 Шаарлардын жана калктуу конуштардын селитебдик аймактарын, курорттук чөлкөмдөрдү жана массалык эс алуучу жерлерди өндүрүштүк жана чарбалык-тиричилик агын суулардын чыкма учтарына карата агын суулардын агымы боюнча жана көлмөлөрдөн жогору жайгаштыруу керек.

12.11 Кыргыз Республикасынын суу мыйзамдарына ылайык, көлмөлөрдүн жээктериндеги тилкелерде (чөлкөмдөрдө) өнөр жай ишканаларын жайгаштырууга ишкананын аянтчасын тикелей көлмөгө ыкташа жайгаштыруу муктаждыгы болгондо гана сууларды пайдаланууну жөнгө салуу жана коргоо боюнча органдардын макулдашуусу менен жол берилет. Ишканалардын көлмөлөргө ыкташа жайгашуусунун саны жана узундугу минималдуу болуусу керек.

Минералдык жер семирткичтердин жана өсүмдүктөрдү коргоочу химиялык каражаттардын кампаларын, мал чарба жана канаттуулар ишканаларын жайгаштырууда зыяндуу заттардын, малдын жана канаттуулардын кыктарынын агындыларынын көлмөлөргө түшүүсүн жокко чыгуучу чараларды көрүү зарыл. Минералдык жер семирткичтердин жана өсүмдүктөрдү коргоочу химиялык каражаттардын кампаларын балык чарба көлмөлөрүнөн 2 км кем эмес аралыкта жайгаштыруу керек. Өзгөчө муктаждыктар болгон учурларда балык камдыктарын коргоону жүргүзүүчү органдар менен макулдашуу шарты менен жогоруда келтирилген кампалардан балык чарба көлмөлөрүнө чейинки аралыкты кыскартууга жол берилет.

12.12 Дарыялардын жээктеги суу коргоо тилкесинин жазылыгы, эки жагынан тең, суунун көп жылдык орточо деңгээлинен аныкталат.

Магистралдык жана чарбалар аралык каналдардын суу коргоо тилкесинин жазылыгы, эки жагынан тең, канал ойдундан өткөндө жээгинен, канал дөңсөөдөн өткөндө - дамбанын этегинен аныкталат.

12.12.1 Дарыялардын суу коргоо чөлкөмүнүн эң кичине жазылыгы, эки жагынан тең, суунун көп жылдык орточо деңгээлинен аныкталат:

Дарыянын узундугу	Суу коргоо чөлкөмдүн жазылыгы, м
1ден 10 км чейин	50 м чейин
10дон 50 км чейин	75 м чейин
50дон 100 км чейин	100м чейин

100 км көп	150 м чейин
------------	-------------

12.12.2 Магистралдык жана чарбалар аралык каналдар үчүн суу коргоочу чөлкөмдүн эң кичине жазылыгы төмөнкүчө аныкталат:

Өткөрүү жөндөмдүүлүгү төмөнкүчө болгон каналдар үчүн	Суу коргоо чөлкөмдүн жазылыгы, м
5тен 10 м ³ /сек чейин	50
10дон 20 м ³ /сек чейин	75
20 м ³ /сек ашык	100

көлдөр үчүн – жай мезгилиндеги суунун көп жылдык орточо деңгээлинен жана суу сактагычтар үчүн акваториясынын аянты 2 км чейин болгондо нормалдуу басымдагы деңгээлде – 300 м, 2 км ашканда – 500 м.

Суу коргоочу чөлкөмдөрдүн чегинде дарыялардын, көлдөрдүн жана суу сактагычтардын жээктери боюнча чарбалык ишмердиктер катуу чектелген аймактар катары жээкке жалгашкан тилкелерди бөлүп көрсөтүшөт.

12.12.3 Суу объектисине жанаша жайгашкан шаарлардын жана айыл калктуу конуштардын аймактарында, өлчөмдөрү калктуу конуштун башкы планы боюнча пландаштыруунун жана курулуштун таасын шарттарынын негизинде тактала турган жээктик суу коргоо тилкелери гана караштырылат.

Калктуу конуштарды долбоорлоодо дарыялар жана каналдар үчүн жээктеги суу коргоо тилкелеринин минималдуу өлчөмдөрү сууга жакын жайгашкан чарба жерлеринин (айдоо, чөп чабынды, бадалдар ж.б.) мүнөздөмөлөрүнө жана жантаймалардын тиктигине жараша төмөнкү таблица боюнча аныкталат.

Сууга жайгашкан жерлеринин түрү	жакын чарба	Жанаша жайгашкан жантаймалардын төмөнкү тиктигиндеги суу коргоо тилкелеринин жазылыгы, м		
		тескери жана нөлдүк жантайма	3 градуска чейин	3 градустан көп
Айдоо жерлери		10-12	20-35	35-50
Жайыттар жана чөп чабындылар		10-15	15-25	25-30
Токой, бадалдар, бак		20	20-35	35-50

Максималдык маанидеги өлчөмдөр эң көп бузулган кыртыштарга тиешелүү.

12.12.4 Дарыялардын, көлдөрдүн жана суу сактагычтардын суу коргоо чөлкөмдөрүндө төмөнкүлөргө тыюу салынат:

катуу тиричилик калдыктары жана керекке жарабай калган өнөр жай калдыктары үчүн полигондорду, уу химикаттар, минералдык жер семирткичтер жана майлоочу-күйүүчү материалдардын кампаларын, уулуу химикаттар менен аппаратураларды толтуруу үчүн аянтчаларды, мал чарба комплекстерин жана фермаларды, көмүү жерлерин жайгаштырууга;

жаратылышты коргоо жана мамлекеттик санитардык-эпидемиологиялык көзөмөл органдары менен макулдашуусуз өндүрүш жана социалдык чөйрөдөгү жаңы курулушту курууга жана аракеттегилерин кеңейтүүгө.

12.12.5 Жээкке жанаша тилкелердин чегинде жогоруда келтирилген чектөөлөргө кошумча катары чатыр шаарчаларын коюуга жана малдын жайкы лагерлерин уюштурууга тыюу салынат.

12.12.6 Чарбалык-ичүүчү жана маданий-тиричилик суу колдонуунун булактары катары пайдаланылуучу же пайдаланууга белгиленген суу сактагычтарды жана алардын бьефтерин колдонууну суу сактагычтарды долбоорлоонун, куруунун жана пайдалануунун санитардык эрежелерин эсепке алуу менен жүргүзүү керек.

12.12.7 Көлмөлөрдүн жана агын суулардын жээктеринде мурун жайгашкан жана долбоорлонуучу эс алуу чөлкөмдөрүндөгү суу коргоочу иш чаралар курулуш тармагында иштеп жаткан ченемдик-техникалык документтердин талаптарына жооп бериши керек.

12.13 Жер үстүндөгү сууларды (жаан-чачын суулары) ачык көлмөлөргө агызаардан мурун, “Жер үстүндөгү сууларды коргоо эрежелеринин” талаптарын эске алуу менен тазалоодон өтөт.

Өнөр жай ишканаларынын аймагынан жер үстүндөгү агынды сууларды суу объектилерине агындылоого, өнөр жайды суу менен камсыз кылуу техникалык жактан мүмкүн болбогондо же экономикалык жактан максатка ылайыксыз болгондо, жол берилет.

Жер үстүндөгү агынды сууларды пляждар үчүн дайындалган суу агып чыкпаган көлмөлөргө, сазга айлануучу туюк колотторго, желип кетме аңдарга, эгерде алардын жарларын бекемдөө иш чаралары каралбаса, тиешелүү макулдашуусуз балык көлмөлөрүнө агызууга жол берилбейт.

12.14 Калктуу конуштардын аймактарында жайгашкан жасалма көлмөлөрүндө күзгү-жайкы мезгилде суунун мезгилдүү алмаштырылып туруусун суу бетинин аянтына жараша караштыруу керек:

суу бетинин аянты 3 га чейин болгон жасалма көлмөлөрдө – 2 жолу, суу бетинин аянты 3 га чоң болгондо – 1 жолу;

сууга түшүү үчүн көлмөлөрдө – тиешелүү түрдө төрт жана үч жолу, ал эми аянты 6 га жана андан чоң болгондо – 2 жолу.

Селитебдик аймактарда жайгашкан көлмөлөрдүн суусунун тереңдиги жаз-жай мезгилдеринде 1,5 м, ал эми жээкке жанаша чөлкөмдө, суудагы өсүмдүктөрдү мезгилдүү түрдө жок кылып туруу шартында - 1 м кем эмес болууга тийиш.

Көлмөлөрдүн суусунун бетинин жана пляждарынын аянтын ушул курулуш ченеминин 8.21-пунктуна ылайык кабыл алуу керек. Көлчүктөрдүн жана башка көлмөлөрдүн жээкке жанаша тилкелери абатталган болууга тийиш. Көлмөлөрдү жер үстүндөгү суулардын булгануусун жокко чыгаруу чараларын көрүү зарыл.

12.15 Кыртыштарды коргоо боюнча иш-чараларды кыртыштарды коргоо боюнча мыйзамдардын талаптарына, санитардык ченемдерге жана кыртыштагы булгоочу заттардын мүмкүн болгон чектик концентрациясы (МЧК) бекитилген ченемдерден ашык болгон ар кандай жер пайдалануудагы кыртыштарды булгоонун алдын алууну камсыз кылуучу ведомстволордун талаптарына ылайык түзүү керек.

Ызы-чуудан, титирөөдөн, электрдик жана магниттик талаалардан, нурлануудан жана нурдануулардан коргоо

12.16 Турак жай, коомдук имараттар жана аларга жанаша жайгашкан аймактар үчүн ызы-чуунун мүмкүн болгон деңгээлин, сырткы ызы-чуунун негизги булактарынын мүнөздөмөлөрүн, күтүлүүчү деңгээлдерин жана эсептик точкалардагы алардын талап кылынуучу төмөндөөсүн, ызы-чууну төмөндөтүүчү архитектуралык-мерчемдик жана курулуштук-акустикалык каражаттардын акустикалык натыйжалуулугун эсептөө усулдарын жана аларды долбоорлоо боюнча негизги талаптарды курулуш тармагында иштеп жаткан ченемдик-техникалык документтерге ылайык кабыл алуу зарыл.

12.17 Турак үйлөрдөгү титирөөнүн мүмкүн болгон деңгээли турак үйлөрдөгү титирөөнүн санитардык ченемдерине ылайык келүүсү керек. Бул талаптардын аткарылышы үчүн турак үйлөр менен титирөө булактарынын ортосундагы тиешелүү аралыкты, бул булактарга титирөөнү натыйжалуу басуучу материалдарды жана конструкцияларды колдонууну караштыруу керек.

12.18 Электромагниттик энергияны нурлантуучу радиотехникалык объектилерди (радио чордондорду, радиотелекөрсөтүүнү берүүчү жана радиолокациялык чордондорду), жогорку чыңалуудагы электр өткөргүч аба чубалгыларын жана башка объектилерди жайгаштырууда радиотехникалык объектилер жаратуучу электрмагниттик талаалардын таасиринен калкты коргоонун санитардык ченемдери жана эрежелерин, өнөр жай жыштыгындагы өзгөрмөлүү агындын электр өткөргүч аба чубалгылары жаратуучу электр талаасынын таасиринен калкты коргоонун санитардык ченемдерин жана эрежелерин, электр орнотмолорун түзүүнүн эрежелерин жетекчиликке алуу зарыл.

Радиоактивдүү заттарды өндүрүүдө, иштетүүдө, кайра иштетүүдө, колдонууда, сактоодо, ташууда, зыянсыздандырууда, көмүүдө жана иондоштуруучу нурлануулардын башка булактарынын радиациялык коопсуздукту камсыз кылуу радиациялык коопсуздук ченемдерине, ошондой эле радиоактивдүү заттар жана иондоштуруучу нурлануулардын башка булактары менен иштөөнүн негизги санитардык эрежелерине ылайык жүргүзүлөт.

Микроклиматты жөнгө салуу

12.19 Турак жай жана коомдук имараттарды (мектепке чейинки балдар уюмдарынан, жалпы билим берүүчү мектептеринен, мектеп-интернаттардан башкасы) жайгаштырууда жана багыттоодо жашоо бөлмөлөргө жана аймактарга үзгүлтүксүз жарыктын тийүүсүн камсыз кылуу керек, түндүк кеңдиктен 58 түштүгүрөөк - 22 марттан 22 сентябрга чейинки мезгилде күнүгө 2,5 сааттан кем эмес камсыз кылуусу зарыл.

Ошол эле учурда:

12.19.1 Мектепке чейинки балдар уюмдарынын, жалпыга билим берүүчү мектептерди, мектеп-интернаттарды, саламаттык сактоо жана эс алуу

мекемелерин жайгаштыруу жана багыттоо “Турак жай жана коомдук имараттардын жана турак жай курулуштарынын аймактарынын жарыктын тийүүсүн камсыздоонун санитардык ченемдери жана эрежелеринде” каралган бөлмөлөрдүн үзгүлтүксүз үч сааттык узактыктагы жарыктын тийүүсүн камсыздоосу шарт.

12.19.2 Аймакка 9 кабат жана андан бийик имараттарды курууда ар бир чөлкөм үчүн тиешелүү түрдө бир күндүн ичинде жарыктын тийүүсүнүн жалпы узактыгынын 0,5 саатка көбөйүү шарты менен күндүн тийишин бир жолу үзгүлтүккө учуратууга жол берилет.

12.19.3 Батирдин баардык бөлмөлөрүнө жарыктын тийүүсүн меридионалдык типтеги турак үйлөрдө, ошондой эле турак жай курулушун кайра калыбына келтирүүдө же өтө татаал шаар куруу шарттарында (тарыхый баалуу шаар чөйрөсүндө, аймактын өтө кымбат даярдалышында, жалпы шаардык жана райондук борбор чөлкөмүндө) жаңы курулушту жайгаштырууда тиешелүү түрдө ар бир чөлкөм үчүн бөлмөлөргө күндүн тийишинин узактыгын 0,5 саатка кыскартууга жол берилет.

Тарыхый жана маданий эстеликтерди коргоо

12.20 Шаарлардын жана калктуу конуштарды пландаштыруу жана куруу долбоорлорунда Кыргыз Республикасынын тарыхый жана маданий эстеликтерин коргоо жана пайдалануу жөнүндө мыйзамдарынын талаптарын сактоо зарыл.

12.20.1 Ошол эле учурда: тарыхый жана маданий эстеликтерин коргоо чөлкөмүнүн, курулушту жөнгө салуу чөлкөмүнүн жана корголуучу жаратылыш ландшафтынын чөлкөмүнүн долбоорун иштеп чыгуу жана алар боюнча чек араларын тактоо керек. Тарыхый жана маданий эстеликтерди коргоо чөлкөмдөрү айрым имараттар жана курулмалар, алардын ансамблдери жана комплекстери, ошондой эле эстеликтерди коргоо чөлкөмүнүн өзүнчө атайын долбооруна ылайык башка дагы баалуу тарыхый-маданий шаар куруу элементтери үчүн каралат.

12.20.2 Коргоонун жана кайтаруунун атайын шарттамдарынын талаптары, ар бир таасын корук (корук аймагы) жөнүндө долбоорлор жана жоболор менен аныкталган, өзгөчө тарыхый археологиялык жана архитектуралык баага ээ болгон жана белгиленген тартипте мамлекеттик тарыхый-архитектуралык коруктар же тарыхый-маданий корук аймактары (жерлери) катары жарыяланган тарыхый жана маданий эстеликтердин ансамблдерине жана комплекстерине, тарыхый борборлорго, кварталдарга, аянттарга, көчөлөргө, эстелик жерлерге, байыркы шаарлардын маданий катмарларына, бак-парк искусствосунун эстеликтерине, табигый жана жасалма ландшафтарга таралышы керек.

12.21 Шаарларды жана калктуу конуштарды пландаштыруу жана куруу долбоорлору тарыхый жана маданий эстеликтерди бузууга, которуштурууга же алардын абалын башкача өзгөртүүгө алып келбеши керек. Айрым өзгөчө учурларда эстеликтердин абалын өзгөртүү боюнча сунуштар Кыргыз Республикасынын иштеп жаткан мыйзамдарына ылайык жүргүзүлүшү керек.

12.22 Мурун курулган райондордун баалуу тарыхый чөйрөсүн коргоону архитектуралык жана маданий баалуулуктарга ээ имараттарды калыбына келтирүү боюнча жумуштарды бир убакта жүргүзүү, мурун курулган имараттарды кайра калыбына келтирүү, жаңылоо жана капиталдык куруу, чөйрөнүн мүнөзүн бузбоочу тандамал жаңы курулушту алып баруу, инженердик жабдуулар тутумун жана аймакты абаттоону өнүктүрүү менен комплекстүү кайра калыбына келтирүү, кайра иштеп чыгуу усулдары аркылуу камсыздалышы керек.

А Тиркемеси
(милдеттүү)

Өрткө каршы талаптар

1 Турак жай, коомдук, өнөр жай ишканаларынын имараттарынын жана курулмаларынын ортосундагы өрткө каршы аралыкты А1-таблицасына ылайык кабыл алуу керек.

I жана II өрткө туруктуулук даражасындагы турак жай, коомдук имараттардан өндүрүш имараттарына жана I жана II өрткө туруктуулук даражасындагы гараждарга чейинки минималдык аралык 9 м кем эмес, бат күйүүчү же полимер материалдарын колдонуу менен жабылган өндүрүш имаратына чейинки аралык - 15 м кем эмес болууга тийиш.

А1-таблица

Имараттын отко чыдамдуулук даражасы	Өрт коопсуздугунун конструктивдүүлүк классы	Турак жай жана коомдук имараттардын жана курулмалардын өрт коопсуздугунун конструктивдүү классы жана өрткө туруктуулук даражасындагы минималдык аралык, м				
Турак жай жана коомдук		I, II, III, ӨТД	II, III, C1	IV ӨТД, C1	IV, V C1, C2	IV, V C2, C3
I, II, III	ӨТД	6	8	8	10	10
II, III	C1	8	10	10	12	12
IV	ӨТД, C1	8	10	10	12	12
IV, V	C2, C3	10	12	12	15	15
Өндүрүштүк жана кампалык						
I, II, III	ӨТД	10	12	12	12	12
II, III	C1	12	12	12	12	12
IV	ӨТД, C1	12	12	12	15	15
IV, V	C2, C3	15	15	15	18	18

Эскертүү:

1.1 Отко чыдамдуулук даражасы боюнча классификацияны курулуш тармагында иштеп жаткан КР КЧ 21-01:2018 5.6.3 пунктунун 6-таблицасына ылайык кабыл алуу керек.

1.2 Имараттар жана курулмалар ортосундагы аралык деп сырткы дубалдардын же башка конструкциялардын ортосундагы нар аралык эсептелет. Күйүүчү материалдардан даярдалган, 1м ашык чыгып турган имараттардын жана курулмалардын конструкциялары болгон учурларда, ошол конструкциялардын ортосундагы аралык кабыл алынат.

1.3 Терезе оюктары жок дубалдуу имараттардын жана курулмалардын ортосундагы аралыкты 20% кыскартууга жол берилет.

Сейсмикалуулугу 9 балл болгон райондордо турак жай имараттарынын ортосундагы, ошондой эле IVa, V даражадагы отко чыдамдуу турак жай жана коомдук имараттардын ортосундагы аралыкты 20% чоңойтуу керек.

1.4 Терезе оюктары жок имараттын дубалы менен өрткө каршы дубалдын ортосундагы аралык чектелген эмес.

1.5 Эгерде каршысындагы бийигирээк имараттын дубалы өрткө чыдамдуу болсо, отко чыдамдуулугу I, II даражадагы имараттардын ортосундагы аралыкты 6 м кем кылып алууга жол берилет,

1.6 Бир жер тилкесинин чегинде жайгашкан турак үй менен чарбалык курулуштун ортосундагы аралык (курулуштун жалпы аянтынан көз карандысыз) ченемделбейт.

1.7 Эгерде чарба багытындагы курулмалардын аянты 800 м кв ашпаса короо жанындагы жер тилкесинен сырткары жайгашкан чарба багытындагы (сарай, гараж) курулмалардын ортосундагы аралык ченемделбейт.

1.8 Башка функционалдык багыттагы имараттарга жанаша курулган (Ф 1.4 имараттардан башка) унаа токтоочу жайлар үчүн унаа токтоочу жайдын тешиктеринен жакын жайгашкан имараттын астынкы терезе тешиктерине чейинки аралыкты 4 метрден кем эмес кароо керек же терезелерди отко туруктуу толтурууну 4 метр радиуста кароо керек, же унаа токтоочу жайдын тешиктеринин үстүнө жазылыгы 1 метрден кем эмес отко чыдамдуу материалдардан туюк калканч каралуусу керек.

1.9 Курулуштун аймагында сырткы өрткө каршы суу түтүгү болгон учурда аз кабаттуу турак жайлардын ортосундагы аралыкты 30% азайтууга жол берилет.

2. Имараттардын жана курулмалардын өткөөлдөрү жана кирмелери имараттын функционалдык классификациясына жараша КР КЧ 21-01:2018 5.6.5 пунктуна ылайык каралат.

2.1 Имараттарга жана курулмаларга эки жагынан бойлото кеткен өткөөлдөр бийиктиги 28 м же андан көп болгон учурда төмөнкү талаптардын бирөөсү колдонулушу керек:

- эки тараптуу багыттагы батирлер же коомдук имараттардын бөлмөлөрү (эки тараптуу багыттагы батирлер же коомдук имараттардын бөлмөлөрү түшүнүгү боюнча имараттын бир жагынын сырткы дубалына көзөнөк каралат, ошол эле учурда бир жагынан сөзсүз түрдө 2.9 жана 2.10 пункттарынын талаптарына ылайык өрт өчүрүүчү техниканын кирүүсү каралат)

- коомдук имараттар үчүн 1,2,3-типтеги тепкичтер бар болгон учурда.

Калган учурларда имараттарга жана курулмаларга өрт өчүрүүчү техниканын төрт тараптан келүүсү каралат.

Имараттардын жана курулмалардын стандарттуу эмес формасында турак үйлөрдүн батирлерине же коомдук имараттардын бөлмөлөрүнө өрт өчүрүүчү техниканын келүүсү камсыз кылынышы керек.

2.2 Бийиктиги 10 м ден 28 м чейинки имараттарга жана курулмаларга өрт өчүрүүчү автомобилдердин бир тараптан кирүүсүн кароого жол берилет:

- эки тараптуу багыттагы батирлер же бөлмөлөр;

- өз ара жакын кабаттардын балкандорун жана лоджияларын туташтырган сырткы ачык тепкичтердин же имараттарды коридордук пландоодо 1,2,3-типтеги тепкичтер;

Бийиктиги 10 м ге чейинки имараттар үчүн өрт өчүрүүчү унаалардын бир тараптан кирүүсү каралат.

2.3 Төмөнкү шарттарда функционалдык өрт коопсуздугу Ф1.1, Ф4.1, Ф4.2 тибиндеги имараттар үчүн кабыл алынган пландоо чечимине байланыштуу өрт өчүрүүчү унаанын бир, эки, үч, төрт жагынан кирүү каралат:

2.4 Жалпы аянты 10 000 м кв же жазылыгы 100 м болгон имараттарга бийиктигине карабастан бардык тарабынан өрт өчүрүүчү машиналардын келүүсү каралышы керек.

2.5 Аз кабаттуу турак жай курулушунун пландоо чечиминде (3 кабатка чейинки) имаратка, курулмаларга жана курулушка өрт өчүрүүчү машиналардын келүүсү каралышы керек, алардын ортосундагы аралык 50 м кем эмес, жолдордун унаа жүргөн бөлүгүнүн жазылыгы 7 м кем эмес, өткөөлдөрдүн жазылыгы 3,5 м болушу керек.

2.6 Бак өстүрүүчү, жашылча өсүмдүктөрүн өстүрүүчү чарбалардын жана жарандардын коммерциялык эмес дачалык бирикмелеринин аймагында өрт өчүрүүчү техниканын бардык бакча тилкелерине, жалпы колдонуудагы же топторго бириккен объектилерге келүүсү камсыз кылынышы керек. Бак өстүрүүчү, жашылча өсүмдүктөрүн өстүрүүчү чарбалардын жана жарандардын коммерциялык эмес дачалык бирикмелеринин жолдорунун жазылыгы 7 метрден, өткөөлдөрдүн жазылыгы 3,5 метрден кем болбоого тийиш.

2.7 Өндүрүш объектилеринин имараттарына, курулмаларынын бардык узундугуна өрт өчүрүүчү техниканын келүүсү камсыз кылынышы керек:

- бир тараптан – имараттын, курулманын жазылыгы 18 метрден ашпаганда;
- эки тараптан – имараттын, курулманын жазылыгы 18 м ден чон болгондо, ошондой эле туюк жана жарым туюк короолорду курууда.

2.8 Автоунаа жолдорунун унаа жүрүүчү бөлүгүнүн кырынан өндүрүш имараттарынын, курулмалардын жакынкы дубалдарына чейинки аралыкты, өрт өчүрүүчү техникалардын бурулуусу жана ошол аянтчаларга өрт гидраттарын орнотуу үчүн аянттарды жана ушул имараттарга, курулмаларга туюк көчөлөрдү куруу шарты менен 60 м ге чейин чоңойтууга болот. Ошол эле учурда өндүрүш имараттарынан, курулмалардан өрт өчүрүүчү техниканын бурулуусу үчүн аянтчанын ортосундагы аралык 5 м ден кем эмес, бирок 15 м ден көп эмес, ал эми туюк көчөлөрдүн ортосундагы аралык 100 м ден кем эмес болушу керек.

2.9 Имараттын, курулманын негизги келип кирүүчү жолу менен биргелешкен өрткө каршы өткөөлдөрдүн жалпы жазылыгына төшөлмө жолду кошууга болот.

Жолдун жазылыгы төмөнкүдөй болушу керек:

- бийиктиги 15 метрге чейинки имараттар үчүн- 3,5 метрден кем эмес,
- бийиктиги 28 метрге чейинки имараттар үчүн- 4,2 метрден кем эмес,
- бийиктиги 28 метрден бийик имараттар үчүн- 6 метрден кем эмес,

2.10 Жолдун ички жээгинен имараттардын, курулмалардын дубалдарына чейинки аралык төмөнкүдөй болушу керек:

- бийиктиги 10 метрден 28 метрге чейинки имараттар үчүн – 5-8 метр;
- бийиктиги 28 метрден бийик имараттар үчүн – 8-16 метр.

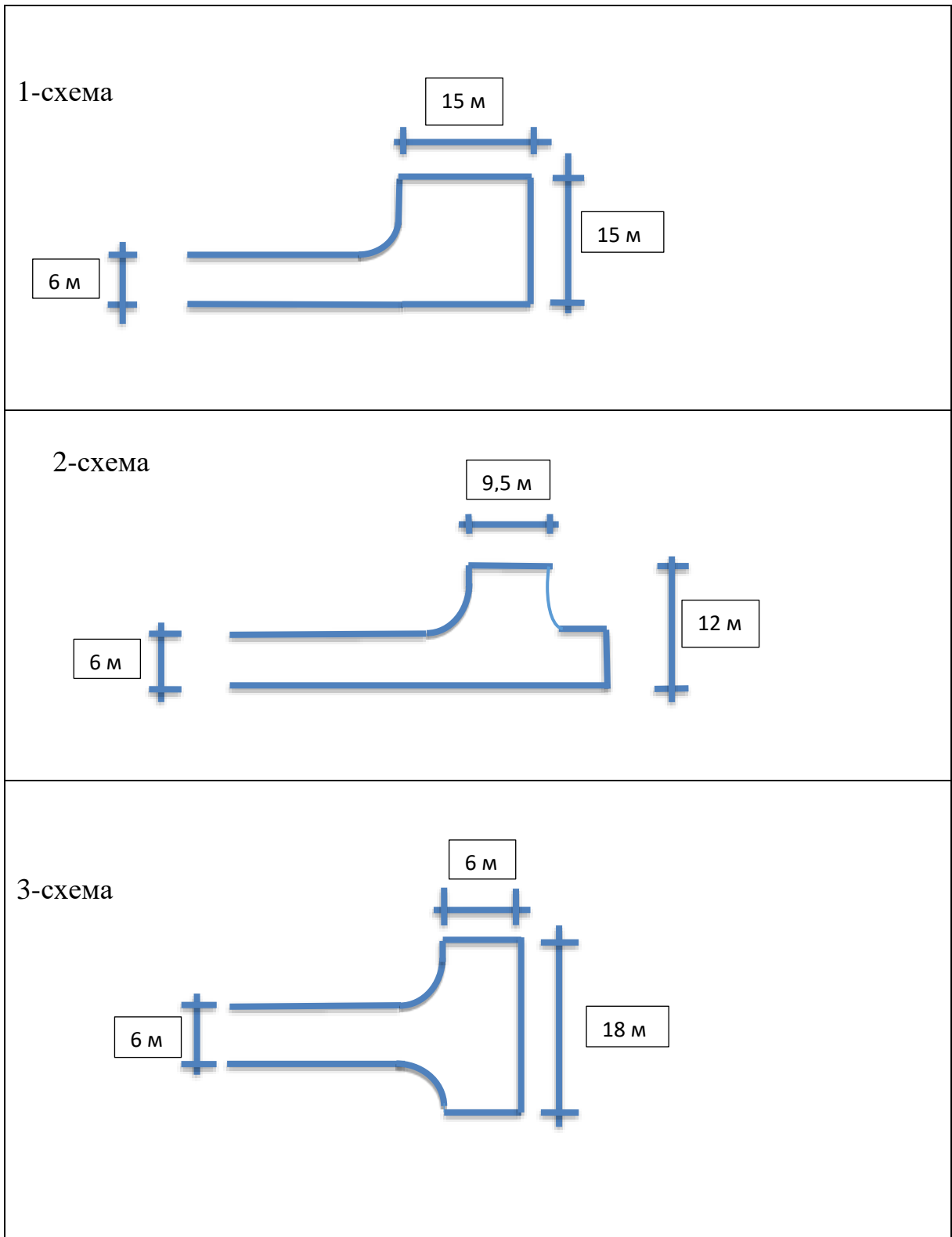
2.11 Өрт өчүрүүчү техника үчүн жолдордун конструкциясы өрт өчүрүүчү унаанын оордугуна жараша болушу керек. Өрт өчүрүүчү унаа жолдору катуу жер каптоодон болушу керек.

Э с к е р т ү :

1. Унаа жүрүүчү жол бөлүгүнөн акыркы кабаттын терезелеринин төмөн жагына чейинки аралык имараттардын бийиктиги (өрт коопсуздугунун ченемдери боюнча) болуп саналат.
2. Жанаша курулган курулмалары менен, жогорку кабаттагы өрттү өчүрүүгө мүмкүн болбогон учурларда, батирлер жана имараттар автоматтык өрт өчүргүчтөр менен жабдылат.
3. Жанаша курулган курулманын бөлмөлөрү негизги имараттын дубалдарына чейинки аралык 3 метрден аз болсо имараттын бийиктигине жараша негизги жолдун ички жээгинен имараттын дубалына чейинки аралык 2.10 пунктуна ылайык каралат.
4. Туяк жана жарым туяк короолордо өрт өчүрүүчү унаалар үчүн унаа жүрүүчү жол каралышы керек.
5. Имараттардагы, курулмалардагы өтмө жолдордун жазылыгы 3,5 м ден, бийиктиги 4,5 м ден кем болбошу керек жана өтмө жолдор бири-биринен 300 м аралыкта жайгашышы зарыл, периметри боюнча кайра алыбына келтирилген райондорду курууда -180 м ден кем болбошу керек.
6. Конуштардын тарыхый курулуштарында калыптанган өтмө жолдордун өлчөмүн сактоого жол берилет.
7. Туяк жолдор А.2 Таблицасына ылайык аянтчалар менен бүтүшү керек. Туяк жолдун максималдуу узундугу 150 метрден ашпашы керек. Туяк жолдор 50 метрге чейин бурушу жок аянтчалар каралышы керек.
8. Өтмө тешиктер имараттардын жана курулмалардын тепкич клеткалары аркылуу өтсө алардын аралыгы бири-биринен 100 м ден ашык болбошу керек. Имараттар жана курулмалар бири-бирине бурчтары менен ыкташып жайгашса эсепке өрт гидраттары менен сырткы суу түтүгүнүн периметри боюнча аралык кабыл алынат.
9. Өрт өчүрүүчү техниканын келүүсү үчүн стилобаттын чатырчасы колдонулса, стилобаттын конструкцияларынын жүк көтөрүмдүүлүгү өрт өчүрүүчү машинага карата 10 тоннадан кем болбошу керек.
10. Дарыяларга жана көлмөлөргө өрт өчүрүүчү техникасына суу алуу үчүн келүү мүмкүнчүлүгүн өрт коопсуздугу боюнча ченемдик документтеринин талаптарына ылайык кароо керек.

Бурулуу аяттарынын
схемасынын варианттары

Б Тиркемеси
(милдеттүү)

Аба кемелеринин коопсуз учушун камсыз кылуу менен аэродромдордун райондорунда жана башка аймактарда объектилерди жайгаштырууну макулдашууга талаптар

Курулуш жүргүзүү аскердик окугдун жоопкерчилик чөлкөмүндө болжолдонсо, макулдашуу жүргүзүлүүчү ишканаларды жана уюмдарды аскер округунун Аскер аба күчтөрүнүн (ААК) штабы аныктайт. Долбоордук уюмдун тапшырыкчыларына же долбоордук уюмдарга штабдын дарегин жергиликтүү бийликтин облустук органдары берет. Төмөнкүлөрдү жайгаштырууга макулдашуу талап кылынат:

1) аэродромдорго баруучу аба жолдорунун тилкелеринин чегиндеги баардык объектилерди, ошондой эле бул тилкелердин чектеринен сырткары аэродромдун контролдук точкасынан (АКТ) 10 км радиустагы объектилер;

2) аэродромдун деңгээлине салыштырмалуу бийиктиги 50 м жана андан жогору болгон АКТдан 30 км радиустагы объектилерди;

жайгашкан жерине көз карандысыз:

3) жердин бетинен 50 м жана андан жогорку бийиктиктеги объектилерди;

4) радиотехникалык каражаттардын нормалдуу иштешине жолтоо боло турган байланыш, электр өткөрүүчү линияларды, ошондой эле башка дагы электр магниттик нурлануу объектилерин;

5) жарылууга кооптуу объектилерди;

6) чыгарылуучу газдарды авариялык күйгүзүү үчүн шаманалык түзмөктөрдү¹; Шаманалык түзмөктөрдүн бийиктигин аныктоодо жалындын мүмкүн болгон максималдык бийиктиги эске алынат.

7) аэродромдордун райондорундагы көрүүнү начарлатууга алып келе турган өнөр жай жана башка ишканалардын жана курулмалардын ишмердиги.

3-7 п.п. келтирилген объектилерди жайгаштырууда, алардын жайгашуу ордуна карабай, курулуучу объектилер аймактарына жана жоопкерчилик чөлкөмүнө кире турган аскер округунун штабы жана ААК штабы менен макулдашууга жатат.

Аэродромдун контролдук точкасынан 15 км жакын аралыкта канаттууларды чакыруучу жана алардын массалык чогулуусу менен айырмаланган тамак аш калдыктарын таштоочу жерлерди, айбанаттар фермаларын, мал союучу жайларды жана башка объектилерди жайгаштырууга тыюу салынат.

Ошол эле учурда:

1 Эгерде тиешелүү объектилерди куруу үч айдын ичинде башталбаса, жогоруда келтирилген макулдашуулар күчүн жоготот.

2 Аэродромдордун контролдук точкалары алардын геометрикалык борборлоруна жакын жайгашышат:

бир учуучу-конуучу тилкелүүлөр (УКТ) – анын борборунда;

КР КЧ 30-01:2020

эки параллелдүү УКТ – алардын борборлорун туташтыруучу түз сызыктын ортосунда;

эки параллель эмес УКТ – УКТ борборлорунан тургузулган перпендикулярлардын кесилиш чекитинде.

3 Бийик курулмаларды жайгаштырууну макулдашууга берилген документтерде, баардык учурларда, долбоорлонуучу курулмалардын жайгашуу координаттарын көрсөтүү зарыл.

В Тиркемеси
(милдеттүү)

**Чарбак алдындагы жана батирлер алдындагы
жер тилкелеринин өлчөмдөрү**

Турак үйлөрдүн колдонулуучу типтерине, калыптанып жаткан курулуштун (чөйрөнүн) мүнөзүнө, ар кандай чоңдуктагы шаарлардын түзүмүндө анын жайгашуусуна жараша жеке үйгө же батирге бөлүнүүчү турак үйдүн жанындагы жер тилкелеринин өлчөмдөрү төмөнкүчө:

400 – 600 м² жана андан көп (курулуш аянттарын кошкондо) – жаңы перифериядагы аймактарда чарбактык типтеги курулуштардагы бир-эки батирлүү бир-эки кабаттуу үйлөрдө же майда шаарлардын мурунку жеке чарбактык курулуштарын кайра калыбына келтирүүдө, айыл чарба райондорундагы кичи жана орто шаарлардын резервдик аймактарында, кандай гана өлчөмдөгү болбосун шаарлардын чет жак чөлкөмдөрүндөгү жаңы же өнүгүп жаткан калктуу конуштарда;

200 – 400 м² (курулуш аянттарын кошкондо) – майда, орто жана чоң шаарлардын жаңы перифериялык аймактарында коттедж тибиндеги курулуштардагы бир-эки же төрт батирлүү бир-эки кабаттуу үйлөрдө, чоң шаарлардын резервдик аймактарында, мурун курулган жеке чарбактык курулуштарды кайра калыбына келтирүүдө жана кандай гана чоңдуктагы болбосун шаарлардын чет жак чөлкөмдөрүндөгү өнүгүп келе жаткан калктуу конуштарда;

60 – 100 м² (курулуштун аянтын кошпогондо) – майда, орто жана чоң шаарлардын жаңы перифериялык аймактарында блоктоштурулган типтеги курулуштун көп батирлүү бир-эки-үч кабаттуу үйлөрүндө, ири жана өтө ири шаарлардын чет жак чөлкөмдөрүндөгү жаңы жана өнүгүп келе жаткан кыштактарында жана кандай гана чоңдуктагы болбосун шаарлардын жеке чарбактык курулушун кайра калыбына келтирүү шарттарында;

30 – 60 м² (курулуш аянтын кошпогондо) – жыш, аз кабаттуу курулушту колдонууда жана кайра калыбына келтирүү шарттарында кандай гана чоңдуктагы болбосун шаарларда көп батирлүү бир-эки-үч кабаттуу блоктоштурулган үйлөрдө же татаал көлөмдүк-мейкиндик түзүмдөгү эки-үч-төрт (беш) кабаттуу үйлөрдө.

Ошол эле учурда:

Кыргыз Республикасынын Жер кодексине ылайык калктуу конуштардын чакан курулушун жүргүзүүдө үйдүн (батирдин) жанында жеке көмөкчү чарбаны алып баруу үчүн жер тилкелери аз өлчөмдө, калган бөлүгүн калктуу конуштардын турак жай чөлкөмүнүн чегинен сырткары бөлүп берүү менен берилет.

Г Тиркемеси
(милдеттүү)

**Турак жай районунун жана кичи районунун аймагындагы
калктын эсептик жыштыгы**

Турак жай районунун аймагынын калкынын эсептик жыштыгын, киши/га, Г.1-таблицада келтирилгенден кем эмес, ал эми кичи райондун аймагынын калкынын жыштыгын – Г.2-таблицада келтирилгенден кем эмес кылып кабыл алуу сунушталат. Аймактын ар кандай даражадагы чөлкөмдөрдүн шаар куруу баалуулуктугунун саны жана алардын чек аралары жердин наркын баалоону, инженердик жана унаалык магистралдык тарамдардын жыштыгын, коомдук объектилер менен толгондугун, аймакты инженердик даярдоого капиталдык салымдын өлчөмүн, тарыхый-маданий жана архитектуралык-ландшафтык баалуулуктарды эске алуу менен облустардын башкы архитекторлору менен макулдашуу боюнча аныкталат.

Г.1-таблица

Аймактын шаар куруу баалуулугунун ар кандай деңгээлдеги чөлкөмдөрү	Калкынын саны төмөнкүчө болгон шаарлардын тобу үчүн, турак жай районунун аймагынын калкынын жыштыгы, киши/га						
	20 чейин	20-50	50-100	100-250	250-500	500-1000	1000 жогору
Жогорку	90	110	125	135	145	145	150
Орточо	-	-	-	120	125	135	145
Төмөнкү	50	80	110	110	115	120	130

Ошол эле учурда:

- 1 Аймакты инженердик даярдоо боюнча татаал иш чараларды талап кылуучу аянтчаларда калктын жыштыгын чоңойтсо болот, бирок 35-40% ашык эмес.
- 2 Тарыхый шаарлардын борбордук бөлүктөрүндө мурунку курулуштарды кайра калыбына келтирүү шарттарында, ошондой эле башка бөлүктөрүндө тарыхый-маданий жана архитектуралык-ландшафтык баалуулуктар болгон учурларда калктын жыштыгы долбоорлоого берилүүчү тапшырмада камтылышы керек.
- 3 Борборлоштурулган инженердик тутумдардын курулуусу белгиленген жеке чарбак курулуштуу райондордо жана калктуу конуштарда калктын жыштыгын азайтууга жол берилет, бирок 40 киши/га кем эмес кабыл алуу зарыл.

Г.2 таблицасы

Аймактын ар кандай чөлкөмдөрүнүн шаар куруу баалуулуктугунда	Климатикалык кичи райондор үчүн кичи райондун аймагындагы калктын жыштыгы, киши/га	
	58 ⁰ түндүк жазылыгынан түштүгүрөөк, IА, II кичи райондор	58 ⁰ түндүк жазылыгынан түштүгүрөөк бул чөлкөмгө кирген IА, II кичи райондордун бөлүктөрүнөн башкасы
Жогорку	290	270
Орточо	240	225
Төмөнкү	135	120

Ошол эле учурда:

1 Кичи райондун эсептик аймагынын чек араларын магистралдык жана турак жай көчөлөрүнүн кызыл сызыктары боюнча, жүрмө жолдордун же жөө жолдордун октору боюнча, табигый чектер боюнча, алар жок болгон учурларда – курулуш сызыгынан 3 м аралыкта аныктоо керек. Эсептик аймактан райондук жана жалпы шаардык маанидеги объектилердин жер тилкелеринин, тарыхый-маданий жана архитектуралык-ландшафтык баага ээ объектилердин, ченемделүүчү жетүү радиусундагы жанаша жайгашкан кичи райондордун калкын тейлөөгө эсептелген (тейленүүчү калктын санына пропорциялуу) күнүмдүк пайдалануудагы объектилердин аянттарын алып салуу керек. Эсептик аймакка калкты тейлөөчү күнүмдүк пайдалануудагы объектилердин, жанаша аймактарда жайгашкан, анын ичинде жер алдындагы жана жер үстүндөгүлөрдү кошкондо, баардык аянттарын кошуу зарыл. Калыптанган курулушту кайра калыбына келтирүү шарттарында кварталдарды бөлүп туруучу жана кичи райондун ичинде жөө жүрүү үчүн сакталган же имараттарга баруу үчүн сакталуучу көчөлөрдүн туурасынан кесилиш профилдери өзүнчө көрсөтүлөт.

2 Калыптанган курулуштарды кайра калыбына келтирүү шарттарында калктын эсептик жыштыгын көбөйтүүгө жол берилет, бирок 25-30% көп эмес.

3 Ири жана өтө ири шаарларда жогорку жыштыктагы 2, 3, 4 (5) кабаттуу турак жай курулушун колдонууда аймактын бир гектарына калктын эсептик жыштыгын шаарлардын жана калктуу конуштардын аймактарынын жогорку чөлкөмүнүн шаар куруу баалуулуктарындагыдан кем эмес кылып кабыл алуу керек.

4 Мектеп окуучулары жана калк үчүн кичи райондордо бирдиктүү дене тарбия-ден соолукту чыңоочу комплексти калыптандырууда жана ушул эреже топтомунун 5.15 пунктунда келтирилген дене тарбия менен машыгуу үчүн аянтчалардын салыштырмалуу өлчөмдөрүн кичирейтүүдө тиешелүү түрдө калктын жыштыгын чоңойтуу зарыл.

5 Токойлорго жана токой-сейил бактарга жанаша жайгашкан жана алардын ортосунда жайгашкан аймактарды курууда жашылдандырылган аймактардын

КР КЧ 30-01:2020

аянтынын азайтууга жол берилет, бирок 30% көп эмес, тиешелүү деңгээлде калктын жыштыгын көбөйтүү менен.

6 Жыштыктын көрсөткүчтөрү $18 \text{ м}^2/\text{киши}$ эсептик турак жай менен камсыздоо шартында келтирилген. Башка эсептик турак жай менен камсыздоо шартында эсептик ченемдик жыштыкты P , төмөнкү формула боюнча аныктоо керек, киши/га:

$$P = P_{18}18/H,$$

мында P_{18} – $18 \text{ м}^2/\text{киши}$ эсебиндеги жыштыктын көрсөткүчү;

– эсептик турак жай менен камсыздалышы, м^2 .

Функционалдык шаар куруу чөлкөмдөрүнүн курулуш жыштыгынын ченемдик көрсөткүчтөрү.

Функционалдык шаар куруу чөлкөмдөрүнүн жыштыгынын ченемдик көрсөткүчтөрү шаарлар үчүн Г.3 таблицасында көрсөтүлгөндөн ашык болбошу керек.

Функционалдык шаар куруу чөлкөмдөрүнүн курулуш жыштыгынын көрсөткүчтөрү.

Курулуштун жыштыгынын негизги көрсөткүчү:

- курулуштун коэффициенти- имараттар же курулмалар ээлеген аянтынын жер тилкесинин (кварталдын) аянтына болгон катышы;
- курулуштун жыштыгынын коэффициенти – имараттын жана курулманын бардык кабаттарынын аянтынын жер тилкесинин (кварталдын) аянтына болгон катышы.

Жергиликтүү шаар куруу өзгөчөлүктөргө жараша (калктуу конуштун көрүнүшү, тарыхый чөйрөсү, ландшафт ж.б.) кошумча көрсөткүчтөр белгилениши мүмкүн, жер тилкесинин аянтына имараттардын жана курулмалардын мүмкүн болгон курулуш көлөмүнүн катышын мүнөздөөчү, бардык кабаттардын саны, конкреттүү чөлкөмдөгү имараттардын жана курулмалардын мүмкүн болгон бийиктиги жана башка пландоодогу чектөөлөр.

Г.3 таблицасы – Курулуштун жыштыгынын көрсөткүчү

Турак жай чөлкөмү	Курулуштун коэффициенти	Курулуштун жыштыгынын коэффициенти
Көпбатирлүү көп кабаттуу турак үйлөрдүн ортосунлагы курулмалар	0,4	1,2
Магистралга жакын аймактар	0,7	2-2,5
Магистралдар арлык аймак 100 га чейин	0,6	1,5-2
Магистралдар аралык аймак 100 га дан ашык	0,4	1,2

Ошол эле кайра калыбына келтирилген	0,6	1,6
Орто жана аз кабаттуу көп батирлүү турак үйлөрдүн ортосундагы курулмалар	0,4	0,8
<p>Э с к е р т ү ү:</p> <p>1.Турак жай, коомдук-ишкер чөлкөмдөрдүн курулуш коэффициенти жана курулуш жыштыгы кварталдын аймагы үчүн керектүү тейлөөчү ишканаларды жана мекемелерди, гараждарды, автомобиль токтоочу жайларды, жашыл бактарды, аянтчаларды жана башка аббаттоо объектилерин эске алуу менен келтирилген.</p> <p>2.Курулуштун жыштыгынын коэффициентин эсептөөдө кабаттардын аянты имараттын сырткы өлчөмү менен аныкталат. Жер үстүндөгү кабаттар гана эске алынат, мансардаларды кошкондо. Имараттардын жана курулмалардын жер астындагы кабаттары эске алынбайт. Жердин үстүнкү бети жашылдандуруу, аянтчаларды уюштуруу, автомобиль токтоочу жай жана башка аббаттоонун түрлөрү үчүн колдонулса жер астындагы курулмалар эсепке алынбайт.</p> <p>3.Турак жай курулушунун жыштыгын эсептөөдө имараттын функционалдык дайындоосуна карабастан бардык жер үстүндөгү кабаттардын аянты эске алынат.</p> <p>4.Кварталдардын чек аралары катары кызыл сызык эсептелет.</p>		

Д Тиркемеси
(милдеттүү)

Кампалардын жер тилкелеринин аянттары жана өлчөмдөрү

Д.1-таблицасы – 1 миң кишиге жалпы товардык кампалардын жер тилкелеринин аянттары жана өлчөмдөрү

Жалпы товардык кампалар	Кампалардын аянты, м ²	Жер тилкелеринин өлчөмдөрү, м ²
Азык-түлүк товарларынын	77	310*/210
Азык-түлүк эмес товарлардын	217	740*/490

*Жантык сызыктын үстүндө бир кабаттуу кампалар үчүн, ал эми астында – көп кабаттуу кампалар үчүн ченемдер берилген (кабаттардын орточо бийиктиги 6 м болгондо).

Ошол эле учурда:

Адистештирилген топтун курамындагы жалпы товардык кампаларды жайгаштырууда жер тилкелеринин өлчөмдөрүн 30% кыскартуу сунуш кылынат. Товарларды шашылыш ташып келүү чөлкөмдөрүндө жер тилкелеринин өлчөмдөрүн 40% чоңойтуу керек.

Товар камдыктарын артыкчылыктуу сактоодо айылдагы калктуу конуштардын кампаларынын аянттары жана алардын жер тилкелеринин өлчөмдөрү чоңойтулат, бир эле убакта шаарлардагы бул көрсөткүчтөрдү азайтуу менен.

Д.2-таблицасы – 1000 кишиге эсептелген адистештирилген кампалардын сыйымдуулугу жана жер тилкелеринин өлчөмдөрү

Адистештирилген кампалар	Кампалардын сыйымдуулугу, т	Жер тилкелеринин өлчөмдөрү, м ²
Бөлүштүргүч муздаткычтар (этти жана эт өндүрүмдөрүн, балык жана балык өндүрүмдөрүн, май, сүт өндүрүмдөрүн, жумуртка сактоо үчүн)	27	190*/70
Жемиш сактагычтар	17	1300*/610
Жашылча сактагычтар	54	
Картөшкө сактагыч	57	

*Алымында бир кабаттуу кампалар үчүн ченемдер, ал эми бөлүмүндө – көп кабаттуу кампалар үчүн ченемдер.

Ошол эле учурда:

Картөшкө, жашылча, жемиштерди өстүрүүчү жана даярдоочу райондордо кампалардын сыйымдуулугу жана тиешелүү түрдө алардын жер участкаларынын өлчөмдөрү 0,6 көмөк чоңдугу менен кабыл алынат.

Шаарлардагы картөшкө жана жемиштерди сактоочу кампалардын сыйымдуулугун жана алардын жер тилкелеринин үлүшү, жергиликтүү башкаруу органдары тарабынан аныктала турган шаардан сырткаркы сактоону уюштуруунун эсебинен кичирейтсе болот.

Д 3-таблица – Вахталык жана экспедициялык айылдар үчүн кампалардын сыйымдуулугу, 1 кишиге

Кампалар, ченөө бирдиги	Кыштактар үчүн кампалардын сыйымдуулугу	
	вахталык	экспедициялык
Кургак өндүрүмдөрдүн, м ²	0,3	3,5
Муздаткычтар, т	0,01	1,1
Жашылча сактагычтар, картөшкө сактагычтар, жемиш сактагычтар, т	0,5	0,5

Ошол эле учурда: кургак өндүрүмдөр кампаларынын жана муздаткычтардын ченемдери вахталык айылдар үчүн бир айлык камдыктан жана экспедициялык айылдар үчүн бир жылдык камдыктардан аныкталган. Жашылча, картөшкө жана жемиш сактагычтардын ченемдери бир жылдык камдыктан аныкталган.

Д 4-таблица – Курулуш материалдары жана катуу отун кампаларынын жер тилкелеринин өлчөмдөрү, 1 миң кишиге.

Кампалар	Жер тилкелеринин өлчөмдөрү, м ²
Курулуш материалдарынын кампалары (керектөөчүлүк)	300
Артыкчылыктуу колдонуудагы катуу отун кампалары:	
таш көмүр	300
жыгач отун	300

Ошол эле учурда: Катуу отун кампаларынын жер тилкелеринин өлчөмдөрүн IV климатикалык район үчүн - 0,6 көмөк чоңдугу менен кабыл алуу керек.

Е Тиркемеси
(милдеттүү)

Тейлөө мекемелерин жана ишканаларын эсептөө ченемдери жана алардын жер тилкелеринин өлчөмдөрү

Мекемелер, ишканалар, курулмалар, ченөө бирдиктери	Кубаттуулугу	Жер тилкелеринин өлчөмдөрү, га	Эскертүүлөр
1	2	3	4
Билим берүү уюмдары			
Мектепке чейинки балдар уюмдары, орун	Балдардын мектепке чейинки уюмдары менен камсыз болуу эсептик деңгээлин 85% чегинде, анын ичинде жалпы типтегиси – 70%, адистештирилген – 3%, ден соолук чыңдоочулары – 12% деп кабыл алып, калктуу конуштун демографиялык түзүмүнө жараша аныкталат. Жаңы конуш ² калктуу конуштарында, демографиялык маалыматтар болбогондо, 1 миң кишиге 180 орунга чейин деп кабыл алуу керек; ошол эле учурда турак жай курулушунун аймагында 1 миң кишиге 100 орундан ашык эмес эсебинде кабыл алуу зарыл	Майда балдар бакчасынын-балдар бакчасынын сыйымдуулугунда, 1 орунга, м ² : 100 орунга чейин – 40, 100дөн жогору – 35; майда балдар бакчасынын-балдар бакчасынын 500дөн жогору орунга – 30. Жер тилкелеринин өлчөмдөрү азайтылат: IА, II климатикалык кичи райондордо 30-40%, кайра калыбына келтирүү шарттарында – 25%; жантаймалуулугу 20% ашык болгон рельефте жайгаштырууда – 15%; жаңы конуштарда (жашылдандыруу аянттарын кыскартуунун эсебинен) – 10%	Майда жаштагы балдар үчүн топтук аянтчанын аянтын 1 орунга 7,5 м ² эсебинде кабыл алуу керек. Мектепке чейинки жаштагы балдар үчүн оюн аянтчаларын жалпы типтеги мектепке чейинки балдар уюмдарынын чегинен сырткары жайгаштырууга жол берилет.
Мектепке чейинки балдар үчүн жабык бассейндер, объектилер	Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча		
Жалпы билим берүүчү мектептер, окуучулар*	Бир сменада окутууда балдарды толук эмес орто билим берүү (I – IX	Жалпыга билим берүү мектебинин сыйымдуулугунда, бир окуучуга ³ :	Мектептердин жер тилкелеринин өлчөмдөрү:

	<p>класстар) менен 100% жана орто билим берүү (I – XI класстар) менен 75% чейин камтууну көңүлгө алуу менен кабылдоо керек</p>	<p>40тан 400 чейин – 1 окуучуга 50 м²; 400дөн 500 чейин – 1 окуучуга 60 м²; 500дөн 600 чейин – 1 окуучуга 50 м²; 600дөн 800 чейин – 1 окуучуга 40 м²; 800дөн 1100 чейин – 1 окуучуга 33 м²; 1100дөн 1500 чейин – 1 окуучуга 21 м²; 1500дөн 2000 чейин – 1 окуучуга 17 м²; 2000ден көп - 1 окуучуга 16 м².</p>	<p>IA, II климатикалык кичи райондордо 40%, кайра калыбына келитрүү шарттарында 20% кичирейтилиши, эгерде окуу-тажрыйбалык жумуштарды уюштуруу үчүн атайын жер тилкелери каралбаса айылдык калктуу конуштарда 30% чоңойтулат. Мектептин спорттук чөлкөмү кичи райондун дене тарбия - ден соолукту чыңоо комплекси менен бириктирилет.</p>
<p>Мектеп-интернаттар, окуучулар</p>	<p>Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча</p>	<p>Жалпы билим берүүчү мектеп-интернаттын сыйымдуулугунда, окуучулар: 220дөн 300 чейин -1 окуучуга 70 м², 300дөн 500 окуучуга чейин – 1 окуучуга 65 м², 500дөн жогору - 1 окуучуга 45 м²</p>	<p>Мектептин жер тилкесинде интернаттын имаратын (жашоочу корпусун) жайгаштырууда жер тилкесинин аянтын 0,2 га көбөйтүү керек</p>

<p>Мектептер аралык окуу-өндүрүштүк комбинаты, орун**</p>	<p>Окуучулардын жалпы санынан 8%</p>	<p>Мектептер аралык окуу-өндүрүштүк комбинаттардын жер тилкелеринин өлчөмдөрүн 2га кем эмес, автополигондорду же трактодромдорду курууда 3 га кем эмес кабыл алуу сунуш кылынат</p>	<p>Автотрактордромдорду селитебдик аймактан сырткары жайгаштыруу керек</p>
<p>Мектептен сырткаркы мекемелер, орун**</p>	<p>Окуучулардын жалпы санынын 10%, анын ичинде имараттардын түрү боюнча:</p>	<p>Долбоорлоого тапшырма боюнча</p>	

<p>Атайын орто жана кесиптик-техникалык окуу жайлары, окуучулар</p>	<p>окуучулардын сарайы (үйү) – 3,3%; жаш техниктер чордону 0,9%; жаш натуралисттер чордону – 0,4%; жаш туристтер чордону – 0,4%; балдар-жаштар спорт мектеби – 2,3%; балдардын коркөм өнөр же музыкалык, көркөм, хореографиялык мектеби – 2,7%</p> <p>Анын таасир этүү чөйрөсүндөгү шаар-борбор жана башка калктуу конуштардын калкын эсепке алуу менен долбоорлоого берилген тапшырма боюнча</p>	<p>Кесиптик-техникалык окуу жайларынын жана атайын орто окуу жайларынын сыйымдуулугунда, окуучулар:</p> <p>300 чейин – 1 окуучуга 75 м²; 300дөн 900 чейин – 50-65 м²; 900дөн 1600 чейин – 30-40 м²</p>	<p>Жер тилкелеринин өлчөмдөрү азайтылат: IА, II климатикалык кичи райондордо жана кайра калыбына келтирүү шарттарында 50%, гуманитардык профилдеги окуу жайлары үчүн 30%; жер тилкелеринин өлчөмдөрү 50% көбөйтүлүшү мүмкүн – айыл калктуу конуштарда жайгашкан айыл чарба профиліндеги окуу жайларында.</p> <p>Окуу жайларды кооперациялаштырууда окуу борборлорун түзүүдө жер тилкелеринин өлчөмдөрүн окуу борборлорунун сыйымдуулугуна, окуучулардын санына жараша азайтуу сунуш кылынат: 1500дөн 2000 чейин – 10%, 2000дөн 3000</p>
---	---	---	---

			<p>чейин – 20%, 3000 жогору – 30%.</p> <p>Турак жай чөлкөмүнүн, окуу жана көмөкчү чарбалардын, полигондордун жана автотрактордромдордун өлчөмдөрү жогоруда келтирилген өлчөмдөргө кирбейт.</p>
Жогорку окуу жайлары, студенттер	Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча	Жогорку окуу жайлардын чөлкөмдөрү (окуу чөлкөмдөрү), 1 миң студентке, га: университеттер, техникалык ЖОЖ – 4-7; айыл чарбалык – 5-7; медициналык, фармацевтикалык – 3-5; экономикалык, педагогикалык, маданият, искусство, архитектуралык – 2-4; адистикти жогорулатуу жана аралыктан окутуу институттары – тиешелүү түрдө алардын профилдерине ылайык көмөк чоңдугу менен – 0,5; адистештирилген чөлкөм – долбоорлоого тапшырма боюнча; спорт чөлкөмү – 1-2; студенттик жатаканалар чөлкөмү – 1,5- Дене тарбия ЖОЖдору долбоорлоого берилген тапшырма боюнча долбоорлоо	ЖОЖдун жер тилкесинин өлчөмү IA, II климатикалык кичи райондордо жана кайра калыбына келтирүү шарттарында 40% азайтылат. Бир жер тилкесинде бир нече ЖОЖдордун кооперацияланып жайгашуусунда окуу жайлардын жер тилкелеринин суммардык аймагын 20% кыскартуу сунуш кылынат
Саламаттык сактоо, социалдык камсыздоо мекемелери, спорттук жана дене тарбия-ден соолук чыңоочу курулмалар			
Интернат-үйлөр	28	Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча	Социалдык камсыздоо мекемелеринин эсептик ченемдерин аймактын социалдык-демографиялык
Өндүрүштүк бирикмелер (ишканалар)			

КР КЧ 30-01:2020

<p>тарабынан уюштурулуучу карылар, согуш жана эмгек ардагерлери үчүн интернат-үйлөр, акы төлөнүүчү пансионаттар, 1 миң кишиге (60 жаштан жогору), орун.</p> <p>Физикалык кемчилдиктери менен жашы жетилген майыптар үчүн интернат-үйлөр , 1 миңкишиге орун (18 жаштан жогору)</p>	<p>28</p>	<p>Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча</p>	<p>өзгөчөлүктөрүнө жараша тактоо зарыл</p>
<p>Балдар интернат - үйлөрү, 1 миң кишиге орун (4 жаштан 17 чейин)</p> <p>Психоневрологиялык интернаттар, 1 миң кишиге (18 жаштан жогору), орун</p>	<p>3</p> <p>3</p>	<p>Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча</p> <p>Интернаттын сыйымдуулугунда, орундар:</p> <p>200 чейин – 1 орунга 125 м²,</p> <p>200дөн 400 чейин – 1 орунга 100 м²,</p>	

<p>Согуштун жана эмгектин ардагерлери, жалгыз бой карылар үчүн атайын турак үйлөр жана батирлер топтору, 1 миң кишиге (60 жаштан жогору), киши</p> <p>Кресло-коляскадагы майыптар жана алардын үй-бүлөлөрү үчүн атайын турак үйлөр жана батирлер топтору, жалпы калктын 1 миң кишисине , киши</p>	<p>60</p> <p>0,5</p>	<p>400дөн 600 чейин - 1 орунга 80 м²</p>	
---	----------------------	---	--

<p>Саламаттыкты сактоо мекемелери</p> <p>Жетилген курактагылар үчүн көмөкчү имараттары жана курулмалары менен</p>	<p>Дарылоочу-алдын алуучу мекемелердин керектүү сыйымдуулугу жана түзүмү саламаттык сактоо органдары</p>	<p>Стационарлардын кубаттуулугунда, керебет:</p> <p>50 чейин – 1 керебетке 300 м²;</p>	<p>Балдар үчүн 1 керебетке жалпы стационардын</p>
---	--	---	---

<p>баардык типтеги стационарлар, керебет</p>	<p>тарабынан аныкталып, долбоорлоого берилген тапшырмада көрсөтүлөт</p>	<p>50дөн 100 чейин – 1 керебетке 300-200 м²; 100дөн 200 чейин – 1 керебетке 200-140 м²; 200дөн 400 чейин – 1 керебетке 140-100 м²; 400дөн 800 чейин – 1 керебетке 100-80 м²; 800дөн 1000 чейин – 1 керебетке 80-60 м²; 1000ден жогору – 1 керебетке 60 м²</p>	<p>ченемин 1,5 көмөк чоңдугу менен кабыл алуу керек.</p> <p>Бир жер тилкесинде эки же андан ашык стационар жайгаштырылган учурда анын жалпы аянтын стационарлардын суммалык сыйымдуулугунун ченеми боюнча кабыл алуу зарыл. IA, II климатикалык кичи райондордо, ошондой эле ири жана өтө ири шаарларда кайра калыбына келтирүү шарттарында ооруканалардын жер тилкелерин 25% азайтууга жол берилет. Шаардын чет жак чөлкөмүндө жайгашуучу ооруканалардын жер тилкелердин өлчөмүн көбөйтүү керек: инфекциялык жана онкологиялык – 15%, кургак учук жана психиатриялык – 25%, жашы жетилгендер үчүн калыбына келтирип дарылоочу – 20%, балдар үчүн – 40%.</p> <p>Төрөт үйлөрүнүн жер тилкелеринин аянтын стационарлардын ченемдери</p>
--	---	--	---

<p>Бейтапканалар, амбулаториялар, стационарсыз диспансерлер, сменада келүүлөр</p>	<p>Атайын автомобилде 15 минуттук жетүү мүмкүнчүлүгүндөгү чөлкөмдүн чегинде 10 миң кишиге 1</p>	<p>1 сменде 0,1 га 100 келип-кетүүгө, бирок 0,3 га дан кем эмес</p>	<p>боюнча 0,7 көмөк чоңдугу менен кабыл алуу зарыл</p>
<p>Медициналык тез жардам чордондору (көмөк чордондору), автомобиль</p>	<p>Атайын автомобилде 30 минуттук жетүү мүмкүнчүлүгүндөгү чөлкөмдүн чегинде айыл калкынын 10 миң кишисине 1</p>	<p>1 автомобилге 0,05 га, бирок 0,1 га кем эмес</p>	<p>Бир дарылоочу-алдын алуучу мекемеге бириккен стационардын жана бейтапкананын (диспансердин) жер тилкелеринин өлчөмдөрү тиешелүү ченемдер боюнча ар бири өз алдынча аныкталып, кийин кошулуп алынат</p>
<p>Медициналык тез жардамдын көчмө пункттары, автомобиль</p>	<p>Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча</p>	<p>1 автомобилге 0,05 га, бирок 0,1 га кем эмес</p>	
<p>Фельдшердик же фельдшердик-акушердик пункттар, объект</p>	<p>Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча</p>	<p>0,2 га</p>	
<p>Төмөнкү топтогу дарыканалар:</p>	<p>Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча</p>	<p>0,3 га же кошо курулган</p>	
<p>I – II III – V VI – VIII</p>		<p>0,25 га же кошо курулган</p>	
		<p>0,2 га же кошо курулган</p>	

Сүт ашканалары, 1 наристеге (1 жашка чейинки) 1 суткага үлүш	4	1 суткадагы 1 миң үлүшкө 0,015 га, бирок 0,15 га кем эмес	
Сүт ашканаларынын таратуучу пункттары, 1 наристеге (1 жашка чейин) жалпы аянттан, м ²	0,3	кошо курулган	

Санатордук-курорттук жана ден соолук чыңоочу, эс алуу жана туризм мекемелери	Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча	1 орунга 200 м ²	Келтирилген чектердеги жер тилкелеринин ченемдеринин таасын маанилери жергиликтүү шарттар боюнча кабыл алынат. Жер тилкесинин өлчөмдөрү чарбалык чөлкөмдөрдүн аянттарын, ушул ченемдердин 3.15 пунктуна ылайык кабыл
--	---------------------------------------	-----------------------------	--

			<p>алынуучу, эсепке албай берилген</p> <p>Мурун курулган курорттук райондордо жана курортторду кайра калыбына келтирүү шарттарында, ошондой эле өтө ири жана ири шаарлардын чет жак чөлкөмдөрүндөгү эс алуу базалары үчүн жер тилкелеринин өлчөмдөрүн азайтса болот, бирок 25% көп эмес</p>
Санаторийлер (кургак учук оорулууларды кошпогондо), орун	Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча	1 орунга 125-150 м ²	
Балдары менен ата-энелер үчүн санаторийлер (кургак учук оорулууларды кошпогондо), орун	Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча	1 орунга 145-170 м ²	
Санаторийлер-профилакторийлер, орун	Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча	1 орунга 70-100 м ²	Шаар чийиминин чегинде жайгашкан санаторий-профилакторийлерде жер участкаларынын өлчөмдөрүн азайтса болот, бирок 10% көп эмес
Балдардын санатордук лагерлери, орун	Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча	1 орунга 200 м ²	
Эс алуу үйлөрү (пансионаттар), орун	Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча	1 орунга 120-130 м ²	

КР КЧ 30-01:2020

Балдары менен үй-бүлөлөр үчүн эс алуу үйлөрү (пансионаттар)	Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча	1 орунга 140-150 м ²	
Ишканалардын жана уюмдардын эс алуу базалары, жаштардын лагерлери, орун	Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча	1 орунга 140-160 м ²	
Курорттук мейманканалар, орун	Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча	1 орунга 65-75 м ²	
Балдар лагерлери, орун	Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча	1 орунга 150-200 м ²	
Жогорку класстын окуучуларынын ден соолукту чыңоочу лагерлери, орун	Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча	1 орунга 175-200 м ²	
Мектепке чейинки балдар мекемелеринин дачалары, орун	Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча	1 орунга 120-140 м ²	
Туристтик мейманканалар, орун	Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча	1 орунга 50-75 м ²	Өтө ири жана ири шаарларда, коомдук борборлордо жайгаштырылуучу туристтик мейманканалар үчүн жер тилкелеринин өлчөмдөрүн

			коммуналдык мейманканалар үчүн такталган ченемдер боюнча кабыл алууга жол берилет
Туристтик базалар, орун	Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча	1 орунга 65-80 м ²	
Балдары менен үй-бүлөлөргө туристтик базалар, орун	Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча	1 орунга 95-120 м ²	
Мотелдер, орун	Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча	1 орунга 75-100 м ²	
Кемпингдер, орун	Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча	1 орунга 130-150 м ²	
Баш калка жайлар, орун	Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча	1 орунга 35-50 м ²	
Дене тарбия-спорттук курулмалар Аймагы Кичи райондогу дене тарбия-ден соолук чыңоочу көнүгүүлөр үчүн жайлар, 1 миң кишиге жалпы аянт, м ²		1 миң кишиге 0,7-0,9 м ²	Шаардык маанидеги дене тарбия-спорттук курулмалардын жеткиликтүүлүгү 30 минуттан ашпашы керек. Турак жай районунда жайгашуучу дене тарбия-спорттук курулмалардын үлүшүн

КР КЧ 30-01:2020

<p>Жалпы пайдалануудагы спорт залдар, 1 миң кишиге төшөлмөнүн аянты, м²</p> <p>Жалпы пайдалануудагы жабык жана ачык бассейндер, 1 миң кишиге суунун бети, м²</p>			<p>жалпы ченемден % менен кабыл алуу зарыл:</p> <p>аймактын – 35%, спорт залынын – 50%, бассейндин- – 45%.</p> <p>Калкынын саны 2 миңден 5 миңге чейин болгон кыштактарда аянты 540 м² болгон бир спорттук залды караштыруу зарыл.</p>
<p>IA, II климатикалык кичи райондор үчүн спорт залдар жана жабык бассейндер үчүн 1 миң кишиге төшөлмөнүн аянтынан, суунун бетинен, м²</p>	<p>Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча</p>	<p>10 м²</p>	
<p>Калктуу конуштар үчүн, миң киши:</p> <p>100дөн көп; 50дөн 100 чейин 25тен 50 чейин 12ден 25 чейин 5тен 12 чейин</p>	<p>Спорттук залдар</p> <p>120 130 150 175 200</p>	<p>Бассейндер</p> <p>50 55 65 80 100</p>	
Маданият жана искусство мекемелери			
<p>Калк менен маданий массалык жана саясий-</p>		<p>50-60</p>	<p>Маданий-массалык, дене тарбия-ден соолук чыңоочу жана тарбия</p>

тарбия иштерин жүргүзүү, эс алуу жана кызыкчылык ишмердик жайлары, 1 миң кишиге төшөлмө аянтынан, м ²			иштерин уюштуруу үчүн, 500 м ашпаган жөө жетүү мүмкүнчүлүгүнүн чегинде окуучулар жана калктын (ченемдерди тиешелүү суммалоо менен) колдонуусу үчүн бирдиктүү комплекстерди куруу сунуш кылынат. Райондук маанидеги бийлөө залдарынын, кинотеатрлардын жана клубдардын салыштырмалуу салмагын 40-50% өлчөмүндө алуу сунушталат. Маданият жана искусство мекемелериндеги орундуктардын минималдык санын өтө ири жана ири шаарлар үчүн кабыл алуу зарыл. Планетарийлерди, көргөзмө залдарын жана музейлерди жайгаштырууну, алардын сыйымдуулугун жана жер тилкелеринин өлчөмдөрүн долбоорлоого берилген тапшырма боюнча аныкташат. Цирктерди, концерттик залдарды, театр жана планетарийлерди, эреже катары, калкынын саны 250 миң болгон жана андан ашкан шаарларда, ал эми кинотеатрларды – калкынын саны 10 миңден кем эмес калктуу
Бийлөө залдары, 1 миң кишиге, орун		6	
Клубдар, 1 миң кишиге келүүчү орун		80	
Кинотеатрлар, 1 миң кишиге орун		25-35	
Театрлар, 1 миң кишиге орун		5-8	
Концерттик залдар, 1 миң кишиге орун		3,5-5	
Цирктер, 1 миң кишиге орун		3,5-5	
Лекторийлер, 1 миң кишиге орун		2	
Аттракциондор жана оюн автоматтар залдары, 1 миң кишиге төшөлмө аянтынан, м ²		3	
Спорттук-оюндук универсалдуу залдар, анын ичинде жасалма музу менен, 1 миң кишиге, орун	Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча	6-9	
Шаардык массалык китепканалар, 1 миң кишиге тейлөө чөлкөмү, шаардын калкы, миң	Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча		

КР КЧ 30-01:2020

<p>киши^{***}, төмөнкүчө болгондо: 50 дөн жогору 10дон 50 чейин</p>		<p>4/2 (миң сакталуучу бирдик/окуу орду) 4-4,5/2-3(миң сакталуучу бирдик/окуу орду)</p>	<p>конуштарда караштыруу зарыл. Жасалма муз аянтчасы менен универсалдуу спорт-оюндук залдарды, эреже катары, жайгаштыруу тутумундагы калкынын саны100 миңден ашкан шаар-борборлордо караштыруу керек.</p>
<p>Кошумча түрдө шаардык борбордук китепканада 1 миң кишиге шаардын калкы, миң киши, болгондо: 500 жана андан көп 250 100 50 жана андан аз</p>	<p>Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча</p>	<p>0,1/0,1 0,2/0,2 0,3/0,3 0,5/0,3 4,5-5/3-4</p>	
<p>Жергиликтүү жайгаштыруу тутумунун (административдик район) борбордук китепканасында кошумча түрдө 1 миң кишиге. Клубдар, айылдык калктуу конуштар же алардын тобу үчүн 1 миң келүүчү орунга, миң киши: 0,2ден 1 чейин 1ден 2 чейин 2ден 5 чейин 5тен 10 чейин</p>	<p>Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча</p>	<p>500-300 300-230 230-190 190-140</p>	<p>Клубдардын жана китепканалардын аз сыйымдуулуктарын чоң калктуу конуштар үчүн кабыл алуу зарыл.</p>
<p align="center">Соода, коомдук тамак-аш жана тиричилик тейлөө ишканалары</p>			

<p>Дүкөндөр, 1 миң кишиге соода аянты****, м²</p> <p>анын ичинде:</p> <p>азык-түлүк товарлардын, объект</p> <p>азык-түлүк эмес товарлардын</p>	<p>280(100)</p> <p>100 (70)</p> <p>180 (30)</p>	<p>Жергиликтүү маанидеги соода борборлору, тейленүүчү калктын саны, миң киши болгондо:</p> <p>4төн 6 чейин – объектиге 0,4-0,6 га бдан 10 чейин – 0,6-0,8 га 10дон 15 чейин – 0,8-1,1га 15тен 20 чейин – 1,1-1,3га</p> <p>Майда шаарлардын жана айылдык калктуу конуштардагы соода борборлору, калкынын саны, миң киши:</p> <p>1ге чейин – 0,1-0,2 га; 1ден 3 чейин – 0,2-0,4 га; 3төн 4 чейин – 0,4-0,6 га; 5тен 6 чейин – 0,6-1,0 га; 7ден 10 чейин – 1,0-2,0 га</p> <p>Соода ишканалары, соода аянты, м²:</p> <p>250 чейин – 100 м² соода аянтына 0,08 га; 250дөн 650 чейин – 0,08- 0,06; 650дөн 1500 чейин – 0,06-0,04; 1500дөн 3500 чейин – 0,04-0,02; 3500дөн жогору – 0,02</p>	<p>Эсептөө ченемдери, ведомстволук таандыктыгына карабай, соода-тиричилик тейлөө ишканаларынын баардык тарамын камтыйт жана региондордун өзгөчөлүктөрүн эсепке алуу менен белгиленген тартипте тактоого жатат.</p> <p>Ишканалардын инженердик тутумдар жана коммуникациялар менен автономдуу түрдө камсыз болгон шарттарында, ошондой эле алардын аймактарында көмөкчү имараттарды жана курулмаларды жайгаштырууда жер тилкесинин аянты 50% чейин чоңойтулат.</p> <p>Шаарлардагы азык-түлүк эмес товарлардын дүкөндөрүн эсептөө ченемдерине 1 миң кишиге 10 м² эсебиндеги комиссиядук дүкөндөр да кирет.</p> <p>Атайын дайындалыштагы дүкөндөрдү жана калктын айрым категориялары үчүн дүкөндөрдү азык-түлүк товарлардын дүкөндөрүн эсептөөнүн белгиленген ченемдерине кошумча түрдө, болжол менен, 1 миң кишиге 5-10 м² соода аянты менен долбоорлоого берилген тапшырма боюнча кабыл алуу керек. Бак өстүрүүчүлөр</p>
---	---	--	---

			<p>шериктештик кыштагында азык-түлүк дүкөндөрүн 1 миң кишиге 80 м² соода аянты эсебинде караштыруу керек.</p> <p>Өнөр жай ишканаларында жана башка эмгек майдандарында азык-түлүк тапшырыктарын таратуучу жайларды 1 миң жумушчуга ченемделүүчү аянтты, м², эсебинде: 60 – өнөр жай ишканалары селитебдик чөлкөмдөн алыс жайгашканда; 36 – өнөр жай ишканалары селитебдик чөлкөмдүн чек арасынын жанында жайгашканда; 24 – эмгек кылган жер селитебдик аймактын чегинде жайгашканда (дүкөндөрдүн аянтында жана өзүнчө объекттерде)</p>
<p>Базар комплекстери, 1 миң кишиге соода аянты, м²</p>	<p>24-20</p>	<p>Сыйымдуулугуна жараша базар комплексинин 1 м² соода аянтына 7ден 14 м² чейин; 14 м² – соода аянты 600 м² чейин; 7 м² – соода аянты 3000 м² жогору болгондо.</p> <p>100 орунга орундардын санында, га: 50 чейин – 0,2-0,25; 50дөн 150 чейин – 0,2-0,15; 150дөн жогору – 0,1</p>	<p>Базар комплекси үчүн 1 соода орунуна 6 м² соода аянтын кабыл алуу керек.</p>

<p>Коомдук тамак-аш ишканалары, 1 миң кишиге орун</p>	<p>40(8)</p>		<p>Шаар-курорттордо жана туризм шаар-борборлорунда коомдук тамак-аш ишканаларынын тарамын эсептөөнү убактылуу жашоочуларды көңүлгө алуу менен жүргүзүү зарыл, 1 миң кишиге: арашан менен дарылоочу курорттордо - 90 орунга чейин; климатикалык курорттордо -120 орунга чейин.</p> <p>Өндүрүш ишканаларында, мекемелерде, уюмдарда жана окуу жайларында коомдук тамактануу ишканаларына болгон муктаждыкты максималдык сменада иштөөчү 1 миң иштөөчүгө (окуучуга) ведомстволук ченемдер боюнча эсептешет.</p> <p>Коомдук тамактануунун даярдоочу ишканаларын 1 миң кишиге суткасына 300 кг ченеминде эсептешет.</p>
<p>Кулинария дүкөндөрү, 1 миң кишиге соода аянты, м²</p>	<p>6(3)</p>		
<p>Тиричиликти тейлөө ишканалары, 1 миң кишиге жумушчу орун</p>	<p>9 (2,0)</p>	<p>10 жумушчу орунга төмөнкү кубаттуулуктагы ишканалар үчүн, жумушчу орун:</p>	<p>Өндүрүш ишканалары жана башка эмгек майдандары үчүн тиричилик тейлөө ишканаларын эсептөө көрсөткүчүн жалпы</p>

КР КЧ 30-01:2020

анын ичинде: калкты тикелей тейлөөдө	5(2)	0,1–0,2 га – 10-50; 0,05-0,08 га – 50-150; 0,03-0,04 га – 150дөн жогору	ченемдин эсебинен 5-10% өлчөмүнө кабыл алуу керек
тапшырыктарды борборлошкон аткаруудагы өндүрүш ишканалары, объект	4/3	0,5-1,2 га	
Коммуналдык тейлөө ишканалары	120 (10)		Фабрикаларды эсептөө көрсөткүчү
Кир жуугучканалар, 1 миң кишиге сменадагы кир, кг анын ичинде:	10 (10)	объектиге 0,1-0,2 га	
өзүн өзү тейлөөчү кир жуугучканалар, объект	110	объектиге 0,5-1,0 га	
кир жуугуч фабрикалар, объект	11,4 (4,0)		
Химтазалагычтар, 1 миң кишиге сменада буюмдар, кг анын ичинде:	4,0 (4,0)	объектиге 0,1-0,2 га	
өзүн өзү тейлөөчү химтазалагычтар, объект	7,4	объектиге 0,5-0,1 га	
химтазалагыч фабрикалар, объект			

Мончолор, 1 миң кишиге орун	5/7	объектиге 0,2-0,4 га	Абатталган турак жай фонду менен камсыздалган калктуу конуштарда мончолордун жана мончолук-ден соолук чыңоочу комплекстердин 1 миң кишиге эсептөө ченемдерин 3 орунга чейин азайтууга; IA, II климатикалык кичи райондордо жайгаштырылуучу шаарлар үчүн 8, ал эми жаңы конуштарда 10 орунга чейин көбөйтүүгө жол берилет
Башкаруу уюмдары жана мекемелери, долбоордук уюмдар, насыялык-финансылык мекемелер жана байланыш ишканалары			
Банктардын бөлүмдөрү, операциялык касса	10-30 миң кишиге 1 операциялык касса	Объектиге, га: 0,2 – эки операциялык касса болгондо 0,05 – жети операциялык орунга	
Сактык банктын бөлүмдөрү жана филиалдары, шаарлардагы операциялык орун	2-3 миң кишиге 1 операциялык орун (терезе)	0,05 - үч операциялык орунга 0,4 – 20 операциялык орунга	
Башкаруу уюмдары жана мекемелери, объект	Долбоорлоого берилген тапшырма боюнча	Имараттын кабаттуулугуна жараша, 1 кызматкерге м ² : 44-18,5 - 3-5 кабаттуулукта; 13,5-11 – 9-12 кабаттуулукта;	

		<p>10,5 – 16 жана андан жогору кабаттуулукта</p> <p>Облустук, шаардык жана райондук бийликтин органдарында, 1 кызматкерге м²: 54-30 – 3-5 кабаттуулукта; 13-12 – 9-12 кабаттуулукта; 11 – 16 жана андан жогору кабаттуулукта; Айыл өкмөттөрүндө, 1 кызматкерге м² : 60-40 – 2-3 кабаттуулукта</p>	
Райондук, облустук жана шаардык соттор, жумушчу орун	30 миң кишиге 1 сот	<p>1 объектиге 0,15 га – 1 сотко; 0,4 га 5 сотко; 0,3 га 10 мүчөсү болгондо; 0,5 га 25 мүчөсү болгондо</p>	
Облустук соттор, жумушчу орун	60 миң кишиге облустук соттун 1 мүчөсү		
Юридикалык консультациялар, жумушчу орун	10 миң кишиге 1 юрист-адвокат		
Нотариалдык контора, жумушчу орун	30 миң кишиге 1 нотариус		
Турак жай-коммуналдык чарба мекемелери			

<p>Турак жай-пайдалануу уюмдары, объект:</p> <p>кичи райондун</p> <p>турак жай районунун</p>	<p>Калкы 20 миң кишиге чейин болгон кичи районго объект</p> <p>Калкы 80 миң кишиге чейин болгон турак жай районуна 1 объект</p>	<p>объектиге 0,3 га</p> <p>объектиге 1 га</p>	
<p>Кайра пайдаланылуучу чийки затты кабыл алуу пункт, объект</p>	<p>Калкы 20 миң кишиге чейин болгон кичи районго 1 объект</p>	<p>объектиге 0,01 га</p>	
<p>Мейманканалар, 1 миң кишиге орун</p>	<p>6</p>	<p>Мейманканалардын орундарынын саны төмөнкүчө болгондо 1 орунга м²:</p> <p>25тен 100 чейин – 55;</p> <p>100дөн 500 чейин – 30;</p> <p>500дөн 1000 чейин – 20;</p> <p>1000ден 2000 чейин - 15</p>	
<p>Коомдук ажатканалар</p>	<p>1 миң кишиге 1 алет</p>		
<p>Өлүктү тейлөө бюросу</p>	<p>0,5-1,0 млн кишиге 1 объект</p>		
<p>Салттуу өлүк көмүү көрүстөнү:</p> <p>а) мусулмандардыкы</p>		<p>1 миң кишиге 0,5 га</p>	<p>Өлүк көмүү үчүн бөлүнгөн жер тилкелерини өлчөмдөрүн жергиликтүү шарттар боюнча аныкталуучу өлүктү салттуу көмүү көрүстөнүнүн жана өрттөп</p>

КР КЧ 30-01:2020

б) православие дининдегилердики		1 миң кишиге 0,24 га	көмүү көрүстөнүнүн катышына жараша тактоого мүмкүндүк берилет
Өрттөгөндөн кийин урналап көмүү көрүстөнү		1 миң кишиге 0,02 га	

Ошол эле учурда:

Жаңы конуш калктуу конуштарына калкынын саны өндүрүштүк жана өндүрүштүк эмес дайындалыштагы объектилерди курууда катышып жаткан куруучуларды кошо эсептегенде, биринчи комплексти ишке киргизип жаткан мезгилде эки жана андан көп эсе көбөйгөн, мурун курулган жана жаңы курулуп жаткан шаардык конуштар кирет.

* Спорт чөлкөмүнүн аянтын жана мектептин имаратын эсепке алуу менен класстарды 40 окуучу менен толтурууда.

** Шаарларда мектептер аралык окуу-өндүрүштүк комбинаттар жана мектептен сырткаркы мекемелер 30 минуттан ашпаган унаалык жетүү мүмкүнчүлүгүн эске алуу менен селитебдик аймакта жайгаштырылат. Айылдагы калктуу конуштарда мектептен сырткаркы мекемелерди жалпыга билим берүүчү мектептердин имараттарында караштыруу сунушталат.

*** Келтирилген ченемдер сыйымдуулугу долбоорлоого берилүүчү тапшырмада аныкталуучу илимий, универсалдуу жана адистештирилген китепканаларга таратылбайт. Кашааларда кичи райондордогу жана турак жай райондорундагы тейлөө тутумун уюштурууга ылайык келе турган жергиликтүү маанидеги эсептөө ченемдери келтирилген.

Ж Тиркемеси
(милдеттүү)

Шаардын чет жак чөлкөмдөрүнүн жана жайгаштыруу тутумунун автомобиль жолдорунун категориялары жана параметрлери

Жолдордун категориялары	Кыймылдын эсептик ылдамдыгы, км/саат	Кыймыл тилкесинин жазылыгы, м	Кыймыл тилкесинин саны	Пландагы эң кичине бурулушу радиусу, м	Эң чоң узата жантайма, %	Жер тилкесинин эң чоң жазылыгы, м
Магистралдык:						
Ылдамдыктуу кыймылдагы	150	3,75	4-8	1000	30	65
Негизги секторалдык үзгүлтүксүз жана жөнгө салынуучу кыймылдагы	120	3,75	4-6	600	50	50
Негизги зоналдык үзгүлтүксүз жана жөнгө салынуучу кыймылдагы	100	3,75	2-4	400	60	40
Жергиликтүү маанидеги:						
жүк ташуучу парктын	70	4,0	9	250	70	20
	50	3,0	2	175	80	15

Ошол эле учурда:

1 Татаал топографиялык жана жаратылыш шарттарда кыймылдын эсептик ылдамдыгын жолдун кийинки категориясына чейин горизонталдык ийри жана узунунан кеткен эңкейиштин параматрине ылайык оңдоо менен азайтууга жол берилет.

2 Багыттар боюнча унаалардын агымынын жогорку бирдей эместигинде женил автомобилдердин жана автобустардын реверсивдүү кыймылы үчүн унаа жүрүүчү жолдун борбордук бөлүгүнө жайгашууга жол берилет.

3 Магистралдык жолдордо жүк ташуучу автомобилдердин кыймылы басымдуулук кылса кыймыл тилкесинин жазылыгын 4 м чейин, ал эми унаа агымында оор жүк ташуучу автомобилдердин үлүшү 20% ашык болсо 4,5 м чейин чоңойтуу керек.

3 Тиркемеси (милдеттүү)

Автомобиль токтоочу жайларды эсептөө ченемдери

Катар №№	Баруу объектилери	Эсептик бирдиктер	Төмөнкү эсептик бирдиктерге 1 машина-орун каралат
1	2	3	4
1. Административдик-ишкердик багыттагы объектилер			
1.1	Мамлекеттик бийлик органдарынын мекемелери	жалпы аянттын чарчы метри	200-220
1.2	Административдик-башкаруу мекемелери, коомдук уюмдардын имараттары жана жайлары	жалпы аянттын чарчы метри	130-150
1.3	Коммерциялык-ишкердик борборлор, кеңселик имараттар жана жайлар	жалпы аянттын чарчы метри	70-80
1.4	Банктар жана банк мекемелери		
1.4.1	-операциялык залдары менен	жалпы аянттын чарчы метри	35-40
1.4.2	-операциялык залдары жок		65-70
2. Илимий жана окуу-билим берүү багытындагы объектилер			
2.1	Илим изилдөө жана долбоорлоо институттары	жалпы аянттын чарчы метри	180-200
2.2	Жогорку окуу жайлары	1 сменде иштеген окутуучулар, кызматкерлер, окуган студенттер	3-5 окутуучуга жана кызматкерге, + 20 студентке 1 машина-орун
2.3	Орто окуу жайлары, колледждер, атайын жана жеке мектептер, шаардык маанидеги көркөм өнөр жана музыка мектептери	1 сменде иштеген окутуучулар	3-4

2.4	Окуу, өз алдынча чыгармачылык борборлору, кызыкчылыктар боюнча клубдар	жалпы аянттын чарчы метри	30-35
3. Өнөр жай-өндүрүштүк багытындагы объектилер			
3.1	Өндүрүштүк имараттар жана коммуналдык-кампалык объектилер	Удаалаш эки сменде иштөө-чүлөр, киши	10-12
4. Соода-тиричилик жана коммуналдык багыттагы объектилер			
4.1	Дүкөндөр-кампалар (майда дүң жана чекене соодадагы, гипермаркеттер)	Соода аянттын чарчы метри	30-35
4.2	Азык-түлүк жана (же) азык-түлүк эмес топтогу мезгилдүү суроо-талаптуу товарлардын кеңири ассортименти менен соода багытындагы объектилер (соода борборлору, соода комплекстери, супермаркеттер, универсамдар, универмагдар ж.б.)	Соода аянттын чарчы метри	70-80
4.3	Суроо талап аз азык-түлүк эмес топтогу товарларды сатуу боюнча адистештирилген дүкөндөр (спорт дүкөндөрү, автосалондор, эмерек, тиричилик техникалар, музыкалык аспаптар, зергер буюмдар, китеп дүкөндөрү ж.б.)	Соода аянттын чарчы метри	90-100
4.4	Туруктуу базарлар		
4.4.1	Универсалдуу жана азык-түлүк эмес товарлардын базары	жалпы аянттын чарчы метри	30-40
4.4.2	Азык-түлүк жана айыл чарба товарларынын базары		60-70
4.5	Ресторандар, шаардык маанидеги кафелер	отуруучу орундар	6-8
4.6	Коммуналдык-тиричилик тейлөө объектилери		

4.6.1	Мончолор	бир убакта келүүчүлөр	7-10
4.6.2	Ательелер, шаардык маанидеги сүрөтсаяндор, чачтарач-салондор, сулуулук салондору, солярыйлер, мода салондору, үлпөт салондору	Жалпы аянттын чарчы метри	20-25
4.6.3	Ритуалдык кызмат салондору	Жалпы аянттын чарчы метри	25-30
4.6.4	Химтазалоолор, кир жуугучканалар, оңдогуч устаканалар, татаал тиричилик техникаларын тейлөө боюнча адистештирилген борборлор ж.б.	Кабыл алуучунун жумушчу оруну	1-2

4.7	Мейманканалар		
4.7.1	Жогорку категориядагы (4-5*)	номер	3-4
	Башкалар		6-8
5.Маданият жана эс алуу объектилери			
5.1	Көргөзмө-музей комплекстери, музей-коруктар, галереялар, көргөзмө залдар	Бир убакта келүүчүлөр	8-10
5.2	Театрлар, концерттик залдар	Көрүү орундары	25-30
5.3	Кино борборлору жана кино театрлар	Көрүү орундары	25-35
5.4	Шаардык китепканалар, интернет-кафелер	Отуруучу орундар	10-12
5.5	Религиялык конфессиялар объектилери (чиркөөлөр, костелдор, мечиттер, синагогдор ж.б.)	Бир убакта келүүчүлөр	10-12, бирок объектке 10 м/орун кем эмес
5.6	Көңүл ачуу борборлору, дискотекалар, оюн автоматтар залдары, түнкү клубдар, казинолор	Бир убакта келүүчүлөр	8-10
5.7	Бильярддар, кегельбандар	Бир убакта келүүчүлөр	5-6
6. Дарылоочу мекемелер			

6.1	Адистештирилген бейтапканалар	1 сменге келүүчүлөр	90-110
6.2	Көп профилдүү консультациялык-дарттапма борборлор	1 сменге келүүчүлөр	55-65
6.3	Ооруканалар, профилакторийлер	Керебет орун	20-25
6.4	Адистештирилген клиникалар, сакайтуу борборлору	Керебет орун	10-15
6.5	Карылар жана майыптар үчүн интернаттар жана пансионаттар	Керебет орун	Ченемделбейт
7. Спорттук-ден соолукту чыңоочу объектилер			
7.1	Спорт комплекстери жана трибуналары менен стадиондор	Трибуналардагы орундар	25-30
7.2	Ден соолук чыңоочу комплекстер (фитнесс-клубдар, ФДК, спорттук жана көнүгүү залдары)	Жалпы аянттын чарчы метри	35-45
7.3	Адистештирилген спорт клубдары жана комплекстери (теннис, ат спорту, тоо лыжалык борборлор ж.б.)	Бир убакта келүүчүлөр	4-6
7.4	Аквапарктар, бассейндер	Бир убакта келүүчүлөр	8-10
8. Унаа тейлөө объектилери			
8.1	Темир жол бекеттери	Кызуу кыймыл учурундагы алыска баруучу жүргүнчүлөр	8-10
8.2	Автобекеттер	Кызуу кыймыл учурундагы жүргүнчүлөр	10-15
8.3	Аэробекеттер	Кызуу кыймыл учурундагы жүргүнчүлөр	6-8

Ошол эле учурда:

1 Турак үйлөр үчүн унаа-орундардын санынын эсеби төмөнкү тартипте жүргүзүлөт:

$$K=S:N$$

$$P=K \times 0,8$$

$$X=P:18 \text{ м кв. , мында}$$

K- жашоочулардын саны;

S – турак үйдүн жалпы аянты;

N – турак жай аянты менен касыз болуу – 12 кв.м – 18 кв.м киши башына (долбоорлоого берилген тапшырма боюнча)

0,8 – аталган ченемдин 1-таблицасынын 5.13-пункту боюнча кабыл алынган көрсөткүч;

P – унаа токтоочу орундардын жалпы аянты;

18 м кв. – 1 машина-орунга аянттын ченеми;

X – турак үйлөр үчүн машина-орундардын саны.

2 Машина-орундардын саны шаардын борборун автоунаадан арылтуу жана шаардын борборуна барууда массалык жүргүнчү унааны колдонууга багыттоо муктаждыгы менен шартталган.

3 Ченемдик көрсөткүчтөр иштегендер жана келүүчүлөр үчүн талап кылынуучу машина-орундарынын санын, объектинин технологиялык муктаждыктарын тейлөөчү автомобилдердин машина орундарын (объектинин иштешин камсыздоочу жүк жүктөө жана түшүрүү менен байланышкан автомобилдин токтоочу жайы ж.б.) эсепке албай, ошондой эле туристтик автобустардын машина-орундарынын санын камтыйт.

4 Сакталып калуучу курулуштарда соода объектилеринин жалпы аянтынын өлчөмү 400 дөн 800 м² чейин болгондо эсептөө жолу менен аныкталуучу машина-орундардын санын 2 эсеге кыскартса болот, ал эми жалпы соода аянты 400 м² аз болгон учурларда, унаа токтоочу жайларды караштырбай коюуга жол берилет. Жаңы курулуштарда жеңил автомобилдерди токтотуу үчүн жайларды соода аянтынын кандай гана өлчөмү болбосун караштырып, аларды бөлүнгөн жер тилкесинин чегинде жайгаштыруу керек.

5 Объектинин жалпы аянты сырткы дубалдардын ички беттеринин чегинде аныкталган имараттын баардык кабаттарынын аянттарынын суммасына барабар, буга антресолдордун, башка имараттарга өтмөлөрдүн, айнектелген кире бериштердин, галереялардын жана балкондордун, көрүүчү залдардын аянттары дагы кирет. Көп жарыктуу жайлардын аянттары имараттын жалпы аянтына бир кабаттын чегинде гана кошулат.

6 Ар кандай функционалдык дайындалыштагы жайлары менен имараттар үчүн машина-орундардын санын ар бир жайдын түрү үчүн өзүнчө аныктап, андан кийин суммалап коюу зарыл.

7 Диний конфессиялардын объектилери үчүн машина-орундарды эсептөөнү келүүчүлөрдүн саны боюнча жуманын максималдуу күнү үчүн жүргүзөт, бирок эсепке негизги (башкы) диний майрам күндөрүн кошпоо керек.

8 Шаардык жана шаардын чет жагындагы сейилбактарга келүүчүлөрдүн автомобилдерин токтотуу үчүн орунду жайгаштырууну ушул эрежелер топтомунун 7-бөлүмүнүн – Ландшафтык-рекреациялык аймагынын, талаптарына ылайык жүргүзүү зарыл.

И Тиркемеси
(милдеттүү)

Унаа каражаттарынын жер тилкелеринин жана парктеринин ченемдери

Объектилер	Эсептик бирдик	Объектинин сыйымдуулугу	Объектиге жер тилкесинин аянты, га
Жеңил таксомоторлор жана жеңил автомобилдерди ижарага берүү базалары үчүн көп кабаттуу гараждар	Таксомотор, автомобилди ижарага берүү	100	0,5
		300	1,2
		500	1,6
		800	2,1
		1000	2,3
Жүк ташуучу автомобилдердин гараждары	Автомобилдер	100	2
		200	3,5
		300	4,5
		500	6
Оңдоо устаканалары жок троллейбус парктары	Машина	100	3,5
		200	6,0
Ошондой эле, оңдоо устаканалары менен	Машина	100	2,5
		200	3,5
Автобус парктары (гараждар)		300	4,5
		500	6,5

Ошол эле учурда: Кайра калыбына келтирүү шарттары үчүн жер тилкелеринин өлчөмдөрү тиешелүү түрдө негиздөө менен кичирейтилиши мүмкүн, бирок 20% көп эмес.

К Тиркемеси
(милдеттүү)

Тиричилик калдыктарынын топтолуу ченемдери

Тиричилик калдыктары	1 жылда 1 кишиге тиричилик калдыктарынын көлөмү	
	кг	л
Катуу: суу өткөргүч, суу агындылагыч, борбордук жылытуу жана газ менен жабдылган турак жай имараттарынан	190-225	900-1000
башка турак жай имараттарынан	300-450	1100-1500
Шаар боюнча коомдук имараттарды эсепке алганда жалпы көлөмү	280-300	1400-1500
Суюк калдык аңдарынан (суу агындылагыч жок болгондо)	-	2000-3500
Көчөлөрдүн, сейилбак аянттарынын 1 м ² катуу жер беттеринен шыпырындылар	5-15	8-20

Ошол эле учурда:

1. Калдыктардын топтолуу ченемдеринин чоң маанилерин өтө ири жана ири шаарлар үчүн алуу керек.
2. III жана IV климатикалык райондор үчүн тиричилик калдыктарынын бир жылдык топтолуу ченемдерин 10% чоңойтуп алуу зарыл.
3. I B климатикалык райончодо катуу калдыктардын топтолуу ченемдерин жергиликтүү жылытууда 10%, ал эми күрөң көмүрдү колдонууда – 50% көбөйтүп алуу зарыл.
4. Катуу тиричилик калдыктардын келтирилген маанилеринин курамындагы ири тыш өлчөмдүү тиричилик калдыктарынын топтолуу ченемдерин 5% өлчөмүндө кабыл алуу керек.

Л Тиркемеси
(милдеттүү)

Электр колдонуунун ирилештирилген көрсөткүчтөрү

Калктуу конуштардын абаттоо даражасы	Электр колдонуу, 1 кишиге саат/жыл кВт*	Электр жүктөмүнүн максималдык колдонуу, киши/жыл
Стационардык электр плиталары менен жабдылбаган шаарлар: кондиционерлери жок кондиционерлери менен	1700 2000	5200 5700
Стационардык электр плиталары менен жабдылган (100%) шаарлар: кондиционерлери жок кондиционерлери менен	2100 2400	5300 5800
Кыштактар жана айыл калктуу конуштар (кондиционерлери жок): стационардык плиталар менен жабдылбаган	950 1350	4100 4400
стационардык плиталар менен жабдылган		

Ошол эле учурда:

Электр колдонуунун ирилештирилген көрсөткүчтөрү чоң шаарлар үчүн келтирилет. Аларды шаарлардын топтору үчүн төмөнкү көмөк чоңдуктар менен кабыл алуу зарыл:

- өтө ири 1,2;
- ири 1,1;
- орто 0,9;
- майда ..... 0,8.

Электр колдонуунун келтирилген ирилештирилген көрсөткүчтөрү турак жай жана коомдук имараттар, коммуналдык-тиричилик тейлөө ишканалары, сырткы жарыктандыруу, шаар электр унаасы, суу менен камсыздоо, суу агындылоо жана жылуулук менен камсыздоо тутумдарына тиешелүү.

2. Турак жай курулуштарында стационардык электр плиталарын колдонуу шарттарын, ошондой эле калк тарабынан тиричилик кондиционерлерди

колдонуу райондорун курулуш тармагында аракеттеги ченемдик-техникалык документтерге ылайык кабыл алуу керек.